

श्री शरतरगण्ड्येय ज्ञान मन्दिर जयपुर

नमः अनन्तलघिघिघानाय भगवते इन्द्रभूतये ।

नि शेषनिर्ग्रन्थागमामरिद्धिमाचलभगमध्वीसुधमस्वामीखत्रित

लक्ष्मीवल्लभप्रणितटीकासमेतगर्जरभापात्रुवादयुत

श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रम्

(चतुर्थो भाग)

प्रकाशक — जामनगरवास्तव्यपण्डित 'हीरालाल हसरान' इत्यस्य 'श्री जैनभास्करोदय प्रेम'

इति मुद्रणालये मेनेजर बालचन्द्र हीरालाल इत्येतेन मुद्रितम्

विक्रमसन् १९९३

पृष्ठ रुप्यकप्रयम्
३-०-०

खिलस्व १९३०

॥ શ્રીજિનાય નમઃ ॥

વેત્તરાધ્ય

યન સુત્રમ્

॥૮૬૧॥

॥ શ્રીમદુત્તરાધ્યયનસૂત્રમ્ ભાગ ૪ ॥

મૂલકર્તા—શ્રીસુધર્માસ્વામી ટીકાકાર—શ્રીલક્ષ્મીવલ્લભગણી

(મૂલ, મૂલાર્થ, ટીકા અને ટીકાના ખાપાતર સહિત)

॥ અથ પચદશમધ્યયન પ્રારમ્ભ્યતે ॥

ચતુર્વદોઽધ્યયને નિર્નિદાનસ્ય ગુણઃ પ્રોક્ત , સ ચ નિર્નિદાનગુણો હિ મુલ્યવૃત્ત્યા ખિક્ષોરેવ ભવતિ અતો ખિક્ષોર્લક્ષણમાહ

ચતુર્વદશ અધ્યયનયા નિર્નિદાનનો ગુણ કયો પળ તે નિર્નિદાનારપ ગુણ મુત્ય દૃષ્ટિથી તો ખિક્ષુનેજ હોય માટે આ પચદશ અધ્યયનારખમો ખિક્ષુનાજ લક્ષણ કહે છે

મોળ ચરિસ્સામિ સમિચ ધમ્મ । સઙ્કિપ્પ ઉડ્ડુકકહે નિયાણછિને ॥

સયવ જહિજ્ઞ અકામકામો અત્રાયણસી પરિવળ જે સ ખિક્કલુ ॥ ૧ ॥

(મોળ ચરિસ્સામિ) હુ મુનિપણુ પ્રહીણ (ધમ્મ રાયેણ) ધમ્મને અગીકાર કરીશ (સઙ્કિપ્પ) ઘીજા સ્વધીર સાધુઓની સાથે રહેતો હોય (ઉડ્ડુકકહે) માયા રહિત તથા (નિયાણછિને) નિયાણાભરી શલ્યને છેડીને તથા (સયવ) સયધીઓના પરીચયને (જરિજ્ઞ) તજતો

ખાપાતર

અધ્ય૦ ૧૬

॥૮૬૧॥

होय तथा (अकामकामे) कामभोगनो इच्छा रहित तथा (अन्नायएसी) अज्ञातैपी (परिव्वण) विचरे(स भिरू) ते भिन्नु कहेयाय छे.
व्या०—य एतादृशः सन् परिव्रजेत्, अनियतमप्रतिबद्धं गथास्यात्ताया विदरेद्धिहारं कुर्यात् स भिक्षुरुच्यते. स इति कः? यः पूर्व मनस्येवं जानाति, अहं मौन, मुनीनां कर्म मौनं साधुधर्मं चरिष्यामि आमण्यमंगीकरिष्यामि. किं कृत्वा? धर्मं दशविधं पंचमहाव्रतदीक्षां समेत्य ग्राह्य, पुनर्यो दीक्षां गृहीत्वा संस्तवं पूर्वपश्चात्संस्तवं परिचयं कुटुंब-स्नेहं जलयात् लजेत्. परं कीदृशः सन्? सद्दिण इति सद्दितः स्थविरैर्वहुश्रुतैः साधुभिः सद्दितः, साधुर्लोक्याकीन तिष्ठेत्. 'इक्कस्स कओ धम्मो' इत्युक्तत्वात्. अथवा कथंभूतः सन्? स्वदितः सन्, स्वस्य दितं यस्य स स्वदित आत्महिताभिलाषी. पुनः कीदृशः? उज्जुक्को कज्जु सरलं कृतं मायारहितं तपो येन स कज्जुद्वृतः, अशठानुष्ठानभारी-त्यर्थः. पुनः कीदृशः? 'नियानछिन्ने' छिन्ननिदानो निदानशाल्यरहित इत्यर्थः. पुनः कीदृशः? अकामकामो न धियते कामस्य कामोऽभिलाषो यस्य मोऽकामकामः कामाभिलापरहितः. पुनः कीदृशः? 'अन्नायएसी' अज्ञातैपी, यत्र कुले तस्य साधोस्तपोनियमादिगुणो न ज्ञातस्तत्रैपगते ग्रासादिकं गृहीतुं बांछते, इत्येवंशीलोऽज्ञातैपी. य एवंविधः स भिक्षुरित्युच्यते. अनेन सिद्धतया निःक्रम्य सिद्धतया विहरणं भिक्षुत्वनिर्वाचनं प्रोक्तं साधूनां. चतुर्भंगी यथा—सिह-त्ताए निक्खमंति सिद्धत्ताए विहरंति. सियालत्ताए निक्खमंति सिद्धत्ताए विहरंति. सिद्धत्ताए निक्खमंति सिद्धत्ताए विहरंति. तत्र सर्वोत्तमा सिद्धतया निःक्रमणं सिद्धतया च पालनं, तच्च यथा स्यात्तथा ॥ ? ॥ पुनराट—

જે આયો યદને પરિત્રજ્યા ગૃહણ કરે, અનિયત રીતે તથા પ્રતિયથ રહિત જેમ થાય તેમ વિહાર કરે, તે સ્વરો મિષ્ટુક કહેવાય, તે ક્ષોળ ? જે પ્રથમથી મનમા જાણે કે—‘હુ મૌન=મુનિનુ કર્મ, સાધુધર્મ આચરીશ, શ્રમણપણાનો અગીકારકરીશ’ કેમ કરીને ? ધર્મ=દશક્રિય પચમદ્વાત્રય દીક્ષા પામીને=દીક્ષા ગૃહણ કરીને, સસ્તવ=આગલ પાછાના પરિચય=કુટુમ્બસ્નેહ આદિકને લ્યજી દીયે, વક્ત્રી સ્થવિર=વહુશ્રુત સાધુઓએ સહિત વિચરે ‘સાધુએ પ્રજા ન રહેવું, ‘એકલાને ધર્મ કેવો ?’ આમ કહેલ છે સહિષ્ પદનો સ્વ દિતે પાઠ માનીયેતો—પોતાના હિતમા વર્તો=આત્મરક્ષિતામિચ્છાથી રહી પુનઃ કેવો ? ક્ષુજુ=સરલ છે ઠૂલ જેનું અર્થાત્ માયારહિત તપ સમ્પન્ન, શુદ્ધતા રહિત અનુષ્ઠાન કરનારો. વક્ત્રી નિયાળન્નિ=હેદી નાલેલ છે નિદાન જેને એવો=નિયાળારૂપી શત્રુધી રહિત, તથા અક્ષમમામ=જેને કામની અભિલાષ નથી એવો અને અજ્ઞાતેશી=જે કુલમા સાધુના તપોનિયમાદિ ગુણો જળાયા ન હોય તેના કુલમાથી ગ્રાસપિંડાદિર્મનો પણના કરવાનું જેનું શીલ છે તેવો, જે ઉપર વહેલાં રક્ષણોથી યુક્ત હોય તે ‘મીષ્ટુ’ એમ કહેવાય આ વિવેચન ઉપરથી સાધુએ યથાર્થ મિષ્ટુપણુ ધારણ કરવા—‘સિંહભાવે નીકળી જતું તથા સિંહભાવેજ વિહાર કરતો’ એમ સમજાવ્યું. સાધુના ચાર ભાગા યજ્ઞા છે, જેવા કે—સિંહપણે પરિત્રજ્યા ગ્રહણ કરવી અને સિંહપણેજ પાઠવી, (૧). ત્રિયાલ્પણે દીક્ષા લેવી અને ત્રિયાલ્પણેજ પાઠવી, (૨), સિંહપણે દીક્ષા લેવી અને ત્રિયાલ્પણે પાઠવી, (૩), તથા ત્રિયાલ્પણે દીક્ષા લેવી અને સિંહપણે પાઠવી, (૪), આ ચારે પ્રકારમા પ્રથમ પ્રકાર=સિંહપણે દીક્ષા ગૃહણ કરવી અને સિંહપણેજ પાઠવીને વિહરવું, આ ચારેમા શ્રેષ્ઠ છે ?

રાગોચરય ચરિત્ત્ર લાઠે । વિરણ વેધવિયાપરમિત્વળ ॥ પન્ને અભિમૂય સન્નદસી જે । કમ્પિત્વિ ન મુચ્છિત્વ સ મિત્ત્ર ॥ (લાઠે) પ્રધાન યયો સાધુ (સચ્ચો યય) રાગ રહિતપણે [ચરિત્ત્ર] વિચરે તથા [વિરણ] વિરતીવાળો હોય [વિચિત્ત્ર] આગમજ્ઞાની તથા

[आयरन्मिष] पोतानु दुर्गतिथी रक्षण करतो होय (पण्णो) प्राप्त तथा जे [अभिभूय] परिपहने सहन करी रहेतो होय तथा जे [सिच्यदसो] सर्वेने पोता जेवाज जोता होय [जे] जे(कस्मिच्चि)कोइने विधे(न मुच्छिण्)मूर्छावाळो न होय(स भिम्भु)ते भिक्षु कहेवाय

ध्या०—पुनः स भिक्षुरित्युच्यते. स इति कः? यो रागोपरतं यथा स्यात्तथा रागरहितं यथा स्यात्तथा चरेत्. परं कीदृशः सन्? विरतोऽसंयममार्गोन्नितः. पुनः कीदृशः सन्? वेदविदात्मरक्षितः, वेद्यते ज्ञायतेदर्थोऽनेनेति वेदः सिद्धांतस्तस्य वेदनं विद् ज्ञानं वेदवित् सिद्धांतज्ञानं, तेनात्मा रक्षितो दुर्गतिपतनात्वेन स वेदविदिदात्मरक्षितः. पुनः कीदृशः? पन्ने प्राज्ञो हेयोपादेयबुद्धिमान्. पुनर्योऽभिभूय परीपहान् जित्वा तिष्ठतीत्यध्याहारः. पुनः कीदृशः? सर्वदर्शी, सर्व प्राणिगणमात्मवत्पश्यतीति सर्वदर्शी. पुनर्यः कस्मिंश्चित्सचित्ताचित्तवस्तुनि न मूर्छितोऽलोलुप इत्यर्थः. ॥२॥

पुनः ते भिक्षु कहेवाय. ते कोण? जे रोगोपरत=राग रहित जेम थाय तेम विचरे, केचो थइने? विरत=असंयम मार्गयो निवृत्त थइने, तेमज वेदविदात्मरक्षित=सिद्धांत ज्ञानगडे दुर्गति पतनथी जेणे पोतानो आत्मा रक्षित छे एवो, वळी प्राज्ञ=आ वस्तु हेय=स्याज्य छे तथा आ उपादेय=ग्राह्य छे; आगी विवेक बुद्धिवाळो, तथा जे अभिभूय=परीपहादिकुने जीतीने (स्थित थयेळो) आटलो अध्याहार छे. पुनः ते केवो? सर्वदर्शी=सर्व प्राणिगणने आत्मसमान जोनारो, तथा कोइपण सचित्त अथवा अचित्त वस्तुमां मूर्छित=लोलुप न थाय तेवो. २

आक्षोसवहं विदितु धीरे । मुणी चरे लाढं निजमायगुत्ते ॥ अन्विगमणे असंपहिटे । जे कसिणं अहियासग स भिक्खु ॥
[आक्षोसवहं] आक्षोश यये सते [विदितु] सगुत्त कर्मेनु फल छे जाणी (धीरे मुणी) धीर पवो साधु (लाढे) संयममां तत्पर तथा

(निश्च आयुर्गुणैः) आत्म रूपक (बरे) विचरे, तथा [अव्यवगमनैः] अव्यग्र बने (असंप्रदृष्टे) असंप्रदृष्ट (जो) जे साधु (कसिण) आनोशादिकने (अहिंसासय) सहन करे [स भिक्षु] ते साधु कहेवाय ॥ ३ ॥

व्या०—पुन स भिक्षुरित्युच्यते स इति क ? य आक्रोशश्च वधश्चानयो समाहार आक्रोशवध ग्राहकतर्जननाडन चिदित्या स्वकर्मफल ज्ञात्वा धीरस्तदाक्रोशवधादिसहनशीलो मुनिर्वागुत्तिर्युक्त सन् चरेत् साधुवर्त्मनि विहरेत् पुन कीदृश. सन् ? लाढ साध्वनुष्ठाने तत्पर पुन कीदृश ? नित्यमात्मगुण, गुणोऽसपमस्यानेभ्यो रक्षित आत्मा येन स गुप्तात्मा, प्राकृतत्वाद्विपर्यय पुन कीदृश ? अव्यग्रमना अनाकुलचित्त पुन कीदृश ? असंप्रदृष्ट आक्रोशादिषु न प्रपञ्चान्, कश्चित्कदाचित्कस्मैचिद् दुर्वचनैर्निर्भर्त्सयति तदा हर्षितो न भवतीत्यर्थ पुनर्ग कृत्स्न समस्तमाक्रोशवध-मध्यास्ते सहते समधृत्विर्भवति स साधुरित्यर्थ . ॥ ३ ॥

भिक्षु तो ते कहेवाय के जे—आक्रोश तथा वध ए वेपनो सप्रहार=आक्रोश वध कहेवाय, वाणीयी दुर्वचन कहेवा ते आक्रोश तथा ताडन=मार मारवो=ते वध, ज्यारे कोड गाळो दे अथवा मार मारे त्यारे 'आ मारान कोड कर्पनु फळ छे' एम जाणीने धीर=ते आक्रोश तथा वधने सहन करवाना शीळवाळो मुनि, पोते वागुत्तिर्युक्त वाणीने मारन नियमया राखीने रिचरे, साधुयागया बिहार करे केवो वनीने? लाढ=साधुन/ आचारमा तत्पर रहेवो तथा नित्ये आत्मगुण=पोताना आत्मानु असपम स्थानोधी रक्षण करतो, (प्राकृत होवाथी पदविपयायी छे.) पुन ते केवो? अव्यग्रमना=जोनु मन जराय आकुल न याय तेवो अने पोते असंप्रदृष्ट=रुदाच कोड अयमनने आक्रोशादिक करे वो ते जोइने हर्षित न यतो तथा जे कृत्स्न=समस्त गाजो तथा मार वगेरेने सहन करे, ते भिक्षु कहेवाय

पतं सयणासनं भद्रत्वा । सी उपहंसि विविहं च दंनससगं ॥ अव्यगमणे असंपदिहे । जे कसिणं अहियासणं स भिम्बु ॥
(पतं) नि सार एवा (सयणासनं) शयन, आसन रिगेसेने (भद्रत्वा) भजीने (न) तथा (विविह) विविध प्रकारा (सी उपहं) शीत
उष्ण [दिसमसर्भ] डांस, मच्छरादिना परितोने पामीने (अव्यगमणे) अव्यग छे मन जेनु [असंपदिहे] अतंग्रहष्ट [जो] जे साधु
(कसिणं) ते समग्रने [अहिआसण] सहन करे [ग भिम्बु] ते साधु कहेयाय छे, ४

व्या०—पुनर्यः प्रांतमत्तागमप्रधानं शयनसामनं, उपलक्षणत्वाद्भोजनाच्छादनादिक भजित्वा सेवगित्वा, पुनः
शीतोष्णं, च पुनर्विविधं दंशमाशक्तं रुधिरपानकरं जंतुगणं सकल प्राप्य अव्यग्रमना भवेत् स्थिरचित्तो भवेत् पुनर्यः
सम्यक् शयनासनभोजनाच्छादनलाभात्, जीतागुपद्रवरहितस्थानलाभात्, तथा दंशमशक्तदिरहितस्थानलाभादसंप्र-
दृष्टो भवति हर्षितो न भवति, समसुप्तदुःखो भवति, एतादृशः सन्नतत्सर्वमध्यास्ते स भिक्षुरित्युच्यते ॥४॥

फरीने जे प्रात=असार अप्रधान शयन, आमन, तथा उपलक्षणधी भोजन, आच्छादान वगेरे भजीने=सेवीने वेगज शीत उष्ण
तथा विविध डांस मच्छर वगेरे रुधिर पी अनारा सकल जंतुगणने पामीने पण अव्यग्रमना=जेनुं मन व्यग्र=आकुल न थाय एवो
स्थिर चित्त होय तथा जे फोड रक्ते सां ग्रमानं पिजानुं, आसन=चैमवानुं, उत्तम भोजन, आच्छादन ओढनानुं, गळे; शीत=डांड
वगेरे उपद्रव रहित स्थान गळे तथा डांस मच्छरादि विनानुं स्थान गळे तो तेना लापथी अंगपहण=जराय दर्पित न थाय किंतु
सुखदुःखमां समान भावलाओ होय; एवो होइने उपर कहेलां सोंने जे सन्न करे ते भिक्षु कहेयाय. ५

नो सक्रियमिच्छद् न पूयं । नोपि य वंदणं कओ पसेमं ॥ से संजाण सुखण तवस्सी । सहिए आयगयेसणं स भिम्बु

[सकि-] सत्कारादिकनी (जो इच्छे) इच्छा करतो न होय (पूज) यत्त [न] न इच्छतो होय (चि अ) तथा [विरण] यदने (नो) इच्छतो ७ होय [पसस] ते प्रशसने (कमो) क्याथी इच्छे ? [सि] पवो (सज्ज) यतनावाळो (तवस्सी) तपस्वी (सहित) सहित (आयगपसेव) गवेयणा करतात होय (स भिस्सु) ते भिक्षुक=साधु कहेपाय ५

व्या०—स भिक्षुर्भवेत् स इति क ? य सत्कृत सत्कारमात्मन स सुख ज्ञानागमनमभ्युत्थानादिक, विहार कुर्यतोऽनुगमनेन समेपण, इत्यादिक नो इच्छति पुनर्य पूजा यत्त्रपात्राहारादिभिरर्ची नेच्छति अपि च पुनर्दानक द्वादशावर्षपूर्वक नमन, तदपि न दाडति कुतश्चित्पुरुषात्प्रशसासमपि नो इच्छति स सयत, सम्यग् यतते साध्व-
ष्ठाने यत्न कुर्वते इति सयत. पुन कीदृश ? सुवत शोभनव्रतधारक पुनर्य सहित सर्वजीवेषु हितान्वेपी, अथवा ज्ञानदर्शनाभ्या सहित पुनर्य आत्मान कर्ममलापहारेण शुद्ध गवेयपतीत्यात्मगवेयकः पुनर्यस्तपस्वी ॥ ५ ॥

तेज भिक्षु होय के जे सत्कृत=सत्कृत=सत्कार, अर्थात्-पोते ज्या जाय त्या महाजनोसु सामा आबु तथा उभा यइ आदर आपगानु अने विहार करे ह्यारे यजे दूर सूयी वळावा आवबु, इत्यादिकने न इच्छे वळी जे पूत्रा=वत्त पात्रा आहार वगैरेनी अर्चा पण न इच्छे तेमज वदन=यारवार आष्टिपूर्वक नमन=तेने पण न इच्छे, एटलुज नहिं कोई पुरुषने मोढेयी पोतानी मश साने पण न इच्छे ते सम्यत=साधु अनुष्ठान करवामा यत्नवान् रहे ते सयत, तथा सुवत=शोभन व्रताने धारण करे तेम सहित=सर्व जीवोभा हितान्वेपी रहेनार, अथवा ज्ञान तथा दर्शनवडे युक्त=सहित, अने जे कर्मयळना अपहरणवडे शुद्ध आत्मानो गवेयक रही तप आचरे ते भिक्षु ५

जेण पुण जहाइ जीयियं । मोहं वा कसिणं निअच्छइ ॥ नरनारि पजहे सया तवस्सी । न य कोऊहलं उवसेवई स भिक्खु ॥
(पुण) वळी [जेण] जेनाथी [जीविअं] समयनो (जहाइ) त्याग थयो होय (वा) अथवा जेनाथी कसिण समग्र [मोह] मोहनीय कर्मनो [निअच्छइ] वय थाय तेम होय (तवस्सी) तपस्वी मुनि (पजहे) त्याग करे (य) जे साधु (कोऊहलं) कौतुकने (नउवसेवइ) न पामे [सभिक्खु]

व्या०—यः पुनस्तं हेतु जहाति, त कं? येन हेतुना येन कृतेन जीवितं संयमजीवितव्यं जहाति. पुनर्येन कृत्वा मोहं वा मोहनीयकर्म कपायनो कपायरूपं कृत्स्नं संपूर्णं नियच्छति वधाति. तादृशं नरं नारीं लो सदा सर्वदा प्रजालात्. कोऽर्थः? येन पुरुषस्यादिना कृत्वा संयमं याति, येन कृत्वा मोहकर्मोदयः स्यात्, तंप्रति यस्त्यजेत् स भिक्षुरित्यर्थः. पुनर्यस्तपस्वी तपोनिरतः, पुनर्यः कौतूहलं स्यादिविषयं, अथवा नाटकं द्रजालादिकौतुकं न चोपसेवते, स भिक्षुरित्युच्यते.

जे साधु ते हेतुने त्वजो दीये के जे करवाथी जीवित=संयम जीवित त्वजाय, तेम जे करवाथी मोह=रूपाय नो कपायरूप समग्र मोहनीय कर्मबंधन करे, तेवां नर तथा नारी=स्त्रीने सदा=सर्वदा ग्रहणे करी त्वजी दीये. शुं कथुं? जे स्त्री पुरुषादिक्रमे लीधे संयम जाय अथवा जेना करवाथी मोहनीय कर्मो नो उदय थाय तेवांने जे त्वजे ते भिक्षु. वळी जे तपस्वी तपः परायण कौतूहल= स्त्रीआदिक विषय अथवा नाटक इंद्रजालादिक कौतुक=जोवानी उत्सुक्ता=तेने न उपसेवे, डुकडो न जाय ते भिक्षुक कहेवाय. ६

छिन्नं सरं भोजमंतरिक्खं । सुविणं लक्खणदंडवन्धुविज्जं ॥ अंगविपारं सरस्स विजयं । जो विज्जाहिं न जीवई स भिक्खु [जो] जे साधु [विज्जाहिं] आ विद्याओवळे [न जोवई] आजोविका न करे [स भिक्खु] ते भिक्षुक [छिन्न] छिन्न विद्या [सरं] स्वर विद्या [भोज] भोज विद्या (अंतर्किकण) आंतरिक्ष विद्या [सुविण] स्वप्नविद्या [लक्खण] लक्षणविद्या [दंड] दंडविद्या [वन्धु-

पिच्छ] यन्तु विद्या [अगविष्णो] अगविष्णो वि० [सरस्व विजय] स्वयंविजयविद्या कहेयाय छे ॥ ७ ॥

व्या०—पुन स भिषुरित्युच्यते स क ? य इत्यादिभिर्विद्याभिर्न जीवत्याजीयिका न करोति ता का विद्या ? छिद्यते इति छिद्य, यगादीना मृपकादिग दशन, अग्न्यादिप्रज्वलन, कज्जलकर्दमादिना लिपन स्फुटनमित्यादिशुभा शुभविचाररुचिका विद्या छिन्नमित्युच्यते यदा हि वस्त्रे नूतने किंचिद्विकारे सति विचार क्रियते, यदुक्त-रतनमालाया निवसत्पमरा हि धवकोणे । मनुजा पार्श्वदशानमग्नयोश्च ॥ ऊपरेंडपि च रत्नसा द्रयोशा । जगने चासनपादुकासु नैवे ॥ १ ॥ कज्जलकर्दमगोमयलिप्ते । घासमि दग्धवति स्फुटिते वा ॥ चित्यमिद नवधा विलितेऽस्मिन्-विष्टमनिष्टफल न सुधीभि ॥ २ ॥ भोगभासिर्देवतादौ नशदौ । पुत्रासि स्याद्राक्षसादौ च मृत्यु ॥ प्राप्ते सर्वोदोऽप्यनिष्ट फल स्यात् । प्रोक्त रत्ने नूतने साव्यसाधु ॥ ३ ॥ वस्त्रपरिधानशुभाशुभफलसूचकयंत्रम्—

देव	रत्न	वृक्ष
मनुज	रत्न	मनुज
देव	रत्न	देव

इत्यादिविद्यया जीयिका न कुर्यात्स साधु पुनर्प सरमिति स्वरविद्या न प्रयुक्ते, स्वर हि-पद्मजम्बपमगाधार—मध्यम पचमस्तथा ॥ धैवतो निषध सप्त । तन्त्रीकडोद्भवा, स्वरा ॥ १ ॥ पद्मज रोति मयुरो । पचमरागेण जल्पते परमृत् ॥ इत्यादिविद्या इत्यादिसंगीतशास्त्र पुनर्भोम, भूमौ भव भोम भूकपादि. अतरिक्षमुल्कापातादि, ऋतु विना धृक्षादिफलनमित्यादिलक्षणा विद्या स्वप्न स्वप्नगत शुभाशुभलक्षण स्वप्नविद्या लक्षण त्रीपुरुषाणा सामुद्रिकशास्त्रोक्त, तुरगगजादीना शालिरो-न्नगजपरिक्षादिशास्त्रोक्त, दंड दृष्टविद्या, वशादंडादिपर्वसरपाफलकयन वास्तुविद्या प्रासादाना गृहाणा विचारकथन

વાસ્તુશાસ્ત્રોક્તં. અંગત્રિધ્યા શરીરસ્પર્શનસ્ય નેત્રાદીનાં સ્પુરણસ્ય વા વિચારોંગવિચારશાસ્ત્રં. પુનઃ સ્વરસ્ય વિજયો દુર્ગા-
શ્રૃંગાલીવાયસતિત્તરાદીનાં સ્વરસ્ય વિજયસ્તસ્ય શુભાશુભનિરૂપણાભ્યાસઃ. ય ઇતાભિવિદ્યાભિરાજીવિકાં ન કરોતિ
સ ભિધુર્ગત્યર્થઃ. ॥ ૭ ॥

મિથુ તે કહેવાય કે જે આવી વિદ્યાઓથી જીવિકા ન કરે. એ વિદ્યાઓ કઈ? હેદાય તે હિન્ન કહેવાય; વસ્ત્રાદિરૂને હંદર
વગેરે કરંડે અથવા અગ્નિથી બંલે, કાજલ કાદવ વગેરેથી લીંપાય, ફાટે; इत्यादिक उपरથી शुभ अशुभ फल कहेंहुं ए छिन्नविद्या
કહેવાય છે. જ્યારે નવા વસ્ત્રમાં કંઈ ત્રિકાર થાય તે ઉપર વિચાર કરાય છે. રત્નમાલામાં કહેલ છે કે-‘વસ્ત્રના સૂણાઓમાં દેવો
વસે છે, પહેલે વસ્ત્રે તથા હેડાઓમાં મનુષ્યો અને યાકીના ત્રણ અંશ રાક્ષસના છે, એવી રીતે શયન આશન તથા પાદુકામાં પણ સમ-
જનું. ૧’ કાજલ કાદવ છાણત્રંડે વસ્ત્ર લેપાય અથવા વંલે કિંવા ફાટે ત્યારે બુદ્ધિમાને નવપ્રકારે ૩૬ અનિષ્ટ ફલનો વિચાર કરવાનો
છે. ૨ દેવાતાશમાં યોગપ્રાપ્તિ, મનુષ્યાશમાં પુત્રપ્રાપ્તિ અને રાક્ષસાશમાં મૃત્યુ થાય; પ્રોત્તે સર્વાશમાં પણ ૩૬ તથા અનિષ્ટ ફલ જાણવું,
આમ નવા વસ્ત્રના વિષયમાં સારાં નરતાં ફલ કળાં છે બહીં વસ્ત્ર પહેરવાના વિષયમાં શુભ અશુભ ફલ થાય છે તે મૂચનનું કરનારું
યંત્ર આપવામાં આવે છે.

દેવ	રાક્ષસ	દેવ
મનુષ્ય	રાક્ષસ	મનુષ્ય
દેવ	રાક્ષસ	દેવ

इत्यादि विद्याओबडे आजीविका न करे ते साधु; वली जे स्वर विद्यानो प्रयोग न करे;
सर=पहुज, ऋषभ, गांधार, मध्यम, पंचम, धैवत अने निषाद; आ सात स्वरो तंत्री=वीणा तथा
कंठથી उत्पन्न થાય છે, પહૂજ સ્વર મયૂર વોલે છે; પંચમ સ્વર કોયલ ઉચારે છે, इत्यादि संगीत

विद्या, भौम=भूमिसवधी धरतीक्षप वगेरे, आतरित्स् उन्वापातादिक, ऋतु चिना वृक्षादि फले इत्यादि विद्या, स्वप्नविद्या=स्वप्न उप-
रथी शुभाशुभ फल कहेवानी विद्या, लक्षण=स्त्रीपुरुषोना सामुद्रिक शास्त्रमा कहेला निहो तथा शालिहोत्र तथा गजपरीक्षामा कहेला
योग तथा हाथीना लक्षण जाणवानी विद्या, दंडविद्या=वासना दंडनी गाढो गणीने फल कहेवु ते तथा वास्तुविद्या=मासाद, घर
वगेरेना विचारवाळ वास्तु शास्त्र, अगविद्या=शरीर स्पर्श, नेत्रादिकनु फलकधु, इत्यादि विचार, तथा स्वरानो विजय पट्टे दुर्गा
शीयापडी फागढो तित्तिर वगेरे पथुपसीना अवाज उपरथी शुभाशुभ फल कहेवानी अभ्यास, आ सघली विद्याओवढे ले आजी
त्रिका करतो न होय ते मिष्टु जाणवो ७ आ गाथाया निरपण करेली विद्याआनो साधुप जीविका तरीके उपयाग करवानो निषेय
करवामो आयो छे.

मत मूल विविह विद्वन्वित । वमणविरेयणपूमनेचसिणाण ॥

आउरे मरण आयतिगच्छिद्य च । त परित्राय परिब्बाण स भिम्भू ॥ ८ ॥

[मत] मत्र तथा [मूढ] मूळीया [विधिद विद्वन्वित] विधिधविचार तथा [वमण] वमन [विरभण] रेच [धूम] धूमाडो [निष्ठ] धजन
[मिणाण] स्नाण कटागधु [आउरे मरण] मातादिकनु स्मरण करवु [च] तथा [तिगिच्छिद्य] चिकित्सा करवी [त] ते [परिणायो]
उपरिशाप जाणीने जे साधु [परिग्य] समयमार्गमा विचरे [स भिम्भू] ते भिष्टुक कहेवाय

व्या०—पुन स भिष्टुरित्युच्यते. स इति क ? य एतत् सर्वं परिज्ञाय परि समताद् ज्ञात्वा परिज्ञाय परिव्रजेत्
साधुमार्गं चरेत्, 'जाणिप वा नो समायगियन्ता' इत्युक्ते एतत् किं कि ? मत्र ओम् ह्रींमृमृभृतिक स्माहात देवाराधन

मूलं मूलिका राजहंसीशंखपुष्पीशरपुंखादिगुणसूचकं शास्त्रं. पुनर्विविधं तानाप्रकारं त्रैवर्चितं, वैद्यकशास्त्रस्यौषधचिकित्साक्षणस्य चितनं वर्जयेत्, चिदलं शूली कुटी मांसं ज्वरी घृतमित्यादि. पुनर्वमनं वमनादिकरणोपायं, अथवा वमनफलं, ज्वरादौ वमनं श्रेष्ठं, तथा विरेचनं विरेचगुणकथनं तदौषधप्रयोगचिन्तनं. धूमो मनःशिलादिसंबंधी भूतत्रासनादिकः, नेत्रशब्देन नेत्रसंस्कारकं गुटीचूर्णादिकं. स्नानमपत्यार्थं मंत्रौषधीभिः संस्कृतजलैर्मूलादिस्नानं, अथवा रोगमुक्तस्नानं वा. पुनरातुरे इति आतुरस्य रोगादिपीडितस्य हा मातरित्यादिस्मरणं, आत्मनश्चिकित्सितं रोगप्रतिकारचिन्तनं परित्यजेत्. एतत्सर्वं परिज्ञायात्मनः परस्य बोध्यथा परित्यजेत्, साधुमार्गं यायादित्यर्थः. ॥ ८. ॥

भिधु तो ते कहेवाय के जे—आ (कहेवाशे ते) सगळें यथात्र जाणीने परित्यजे=साधुमार्गे विचरे. 'जाणतुं पण आचरतुं नहिं एम कहेल छे तेथी. हवे शुं न करतुं? ते कहे छे—मंत्र=ओह्रीं वगेरे स्वाहांत देवाराधन; मूल=राजहंसी, शंखपुष्पी, शरपुंखा, इत्यादिना गुणोतुं सूचन करनाहं शास्त्र; वली विविध प्रकारतुं वैद्यचिन्तन=औषधि चिकित्सा आदिक, शूलरोगवाळाए दाल न खावी, कुटीये मांस न खातुं, ज्वरवाळाए घी न खातुं; इत्यादि विचारने वर्जया. तेमज वमन=वमन करवाना उपाय तथा तेतुं फल, 'ज्वरादिकमां वमन साहं' इत्यादि, तथा विरेचन=रेचनना गुणो कहेवा तेम तेनां औषधोना प्रयोग विचारवा, धूप=भूत भगाडवा माटे मणसल वगेरेना धूप देवा, नेत्र शब्दे करी नेत्रने सारां करनार गोळी चूर्ण=सुरमो वगेरे, तथा स्नान=छोकरां थवा माटे मंत्र तथा औषधिची संस्कार करेल जलवढे न्हातुं, अथवा रोगमुक्त थवा पळीतुं माथे पाणी नाखवातुं स्नान, वली आतुर=रोगादि पीडितने 'हे मा!' इत्यादि स्मरण तथा आत्मा=पोतातुं चिकित्सित=रोगना उपायतुं चितन; आ सगळें पोतातुं तथा परतुं सारी रीते जाणीने

प्रपत्तिदायी जाणीने प्रत्यारपान परिज्ञावढे रतीने परितजन करे=साधुमार्ग सचरे /

उत्तराध्य-

यन सूत्रम्

॥८७३॥

मन्त्रिगणउगारायपुत्ता । माहण भोइय विविहा य सिप्पिणो ॥

नो तेसि वयह सिलोगपूइय । त परिआय परिब्बण स भिसखु ॥ ९ ॥

[अस्तिगणउगारायपुत्ता] क्षत्रि राजाओ महो, रसको अने राजकुमारो [माहण] माहण [भोइय] भोगवाळा मंत्री [विविहा] विविध प्रकारना [सिप्पिणो] शिखीओ [सिसि] ना सर्वेओ [सलोगपूभ] प्रशसाने [नो पयह] कहेवी नहि [त] ते सर्वेने [परिआय] जाणीने [परिब्बण] समयममागमा विचरे [स भिसखु] ते भिक्षुक ९

व्या०—स भिक्षुरित्युच्यते स इति क ? यस्तेषा गाथोक्ताना श्लोक कीर्तयथा, एते भ-याः पूजया इति, एते पूजायो गया, एतेषां पूजा कर्तव्या, एतेषा कीर्तिकरणे, एतेषा पूजाया उपदेशो च न कश्चिद्भ्राम स्यात्, साधुनैतेषा कीर्तिपूजे न कर्तव्ये इत्यर्थ एते के के ? ये क्षत्रिया राजान, तथा गणा मह्यदीना समूहा, पुनश्चा कोटपाला, राजपुत्रा राजकुमारा, ब्रह्मणा प्रसिद्धा, भोगिनो भोगवशोद्भवा, अथवा भोगिनो विषयभोक्तार, य पुनर्निविधा नानाप्रकारा शिल्पिनश्चक्रकारस्तुत्रधारस्वर्णकारलोहकारादयो ये वर्तन्ते, तान् परिज्ञायोभयथा ज्ञात्वा साधु साधुमार्गे परित्रजेत्॥९॥

ते खरो गिधु कहेवाय के जे आ गाथाया कहेलानी कर्चि=जेप के—‘आ भव्य छे तथा पूज्य छे, ए पूजवा याग्य छे एनी पूजा करवी जोइए’ इत्यादि एओनी कीर्ति करवाया तेमन एआनी पूजाना उपदेशयां साधुने कोइ लाभ नथी; माटे सोधुए एम कोइनी श्लाघा=रत्नाण अथवा पूजा यथ करवु न जोइए ए कोण कोण ? क्षत्रिय=राजाओ, गण=मह्य वगैरेना समूहो, उप=कोट-

भाषांतर

अध्य० १५

॥८७३॥

वाळ वगेरे, राजपुत्र=राजकुमारो, ब्राह्मणो, भोगी=वैभवीवंशमां जन्मेलो, अथवा विषयो भोगवचामां परायण रहेनारा, तथा विविध प्रकारना शिल्पजनो=कारीगरो, चित्रकार, सुतार, सोनी, लुहार वगेरे; ए तमामने चे प्रकारे जाणीने अर्थात्-ज्ञपरिज्ञाथी जाणी प्रत्याख्यान परिज्ञापडे वर्जने साधुमार्गे विचरे ते भिक्षु. ९

गिहिणो जे पन्वइएण दिहा । अप्पन्वइएण च संशुया हविजा ॥ तेसि इह लोइयफल्लो । जो संश्वं न करेइ स भिक्खु ॥ [जे] जे [गिहिणो] गृहस्थीओने [पन्वइएण] प्रज्या लीधा पछी [दिहा] जोया होय [च] अथवा [अप्पन्वइएण] प्रज्या लीधा पहेलां [संशुया] परिचय करेला [हविजा] होय [तेसि] ते गृहस्थीओ साये [इहलोइअफल्लो] आ लोकना फळना अर्थे [जो] जे साधु [संश्वं] परिचयने [न करेइ] न करे [स भिक्खु] ते भिक्षु. १०

यस्तेगृहस्थेः सह इहलोकफलार्थं संस्तवं परिचयं न करोति, प्राकृतत्वात् तैसिमिति तृतीयास्थाने षष्ठी. तैर्गृहस्थैः कैः? ये गृहस्थाः परिव्रजितेन गृहीतदीक्षेण दृष्टाः चशब्दः पुनरर्थे. पुनरप्रव्रजितेनाऽगृहीतदीक्षेण गृहस्थाग्रस्थितेन सस्तुताः कृतपरिचयाः स्युः, तैः सहलापसंलापमिहलोकस्वार्थाय न कुर्यात्, स साधुरित्यर्थः. ॥१०॥

जे साधु तं गृहस्थोनी साये आ लोकसंसंधी फळने अर्थे संस्तव=परिचय करतो नथी. (अही प्राकृत होवाथी तृतीयास्थाने षष्ठी विभक्ति छे.) ते केवा गृहस्थां? जे गृहस्थां परिव्रजित=दीक्षा ग्रहण करीने दीठा होय; 'च' शब्द 'पुनः'ना अर्थमां छे तेथी-बळी ज्यारे प्रव्रजित न हतो. एदळे दीक्षा ग्रहण करी नहोती पोते गृहस्थाश्रममां वर्त्ततो हतो त्यारे-जे जे गृहस्थोनी साये परिचय कर्चो होय तेओनी साये आ लोकनो स्वार्थ साधवा आलाप=भाषण तथा संलाप=कंडं सारं लगावनां वाग्योना उचार न करे ते साधु खरो भिक्षु कहेवाय.

त किञ्चि आहारपाणग । विविह स्वाहमसाहमं परेसि नष्टु ॥

जो न निविहेण नाणुकपो । मणवयणकागसुसबुडे न स भिमखू ॥ ११ ॥

[स्वयणासणपाणमोक्षण] शयन, आसन, पान, भोजन, तथा [विविह] त्रिविध प्रकार [पाहम साहम] स्वादिम भने स्वादिम ए वस्तु ओने [अहम] नहि देता परा [परेसि] गृहस्थीमोष [गृहस्तोहिण] भाग्या छता निषेध करायो पयो जे [निमठे] साधु [तथा] ते नही देनार उपर [न पदुसह] हेण न करे [स भिमखू] ते भिक्षुक ११

व्या०—स भिक्षुर्न भवति स क ? य परेसि इति परेभ्यो गृहस्थेभ्य आहारमत्रादिक, पानक द्रव्यादिक, पुन-
र्विविध नानाप्रकार स्वादिम गर्जंगदिक, स्वादिम एवमादिक लब्ध्वा, तमिति तेनाशनपानखादिमस्वादिसादिना चतु-
र्विधेन, त्रिविधेन मनोवाक्यायोगेन नानुरुपते, ग्लानयालादीनोपकुर्वते कोऽर्थ ? योऽशनपानखादिमस्वादिसाह्वार
लब्ध्वा याल्लभ्याना साधूना तेनाहारेण सविभाग न करोति स साधुर्न भवतीत्यर्थ, 'असविभागी न ह तस्स मोग्ग' इत्युक्ते पुन साधु कीदृग्भवति ? मनोवाक्यायोगेन सुतरा सन्नत पिप्पिताथवद्दार ॥ ११ ॥

ते भिक्षु न पदेवाय काण ? जे जे परगृहस्थाधी, आहार=भत्रादिक, पानक=द्रव्य आदिक, बन्नी विविध=नाना प्रभारना
खादिम=खजूर वगैरे रात्राना पदार्थो तथा स्वादिम=स्वादिरु लवंग वगैरे पापीने ते अशनपान स्वादिम स्वादिमादिक चतुर्विध
वस्तुओंगडे, मन वाणी तथा कायाण करीने अनुकपा न परे, अर्थात् गृहस्थो पासेथी मळेला ए पदार्थोपाधी वाळ तथा दृढ साधु
ओने सविभाग न आपे ते साधु न कहेवाय, वगु छे के—'जे पुरुष पोवाने मळेला पदार्थोपाधी सत्तात्रोने विभाग नयी आपतो

तेने मोक्ष मळतो नथी.' माटे साधु मन वाणी तथा कायाना योगे करी संश्रुत=आश्रय प्राप्तुं आश्रय करी वत्ते. ११

सयणासणपाणभोग्यां । विविहं खाडमसाहमं परेसि ॥ अदणं पडिसेहिणं निअंठे । जे तथ न पउससई स भिक्खु ॥ १२
[ज किचि] जे कांइ थोडुं पण [आहारपाण] आहार पाणी तथा [विविह] विविध प्रकारनुं [साहमसाहम] खाद्विम अने स्वाद्विम [परेसि] गृहस्थीओ पसेयी (ज) जे साधु [त] ते आहारादिकवडे [तिविहेण] अण प्रकारे [माणुक्कणे] उपकार करे नहिं परतु [मणवकायसु संवुडे] मन, यजन, अने कायावडे उपकार करे (स भिक्खु) ते भिक्खु. १२

व्या०—पुनर्यः शयनासनपानभोजनं, पुनर्विधं खाद्विमस्वाद्विमं, परेण गृहस्थेनादत्ते, अथवा गृहे साधौ प्रतिपिद्धे सति तस्मिन् गृहस्थे प्रवेपं न करोति, न प्रवेष्टि. कोऽर्थः? यदा कश्चित्साधुः कस्यचिद् गृहस्थस्य गृहे गतस्तस्य च गृहस्थस्य गृहे प्रभूतं शयनं शय्या, चाशनं मोदकादिकं, पानं खर्जूरद्राक्षादिपानीयं, शर्करादिजलं, प्रासुकं तंदुलप्रक्षालनजलं वा, भोजनं तंदुलदाल्यादि, पुनर्विधं नानाप्रकारं खाद्विमं खर्जूरनालिकेरगरिकादिकं, स्वाद्विमं लवंगैलाजातिफलतजादिकं वर्तते, परं स गृहस्थः सात्रवे न प्रददाति, अथवा पुनर्निवारयति, यथा रे भिक्षो ! अत्र नागं न्यमिति तद्वाक्यं श्रुत्वेति न जानाति, धिगेनं गृहस्थं दृष्टं, यः प्रभूते वस्तुनि सति मग्नं न ददाति, अथ च मां निवारयतीति वेपं न विद्यते, स निर्ग्रथः साधुर्भिश्चुरित्युच्यते. ॥ १२ ॥

वळी जे निर्ग्रथ=साधु, शयन आसन पान भोजन तथा निविधप्रकार खाद्विम तथा स्वाद्विम पदार्थो परगृहस्थे पाताने न दीया अथवा साधुने प्रतिपेध कर्यो तो पण ते गृहस्थना उपर प्रवेपं न करे. थं कणु? ज्यारे कोइ साधु गृहस्थने घरे तेणे पुष्कळ श्रयन=

प्रिलाना, अन्नन=मोदकादिक, पान=खजूर दासा वगेरेना पानक, साकरनु जल शरबत अने मासुक=चोखानु घोष, भोजन=भात दाळ वगेरे तेयज नानाप्रकारना खादिम खजूर तथा नाळीयेरनां दोपरा वगेरे तथा स्वादिम लवींग एलची जायफळ तज आदिक पटयु होय पण ते गृहस्थ साधुने दीये नहि अथवा वली 'रे भिक्षो ? अहीं क्या आन्या चाल्या जाओ' आम कही निचारे=नियेय फरे तो ते वाक्य सापञ्चीने साधु मनया एय न लावे के—'आ द्रुष्ट गृहस्थने धिकार छे जे आटआटलां वस्तुआ पढ्या छे छता मने कइ नथी आपनो एतलुन नहि पण छळटो मने निचारे छे' आवो विचार लइ मदेय करे ते भिक्षुक कहेवाय छे १२

आयामग चैव जवोदग च । सीय च सोवीरजवोदग च ॥ नो हीलए पिंड निरस तु । पत कुलाइ पण्डिए स भिमवु ॥
[आयामग] आयनु मोसामग [चैव] तथा [जवोदग च] ययनु भोजन [सीम] शीतल भोजन [च] तथा [सोवीरजवोदग] काजी तथा ययनु घोयेल पाणी [निरस तु] नीरस पण पण [पिंड] पिंडनी जे साधु [नो हीलए] हीलना न करे [पतयुलणि] मिथेन मनुष्योना कुळमा [परिचय] गोचरी माटे भटन करे [स भिमवु] ते भिक्षुक १३

ध्या०—प. प्रातानि कुलानि परिचजेत्, प्रातानि दुर्यलानि, चित्तचिचाम्या दुर्यलानि, पतादशानि कुलान्याहा-
रार्थं परिचजेत्, सर्वदा घानिनामेव कुलेषु यो न याति, सर्वदा दानशौढानामेव कुलेषु न याति, ततो हि नियतपिंड सेवनारसाधोर्थमहानि स्याद् तु पुनर्यं भायामक ध्यायास्याऽवग्रवण, च पुनर्यवोदन यवभक्त, पुन शीत चिरकालीन पुन सोवीर काजिक, पुनर्यवोदक यवप्रक्षालनजलमित्यादिक, पुनर्यत्रीरस पिंड सर्वथा रसवर्जितमेतादशमाहार पानीय गृहस्थाना गृहाह्वय यो न हीलयेन्न निवेत्, कदन्नमिदं, कुत्सित पानीयमेतदित्यादिवचन न ब्रूते, स साधुर्भिरित्युच्यते ॥

जे प्रांत कुलोमां विचरे, अर्थात्-विचारी तथा विचारी दुर्वळ होय तेवां कुलोमां आहार माटे विचरे, धनवान् गृहस्थोनांज कुलोमां सर्वदा न जाय तेम दानमां कुशल=उत्साहवाळा होय तेवा गृहस्थोने त्यां हमेशां मिक्षार्थ न विचरे. एकज ठेकाणेथो नियत आहार सेववाथी साधुने धर्महानि थाय छे, वळी जे आचामक=धाननुं अवश्राण=ओसाण तथा यवोदन=यवनो भात ते पण शीत, घणा वखतथी राधेछुं ठरी गयेळ होय तेवुं तथा सौवीर=रुंजी तथा यवोदक=यवनुं धोण; आवां जे नीरस पिंड=सर्वथा रसवर्जित आहार तथा पाणी वगेरे गृहस्थने घरेथी मळे तेने जे साधु हीलन=निंदा न करे, 'आ तो खराव अन्न छे,' 'आ पाणी कुत्सित छे' एवां वचन न बोले ते साधु भिक्षु कहेवाय छे. १३

सदा विविहा भवंति लोए । दिव्वा माणुस्सया तहा तिरिच्छा ॥ भीमा भयभैरवा उराला । जे सुचा न विहज्जइ स भिक्खू [लोए] आ लोकने विपे [दिव्वा] देव संवधी [तहा] तथा [तिरिच्छा] तिर्यच सबधी [विविहा] विविध प्रकारना [भयभैरवा] भय-वडे भैरव उत्पन्न करना [उराला] मोटा [सदा] शब्दो [भवति] थाय छे. [जो] जे साधु [सुचा] सांभळीने [न विहज्जइ] बीक न पामे [सभिक्खू] ते भिक्षुक. १४

व्या०—य एतादृशान् शब्दान् श्रुत्वा न विहज्जइ न व्यथते, धर्मध्यानान्न चलते स भिक्षुरुच्यते. एतादृशान् कीदृशान्? ये शब्दा लोके दिव्याः. दिवि भवा दिव्याः, देवैर्भयाय कृताः, पुनर्ये शब्दा मानुष्यका मनुष्यैः कृता मानुष्यकाः, तथा ये शब्दास्तिरश्चरानीनास्तेरश्चास्तिर्धग्भ्यो भवास्तिरश्चीना भवंति, तान् श्रुत्वा न क्षोभं प्राप्नोति. कीदृशा शब्दाः? भयभैरवाः, भयेन भैरवा भयभैरवाः, अत्यंतसाध्वसोत्पादकाः. पुनः कीदृशाः? उदारा महंतो भवंति. ॥१४॥

પુનઃ કીદૃશઃ ? ઉપશાંતઃ કષાયરહિતઃ સ્યાત્, સ ભિક્ષુરિત્યુચ્યતે ॥૧૬॥

જે સાધુ લોકમા વિવિધ મકારના વાદને જાણીને કોઈનો પળ અવહેડક=વાધક ન થાય; કોઈનો પક્ષપાત ન કરે. લોકમાં ઘણાય દર્શનો છે તે પરસ્પર વાદ કરે છે અને એક બીજાનાં મતોમાં દૂષણ આપે છે. મુંડા જટાઘારિઓ સાથે, નગ્ર રહેનારા વસ્ત્રધારિયોની સાથે, ગૃહસ્થો વનવાસિયોની સાથે; એમ સર્વે પોતપોતાનાં મતનાં અભિપ્રાયવાળાં વચનોપન્યાસરૂપ વાદ કરે છે તેમ વાદ કરે પણ કોઈને વાધા ન કરે. એ સાધુ સહિત=જ્ઞાન દર્શન ચરિત્ર એ રત્નત્રયે સહિત વલી છેદાનુગત=જેનાથી કર્મ સ્વિન્ન=મંદ થાય તે છેદે એટલે સંયમ, તાદૃશ સંયમે અનુગત, અર્થાત્ સપ્તદશવિધ સંયમમાં નિરત, વલી કોવિદાત્મા=કોવિદ=લબ્ધ છે શાસ્ત્રનો પરમાર્થ જેણે એવો છે આત્મા જેનો તે કોવિદાત્મા, તથા માત્ત્વ=મરુર્થથી=અન્યના કરતાં અધિકતાથી જાણનાર=સાર બુદ્ધિમાન્ તેમજ પરીપહોને જીતીને=રાગદ્વેષાદિ દોષને નિવારી સર્વ પ્રાણિગણને આત્મ સદૃશ જોવાનું શીલ જેને છે તેવો સર્વદર્શી તથા ઉપશાંત=ક્રપાય રહિત હોય તે ભિક્ષુ કહેવાય. ૧૬.

અસિપ્તજીવિ અગિદ્દે અમિત્તે । જિહંદિદિ એ સન્વઓ વિપ્પમુક્કે ॥

અણુક્કસાઈં લહુ અપ્પમ્ભવલી । ચિન્ના ગિહં એગ ચરે સ નિવ્વલુ ત્તિભેમિ ॥ ૧૬ ॥

જે સાધુ [અસિપ્તજીવી] શિલ્પયજ્ઞે આજીવિકાનું પોષણ કરનાર ન હોય તથા [અગિદ્દે] શ્રી આદિકના પરોચ્યથી વિરક્ત [અમિત્તે] મિત્ર અને શત્રુ રહિત તથા [જિહંદિદિ] જિતેન્દ્રિય દ્વેષ તથા [રાગઓ] સર્વ પ્રકારે પરિગ્રહથી [વિપ્પમુક્કે] વિરક્ત [અણુક્કસાઈ] અલ્પ કપાવવાળો (લહુઅપ્પમ્ભવલી) અલ્પ ભોજન કરનાર હોય તથા [ગિહ] ધરનો [ચિન્ના] ત્યાગ કરીને જે સાધુ [બગબરે] વિચરે (સ મિત્તલ) તે ભિક્ષુ કહેવાય. ૧૬

न्या०—स भिक्षुर्भवेत्, स इति क' ? यो गृह द्रव्यभावभेदेन द्विविध त्वैकैक एकाकी रागद्वेषरहितोऽसहायो वा चरतीत्येकचर स्यात् कथंभूत स' ? अशिल्पजीवी शिल्पेन विज्ञानेन जीवते आजीविका करोतिती शिल्पजीवी, न शिल्पजीवी अशिल्पजीवी, चित्रकरणादिविज्ञानेनाजीविका न करोतीत्यर्थ' . पुन कीदृश ? अगृहो न विद्यते गृह यस्य सोऽगृह स्त्रीपरिचयरहित, अन्यथा गृहस्थे सह परिचयरहित पुन कीदृश ? अमिश्र शत्रुमित्ररहित, पुन कीदृश ? जितेन्द्रिय पुन कीदृश ? सर्वतो विश्रुक्तो नास्त्राभ्यतरसयोगादिप्रसुक्त' सर्पपरिग्रहरहित पुन कीदृश ? अणुरूपायो मदकषायीत्यर्थ' पुन कीदृश ? लघ्वल्पभक्षी, लघूनि नि साराणि बहुचणकानि पाचककुलत्थमापादिप्रसुक्ताहाणि, तानि स्तोकानि भक्षितु शील यस्य स लघ्वल्पभक्षी नीरसस्तोकाहारकारीत्यर्थ' अथवा लघु प्रासुक च तदप च लघ्वल्प तदाहार भक्षितु शील यस्य स लघ्वपभक्षी अथवा लघु क्षीणकर्मा स चाभावल्पभक्षी च लघ्वल्पभक्षी, इत्यह नवीमीति सुघर्मास्यामी जन्तूस्वामिन प्राह ॥ १६ ॥ इति भिक्षुलक्षणाध्ययन पचदश सपूर्ण ॥ १५॥ इति श्रीमद्भूतसाराध्ययनमनुवार्धदीपिकायास्तुपाध्यायश्रीलक्ष्मीकीर्तिगणिशिष्यलक्ष्मीवल्लभगणिचिरचिताया भिक्षुलक्षणाध्ययन पचदश सपूर्ण ॥ १५ ॥

भिक्षु तो ते कदेवायके जे-द्रव्य तथा भाव एवा भेदधी वेय प्रकारना घरने त्वजीने एकाकी-रागद्वेष रहित, अथवा असहाय रहीने विचरे, वली अशिल्प जीव-चित्रकला आदि शिल्प उपर जीविना न चगन्नारो तथा अग्र -स्त्री परिचय रहित, अथवा गृहस्थनी साये परिचय नहि राखनारो तथा शत्रु मित्र रहित जीवे-द्रीय अने बाह्य अभ्यतर वेय प्रकारना सयोगधी भिक्षु, सर्व परि-

ગ્રહ રહીત અળ કપારા મંદ કપાય વઢી વાઢ ચળા, કઢફી, અડદ, ત્રિગેરે નિઃસાર અલપ ભોજન કરવાવાઢો=અર્થાત્ રસરહિત સ્વલપ આઢાર કરનારો અથવા કર્મ લમાપમા અલપપક્ષી હોય તે મિશ્રુ એમ હું કહું છું (આમ સુધર્માસ્વામીન્ જન્મસ્વામીને કહું) ૧૬ અહિં મિશ્રુ લક્ષણ નામનું પંદરમું અધ્યયન પુરું થાય છે.

॥ અથ પાઢશમધ્યનં પ્રારમ્ભયે ॥

અથ પોઢશ અધ્યયન વ્રત્તચર્ય સમાધોનું આરમ્ભાય છે.

પંચદશોઢધ્યયને હિ મિશ્રુગુણા ઉક્તાઃ, તે મિશ્રુગુણા હિ વ્રત્તચર્યયુક્તસ્ય સાધોર્ભવંતિ. અતઃપોઢશોઢધ્યયને વ્રત્તચર્યસ્ય સમાધિસ્થાનાન્યુન્યંતે—

પંચદશ અધ્યયનમાં મિશ્રુના ગુણો કયા પળ એ મિશ્રુ ગુણો તો વ્રત્તચર્ય યુક્ત સાધુઓમાં હોય માટે આ પોઢશ અધ્યયનમા વ્રત્તચર્યનાં સમાધિસ્થાનો કહેવાય છે.

સુગં મે ણાઢસતેળં ભગવત્તા પૂકમવત્તાર્યં, ઢહ ત્વહુ ઘેરેહિં મગવંતેહિં દસ ચંભચેરસમાહિઢાણા પવ્વત્તા, જે મિશ્રુ સુઢ્ઢા નિસમ્મ સંજમયહુલે સંવરયહુલે સમાહિયહુલે ગુતે ગુત્તિદિગ્ ગુત્તચંમયારી સયા અપ્પમત્તે વિહરિજ્ઞા ॥ [સુધર્માસ્વામી જન્મસ્વામી પ્રતિ કહે છે.] હે આયુષ્મન્ ! તે મગવાન્=તીર્થંકરે પમ આલ્યાત=કથિત છે તે મેં સાંભલ્યુ છે; જે—ઢા જૈનશાસનમાં મગવાન્ સ્થવિરોપ્ દશ વ્રત્તચર્યં સમાધિસ્થાન પ્રક્ષત=નિરુપિત છે; જે [સ્થાનોને] મિશ્રુ સાંભળી, મનમાં નિશ્ચિત કરી ઢહ સયમવાળ, ઘહ સંવરશીઢ તથા ઘહ સમાધિયુક્ત, તેમજ ગુત્ત અને ગુત્તેન્દ્રિય તથા ગુત્ત વ્રત્તચર્ય રહી સદા વિહરે ?

न्या०—श्रीसुधर्मास्वामी स्वदिप्य जपूस्वामीन प्राह—हे आशुप्यमान ! मे भगवन् श्रुत, तेन इति तेन भगवता ज्ञान-
यत्ना तीर्थकरेणाप्यात, त्रीमन्वीरेण स्वात्मिनोक्त, आत्मनस्तत्त्वस्यैव ग्रहण पुनरित् श्रीजिनशामने स्वयिरैर्गणधर्म-
गयद्भिर्महात्म्ययद्विस्मोर्धत्तोक्तार्थधारणशक्तिमद्भिर्दश त्रयचर्यममागिरस्यानान्युक्तानि, ब्रह्मचर्यस्य फारणा युक्तानि
कोऽर्थ ? मदैवेया युद्धिर्नास्ति किन्तु तीर्थकरै पुनर्गणधर्मैर्गोत्रमादिभि स्थापेभया वृद्धैरेवमुक्त, तथैव भगोक्तानि यानि
ब्रह्मचर्यममागिरस्यानानि भिक्षु धृता शब्दत अवणे धृता, निशम्यां नो मनश्चवर्णास्य सगमपटुल मन, पटुत प्रभा-
नप्रधानतरस्थानमाप्योत्तम मयमो यस्य स पटुत्सगमो वर्धमानपरिणामचारित्र्य मन विचरेत् पुनर्गानि त्रसार्थस-
मागिरस्थानानि श्रया मवरपटुल, सप्त आश्रयनितोय, स पटुलो यस्य स मरयटुल, प्रगनाश्रयनितोय, पुन
समाधिपटुलो पटुत्सममाधि प्रधानचित्तस्वास्वपुक्त मन विचरेत् पुनर्गानि ब्रह्मचर्यममागिरस्थानानि श्रया भिक्षुर्गुप्तो
मनोयाक्कागशुद्धियुक्त गुप्तेन्द्रिय मन, अत एव गुप्त नवगुप्तिसेवनाद्गुप्त सुगन्धित त्रस चरितु सेयितु क्षील यस्य
स गुप्तत्रस्यगारो स्थिरब्रह्मचर्यगारक मन सदा मर्गदासप्रमचोऽप्रमादी मन विहार कुर्यात् यतो हि पूर्व ॥ साधुर्ब्रह्म
चर्यसमागिरस्थानानि शृणोति स साधुर्ब्रह्मचर्यपालने स्थिरो भवति यदुक्त—सुखा जाणह कटाण । सुखा जाणह
पायग ॥ इत्यपि जाणह मोक्षा । ज सेय त समागरे ॥ १ ॥ इति श्रुत्वा अष्ट प्राह—

श्री सुधर्मास्वामी पोताना दिप्य जपूस्वामीने कहे छे—हे आशुप्यमान ! ते भगवान्—ज्ञानवान् तीर्थकरे एव भाष्यत—इति ते,
महागीरस्वामीए कहेल छे (मन्त्रिरित होवादी तेनुज एरण कराप छे.) के—अर्हो जिनज्ञासमा स्वयिरैर्गणधर्मो कहेला
अर्थोनु धारण करवानां गन्तिवाला महात्म्यस्वामी भगवान् गणधरोए दश ब्रह्मचर्य समाधि स्थानो कहेला छे—ब्रह्मचर्यनां कारणो

કહેલાં છે; શું કહ્યું? આ કંઈ મારીજ નુદ્ધિ નથી કિંતુ મારી અપેસાયે ઘળાજ દુઢ્ધ પૂના તીર્થકરોયે તથા ગૌતમાદિ ગણધરોણ આમ કહેલું છે અને હું પણ તેજ પ્રમાણે તમને કહું છું; જે વ્રત્તચર્ય સમાધિસ્થાનોને મિશ્રુ, સાંખલીને-શબ્દરૂપે શ્રવણેદ્રિયમાં ધારણ કરી-તેમજ અર્થવોધપૂર્વક મનમાં સમજીને સંયમ વહુલ=જેનો સંયમ વહુલ-અર્થાત્ પ્રધાન પ્રધાનતર ઇત્યાદિ સ્થાન પ્રાપ્તિથી ઉત્તમતાને પામ્યો હોય તેવો=પદ્મલે વધતું જતું છે પરિણમ જેનું પણ ચરિત્રવાલો વની સર્વત્ર વિદરે; વલી જે વ્રત્તચર્ય સમાધિસ્થાન સાંખલીને સંવર વહુલ=સંવર પદ્મલે આશ્રવનો નિરોધ, તે જેને વહુલ-દુદ્ધિગત યયો હોય તે સંવર વહુલ=અર્થાત્-પ્રાધાનાશ્રવ દારનિરોધ યુક્ત થયેલો તથા સમાધિ વહુલ=વહુલ સમાધિ, અર્થાત્-પ્રાધાન્યે કરી ચિત્તની સ્વસ્થતાયુક્ત વનેલો થઈને વિદરે. વલી જે વ્રત્તચર્ય સમાધિ સ્થાનોને સાંખલી મિશ્રુ ગુપ્ત=મન વાળી તથા કાયાની ત્રિવિધ ગુપ્તિથી યુક્ત થાય તથા સર્વે ઇન્દ્રિયોની ગુપ્તિમાં સમર્થ થાય અને પૃથ્વી રીતે નવગુપ્તિના સેવનથી જેનું વ્રત્તચર્ય સેવવાનું શીલ સુરક્ષિત થયું છે પૃથ્વી, અર્થાત્ સ્થિર વ્રત્તચર્યનો ધારક વની સદા સર્વદા અપ્રમત=જરાય પ્રમાદ ન કરતાં વિહાર કરે. કારણ કે-પૂર્વે જે સાધુ વ્રત્તચર્ય સમાધિસ્થાનો સાંખલે તેજ સાધુ વ્રત્તચર્ય પાલનમાં સ્થિર થાય, કહ્યું છે કે-‘સાંખલીને કલ્યાણ જાણે તેમ પાપકર્મે પણ સાંખલીને જાણે; ઉપયને પણ શ્રવણ કરીને જાણે છે પછી જે શ્રેયઃ સારું હોય તેનું આચરણ કરે.’ ૧ ૫ પ્રમાણે સાંખલીને જંતુ પૂછે છે-

કયરે સ્વલુ થેરેદિ ભગવતેદિ દસ યંમચેરસમાદિઠાણા પત્તસા? જે મિશ્રુ સુગા નિસમ્મ

સંયમયહુલે સંવરયહુલે સમાદિયહુલે ગુતે ગુત્તિદિગ્ ગુત્તયંભયારી સયા અપ્પમસે વિહરેજ્ઞા. ॥ ૨ ॥

અ ભગવાન્ સ્થવિરોયે વશ વ્રત્તચર્ય સમાધિ-સ્થાન પ્રદાપિત કરેલાં છે તે કયા? કે જે મિશ્રુ સાંખલી સમજી સંયમયહુલ, સંવર-

प्तानि, यानि दश ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानानि शब्दतः श्रुत्या, निशम्यार्थतो ह्यवधार्य भिक्षु साधु सयमबहुल समाधि-
पटुले शुभो गुप्तेन्द्रियो गुप्तब्रह्मचारी सर्वदाप्रमत्तोऽप्रतिषेधविहारी सन् विचरेत् तानि समाधिस्थानानि निरूपयति—

इ जन्तू ! आ प्रत्यक्ष यद्देयाया आवन्ते एवा निश्चये भगवान् स्यविराये प्रज्ञापितं करोता दश ब्रह्मचर्यं समाधिस्थानो के जेने
भिक्षु साध्वी=शुद्धरूपे श्रवणेंद्रियबन्धे गृहण करी तेमज्ज अर्थयी हृदयभा अवधारित करी भिक्षु=साधु, सयमबहुल, सवरगहुल तथा
समाधिबहुल थाय अने गुप्तेन्द्रिय तथा गुप्तब्रह्मचर्य यनी सर्वदा अप्रमत्त=प्रतिषेध रहित विहारवाला यडने विचरे ४

हवे त समाधिस्थानोनु निरूपण करे छे—

त जहा-विविक्ताइ सयणाम्भणाइ सेविक्का से निगमे, नो इत्थीपसुपडगससत्ताइ सयणासणाइ सेवित्ता हवइ से निगमे
ते तेया के-जे निर्मम=साधु, विविक्क=न्या कोरनो अयान १ होय तेया एकात् स्थान=आ रहला शयन तथा आसन सेवे, पण ली
एतु यडग इत्यादिथी सयुत्त=युक्त जे शयन अथवा आसन होय तेने न सेवे ते एते निगम ५

व्या०—तद्यथा-तानि यथा सति तथा निरूपयामि, हे जन्तू ! स निग्रथो भवेत्, स इति क ? यो विचिक्तानि स्त्रीप-
शुपडगादिभिर्बिरहितानि शयनानि पटिकासस्तारकादीनि, अर्थात् शयनादीना स्थानानि सेवेत कायेनानुभवेत्, अप-
मन्वयार्थं य स्त्रीपशुपडकादिरहितस्थानानि सेवेत स निग्रथो भवेदित्यर्थं अथ व्यतिरेकेणार्थमाह-यस्मिन् सति यङ्ग-
वेत् सोऽचय यस्मिन्नसति यन्न भवेत् स व्यतिरेक व्यतिरेक दर्शयति-‘नो इत्थीपसुपडगससत्ताइ सयसयणाइ से
वित्ता हवइ, से निगमे’ हे जन्तू ! स निग्रथो नो भवेत्, स क ? य स्त्रीपशुपडकादिससत्ताना स्त्रीपशुपडकादिसेविताना

बहुल तथा समाधिबहुल शब्द तेमज गुप्त, गुप्तेन्द्रिय तथा गुप्त ब्रह्मचर्य वनी सदा अप्रमत्त रही चित्ते. २

व्या०—हे स्वामिन् ! यानि ब्रह्मचर्यस्थानानि भिक्षुः साधुः शब्दतः श्रुत्वा, अर्थतो ह्यवधार्य संयमबहुलः संवरबहुलः सामाधिबहुलो गुप्तो गुप्तेन्द्रियो गुप्तब्रह्मचारी सदाप्रमादी विचरेत्, तानि खलु निश्चयेन कतराणि कानि ब्रह्मचर्यममाधिस्थानानि तैः स्थविरैर्भगवद्भिर्दश ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानानि प्रतिपादितानि? यानि भिक्षुः श्रुत्वा निश्चय्य संयमबहुलः संवरबहुलः गुप्तो गुप्तेन्द्रियो गुप्तब्रह्मचारी सदाप्रमत्ताः सन् चित्ते, इति जंबूस्वामिनः प्रश्नवाक्यं श्रुत्वा सुधर्मास्वामी प्राह—

हे स्वामिन् ! जे ब्रह्मचर्यस्थानाने भिक्षु=साधु शब्दरूपे सांभली, अर्थतो अवधारण करी संयमबहुल, संवरबहुल तथा समाधिबहुल थाय, तेमज गुप्त, गुप्तेन्द्रिय तथा गुप्तब्रह्मचारी वनी सदा अप्रमादी रही विचरे, ते ब्रह्मचर्य समाधिस्थानो कया? के जे स्थानो ते भगवान् स्थविरोये प्रतिपादित कहेलां छे. आबुं जंबूस्वामीनुं प्रश्न वाच्य सांभलीने सुधर्मास्वामी बोलया—

इमे खलु ते धरेहिं भगवन्तेहिं दम धंभचेरममाहिताणा पन्नात्ता. जे भिक्खु सुत्ता निमम्म संयमबहुले संवरबहुले समाहिबहुले गुप्ते गुप्तेन्द्रिय गुप्तबंभगारी सया अप्पमत्ते चित्तरिज्जा. ॥ ४ ॥
ते आ भगवान् स्थविरोये निश्चये निरूपण करेलां दश ब्रह्मचर्य समाधिस्थान के जेने भिक्षु सांभली समजी संयमबहुल, संवरबहुल तथा समाधिबहुल थाय तेमज गुप्त, गुप्तेन्द्रिय तथा गुप्त ब्रह्मचर्य वनी सदा अप्रमत्त रही चित्ते. ३

व्या०—हे जंबू ! इमानि प्रत्यक्षं वक्ष्यमाणानि खलु निश्चयेन तानि स्थविरैर्भगवद्भिर्दश ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानानि प्रज्ञ-

शयनासनानां सेवितोपभोक्ता भवेत् इति वचनं श्रुत्वा शिष्यः प्रा-
तः

ते जेवा के-ते जेवा हाय छे तेवा निरुपण कण छु-हे जवू ! ते निग्रय हाय ते कोण ? जे विप्रिक्त=स्त्री पशु पटग आदियी रहित शयन=पाट सथारा वगेरे=अर्थात् दयनादिकर्मा स्थानोने सेवे=मयावढे अनुभवे अन्यार्थ आवां छे--जे स्त्री पशु पटग इत्यादिकयी रहित स्थानोने सेवे ते निग्रय होय हवे यतिरेकवढे न अर्थ कहे छे (जेना होगायी जे होय ते अन्यय कहेमाय तथा जे न होगायी जे न होय ते व्यतिरेक कहेमाय) व्यतिरेक दर्शाव छे--हे जवू ! ते निग्रय न कहेमाय के जे स्त्री पशु पटग आदियी ससक्त=स्त्री पशु पटग वगेरेये सेवेला=शयन आसनादिकरने सेवतो=उपभोग लेतो=हाय ६

मू०-त कहमिति चेत् आयरियाह

मूलाध-ते केम ? एम [छका] करे त्या आचार्य कह छे

या०-हे स्वामिन् ! तत्पूर्वोक्तं कथं ? केनोत्पत्तिप्रकारेण ? इति चेदेव यदि मयसे इति शिष्येण पृष्टव्ये सत्याचार्य आत्-
दे स्वामिन् ! ते तमे पूर्व कहु ते केम ? अर्थात् क्या उत्पत्ति प्रसारे ? आम मानोने शिष्य पूछवाना होय एम धारी आचार्य कहे छे

निर्गम्यस्त्वल्लु इत्थिगपसुपटगसमत्ताड सयणामणाह सेवमाणस्स यमपरिस्स यमवेरे सका वा रुवा वा
विनिगिच्छा या सनुप्पज्झिआ, मेय वा लभेज्जा, उम्माय या पावणिज्जा, दीनकालिय वा रोगापक हविज्जा, केवल्लिप
अताओ धम्माओ भसेज्जा, तस्मान्वल्लु नो इत्थिगपसुपटगसत्ताह सयणासणाह सेवित्ता एवइ से निर्गमये ॥

निष्कर्षे निग्रय=साधुने स्त्री, पशु, पटग आदिके ससक्त=सगुन होय एवा शयन तथा आसन सेवता, प्रहाचारान प्रहचर्य विपये
शान्ता थाय अथवा क्या के विविचित्ता=सशय उपजे, अथवा भेद पामे, के उमाद=काम परवशताने पामे, अथवा दीधकालिक

रोग वा आतंक धाय अने तेने लीधे केवल्लि ए प्रतापित धर्मधी अष्ट थाय; ते माटे लो पशु तथा पडग आदिके संसक्त=समुक्त शयन आसन, ते निर्ग्रथ=साधु, सेवनारी न थाय. ७

ध्या०—हे शिष्य ! म्वलु निश्चयेन स्त्रीपशुपंडकादिभिः संसक्तानि शयनासनानि सेवमानस्य निग्रथस्य ब्रह्मचर्य-धारिणोऽपि साधोर्ब्रह्मचर्यं शंकोत्पद्यते. किमयमेतादृशो विकृद्भानां शयनासनानां सेवीं ब्रह्मचारी भवेत् न वा ? आत्मनस्तु स्यादिभिरत्यंतापहृतचित्ततया मिथ्यात्वोदयादेव क्रीसेवने मैथुने नवलक्षसहस्रजीवानां वधो जिनैः प्रोक्तः, तत्सर्वं वा मिथ्या वेत्यादिरूपः संशय उत्पद्यते. पुनर्ब्रह्मचारिणः कांक्षा स्त्रीपशुपंडकादिभिर्मैथुनेच्छोत्पद्यते. पुनर्ब्रह्मचारिणः साधोर्ब्रह्मचर्यं विचिन्तितोत्पद्यते. मया ब्रह्मचर्यपालने एतावन्महत्कष्टं विधियते, नस्य ब्रह्मचर्यकष्टस्य फलं भविष्यति न वा ? तस्माद्भरमेतेषां सेवनं, एतेषां सेवने सांप्रतं मम सुखं जायते, एतादृशी मतिः समुत्पद्यते. वाऽथवा भेदं चारित्रस्य विदारणं विनाशं लभेन, वाऽथोन्मादं कामेन पारवश्यं प्राप्नुयान्. वाथवा तादृशस्यादिसिद्धिदानि स्थानानि सेवमानस्य साधोर्द्वैकालिकं प्रचुरकालमपि स्यादिसेवनाभिलाषोत्कर्षत आहारादावर्तचिर्निद्राराहित्यादिदोषै रोगोदाघज्वरादिः, आतंकः शीघ्रघाती शूलादिः, रोगश्चातंकश्चानयोः समाहारो रोगातंकं शरीरे भवेत्. यतो हि कामाधिक्यात् कामिनां शरीरे दश कामभावा जायंते. युक्तं—प्रथमे जायते चित्ता । द्वितीये दृष्टुमिच्छति ॥ तृतीये दीर्घनिःश्वासा-श्रुतौ ज्वरमादिशेत् ॥ १ ॥ पंचमे दलते गात्रं । षष्ठे भक्तं न रोचते ॥ सप्तमे च भवेत्कंठ-मुन्मादश्चाष्टमे तथा ॥ २ ॥ नवमे प्राणमंदेहो । दशमे जीवितं त्यजेत् ॥ कामिनां मदनोद्रेगा-त्संजायंते दश त्वमी ॥ ३ ॥ इति

स्त्रीदर्शनादशो भाषा उत्पद्यते अथ पुनः केगलिपडाप्तात्केचलिप्रणीतादुर्मात् श्रुतचारित्ररूपाद् अद्वयेद् अष्टो भवेत्, तस्मा-
देतेया दृयगाना प्रादुर्भावात् स निग्रयो नो भवेत् इति प्रथम ब्रह्मचर्यसमाधिस्थान एया प्रथमा ब्रह्मचर्यतरोर्वीटिका

हे शिष्य! निश्चय स्त्री पशु तथा पदग वगेरेयी ससक्त हाय तेवा शयन तथा आसनने सेवतो होय ते निर्ग्रिय=साधु, भले ते ब्रह्मचर्य
धारण फरतो होय तो पण तेने ब्रह्मचर्य विषयमा शुका उत्पन्न थाय के-थु आचो आश्रय विरुद्ध शयन तथा आसन सेवनारो ब्रह्म
चारी होय ? के नहि ? पोताने नो स्त्री आदिकयी चित्त अत्यंत अपहृत थयेल होचायी मिथ्यात्वादय थगाने लीयेन 'स्त्रीसेवन=मैथुन
करवामा नवलस जीवोनो वध थाय छे' आम जिनोए फहेलु उ ते सत्य दशे के मिथ्या ? इत्यादिरूप सग्य उत्पन्न पाय यली ब्रह्म-
चारीने काग्न=स्त्री पशु पदमादिकयी मैथुनेच्छा उपजे, तेम ब्रह्मचारी साधुने ब्रह्मचर्यमा विविधित्सा पण उद्भवे के--'हु जे आ
ब्रह्मचर्य पालन परवामा मोहोदु फट्ट उठाउ छु ते ब्रह्मचर्य फट्टनु कइ फल मने थशे के नहि ? माटे सारु तो ए छे के मा स्त्री आदि-
फनु सेवन करधु एना सेवनयी हमणा तो मने सुख उपजे छे' आची मति उत्पन्न थाय अथवा भेद=चारित्रनु विदारण=विनाश
थाय, अथवा उपाद=काम परवृत्ताने पामे, अथवा तेवो स्त्री आदि सहित स्थानोने सेवता साधुने दीर्घकाल=कामो समय भोग-
ववा पडे तेवा अर्थात् स्त्री आदि सेवन करवाना अभिगयाना उत्कर्षने लीये आहारादिकमां अरुचि तथा निद्रारहिता वगेरे दग्गा
वडे रोग=दाहज्वरादि थाय तथा आतक=बीघ घात करे एवा शूल वगेरे (रोग तथा आतकनो समाहार द्रव छे) शरीरमा थइ आये
कारण के-कामनी अधियत्ताने छीये कामिजनोना शरीरमा दृश रामभावो उपजे छे बहुत छे के-प्रथम तो चिंता=चित्तन उद्भवे,
पछी बीनी अवस्था दर्शनेच्छा थाय नीचो भाव दीर्घनि. भासो नाखे, चतुर्थ दृशमां काय ज्वर आवे छे ? पंचम भाग गानोमा दाढ

અને છઠી દશામાં અન્નાદિ આહાર ન રહે=ગમે, સાતમો ભાવ કંપની ઉત્પત્તિ=શરીર ધ્રુજવા માંડે, આઠમી દશા ઉન્માદ=વેલણા જેવું જણાય. ૨ નવમ દશામાં ગ્રાણ સંદેહ જણાય અને દશમ દશામાં જીવિત ત્યાગ થાય, કામિજનોને મનમાં કામજન્ય ઉદ્દેગને લઈ આ દશે અવસ્થાઓ થાય છે. ૩ આવી રીતે સ્ત્રીદર્શનથી દશ ભાવો ઉત્પન્ન થાય છે. તે પછી કેવલિ પ્રક્ષપ્ત=કેવલિ પ્રણીત શ્રુતચારિ-ત્રરૂપ ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય; માટે આ વર્ષાં દુષણોનો પ્રાદુર્ભાવ થાય તેથી તે નિર્ગ્થ ન રહે. આ પ્રથમ વ્રહ્મચર્ય સમાધિસ્થાન છે; આ વ્રહ્મચર્યરૂપી દુક્ષની પ્રથમ વાડી કહી.

નો નિર્ગમ્થે इत्थीणं કહે કહેતા હવડ્ડ સે નિર્ગમ્થે તેં કહમિતિ ચેત્ આચરિય આહ, નિર્ગમ્થસ સ્વલુ इत्थीणं કહે કહેમા-
ણસ્સ ચંભયારસ્સ ચંભચેરે સંકા વા કંલા વા ચિત્તિગિચ્છા વા સમુપ્પજિજ્ઞા, ભેયં વા લભેજ્ઞા, ઉમ્માયં વા પાણિજ્ઞા,
દીહકાલિય વા રોગાયંકં હવિજ્ઞા, કેવલિપ્પસાઓ ધમ્માઓ ભંસેજ્ઞા, તુમ્હા સ્વલુ નિર્ગમ્થે નો इत्थीणं કહે કહેજ્ઞા.
નિર્ગ્મથ=સાધુયે સ્ત્રીઓનો કયાના કહેનાર ન થયું, તો તેજ નિર્ગ્મથ. તે કેમ થવાય? એમ શિષ્ય કદાચ શકા કરે એમ માનીને
આચાર્ય પોતેજ કહે છે જો નિર્ગ્મથ=સાધુ સ્ત્રીઓની કથા કહેવા માંડે તો નિર્ગ્મથે તે વ્રહ્મચારી હોય તો પણ વ્રહ્મચર્યમાં શંકા થાય
અથવા કાંક્ષા કિંવા વિચિકિત્સા=સશય ઉપજે અથવા મેદને પામે વા ઉન્માદને પ્રાપ્ત થાય અથવા વૌર્વેકાલ રોગ વા આતંકવાળો
થાય અને તેથી કેવલોયે પ્રરૂપણ કરેલા ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય તે કારણથી નિર્ગ્મથ=સાધુયે સ્ત્રીસંબંધી ભયવા સ્ત્રીઓનો સાથે કથા
કહેનારા થયું નહિ. ૨

વ્યા०—સ નિર્ગ્મથો ભવતિ, સ હતિ કા? યઃ સ્ત્રીણામર્થાદેકાકિનીનાં સ્ત્રીણામેવ કથાં વાક્યપ્રબંધરૂપાં વાતાં, અથવા

स्त्रीणां जातिकुलेनेष्यविषया, पद्मिनी, चित्रणी, हस्तिनी, शंखिनी, मुग्धा, मध्या, प्रौढादिरूपां कर्णाटलाटसिंहा-
दिदेशोद्भवाना नारीणा वर्णनरूपा कथाप्रति कथयिता न भवति स साधुर्भवतीत्यर्थः स्त्रीणामग्रे कथा, अथवा
स्त्रीणामेव वर्णन करोति स साधुर्न स्यादिति भाव इत्युक्ते शिष्यस्तत्कथमिति चेदेव यदि मन्यसे, आचार्य आह-
हे शिष्य ! त्वलं निश्चयेन निग्रयस्य साधो स्त्रीणा कथा कथमानस्य ब्रह्मचारिणोऽपि ब्रह्मचर्ये शक्ता, एना सेवामि
न सेवामि वेत्यादिरूपा, अथवा आकाक्षा, अग्रेतनाना पदाना पूर्वगदे योऽर्थं न ज्ञेय नवर तन्हा इति तस्माच्छका
दिदेशोपमादुर्भावात्त्वलं निश्चयेन निग्रय स्त्रीणामेवाग्रे स्त्रीणामेव केवला कथा न कथयेत् ॥ २ ॥ इति द्वितीय ब्रह्म
चर्यसमाधिस्थान एषा द्वितीया वाटिका ॥ २ ॥ अथ तृतीयामाह—

ते त्वरो निर्गम्य हाय; ते कोण ? ले स्त्रीभ्रातृ एकाकिनी स्त्रीभ्रातृ कथा=वाक्य प्रथयरूप वार्त्तानो कथ-
यिता=कथनारो न थाय; अथवा स्त्रीयोनी पद्मिनी, चित्रिणी, हस्तिनी, शंखिनी, ए जातिभ्यो तथा मुग्धा, मध्या, प्रौढा इत्यादि
अवस्था विशेष प्रयुक्त नायिका मेद तेमज कर्णाटी, लाटी, सिंहली, इत्यादि देशोद्भव नारिना र्णनरूप-कथानो कथनार न थाय
ते साधु स्त्रीयोनी आगळे कथा कहे अथवा स्त्रीयोना वर्णनरूप कथा करे ते साधु न होय आम वधु त्वारे—‘ए केम वने ?’
एम कदाचशिष्य कहे, एम धारी आचार्य कहे छे हे शिष्य ! निश्चये स्त्रीयोनी कथा कथनार साधुने पोते ब्रह्मचारीने पण ब्रह्मच-
र्यमां—“आने सेधु के न सेधु ?” आबी शक्ता उदभवे छे, अथवा आकाक्षा वा विचिकित्सा=संशय समुत्पन्न थाय छे; अथवा
भेदने पामे अथवा उन्मादने पामे कातो लावा काळनो रोग तथा आतक थाय अने तोय केवलप्रज्ञापित धर्मधी भ्रष्ट थाय, (आ-

कांक्षाथी लइ अहिं सूचीना पदोनो पूर्ववत् अर्थ छे.) ते कारणथी नवरं=माटे शंकादि दोपोनो प्रादुर्भाव थाय तेथी निश्चये निश्चय= साधु स्त्रीयोनी आगळे तथा केवल स्त्रीयो संबंधीज कथानुं कथननज करे २ ए प्रमाणे आ द्वितीय ब्रह्मचर्य समाधिस्थान कहेवायुं आ द्वितीया वाटिका. समजवी हवे अतःपर तृतीया वाटिकानुं निरूपण कराय छे.—

नो निगंगंथो इत्थीहि सद्धिं संनिसिज्जा, गए वियरत्ता हइ से निगंगंथे. तं कहमिति चेत् आयरिय आह—निगंगंथस्स खलु इत्थीहि सद्धिं सन्निसिज्जागयस्स विहरमाणस्स बंभचेरे संका वा० तम्हा खलु नो निगंगंथे इत्थीहि सद्धिं सन्निसिज्जा, गए विहरेज्जा. ॥ ३ ॥

निग्रंथ=साधुद स्त्रीयोनी साथे निग्रंथा=वेसवाना आसन उपर गन=स्थित थइ विरहजार न थवु 'एम केम ?' आवी शका कदाच शिष्य करे एम घारी आचार्य कहे छे ते निग्रंथ स्त्रीयोनी साथे निग्रंथा गत थइ विहरे ते ब्रह्मचर्यमां शका उद्भवै, [कांक्षा पदथी लइने भर्मथी भए थाय त्यां सुधीना पदोनो अर्थ पूर्ववत् समजौ लेवानो छे.] तस्मात्=ते कारणथी निग्रंथे स्त्रीयोनी साथे निग्रंथा उपर रही निश्चये न विहरवु. ३

व्याख्या—स निग्रंथो भवेत्, यः स्त्रीभिः सार्धं निग्रंथा, निपीदंत्वास्यामिति निग्रंथा, पट्टिकापीठफलकचतुष्ककायासनं, तां निग्रंथां गतः स्थितः सन् विहृतां अवस्थाता न भवेत्. कोऽर्थः ? यः स्त्रीभिः सहैकस्मिन्नासने नोपविशेत् स निग्रंथो भवेत्. अत्रायं संप्रदायः—ग्रन्थासने पुरा स्त्री उपविष्टा भवति, तत आसनात् स्त्रियासुस्थितायां सत्यां मुहूर्तादनंतरं तदासनं साधोरुपविशानयोग्यं भवति 'तं कहमिति चेत् आयरिय आह' अनयोः पदयोरर्थः

પૂર્વવત્ 'નિગમસ્સ સ્વલુ હત્યોર્હિં' નિર્ગમ્યસ્ય સ્વલુ સ્ત્રીભિ સાર્થ નિર્પિયા ગતસ્ય પ્રાસસ્ય વિહરમાણસ્ય તત્ર સ્થિતસ્ય
બ્રહ્મચારિણો બ્રહ્મચર્યે શાકાદયો દોષા ઉત્પદ્યતે તસ્માત્કારણાત્સ્વલુ નિર્ગમેન નિર્ગમ્ય સ્ત્રીભિ સહૈકત્યાસને ગત પ્રાસ
મન્નો વિતરેન્નોપચિદોત ॥ ૩ ॥ ક્વિતિ તૃતીય બ્રહ્મચર્યસ્થાન, ઇષા તૃતીયા વાટિકા

વ્યાખ્યા—નિર્ગમ્ય તે શાય કે જે સ્ત્રીયાની સાથે નિર્પિયા પડે છે જેના ઉપર હોતો વેસે તે, પ્રચીત્ પાટ, રાજોઢ, પાટન
અથવા ચાર પાયાવાલુ ફડ આસન, તે નિર્પિયા ઉપર થસીને વિહરનાર ન યાય હા અર્થ કહ્યો ? જે સ્ત્રીયોની સાથે એકજ આસન
ઉપર ન વેસે તે નિર્ગમ્ય કહેવાય અહીં ઇતો સપદાય છે કે જે આસન ઉપર પહેલા સ્ત્રી વેઠી હોય તે આસન ઉપરથી તે સ્ત્રી કઢી
ગયા વાદ એક મુહૂર્તેન્નેયદી વીલ્યા પછી તે આસન સાધુને વેસવા ચોગ્ય થાય 'એમ કેમ ?' આવી કદાચ શિષ્ય શના કરે એમ
માની આચાર્ય કહે છે (આ વેય પદોનો અર્થ પૂર્વવત્ સમજી લેવો.) સ્ત્રીયોની સાથે નિર્પિયા ઉપર જડ વિહરતા નિર્ગમ્ય=સાધુને નિર્ગમ્ય
લ્યાં સ્થિત પપેલા બ્રહ્મચારીને પણ બ્રહ્મચર્યયા શકા આદિક દોષો ઉત્પન્ન થાય ને કારણથી નિર્ગમ્યે નિર્ગમ્ય સ્ત્રીયોની સાથે એકજ
આસનગત થડને ન વિહરવુન્ન વેસવુ ૩ આ તૃતીય બ્રહ્મચર્ય સ્થાન ક આ તૃતીયા વાટિકા

નો નિર્ગમે હત્યોળ હદિયાહ મળોહરાહ મળોરમાહ આલોહતા નિજ્ઞાહતા હવડ, સે નિર્ગમે ત કહ્મિમિતિ ચેત્
આચરિય આહ—નિર્ગમ્યસ્ય સ્વલુ કટ્ટીળ કદિયાટ મળોહરાહ મળોરમાહ આલોપમાણસસ નિજ્ઞાયમાણસમ થમયા-
રિસસ થમચેરે સકા વા કલા વા ચિતિગિન્ન વા સમુપ્પલ્લિજ્ઞા, મેય વા લમેજ્ઞા, ઉમ્માય વા પાઝગિન્ન, દીન્નકા
લીય વા રોગાયક હવિજ્ઞા, કેવલિન્નણત્તાઓ થમ્માઓ મસિજ્ઞા, તમ્મા સલુ નો નિર્ગમે હત્યોળ હદિયાહ મળોર

राइं मनोरमाइं आलोडला निआडला ॥ ४ ॥

निग्रंथ, स्त्रीयेनां मनोर तथा मनोरम इन्द्रियोनो आलोक्तार=जोनार तथा पाछो निष्पाता=मनसां चिन्तन करनारो न होय ते निग्रंथ ते कैम ? आघो कदाच शिष्य शंका करे एस धरनेने आचार्य कहे छे. गीयेनां मनोहर तथा मनोरम इन्द्रियोनु आलोचन करनो तथा निध्यान=चिन्तन करतो होय तेनो निग्रंथ ब्रह्मचारी होय तो पण निग्रंथे तेना प्रत्यक्षमां शंका, कांक्षा, वा विनिर्हिता=संशय समुत्पन्न थाय, सेव पासे, उन्मादने प्राप्त थाय, दीर्घकाळना रोग तथा आनंक थाय; अने तेथो केवल प्रजापित धर्मशी भट् थाय, तेडला माटे निग्रंथे स्त्रीयेनां मनोहर तथा मनोरम इन्द्रियो निग्रंथे आलोक्या के निष्पात=चिन्तन गोचर करना नहि. ४

व्या०—स निग्रंथो भवति, स उति कः ? यः स्त्रीणां मनोहराणि, मनोहराणि दृष्टमात्राणि चित्तमाक्षिपंतीनि मनोहराणि. पुनर्मनोरमाणि मनो रमंयनुचित्तमान्याह्लादयतीति मनोरमाणि, ईदृशानीन्द्रियाणि नयनवदनजवन-वक्षःस्थलनाभिकक्षादीनिमलालोकयित्वा समंताद् दृष्टा निध्याता, नितरां ध्याता, दर्शनादननरमनिकषेन चित्तयिता यो न भवेत् स निग्रंथो भवति. उत्पुके शिष्यः पृच्छति नत्कथमिति चेदाचार्य आह—हे शिष्य ! निग्रं-थस्य खलु निग्रंथेन स्त्रीणां पूर्वोक्तानीन्द्रियाण्यासमंतादिलोकयतः, अथवा उपदृष्टि लोकयतः पश्यतो नितरां ध्यायमानस्यात्यंतं चिन्तयतः, स्त्रीणामिन्द्रियेषु दृष्टि लग्नयित्वा स्थितस्य ब्रह्मचारिणो ब्रह्मचर्ये शंका नयो दोषा उत्पद्यंते. तस्मा-त्खलु निग्रंथेन निग्रंथः स्त्रीणां मनोहराणि मनोरमानीन्द्रियाणि नालोकयित्वा न समंताद् दृष्टा, अथवा नेपद्विषि दृष्टा, न च तानीन्द्रियाणि निध्याता नितरां चिन्तयिता भवेत्. स्त्रीन्द्रियाणां रागेण दृष्टा नितरां ध्याता साधुर्न भवेदित्यर्थः

॥ ४ ॥ इदं चतुर्थं ब्रह्मार्णवमभिस्थान ४ अपा पृथ्वीं गटिका ४ अथ पृथ्वीं ग्राह—

ते निर्ग्रय धाय=शय=कहेवाय, के जे स्त्रीयोनां मनोहर=देखतो चेतन चित्तने आसिष करनारा, वली मनोरम=मनने रमाड नारा पटले मनमां चित्तन करला आछाद आपे एवा इद्रिया=नयन, वदन, जयन, वस स्थान, नाभि, कला; इत्यादिष पति आओक वारेफोर दृष्टि करीने निष्प्राता=पटले अत्यंत प्रीति पूर्वक जाया पछी मनमा अतिगय चित्तन करनारो जे न धाय ते निर्ग्रय धाय आप कहेतो चिन्त्य पूछे ते के 'ते कैय ?' त्या आचार्य कहे छे हे शिष्य 'निर्ग्रयने स्त्रीयोना पूर्व कहेग इद्रियाने गारे फोर दृष्टि फेरवीने निहाळतो अयग ('आ' उपसर्गेना अर्थ 'ईयत'='जराक' पचा गण ते ते उग्रयी) जरा पण ते तरफ दृष्टि करतो तथा नितरा=अत्यंत ध्यान=मनमां चित्तन=करता=अर्थान् स्त्रीयोना इद्रियों उपर दृष्टि लगावोने उभेग ब्रह्मचारीने पण प्रसर्यभां शला आदिक दोषा समुत्पन्न धाय ते तेदछा मोटे निश्चये निगये स्त्रीयोना मनाहर तथा मनोरम इद्रियोने नीहाळी जानारा तथा जरार एग नजर नाखी मनमां ते इद्रियोना निष्प्राता=चित्तन करनारा न थवु स्त्रीना इद्रियोने रागयी जानार तथा तेनु मनमां चित्तन करनार मायु न होय ४ आ चतुर्थ ब्रह्मार्णव समाधिस्थान कष्ट, आ चतुर्थी वाटिका, इवे पृथ्वी कहे छे

नो निगये इत्थीण कुन्धतरमि वा, दूस्तरमि वा, भित्तितरमि वा, हईयमर वा, रुईयसद वा, गीयमद वा, हसियमद वा, भणियमद वा, कदियमद वा, पिलियसद वा, सुणिता हयड, से निगये त कळमिति चेत् आय-रिय आर—निगभरम ग्वलु इत्थीण कुटतरमि वा, दूस्तरमि वा, भित्तितरमि वा, कडगमद वा, रुईयसद वा, गीयसद वा, हनियमद वा, भणियसद वा, कदियमद वा, सुणनानसस यमयारिसस उभचेरे सका वा, रुवा वा,

वित्तिगिच्छा वा समुत्पज्जिआ, भेयं वा लभिज्जा, उम्मायं वा पाइणिज्जा, दीहकालियं वा रोगायकं हविज्जा केवल-
पन्नत्ताओ धम्माओ भसिज्जा, तम्हा खलु नो निगंगे इत्थीणं कुहुंतरंसि वा, दुसंतरंसि वा, भिसितरंसि वा, कूइय-
सइं वा, रुइयसइं वा, गीयसइं वा, हसियसइं वा, थाणियसइं वा, विलवियसइं वा, सुणमाणे विहरेज्जा ॥ ५ ॥

निग्रंथ=साधु, कुल्लव=खड्केला पोषणनी ओर्थे अथवा दूष्य=तयुनी कनातनीतओथे वा भीतनी ओर्थे छुपा रहने छांयोना कुजित
शब्दने, वा रुदित शब्दने वा गीत शब्दने, वा हसित शब्दने, वा रुदित शब्दने अथवा विलपित शब्दने, अथवा
करनार न थाय, ते सरो निग्रंथ 'ए केम' आवी शिण्य कदाच शंका करे एम घारी आचार्यं कहे छे निश्चये निग्रंथने स्त्रीयोना,
कुड्यांतरमांथी अथवा कुड्यांतरमांथी वा भित्तिना अंतरमांथी कुजित शब्दने वा रुदित शब्दने, गीतशब्दने वा हसित शब्दने अथवा
स्तनित शब्दने वा रुदित शब्दने सांभळतां ब्रह्मचारीने पण ब्रह्मचर्यमां शका, काशा, विचिकित्सा समुत्पन्न थाय भेद पासे अथवा
उन्माद प्राप्त थाय, दीर्यकालना रोग तथा आतंक थइ पडे, अने तेथी केवल प्रज्ञापित धर्मशी अष्ट थाय, ते माटे निग्रंथे निश्चये
स्त्रीयोना कुजित शब्दने वा रुदित शब्दने, हसितशब्दने, अथवा स्तनितशब्दने तथा विलपितशब्दने कुल्लव
अंतरमांथी अथवा दूष्यना कनातना अंतरमांथी अथवा भीतना अंतरमांथी सांभळतां विहार न करवो. ५

व्या०—सनिग्रंथो भवेत्, स इति कः ? यः कुड्यांतरे कुड्यं पापाणरचितं, तेनांतरं व्यवधानं कुड्यांतरं, तस्मिन्
कुड्यांतरे स्थित्वेत्यध्याहारः दूष्यांतरे वा वस्त्ररचितमित्यंतरे परिच्छेदाया अंतरे स्थित्वाः, भित्त्यंतरे मृत्तिकापक्षेष्टि-
काणां भित्तिव्यवधाने स्थित्वा वा, इत्थीणमिति स्त्रीणां कूइयसइं संभोगसमये भोक्तुर्मनःप्रसक्तये कोकिलादिवि-

हृदयशब्दानुरूप कृजितशब्द, पुन स्त्रीणा रुदितशब्द, भोगसमये प्रेमकलहजनित रोदनशब्द वा, अथवा पुनर्गोतशब्द वा, पचमरागादिदृष्टकाररूप गीतशब्द वा, अथवा पुन स्त्रीणा हसितशब्द कदकटादिकाद्यादृतनि कासनो-
 रुचशब्द, स्वनिताशब्द वा, भोगसमये दूरतरघनगर्जनानुकारिशब्द वा, कदितशब्द वा, प्रोपितभर्तृकाणां पिरिणीना
 भर्तृवियोगाद् घाजनात्, वायवा चिलपितशब्द भर्तृगुणान् स्मारस्मार प्रत्ययरूप ज्ञादप्रति य श्रोता न भवति स निग्रधो
 भवति इति श्रुत्या शिरस्य पृच्छनि तत्कथ केन कारणेन ? यदेयमुच्यते, इति श्रुत्या आचार्य आह, हे शिष्य ! खलु
 निखयेन कुट्यातरादियु पूर्वोक्तस्थाने स्थित्या स्त्रीणा पूर्वोक्तान् कृजितादिशब्दान् शृण्वनो निग्रयस्य प्रत्यचारिणोऽपि
 प्रत्यचये शका वा काक्षा वेत्यादयो दोषा उत्पद्यन्ते, तस्मात्कारणान् गलु निखयेन निग्रयः कुख्यातरेषु स्थित्वा स्त्रीणा
 कृजितादिशब्द नो शृण्वन् विचरेन् स्त्रीणा हि कामोन्मीपकशब्दश्रोता साधुर्न भवेदिति भाव इति पचम द्रष्टव्यं
 समाधिरथान त्वा परमी धाटिका ॥ ५ ॥ अथ पट्टी प्राह—

निर्ग्रय तौ ते हाड शक्ते के जे कुख्यातर=पापाण रचित कुख्याती अतरित=यवहित रही (भर्तृ 'कुख्याती ओषमां रही छाना-
 माना' पट्टी अप्याहार छे) अथवा दृष्य=वस्त्ररचित मीत पटले तदु कनान रगेरेने ओठे उभीने एवा परिच्छद=प्राञ्छादनना
 अन्तरमां उभीने तथा भीत=पाकी इतो तथा चूनाचवी अथवा माटीयो चणेल भीतने ओठे उभीने स्त्रीयोना कृजित शब्द=भोग
 समये भीक्ताना मनने प्रसन्न करवा कोयल वगेरे पसिना टहुका जेवो कृजित शब्द तथा स्त्रीयानो रुदित शब्द=भोग समये प्रेम
 कलहपी जन्म रुदन शब्द, कळी गीत शब्द=पत्न्य रागादि हुकार रूप गीत शब्द, अथवा स्त्रीयोना हमितशब्द=रह रह आदिक

हास्यने उत्पन्न करनार अट्टाट्टाहास्य तथा दांत काढवाथी यथा शब्द, अथवा स्तनितशब्द=भोग समये जाणे दूरथी घेघगर्जना यत्ती होय तेम संभळातो शब्द, क्रंदित शब्द=जेना पति विदेश गया होय तेवी विरहिणी स्त्रीयोना पति वियोगना दुःखथी यथा शब्द, तथा विलपित शब्द=पोताना पतिना गुणोने याद करी करीने विलाप करती स्त्रीयोना शब्दो; आवा प्रकारना स्त्रीयोना शब्दो प्रत्ये जे श्रोता न थाय ते निग्रथ छे एम कहेवाय. आ सांभळी शिष्य पूछे छे—'जे आ कणु' ते केम थाय ?' त्यारे आचार्य कहे छे. हे शिष्य ! निश्चयें कुड्यादिकना अंतर जेवां पूर्वोक्त स्थाने छुपा रहीने स्त्रीयोना पूर्वोक्त कूजितादिक शब्दोने सांभळनार निग्रथ ब्रह्मचारि होय तो पण ब्रह्मचर्यमां शंका कांक्षा इत्यादिक दोषो उत्पन्न थाय ते कारणथी निग्रथे निश्चये कुड्यादिकने ओंठे रहीने स्त्रीयोना कूजितादि शब्दो न सांभळतां विचरवुं. स्त्रीयोना कामोद्दीपक शब्दो सांभळनार साधु न होय; एवो भाव छे. ५ एवी रीते आ पंचम ब्रह्मचर्यसमाधिस्थान कणु आ पंचमी वाटिका. ५

नो निगंगे इत्थीणं पुन्वरयं पुन्वकीलिअं अणुसरिता हवइ, से निगंगे. तं कहमिति चेत् आहरिआह—निगंग-थस्स खलु इत्थीणं पुन्वरयं पुन्वकीलियं अणुसरेमाणस्स बंभयारिणो जाव धम्माओ भंसिज्जा, तम्हा खलु नो निगंगे इत्थीणं पुन्वरयं पुन्वकीलियं सरिज्जा. ॥ ६ ॥

निग्रथ साधु पूर्वना=गृहरथावस्थामां करेलां रत=संभोग, तथा प्रथम करेली द्यूतादिक क्रीडाना अनुस्मर्त्ता=स्मरण करनार न थाय ते निग्रथ होय. 'ते केम' एम शका करी आचार्य कहे छे निश्चयें स्त्रीयोनां पूर्वना रत तथा पूर्वनां क्रीडितनां अनुस्मरण करतारो निग्रथ ब्रह्मचारीना यावत् धर्मेशी अष्ट थाय ते कारण माटे निग्रथे स्त्रीयोना पूर्व रत अथवा पूर्व क्रीडितने निश्चये स्मरण न करवा

व्या०—स निग्रयो भवेत्, य पूर्व गृहस्थत्वे स्यादिभि सह रत कामासनैर्मैयुनसेन पुनस्ताभिरेव सम पूर्व क्रीडित गृहस्थावस्थाया पुरा द्यूनादिक्रीडन कृत, तस्यानुसर्तां मुष्टुश्चितयिता नो भवेत्, साधुर्भवेदित्युक्ते शिष्य प्राह, तत्कथमिति चेत्तदाह—हे शिष्य! खलु निधयेन स्त्रीभि सह पूर्वकृत रत मैयुन पूर्वकृत गूनादिक्रीडितमनुसरतो धारयार चिनयनो निग्रथस्य मायोर्ग्रन्थचारिणो ब्रह्मचर्ये शास्त्रादयो दोषा उत्पद्यन्ते तस्मात् खलु निधयेन निग्रथ स्त्रीभि सह पूर्वकृत प्रत्यनुसर्ता न भवेत्, स साधुर्भवेत् ॥ ६ ॥ इति पट् त्रस्रचर्यसमाधिस्थान ॥ इति पटी यादिका ॥ ६ ॥ अथ सप्तमोऽंशः—

निग्रथ ते धाय के जे पूर्वैः गृहस्थ पणामा स्त्री साये रत=रामा अनादि मैयुन सेवन करेल होय तथा पूर्व गृहस्थावस्थामा जे द्यूनादिक क्रीडा परी होय तेना अनुसमत्ता=चारचारचित्तन करनार न याय, ते साधु याय, गग कहेता निग्रथ बाल्यो 'ते केम' त्यारे आचार्य कहे जे, हे शिष्य ! निधयेन स्त्रीयोनी साये पूर्व करेलां मैयुन तथा पूर्व करेली धूतादि क्रीडानु यास्वार अनुसरण रितन करनार साधु, ब्रह्मचारी हाय तेना ब्रह्मचर्य विषयमा द्यूनादि दोषो उत्पन्न धाय तेथी निधये निग्रथ, स्त्रीयो साय पूर्व करेलां रत=भाग पूर्वकृत क्रीडाभो प्रत्ये अनुसमत्ता न धाय ता ते साधु हाय ६ ए प्रकारे पट् त्रस्रचर्यसमाधिस्थान कहु आ पटी यादिका हवे सप्तमी कहे छे

नो निग्रथे पणीय आहार आहारित्ता हवड, से निग्रथे, त कदमिति चेत् आयरियाह—निग्रथस्स खलु पणीय पणभोग्य आहारिमाणस्स वमयारिस्स वमचरे सका वा० तन्हा खलु नो निग्रथे पणीय आहारजा ॥ ७ ॥

જે નિગ્રંથ, પ્રણીત=જેમાંથી ઘી ટપકતુ હોય એવા આદારનો આહારિતા=ઉપયોગ કરનારો ન થાય તે નિગ્રંથ હોય 'તે કેમ?' એવી શંકા થાય ત્યાં આચાર્ય કહે છે નિગ્રંથ નિશ્ચયે પ્રણીત પાન ભોજનનુ આહરણ=ઉપયોગ કરે તો તે વ્રહ્મચારીના વ્રહ્મચર્યમાં શંકાદિ દોષો આવે, તે કારણથી નિગ્રંથે નિશ્ચયે પ્રણીતનો આહાર ન લેવો. ૭

વ્યા—સ નિગ્રંથો ભવેત્, યઃ પ્રણીતં ગલદ્ઘૃતાદિધિકું, ઉપલક્ષણત્વાદન્યદપિ સરસમત્યંતધાતુવૃદ્ધિકરં કામોદીપકમાહારંપ્રત્યાહર્તાં ન ભવેત્. યઃ સરસાહારકૃત્ત્વં ભવેત્ સ નિગ્રંથઃ, તદા શિષ્યઃ પૃચ્છતિ. તત્કથમિતિ ચેત્તદા આચાર્ય આહ, હે શિષ્ય ! નિગ્રંથસ્ય સાધોઃ લલુ નિશ્ચયેન પ્રણીતં સરસમાહારં મુજાનસ્ય વ્રહ્મચારિણો વ્રહ્મચર્યે શંકાદયો દોષા ઉત્પદ્યંતે. તસ્માદિત્યાદિદોષપ્રાદુર્ભાવાન્નિગ્રંથઃ પ્રણીતાહારકારી ન ભવેત્. ॥ ૭ ॥ इति सप्तमं ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानं. इति सप्तमी वाटिका. ॥ ૭ ॥ અથાષ્ટમી પ્રાહ—

નિગ્રંથ તે થાય કે જે પ્રણીત=ધીનાં ટીપાં જેમાંથી ઘરાતાં હોય તેવા ઉપલક્ષણથી વીજા પળ સરસ, અત્યંત ધાતુ વૃદ્ધિ કરે તેવા કામોદીપક આદારનો આહર્તાં ન થાય જે સરસ આહાર કરનાર હોય તે નિગ્રંથ ન હોય શિષ્ય પૂછે છે 'તે કેમ?' ત્યારે આચાર્ય કહે છે—હે શિષ્ય ! નિગ્રંથ જો સરસ આહારનું ભોજન કરે તો નિશ્ચયે તે વ્રહ્મચારીનો વ્રહ્મચર્યમાં શંકાદિક દોષો ઉત્પન્ન થાય છે, તે માટે પણ દોષોનો પ્રાદુર્ભાવ ન થાય તદથ નિગ્રંથ નિગ્રંથ મર્ણિતાહારકારી ન થાય; એવી રીતે સપ્તમ વ્રહ્મચર્ય સમાધિસ્થાન કહું આ સપ્તમી વાટિકા હવે અષ્ટમી કહે છે.

નો નિગ્રંથે અહમાપાણ પાણભોજનં આહારેતા હવહ, સે નિગ્રંથે, તં કહમિતિ ચેત્ આયરિયાહ—નિગ્રંથસ

बलु अहमापाए पाणभोयण आहारेमाणस्स थभयारिस्स थभचेरे सकावा० तम्हा खलु नो निगथे अहमापाए पाणभोयणे सुजिज्ञा ॥ ८ ॥

जे निग्रय अतिमात्राधी पान भोजननो आदत्तां न होय ते निर्ग्रय 'ते केम?' एम कहे त्या आचाय कहे छे निर्ग्रय, जो अतिमात्राधी पान भोजननु आहरण करतो होय तो ते ब्रह्मचारीना ब्रह्मचयमा शकादि दोयो उद्भवै ते कारणधी निर्ग्रय निश्चये अतिमात्राधी पान भोजनने न सेवे ८

व्या०—स निग्रयो भवेत्, योऽतिमात्राया द्वात्रिंशत्कृत्वा पुरुषाणामाहारस्य मात्रा, ततोऽधिकाहार, पानक द्वाक्षाशर्करादेर्जलमाहस्तां न भवेत् यतो ह्यागमे पुरुषस्य द्वात्रिंशत्कृत्वैराहारमात्रा, स्त्रियस्तद्यष्टाविंशतिकरैलराक्ता-
रमाद्या, नपुंसकस्य चतुर्विंशतिकरैलराहारमात्रोक्तास्ति ब्रह्मचारिणो ह्यधिकाहारपानीय न करणीयमिति श्रुत्वा शि-
ष्य पृच्छन्ति तत्कथमिति चेत्तदाचार्य प्राह—निर्ग्रयस्य त्वतिमात्रमाहारपानीयमार्तुमात्राधिकमाहार कर्तुं ब्रह्मचा-
रिणो ब्रह्मचर्ये शकादयो दोषा उत्पद्यन्ते तस्माच्छकादिदोषागा प्रादुर्भावात् बलु निग्रयेन निग्रयोऽतिमात्रया पानीय
भोजन वा न भुञ्जेत् ॥ ८ ॥ इत्यष्टम ब्रह्मचर्यसमाधिस्थान इत्यष्टमी वाटिका ॥ ८ ॥ अथ नवम्युच्यते—

ते निर्ग्रय पाप के जे अतिमात्रा, अर्थात् बर्तीश कोळिया पुरुषनी आहारमात्रा कही छे तेमा करता अधिक आहार ते अति
मात्रा आहार न करे स्त्रीयोने अह्मवीश कोळीया आहार ममाण कहेल छे तथा नपुंसक जे माटे चोवीश कोळिया आहारमात्रा
कहेल छे ब्रह्मचारीए ता अधिक आहार के पान न करधु आ सामळी शिष्य पूछे छे 'ते केम?' त्या आचार्य कहे छे निर्ग्रय जो

अतिमात्र आहार पाणीनुं आहरण करनार होय तो निश्चये ते ब्रह्मचारीना ब्रह्मचर्यमां शंकादिक दोषो उत्पन्न थाय छे. ते कारण माटे शकादिक दोषोनो प्रादुर्भाव थाय छे तेथी निश्चये निग्रये अतिमात्र पान के भोजन न लेवुं. ८ एम आ अष्टम ब्रह्मचर्यसमाधि-स्थान कणुं. आ अष्टमी यादिका हवे नवमी कहे छे.

नो निग्रंथे विभूसाणुवाई हवह, से निग्रंथे, तं कहमिति चेत् आयरियाह-निग्रंथे खलु विभूसावत्ति ए विभू-सियसरीरे इत्थीजणस्स अहिलासणिज्जे हवह, तओ णं तस्स इत्थीजणेणं अहिलसिज्जमाणस्स वंभयारिस्स वंभवेरे संका वा० तग्हा खलु नो निग्रंथे विभूसियवत्ति ए भवेज्जा. ॥ ९ ॥

निग्रंथ विभूषणानुपाती=शरीर शोभनी पाळळ चीवट राखनार=न होय ते निग्रंथ थाय 'ते केम?' बम पूछे त्यां आचार्य कहे छे निग्रंथ जो विभूषावृत्तिक-‘मातं’ शरीर विभूषित छे बयी वृत्तिवाळो=विभूषित शरीर थाय तो स्त्रीजननो निश्चये अभिलषणीय थाय, तदनंतर स्त्रीजनना अभिलाषविषय बनेला ए ब्रह्मचारीना ब्रह्मचर्य विषयमां शंकादि कोयो उत्पन्न थाय तेथी निश्चये निग्रंथ विभूषित वृत्तिवाळो न थाय. ९

व्या०—स निग्रंथो भवेत्, यो विभूषणानुपाती नो भवेत्. विभूषां शरीरशोभामनुवर्त्तयितुमनुपत्तिं विधातुं शीलमस्येति विभूषानुवर्ती, विभूषणानुपाती वा, शरीरशोभाकरणोपकरणैः स्नानदंतधावनादिभिः संस्कारकर्ता न भवेत्, स साधुब्रह्मचारीः इति श्रुत्वा तदा शिष्यः प्राह-तत्कथमिति चेत्तदाचार्य आह-खलु निश्चयेन निग्रंथः साधु-विभूषानुवर्तिकः शरीरशोभाकारी विभूषितशरीरः स्नानाद्यलंकृततनुः पुमान् स्त्रीजनस्याभिलषणीयः कामाय वांछ-

नीयो भवेत् ततो ण तत पथात् स्त्रीजनेनाभिलषणीयस्य ब्रह्मचारिणो ब्रह्मचर्यं शक्तादयो दोषा उत्पद्यन्ते. तस्माच्छ-
कादिदोषाणां प्रादुर्भावात्स्वल्प निश्चयेन निग्रयो विमृषानुवर्तिको न भवेत् ॥ ९ ॥ इति नवम ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानं.
इति नवमी वान्तिका अथ दशमी कथ्यते—

निर्ग्रयं तो ते होय के जे विभूषानुपाती न होय विभूषा पटले शरीर शोभा, तेनी पाछळ पटवुन्तेमां चीवट राखवी ए जेनु
शीळ होय ते विभूषानुपाती अथवा विभूषानुवर्ती कहेवाय शरीर शोभा करवानां साधन, स्नान वतधावनादिक सस्कार न करता
होय ने साधु ब्रह्मचारी आ साध्वी सिद्धे पृच्छु ते केम ?' ह्या आचार्य कहे छे निश्चये निर्ग्रय=साधु जो विभूषानुवर्ती=शरीर
शोभा करनार पटले स्नानादिकयी सुशोभित शरीर थाय तो तेवो विभूषित शरीर पुरुष स्त्रीजननो अभिलषणीय अर्थात् कामभोगार्थ
वाछना राखवा योग्य बने तेथी ते स्त्रीजनना अभिलाषा विषय वनेला ब्रह्मचारीना ब्रह्मचर्यमा शक्तादि दापो उत्पन्न थाय छे ते
कारणथी शक्तादि दोषो प्रादुर्भूत न भवा माटे निग्रय विभूषानुपाती न थाय ९

नो निग्रये सरुवरसगंधासाणुवाई भवेज्जा ह्चइ, से निग्रये, तं कहमिति चेत् आपरियाह-निग्रयस्त खलु
सरुवरसगंधासाणुवाइयस्त बभयारिस्त बभचेरे सका० तन्हा खलु नो निग्रये सरुवरसगंधासाणुवाई भवेज्जा
जे निग्रय श-इ, रूप, रस, गन्ध तथा स्पृश' ए पांच विषयो नो अनुपाती न थाय ते निर्ग्रय होय, 'ते केम' एम शका करी आचार्य
कहे छे—जो निर्ग्रय निश्चये शब्द रूप रस गन्ध तथा स्पृश नो अनुपाती थाय तो ते ब्रह्मचारीना ब्रह्मचर्यमा शक्तादि दोषो उदमवे
ते वारणथी निग्रये शब्दरूप रस गन्ध स्पृशदि विषयोनी पाछळ पडनार न यहु १०

स निग्रंथो भवेत्, स इति कः ? यः शब्दरूपरसगंधस्पर्शानुपाती न भवेत्. शब्दश्च रूपं च रसश्च गंधश्च स्पर्शश्च शब्दरूपरसगंधस्पर्शाः, तान् अनुपतत्यनुयातीति शब्दरूपरसगंधस्पर्शानुपाती, शब्दो मन्मनादिः, रूपं स्त्रीसबन्धि-
शिष्यः पृच्छति, तत्कथमिति चेदाचार्य आह-निग्रंथस्य खलु निग्रथेन शब्दरूपरसगंधस्पर्शानुपातिब्रह्मचारिणो ब्रह्म
चर्ये शंकादयो दोषा उत्पद्यन्ते, तस्माच्छंकादिदोषाणां प्रादुर्भावात्खलु निग्रथेन निग्रथः शब्दरूपरसगंधस्पर्शानुपाती
विषयासेवी न भवेत्. ॥ १० ॥ एतद्दशमं ब्रह्मचर्यसमाधित्यानं. १० अथात्र सर्वेषां दशानां समाधित्यानां संग्रह-
श्लोकान् पद्यरूपानाह-तं जहा-

निग्रंथ तो ते थाय के जे शब्दरूप रस गंध स्पर्शानुपाती न थाय. शब्द=मन्मनादिक, रूप=स्त्री संबंधि लावण्य, रस=मधुरा-
दिक, गंध=चंदन, अगर, कस्तूरिका; इत्यादिक, स्पर्श=कोमल-त्वक् इद्रियने मुख उपजावनार; आ पांचेनो अनुपाती=भोक्ता साधु
न होय आम कहेतां शिष्य पूछे छे 'ते केम ?' त्यां आचार्य कहे छे-निग्रथे निग्रथ जो शब्द रूप रस गंध स्पर्शादि विषय सेवे तो
ते ब्रह्मचारीना ब्रह्मचर्यमां शंकादिक दोषो उत्पन्न थाय छे. तेथी ए शंकादि दोषोनो प्रादुर्भाव न थाय ते माटे निग्रंथे निग्रथे=सर्व-
था शब्दरूप रस गंध स्पर्शाना अनुपाती, ए विषयोंनुं आ सेवन करनार न थवुं. १० आ दशम ब्रह्मचर्यसमाधित्यान कहुं अथ=हवे
अत्रे सर्व=दशे समाधित्यानोनो पद्य रूप संग्रह श्लोको कहे छे-जेवा के-

जं विवित्तमणाइन्नं । रहियं धीजणेण य ॥ धंभचेरस्स रक्खहा । आलयं तु निसेवए ॥ १ ॥

जे विविक्त=पकात होय तथा अनाफीण=साकडमा न होय तेमज खीजनीची रहित होय बाल्य=उपाध्यायने ब्रह्मचर्यनी रक्षा अर्थे साधु सेवे ।

व्या०—सायुर्ध्वछाचारी तमालय तमुपाश्रय निषेवेत तु पदपूरणे, त क ? य आलयो विविक्त एकात्मृत, तत्र-
स्य ग्रास्तन्यस्त्रीजनेन चशब्दात्पशुपलकैरपि रहित, पङ्ककशन्देन नपुसक उच्यते कालाकालदिभागागतमाध्वीजन
आद्वीजन चाश्रित्य विविक्तत्व ज्ञेय यदुक्त—अद्वनीपखिल ए मोक्षु । वायणाकालमेव य ॥ सेसकालमि इतीओ ।
नेया न अकालचारीओ ॥ १ ॥ तस्माद्य आलय स्यादिभिरसेवितस्तमालय द्रव्यचारी सायुष्य निषेवेत इत्यर्थ पुन-
र्यश्चालयोऽनाकीर्णो गृहस्थाना गृहाद् दूरवर्तो किमर्थ ? तल्लचर्यस्य रक्षार्थ, यो हि द्यव्रह्मचर्य रक्षितुमिच्छति स
एतादृशमुपाश्रय निषेवते अथ लिंगव्यत्यय प्राप्नोतत्वात् ॥ १ ॥

સાધુ વ્રહ્મચારી તે આલય ઉપાશ્રયને સેવે ('તુ' પાદપૂરણાર્થ છે) તે કેવો આલય ? જે આલય વિવિક્ત=एकांत થત હોય વ્હી ત્યા વસતા સ્ત્રી જનોણ તેમજ 'વ' શબ્દથી પશુપટક વગેરેથી પણ રહિત હોય પદક શબ્દે કરી નપુસક કહેવાય છે અહીં કાલ તથા અકાલના વિભાગ પૂર્વક આવતા સાધ્વીજન તથા શ્રાદ્વીજનને આશ્રય લઈ વિવિક્તપણુ સયજવાનુ છે કહ્યું છે કે- 'અટ્ટમી પામી મૂકીને તથા વાચના સમય છોડીને વાઠીના કાલમાં સ્ત્રીયોને અકાલે વિચારનારી જાણની ? તે કારણથી જે આલય સ્ત્રીઆદિકે સેવિત ન હોય તેવા આલયને વ્રહ્મચારી અને સાધુ સેવે, વ્હી જે આલય અનાકીર્ણ હોય, અર્થાત્ ગૃહસ્થોના ઘરોથી દૂર હોય, 'શ્વા માટે !' વ્રહ્મચર્યની રક્ષા અર્થે જે પોતાનુ વ્રહ્મચય જાઠવના ઇચ્છે તે આવા ઉપાશ્રયને સેવે અર્હિ પ્રાકૃત હોવાથી રક્ષાર્થ=પ

मणपढायजर्णणि । कामरागविवर्द्धणि ॥ बंभचेरओ भिक्खू । थीकहं तु विवज्जए ॥ २ ॥

ब्रह्मचर्य पाळतो भिक्षु, मत्ने आहाद उत्पन्न करनारी तथा कामरागेने वधारनारी एवी स्त्रीसंवंधी कथाने विवेचे' वर्जे=छोडीदीये. २

व्या०—अथ द्वितीयं—ब्रह्मचर्यरतो भिक्षुः स्त्रीकथां चिचर्जयेत्, स्त्रीणां कथा स्त्रीकथा, तां त्यजेत्, कीदृशीं कथां? मनःप्रह्लादजननीमंतःकरणस्य हर्षोत्पादिकां, पुनः कीदृशीं? कामरागविवर्धनो विषयरागस्यातिशयेन वृद्धिकर्त्री. ॥२॥

हवे वीजुं कहे छे ब्रह्मचर्यमां रत=परायण थयेलो भिक्षु,=साधु. स्त्री कथाने वर्जीदीये स्त्रीयोनी कथाने त्यजी दीये केवी कथा? मनः प्रह्लाद जननी=अंतःकरणने हर्ष उत्पन्न करनारी तथा कामराग विवर्द्धिनी, अर्थात् विषयमां प्रीति अतिशय वधनारी. २

समं च संथवं थीहिं । संकहं च अभिक्खणं ॥ बंभचेरओ भिक्खू । निचसो परिचज्जए ॥ ३ ॥

स्त्रीयोनी साथे संस्तव=परिचय, तेमज फरी फरीने तेओनी साथे संकथा, ब्रह्मचर्य परायण भिक्षु नित्यशः=हमेशां परिवर्जे=त्यजी दीये.

व्या०—ब्रह्मचर्यरतो भिक्षुर्नित्यशो निरंतरं सर्वदा स्त्रीभिः समं संस्तवमर्थादेकासने स्थित्वा परिचयं, च पुनरभीक्ष्णं वारंवारं संकथां स्त्रीजातिभिः सह स्थित्वा यद्वा परिवर्जयेत्, सर्वथा त्यजेत्. ॥ ३ ॥

ब्रह्मचर्य रत=ब्रह्मचर्य पाळवानी प्रीतिवालो भिक्षु, नित्यशः=निरंतर सर्वदा स्त्रीयोनी साथे संस्तव अर्थात् तेओनी जोडे एक आसन उपर बेसीने परिचय तथा अतीक्ष्ण=वारंवार संकथा, स्त्रीजातिनी साथे स्थिति करी घणीक बातो करवानुं परिवर्जे=सर्वथा त्यजी दीये.

अगपद्यगसंठाण ! चारुद्विचयेरिय ॥ बभचेररओ धीण । चखुगिज्झ विवज्जण ॥ ४ ॥

स्त्रीयोना अग प्रत्यग अने संस्थान, तेमन सुहर लपित-भाषण तथा प्रेक्षित आदिक जे घर चक्षुवदे गृहण कराय ते प्रहाचय पण यण साधु विवेक-त्यजी दीये ४

व्या०—ब्रह्मचर्यरतो साधु स्त्रीणामगप्रत्यगसंस्थान चक्षुर्ग्राह्य विवर्जयेत् अग मुख, प्रत्यग स्तनजननाभिकक्षादिक, संस्थानक कटीविषये हस्त दत्तचोर्ध्वस्थायित्व पुन स्त्रीणा चारुद्विचयेरिय चक्षुर्ग्राह्य विवेकेण वर्जयेत् चारु मनोहर यदुल्लसित मन्मनादिलसित, प्रकटमीक्षित वक्रावलोकनमेतत्सर्व परित्यजेत् कोऽर्थ ? तस्यचारी हि स्त्रीणामगप्रत्यग संस्थान चारुभणित कटाक्षैरवलोकनमेतत्सर्व दृष्टिविषयमागतमपि, तत् स्त्रीय चक्षुर्निद्रिय यलान्निवारयेदित्यर्थ ॥ ४ ॥

ब्रह्मचर्यमा रत=आसक्त साधु, स्त्रीयोनां अग=मुखादिक तथा प्रत्यग=स्तन जघन नाभि कक्षादिक अक्षयवो अने संस्थान=कैड उपर हाथ दाने उभवा वगेरे स्थिति विवेको, वली स्त्रीयोनु चार=मनोहर उल्लसित=मन्मनादिक बोलु तथा प्रकट जे 'सित=तिर्यग् दृष्टियी अवलोकन, आ सयलु लज्जी दीये. जो अर्थ समजाव्यो ? ब्रह्मचारीण, स्त्रीयोनां अग, प्रत्यग, संस्थान, सुहर भाषण, कटाक्षयी अवलोकन आ सर्व पोतानी दृष्टिना विषयमा आवेल होय तो पण पोतानु चक्षुर्द्विचय ग्राह्य यलात्कारयी ते तरफयी निवारी छेयु

कृदय रुदय गीय । हसिय धणियकदिय ॥ बभचेररओ धीण । सोयगिज्झ विवज्जण ॥ ५ ॥

ब्रह्मचर्यमा रत=मीतिवाळो साधु, स्त्रीयोना कृजित, रुदित गीत, हसित, स्तनित, कदिय इत्यादिक पोताना अयणोद्विचय ग्राह्य यया

होय ती पण विशेषतः=इसरा पूर्वक=वर्जवां=ते तरफ लक्ष्य जवा न देवुं ५

व्या०—ब्रह्मचर्यरतः स्त्रीणां कूजित, रुदितं, गीतं, हसितं, स्तनितं, क्रोदितं श्रोत्रग्राह्यं कर्णाभ्यां गृहीतुं योग्य विशेषेण वर्जयेत्, न शृणुयादित्यर्थः ॥ ५ ॥

ब्रह्मचर्य परायण साधु स्त्रीयोनां कूजित, रुदित, गीत, हसित, स्तनित तथा क्रोदित; ए सर्व श्रोत्रग्राह्य=पोताना कानवडे गृहण करवा योग्य होय तो पण ते सर्वने वर्जवा न सांभळवां एवो भावार्थ छे. ५

हासं कीडरयं दप्पं । सहसा चित्तासियाणि य ॥ (सहसुत्तासणाणि य—इति ता पाठः) यंभवेरओ धीणं । नाणुचिंते कयाइवि ॥ ६ ॥

ब्रह्मचर्यरत साधु, स्त्रीयोनां हास्य, क्रीडा, रत=मैथुन, दर्पं, सहसा चित्रासित=ज्हीवरातु, इत्यादिने कदापि अनुचितवे नहि. ६

व्या०—ब्रह्मचर्यरतो ब्रह्मचारी स्त्रीणां हास्यं, पुनः क्रीडां, तथा रतं मैथुनमीति, दर्पं स्त्रीणां मानमर्दनादुत्पन्नं गर्व, पुनः सहसा चित्रासितानि सहसा अकस्मादागत्य पश्चात्पराङ्मुखस्थितानां स्त्रीणां नेत्रे हस्ताभ्यां निरुध्य भयोत्पाद-
नहास्योत्पादनानि सहसा चित्रासितान्युच्यंते. एतानि पूर्वानुभूतानि कदापि नानुचितयेन स्मरेत्. अथ च सहसुक्ता-
सनानि नानुचितयेद्. सह इति स्त्रिया सार्धं भुक्तं, एकासने उपविशनपूर्वं भोजनानि कृतान्यपि न स्मरेत्. सहासन-
मुक्तानीति वक्तव्ये सहसुक्तासनानीति प्राकृतत्वात्.

ब्रह्मचर्यमा निरत थयेलो ब्रह्मचरी, स्त्रीयोनां हास्य, क्रीडा, तथा रत=मैथुन, प्रीति, दर्प=स्त्रीयोने मनाववाथी उत्पन्न

યતો ગવ, તેમજ સહસા વિગ્રાસિત=મહત્તા અસ્માદ્ પાછલથી આવીને પૂઠાલી વેઠેલી સ્ત્રીનાં નેત્રો હાય ચત્રી રંગીને મય ઉત્પન્ન કરાવો, એ સહસા વિગ્રાસિત કહેવાય છે આ તમામ સાધુ દયાથી પૂર્ણ કાલ્યા જે અનુપમ્યાં હોય તેનું કદાપિ અનુચિતન=સ્મરણ ન કર 'સહસુતાસનાણિ ય' આવા વીજા ચરણનો પાઠ યેદ છે તેનો અર્થ એના જે કે સ્ત્રીની સાથે એક આમન ઉપર વેસીને પૂર્ણ જે ભાજન કરેછ હોય તેને પણ યાદ ન કરે આપા 'સહાસનહુકાશિ' આમ કહેવું જોડ્યે નેને વદલે 'સહસુતાસનાણિ' એવો પ્રયોગ પાઠાતરમા કરાડ છે તે પ્રાકૃતમા તેમ યદ શકે છે ૬

પણીય મસપાણ તુ । ત્વિપ મગધિયદુઃ ॥ ધમચેરઓ મિસ્ત્વ । નિધામો પરિચક્ષણ ॥ ૭ ॥

બ્રહ્મચર્ય પરાયણ મિન્નુ, પ્રણીત=પ્રાસ તથા કરેલા મગ તથા પાન કે જે શીઘ્ર મલ ધ્યાનનાર છે તેને તો નિલ્પશ હમેશા પરિવર્તે ત્યજીવીયે

અર્થા—ત્રણચરતો મિન્નુ પ્રણીત હરદ્વનાદિરસ મક્તમહાર, તથા પાન ત્રાક્ષાવર્જીતશકરાદિમિશ્રિત પાનીય નિલ્પશ પરિચર્જયેત્, મર્વદા પરિત્યજેત્, સદા સેવનાદગાર્થ સ્યાત્ તથા બ્રહ્મચર્યરતો મિન્નુર્નદાહાર પાનીય ચ ક્ષિપ્ય શીઘ્ર મદવિચર્ધન કામોદીપક મગતિ, તદપિ નિત્ય પરિચર્જયેત ॥ ૭ ॥

બ્રહ્મચર્યરત મિન્નુ, પ્રણીત=જેમાથી પો વુચવતુ હાય તેવા મક્ત=મગ તથા પાન=દ્રાક્ષ, ત્વનુર સાકર આદિકી મિશ્રિત પાનીય શરબ, इत्यादિકને નિલ્પશ =સર્વદા પરિવર્જે સદા સેવન કરવાથી ગાર્થ્ય=લોચુપતા યાય છે વઢી વ્રહ્મચર્યરત મિન્નુ, જે આહાર અથવા પાનીય સિપ્ર=શીઘ્ર મદ વધારે=કામોદીપક યાય તેને પણ નિત્યે પરિવર્જે=હેકે ત્યજી દીયે ૭

ધમ્મલદ્ધ મિય કાહે । જતત્ય પળિણવં ॥ નાદમસ તુ મુજિજ્ઞા । ધમચેરઓ સયા ॥ ૮ ॥

ब्रह्मचर्यरत साधुः सदा प्रणिधानवान्=चित्तस्थैर्यवालो रहो धर्मधी मल्ल तथा मिन धुषा निवृत्ति पूरतो आहार ते पण काले मात्र देह रक्षणार्थं जमे अने ते अतिमात्र=अधिक प्रमाणतो आहारतो नज जमे. ८

व्या०—ब्रह्मचर्यरतः साधुर्ब्रह्मचारी मदाऽतिमात्रं मात्रातिरिक्तमतिमात्रं मात्राधिकमहारं नैव भुंजीत. परं कीदृशमाहारं भुंजीत ? धर्मेण लब्धं, न तु विप्रनार्यं गृह्यतं नदपि काले देहक्षणार्थमेव भुंजीत. तद्वहारं कदाचित्तरसरसमपि प्रणिधानवान्, कीदृशा ब्रह्मचारी साधुः ? प्रणिधानवान्, प्रणिधानं चित्तस्य स्वैर्यं, तद्विद्यते यस्य स प्रणिधानवान्, चित्तस्वास्थ्ययुक्त इत्यर्थः. ॥ ८ ॥

ब्रह्मचर्यं परायण साधु=ब्रह्मचारी सदत अतिमात्र मात्राधी अतिरिक्त पटले मात्राधी अधिक आहार नज जमे, त्यारे क्वो आहार जमे ? धर्म वडे मेलवेळो, अर्थात् कोइने ठगी जेतरीने न लीवेळो, ते पण काले मात्र देह रक्षणार्थं जमे. ते आहार कोइ वग्वते सारो मल्यो होय तो संघरी राखीने रोज न खाय किंतु यत्रस्य=ज्यारे मल्यो त्यारेज उपयोग करी नाखे क्वो साधु ? प्रणिधानवान्=प्रणिधान=चित्तनु स्वैर्यं, ते जेने विद्यमान छे तेवो प्रणिधानवान् अर्थात् चित्तनी सस्यावाळो. ८

विभूषं परिवर्जिता । सरीरपरिमङ्गं ॥ यं भवेत्तु भिक्षुः । सिंगारत्वं न धारय ॥ ९ ॥

ब्रह्मचर्यं पाळतो भिक्षु, शरीरने परिमट न करे शोभावे जेवी विभूषणुं वर्जन करे=त्यजे शृंगारार्थं कइ पण धारण न करे. ९

व्या०—ब्रह्मचर्यरतो निशुः शरीरस्य परि समतामंडनं नखकेशादीनां संस्कारणं शृंगारार्थं परिवर्जयेत्. पुन-
ब्रह्मचर्यधारी विभूषां सम्पन् सम्पन्न वस्त्रादिविहितशरीरशोभां परिवर्जयेत्. ॥ ९ ॥

अन्नचर्पया रवेतो पिशु, क्षीरने परि=समत्तान् भंडन, नख केश इत्यादिवना सस्काररूप क्रिया शृंगाराय परिवर्जित=तदन छाडी दीय यन्त्री ए प्रत्ययपंचारी चारि विभूषा=वस्त्रादिक वदे क्षीरिनी शायणण परिवर्जित दीय ० अय पूर्व ले शका यासा-
दिक रूपण धाय एय स्यु ते सब स्यातयी दृढ करेन छे

सदे रुचे ग गधे य । रसे फासे तहेर य ॥ परविहे कामयुणे । निचमो परिवर्जण ॥ १० ॥

व्या०—प्रत्यचारी नित्यदा सर्वदा शब्द र्णसुखद, रूप नेत्रप्रीतिकर, पुनर्गंध नासासुगन्ध तथा रस नधुरादिक, नयैव स्पष्टी त्यक्प्रीतिकर, एय पञ्चविधकामगुणान् परिवर्जयेत् ॥ १० ॥ अथ यत्पूर्वभुक्त शकाकाशादिदूषण स्यात्, तन्मर्क् पृथक् दृष्टातेन दृढयति—

आलओ श्रीजणाइतो । धीकहा य मणोरमा ॥ सयवो चेय नारीण । तसि इदियदमग ॥ ११ ॥ कउय उइय
गीय । एसिय भुत्तामणाणि य ॥ पणीय भसपाण च । अइमाय पाणभोयण ॥ १२ ॥ गसगूमणमिदु च । कामभोगा
य बुज्जया ॥ नरस्मत्तगवेमस्म । एसि तालउड जहा ॥ १३

अण गाघातो मेळो सवध छे, रीजने आक्षीण=व्यास आलप=स्थान, मनोरम स्त्री=गा, धळी नारीमीनो सस्तव=परिचय, तथा तेग इदि
योनु वरा, ११ ते स्त्रीयोना कूजित, रुवित, गीत, दसित तथा भुत्तासन=एकान्ते साथे भोजन, प्रणीत चाहाने यनावेला मत्तपान=
आहार तथा पान, अतिमात्र भोजन १२ इष्ट मनगमलु मात्र मूषण, तथा दुचय पया कामभोगो, आ तमाम सामग्री आत्मगवेयक
नरने मटे ताणुट विर नेमी छे १३

तिष्ठभिर्गाथाभिः पूर्णांप्येव ब्रह्मचर्यसमाधिभंगकारणान्याह—आत्मगवेषकस्य नरस्य स्त्रीजनस्य चैतत्सर्वं ब्रह्म-
चर्यघातकरं त्याज्यमित्यर्थः. आत्मानं ब्रह्मचर्यजीवितं गवेषयतीत्यात्मगवेषकस्तस्य बल्लभब्रह्मचर्यस्य, किमिव? तालपुटं
विपमिव, यथा शब्द इवार्थे, यथा तालपुटं विषं तालुकस्पर्शनमात्रादेव त्वरितं जीवितं हति, तथैतदपि त्वरितं ब्रह्म-
चर्यजीवितमपहरतीत्यर्थः. तर्हि किमित्याह—स्त्रीजनाकीर्णं आलयो गृहसुभाश्रयः १, पुनर्मनोरमा मनोहरा स्त्रीकथा
२, च पुनर्नारीणां सस्तवः, स्त्रीभिः सहैकासने उपविशन् परिचयकरणं ३, पुनस्तासां स्त्रीणां रागेणेंद्रियाणां नयनव-
दनस्तनादीनां दर्शनं ४, पुनः स्त्रीणां कूजितं, तथा रुदितं, पुनर्गीतं, तथा हसितं पुनः स्त्रीभिः सह सुक्तासनानि,
पुनस्तथा प्रणीतरसभक्तपानसेवनं, पुनरतिमात्रपानभोजनं. पुनर्गात्रभ्रूषणार्थं शोभाकरणं, पुनर्दुर्जयाः, अधीरपुरुषै-
स्त्यक्तुमशक्याः. एतत्सर्वं ब्रह्मचर्यधारिणा परिहरणीयं ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥

आ त्रण गाथाओ वडे पूर्वे कहेलांज ब्रह्मचर्यसमाधि भंगना कारणो कहे छे. आत्मगवेषक नरने स्त्रीजनना आ वधाय
ब्रह्मचर्यनां घातक त्याज्य छे. आत्माने ब्रह्मचर्य जीवितरूपे गोतनारो आत्मगवेषक कहेवाय, अर्थाव जेने जीवित जेबु ब्रह्मचर्य
बढाळु होय तेवाने स्त्रीनां कूजितादिक सर्व त्याज्य छे. केनीपेठे १ तालपुट=विष जेम यथा शब्द इवना अर्थमां छे; जेम तालपुट
विष ताल्ळवाने स्पर्श थतांमां जीवितने हणे छे तेम आ पण जलदी ब्रह्मचर्यजीवितनुं अपहरण करे छे. ते थुं थुं? सर्व गणी देखाडे
छे. स्त्रीजने आकीर्ण=व्याप्त आलय=वर उपाश्रय १, वळी मनोरमा=मनने प्रियलागे एवी स्त्रीकथा २, तथा नारीओनो संस्तव
परिचय ३, वळी रागपूर्वक ते स्त्रीयोनां इंद्रियो=नयन वदन स्तनादिकनुं दर्शन ४, तेम स्त्रीयोनां कूजित, रुदित, गीत, हसित तथा

स्त्रीयोनी साये एरज आसन उपर चेसी जमवाना, तथा खास फरयाएशरी तैयार करावेला अनपाननु सेवन, ते पण सूर अन्न-
पाननो उपयोग, बळी अग शोषात्रवा चत्वार्युण्यादि वारण अने दुर्जय कामभागोनु उप सेवन, आ सत्रा अधीर पुरुषाए ल्यजी
न शूक्राय तेवा त्रयवर्चगारी पुरुषे परिहरणाय=दुर्योजन त्याज्य छे ११ १२ १३

मुज्ये कामभोगे य । निरुमो परिवल्लप ॥ सक्ताणाणि सव्याणि । वज्रजउवा पणिहाणव ॥ १४ ॥
हु ॥ कामभोगोने नित्य =दुमेशा परियज्या अने नव शक्रास्थानेने पण प्रणिधानवाव=सावधान रही वज्रवा=त्यजना १४

व्या—प्रणिधानवानेकाग्रचित्त सर्वाणि दशापि शक्राग्नानि यानि पूर्वोक्तानि तानि वर्जयेत् पुनर्दुर्जयान्
कामभोगान् परिदर्जयेत् पुन कामभोगाग्रणमत्यन्तनिवारणोपदेशार्थ ॥ १४ ॥

प्रणिधानवान्=एकाग्रचित्त रही तत्त्वचयधारी पुरुषे सर्व दशैय शक्रास्थान जे पूर्व कहेगामा आख्या ते तमामने वर्जवा=त्यजना
पुन तथा दुजय तवा कामभोगाने पण परिवर्चग=वचन तज्जी देवा फरीने कामभोग पदनु ग्रहण कर्यु ते ए कामभोगा अत्यंत
निगारण करवा योग्य छे, एनाथी त्रचवा पुन पुन यत्नचार् रहेवु, एवा उपदेश पाटे ३, १४

धम्मरामे चरे भिक्खू । विद्म गमसाराती ॥ धम्मरामे एव दत्ते । धमचैरसमाहिण ॥ १५ ॥
ग्रहचयमा समाहित=सावधान रहेतो भिक्खु, धम्मराम=धर्मरूपी उद्यानमा विचरे धृतिमान् तथा धम छे सारथि जेसो एगो बगो धममा
निरतर रमण कलार=साधुओना मगमा दात=जितेन्द्रिय रहो हमेशा घट्टे १५

व्या—ग्रहचर्यसमाधिमान् भिक्खु साधुधर्मोरागे चरेत् धर्म आराम इव दु त्वसनापनप्ताना साहयरेतुत्वार, ॥

ધર્મારામસ્તસ્મિન્ ધર્મારામે તિષ્ઠેત્, શીલં ધર્મઃ સ एवाराમસ્તત્ર વિચરેદિત્યર્થઃ. કીદૃશો ભિક્ષુઃ ? ધૃતિમાન્ ધૈર્યયુક્ત પુનઃ કીદૃશઃ ? ધર્મસારથિર્ધર્મમાર્ગપ્રવર્તયિતા. પુનઃ કીદૃશઃ ? ધર્મરામરતઃ, ધર્મે આ સમંતાદ્રમંતે इति ધર્મારામાઃ સાધવસ્તેષુ રતઃ, સાધુભિઃ સહયુક્તઃ, ન ત્વેકાકી તિષ્ઠતિ. પુનઃ કીદૃશઃ ? દાંત ઇંદ્રિયાણાં જેતા કપાયજેતા ચ. ॥૧૫॥

બ્રહ્મચર્ય સમાધિ ધારણ કરી ભિક્ષુ=સાધુ ધર્મારામને વિષયે વિચરે, અર્થાત્ દુઃસ્વ સંતાપથી તપી રહેલાને આરામ=ચગીચાની પેઠે સુલોત્પાદક હોવાથી ધર્મરૂપી આરામમાં સ્થિતિ કરે સ્વેં જોતાં શીલ એજ ધર્મ છે અને એજ આરામ તુલ્ય છે તેમાં વિચરે કવો ભિક્ષુ ? ધૃતિમાન્=ધૈર્યયુક્ત તથા ધૈર્યસારથિ=ધૈર્ય એજ જેનો ધર્મમાર્ગમાં દોરી જનાર સારથિ છે એવો, તેમજ ધર્મારામ એટલે ધર્મમાજ આ=નિરંતર રમણ કરનારા જે સાધુઓ તેઓમાં રત, અર્થાત્ સાધુઓના સંઘમાં રહેવાવાળો. કયાંય એકાકી સ્થિતિ ન કરે અને દાંત=ઇંદ્રિયોનાં તથા કપાયોનાં જોતનાર. ૧૫

દેવદાણવગધન્વા । जम्बखरफलसक्कित्रा ॥ यंभगारिं नमंसंति । दुकर जे करिति तं ॥ १६ ॥

દેવ, દાનવ, ગંધર્વ, યક્ષ, રાક્ષસ અને કિન્નર; ૫ સર્વે બ્રહ્મચારીને નમસ્કાર કરે છે. કારણકે જેથી તે દુઃકર કર્મ કરે છે. ૧૬

व्या०—अथ ब्रह्मचयधरणात्फलमाह—देवा विमानवासिनो ज्योतिष्काश्च दानवा भवनपतयः, गंधर्वा देवगायनाः, यक्षा वृक्षवासिनः सुराः, राक्षसा मांसस्वादतत्पराः, किन्नरा व्यंतरजातयः, एते सर्वऽपि तं ब्रह्मचारिणं नमस्कुर्वन्ति. तं कं ? यो ब्रह्मचारी पुरुषः स्त्रीजनो वा दुष्करं कर्तुमशक्यं धर्मं करोतीति क्षीलग्रमं पालयति. ॥ १६ ॥

હવે બ્રહ્મચર્ય ધારણ કરવાથી ફલ થાય છે તે કહે છે—દેવ=વિમાનવાસીઓ તથા જ્યોતિષ્કજનો, દાનવ=ભવનપતિઓ,

મર્મ=દેવના ગાયકો, યજ્ઞ=ટુઓમાં ઘસનારા દેવોનિવિશેષ, રાક્ષસ=ધોસાસ્વાદયા તત્ત્વ, વિનર=વ્યતરજાતિવિશેષ; આ સર્વે
પણ દ્રક્ષગારીને નયન કરે છે કેને ? જે દ્રક્ષગારી-પુરુષ થયવા સાધ્વી સ્ત્રીજન દુષ્કર=ગ્રાહ્ય બીનથી ન થઈ શકે તેવો ધર્મ
કરે છે=ગ્રીઠ ધર્મ પાડે છે ૧૬

અમ ધર્મને ધુએ જિલે । સામણ જિણવેસિય ॥ સિદ્ધા મિગ્ગસિતિ તદ્ધાવરેત્તિયેમિ ॥૧૭॥
મા=જિણ=તીર્થેશ્વરો૯ દેવિગ્ગ=પ્રકાશિત કરેલો પ્રભાવર્ધ ધમ્મધુષ છે, નિત્ય છે તથા ગ્રાહ્યત છે આ શીલધર્મ પડે યજ્ઞો જીવો પૂર્વે
સિદ્ધ યજ્ઞ છે સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થયા છે કલે વળ તેવાવ રીતે યીજા વળ સિદ્ધિને વામદો; અમ પુ યોડુ છુ ૧૭

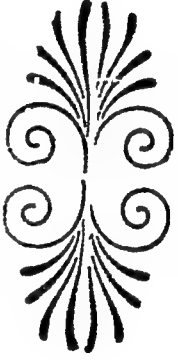
ન્યા૦--અપ ધર્મોડસ્મિન્નપ્પગને ઉક્તો ત્રાણચર્યલક્ષણો ધુનોડસ્મિ, પરતીધિમિરનિયેધયોડસ્મિ તસ્માદપમાણપ્રતિ-
ષ્ઠિત પુનર્નિત્યત્રિકાલેડપ્યચિનશ્ચર, અત અથ શાશ્વતત્રિકાલે ફલદાયકત્વાત્ પુનર્જિનૈસ્તીર્યકરૈર્દેશિત પ્રકાશિત,
इति विशेषणैरस्य शीलधर्मस्य प्रमाण्य प्रकाशित अनेन शीलधर्मेण पदयो जीया मिद्वા અતીતકાલે સિદ્ધિ પ્રાપ્તા
न पुनरनेन धर्मेण कृत्येदानीं मिच्छयति तथा तेन प्रकारेण शीलधर्मेण सेत्स्यति, અવરેજ્ઞાગતાદ્રાયા મિદ્ધિ પ્રાપ્સ્યમિ
अत्राप्यगते मुहमुहप्रलम्बचर्यममाभिस्थानानि प्रकाशितानि, મુહમુહદૂર્દપણાન્યુક્તાનિ, તદ્વત્ર શીલેડસ્યતપાલનાદરપ્રકા
શનાપ, ન તુ પુનરુત્ક્રિદોપો ક્ષેપ . इत्यहं ब्रगीमीति सुधर्मास्वामी जडुस्वामिन प्राह ॥ १७ ॥

મા ધર્મ જે આ અયાયમાં ફરેવામાં આવ્યો તે દ્રક્ષચર્ય લક્ષણ ધર્મ, ધુવ છે-અથાત્ યીજા ધર્મચાલ્લાઓએ પણ જેના નિષેધ
ન કરાય તેવો છે, તેવી પ્રમાણોવદે મતિષ્ઠા પામેછો કે; વગી નિત્ય=વ્રણેકાલમાં નાશ ન પામે તેવો છે અને નેધીજ ગ્રાહ્યત=વ્રણે

काळमां फळदायक छे; ए धर्म जिन=तीर्थकरोये देशित=प्रकाशित छे. आ वधां विशेषणोधी आ शीलधर्मनुं गमाण्य प्रकाशित कराय छे. आ धर्मवडे बहुये जीवो भूतकाळगां सिद्ध थइ गया छे, हमणा पण=वर्तमानमां पण सिद्धि पामे छे तथा एज ब्रह्मचर्य धर्मवडे करीने भविष्य काळमां अपर=वीजा पण अनागत अध्या=मार्गगां पण सिद्धिने प्राप्त थये. आ अध्ययनमां वारंवार ब्रह्मचर्य समाधि-स्थानो प्रकाशित कर्यां तेम वारंवार दूषणो पण कहां ते आ शीलविषयमां अत्यंत आदर प्रकाशन करया कहेवामां आवेल छे एमा पुनरुक्ति दोषनी संभावना करवानी नथी. 'एम हुं वोळुं हुं' आ छेळुं वचन पण सुधर्मास्वामी जंबूस्वामी प्रत्ये कहे छे. १७

इति ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानानामध्ययनं षोडशं संपूर्णं. ॥१६॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रार्थदीपिकायास्तुपाध्याय-
:श्रीलक्ष्मीकृत्तिगणीशिष्यश्रीलक्ष्मीवल्लभगणिविरचितायां ब्रह्मचर्यसमाधिस्थानं षोडशं संपूर्णं. ॥ श्रीरस्तु ॥

ए प्रमाणे ब्रह्मचर्य समाधिस्थान नामक सोळमुं अध्ययन पूर्ण थयुं एवी रीते उपाध्याय लक्ष्मोकीर्तिगणोना शिष्य लक्ष्मीवल्लभगणिये विरचित उत्तराध्ययनसूत्रनी अर्थदीपिका नामक वृत्तिमां सोळमुं ब्रह्मचर्यसमाधिस्थान नामनुं अध्ययन संपूर्ण थयुं.

જે કોઈ પ્રવ્રજિત=જેને દીક્ષા ગ્રહણ કરી હોય તેવો નિર્ગ્રંથ=સાધુ પૂર્વે ધર્મ=શ્રુતચારિત્રરૂપ ધર્મને શ્રવણ કરીને જ્ઞાનદર્શન સેવનરૂપ વિનયવદે સમ્પન્ન થયેલો, વહી જો સાધુ સુતરાં=અતિશયે દુર્લભ, મુદુર્લભ વોધિલાભ પટલે-તીર્થકરે પ્રરૂપિત સમ્યક્ત્વ લક્ષણ ધર્મને પામી પછી યથામુલ્ક=મરજીમાં આવે તેમ-નિદ્રા, વિકલા, પ્રમાદ, ઇત્યાદિ દોષ યુક્ત વની વિચરે. અર્થાત્-સિંહભાવે ધર્મ અંગીકાર કરીને શિયાલ ભાવે જો વર્તન રાखે તો તે પ્રમાદી કહેવાય. ?

ગુરુ જ્યારે 'હે શિષ્યા! તું અધ્યયન કર!' આમ કહે ત્યારે શિષ્ય શું બોલે? તે કહે છે—

સિજ્ઞા દદા પાઠરણમિ અતિથ્થ । ઉપજ્ઞાઈ શુત્તુ તદેવ પાઠં ॥ જાણામિ જં વટઈ આજ્ઞુત્તિ । કિં નામ કાહામિ સુણ મંતં ર શય્યા દદા છે જેમ પ્રાવરણ=ઓઢવા પાથરવાનાં પળ મારે છે, તેમજ ભોજન કરવા તથા પાન કરવા વધું જડી રહે છે. હે આયુષ્મન્ ગુરો! જે જીવ આદિક વર્તે છે તેતો હું જાણું છું માટે હે મંદંત! શ્રુત=શાસ્ત્રાધ્યયનને મારે શું કરવાનું છે? ર

વ્યા૦—હે ગુરુ! શય્યોપાશ્રયો વસતિદદા, વર્ષાંશીતાતપપીડાનિવૃત્તિકરાસ્તિ, પ્રાવરણં વિંછ શીતાશુપદ્રવહરં શરીરાચ્છાદકં મે મમાસ્તિ વર્તતે. હે ગુરો! પુનર્ભોક્તું ભોજન, તથેવ પાતું પાનં યોગ્યમુપપચતે મિલતિ. હે આયુષ્મન્! હે ભગવન્! યદર્તમાનં જીવાદિવસ્તુ વર્તતે તદપ્યહં જાનામિ, હિતિ હેતોર્હે ભગવન્! શ્રુતેન સિદ્ધાંતાધ્યયનેન કિં કરિ-
ષ્યામિ? અત્ર હે ભગવન્નિત્યામંત્રણં આક્ષેપે વર્તતે. કોઽર્થઃ? યે ભગવંતોઽધીયંતે, તેપામપિ નાર્તોદ્રિયજ્ઞાનં, તત્કિ ગલતાલુશોષેણેત્યધ્યવસિતોઽયં ભવતિ. સ પાપશ્રમણ ઉચ્યતે, હીતીહાપિ સંવધ્યતે સિંહાવલોકનન્યાયેન. ॥૨॥

હે ગુરુ! શય્યા=ઉપાશ્રય વસતિ=દદા છે, અર્થાત્ વર્ષા, શીત તાપ; ઇત્યાદિકની પીડાની નિવૃત્તિ કરે તેવી છે, તેમ પ્રાવરણ=

વસ્ત્ર પણ ટાટ વિગેરે વ્યવસ્થાને હરે તેટલા શરીર ઢાંકે તેવા મારી પાસે છે, હે ગુરો ! વલી મારે જમવાને મોજન તેમજ પાન જોડ્યે તેવા યાગ્ય મહે છે હે આયુષ્યમાન્ ! હે મગવન્ ! જે કદ ચર્ચમાન જીવ આદિક વસ્તુ છે તે પણ હુ જાણુ તુ, તો પછી હે મગવન્ ! શ્રુત પદત્રે સિદ્ધાન્તના અભ્યયનવંદે શુ મરીશ ? અત્રે 'હે મગવન્' એ આમત્રણ આપેપ અર્થમાં છે જે આપ આ સિદ્ધાન્ત પ્રયોજી અધ્યયન કરી રહ્યા છો તેમ પણ અર્તોદ્રિય જ્ઞાન તા અઘાપિ હત્તલ થયુ નથી તો પછી મારા જેવાયે શા માટે ગલાં તાલવાનુ જોપણ ચાલી કરડુ ? આમ પુ શિષ્યનો અન્વસાય=નિશ્ચય જણાય તેથી તે પાપશ્રમણ કહેવાય છે આટલો સ્વચ મઠી પણ સિદ્ધાન્તલાકન ન્યાયથી કરવાનો છે ૨

જે ક્રેડ પ-પદ્મ । નિશ્ચામીલે પગામસા ॥ મુઘા પિચા સુમર્હ । પાવમમણિતિ યુચ ॥ ૩ ॥

(જેક્રેડ) જે કોઈ પ્રવ્રજિત=સાધુ જાણી પીને પ્રથમ જ =વહુજ નિત્રાણી=અંચળગી થઈ છુતો ન રહે છે તે 'પાવમમણક' એમ કહેવાય છે ૩

યા૦--ન પાપશ્રમણ હત્યુચ્યતે, પાપધાસો અમણશ્ચ પાપશ્રમણ પાપિષ્ઠસાધુરિત્યર્થ સ ઇતિ ક ? મ કૃતિપ્રવ્રજિતો ગૃહીતવીક્ષ નન પચાત્પ્રગમશોડ્યત મુત્તવા દધિકરવાદિક મુત્તવા, પીત્વા દુર્ગ્ધતક્રાદિકમાચમ્ય નિત્રાણીલે મૃત્વા સુગ્ય પ્રતિક્રમણાદિક્રિયાનુષ્ઠાનમકૃત્તૈવ સ્વપિતિ, સ સમ્યક્ સાધુર્નિ અવેદિત્યર્થ ॥૩॥

તે 'પાપશ્રમણ' એમ કહેવાય છે, પાપિષ્ઠ સાધુ કહેવાય છે, તે કોણ ? જે કોઈ પ્રવ્રજિત=દીક્ષાગૃહણ કરીને પાછલગી પ્રજા મશ્ન=અત્યંત સ્વાદને અથાત્ દર્શો કરાવે રિત્યાદિ મોજન કરીને, તથા યાગ કરીને, પદત્રે દૂધ જાણ રિત્યાદિક સુગ્ય પીને નિત્રાણીલ થની મુલે=પ્રતિક્રમણાદિ ક્રિયાનુષ્ઠાન કર્યા વિનાન મૃતો રહે જે તે સમ્યક્ સાધુ ન કહેવાય ૩

આયરિયવચ્છાણહિ । સુયં વિણયં ચ માહુ ॥ તે ચેવ હિસર્દં વાહે । પાવસમણિત્તિં બુચ્છ ॥ ૪ ॥
(આયરિય૦) જે આચાર્યોદ તથા ઉપાધ્યાયોદ શ્રુત તથા વિનય ગ્રહણ કરાવ્યા તેઓનીજ જે બાલ=અધિકારી યની નિંદા કરે તે પાપ-
શ્રમણ એમ કહેવાય છે ૪

વ્યા૦—સ પાપશ્રમણ ઉન્યુચ્યતે, સ હતિ કઃ ? યસ્તાનેવાચાર્યાન્ ગણબુદ્ધાન્, ઉપાધ્યાયાન્ પાઠકાન્ હિસર્દં હતિ
નિંદતે, કિં જાનંત્યેતેઽજ્ઞાઃ ? અહં યાદશમાચારં મૂત્રાણામર્થં જાનામિ, એતાદશમેતે આચાર્યો ઉપાધ્યાયા ન જાનંતીત્યુ-
ક્ત્વા નિંદતિ, તાન્ કાન્ ? ધૈરાચાર્યેરુપાધ્યાયૈશ્ચ શ્રુતં શાસ્ત્રં, વિનયં ચ ગ્રાહિતઃ, જિહ્વિતશ્ચ તાન્ પ્રતિ નિંદતિ, હતિ ન
જાનાતિ યદેતેરેવાહં જિહ્વિતઃ. એતાદશઃ કૃતમ્નઃ પાપશ્રમણઃ શ્રમણભાસઃ શ્રમણલક્ષણેર્હીનઃ શ્રમણત્વં મન્યમાનઃ
પાપશ્રમણ ઉચ્યતે. કીદશઃ સઃ ? બાલોઽજ્ઞાની નિર્વિવેકીત્વર્થઃ. ॥૪॥

તે 'પાપશ્રમણ' એમ કહેવાય છે. તે કોણ ? જે તેજ આચાર્યો=ગણબુદ્ધાને તથા ઉપાધ્યાયો=પાઠકોને નિંદે છે. ૫. અત્ત શું જાણે
છે ? હું જેઓ આચાર અને મુત્રોનો અર્થ જાણું છું. એઓ તેઓ આચાર્યો કે ઉપાધ્યાયોજ જાણે શું આમ કહીને તેઓની નિંદા કરે છે.
તે કોણ ? જે આચાર્યો તથા ઉપાધ્યાયોજ શ્રુત=શાસ્ત્ર તથા વિનય ગ્રાહિત કરાવ્યા=શીલબ્યા તેનીજ નિંદા કરે છે. એટલું નથી જાણતા
કે એઓએ મને શીલબ્યું છે. આઓ જે કૃતમ્ન હોય તે પાપશ્રમણ કહેવાય છે. ૬. શ્રમણભાસ, અર્થાત્ શ્રમણ લક્ષણોની હીન છતાં
પોતે પોતાને એમ માને કે 'હું શ્રમણ છું' તે પાપશ્રમણ કહેવાય. તે કેમ ? બાલ=અજ્ઞાની=વિવેકહીન. ૪

આયરિય ઉવગ્ગમાણં । સમ્મં નાં પહિતપ્પદ્ધ ॥ અપદ્ધિપૂય્ણ પદ્ધે । પાવસમણિત્તિં બુચ્છ ॥૫॥

(આચાર્ય) જે આચાર્યો તથા ઉપાધ્યાયોને સમ્યક્ પ્રકારે દર્શિત નથી કરતો અને અર્થતિપૂજક—મર્થાત્ પોતાના ઉપર ઉપકાર કરતારના પ્રતિપૂયમાય ન રાહતાર તથા સ્તબ્ધ=અનન્ર=ગર્વિષ્ટ હોય તેને 'પાપશ્રમણ' પણ કહેવાય છે ૫

ન્યા૦—જ્ઞાનવિષય પાપશ્રમણત્વમુરત્વા દર્શનવિષયમાત્ર-ય આચાર્યોના પુનરુપાધ્યાયાના સમ્યક્ પ્રકારેણ વૈપરીત્યરાહિત્યેન ન પરિતૃપ્યતિ પ્રીતિ ન ચિદ્વાતિ, પુનર્યોડૃષ્ટાદીના યથાયોગ્યપૂજાયા પરાદ્ભુત્વો ભવતિ, અપ્રતિપૂજકો ભવતિ, અયત્વોપકારકર્તુરપ્યુપકાર વિસ્માર્ય વિસ્માર્ય તસ્ય પ્રત્યુપકાર કિમપિ ન કરોતિ, સોઽપ્રતિપૂજક ઉચ્યતે પુનઃ સ્વગ્બોજહકારી, મનસ્યેવ જાનાતિ યદદ્ મહાપુરુષોઽસ્મિ, પતાદશો મુનિર્ય સ્યાન્ સ પાપશ્રમણ ઉચ્યતે ૫

પૂર્વ ગાયાર્માં જ્ઞાનવિષયક પાપશ્રમણપણુ કહ્યુ હવે આ ગાયાર્માં દર્શન વિષયક પાપશ્રમણત્વ કહે છે —જે આચાર્યોના તથા ઉપાધ્યાયોના પ્રતિ સમ્યક્ પ્રકારે વિપરીતતા રહિત રહીને પરિતૃપ્ત નથી થતો—પ્રીતિ નથી પામતો, વલ્લી જે અર્થ આદિકની યથા યોગ્ય પૂજા કરવાથી વિમુક્ત રહે છે એટલે અપ્રતિપૂજક થાય છે અથવા પોતાના ઉપર ઉપકાર કરતારના ઉપકારને મૂલી જઈ તેનો કદ પળ પ્રત્યુપકારનું (વદલો) વાળતો નથી તે પણ અપ્રતિપૂજક કહેવાય વલ્લી જે સ્તબ્ધ=અહકારી હોય (મનમાં પમ જાણે જે “ હુ મહાપુરુષ છુ ”) એવો જે મુનિ=હોય તે પાપશ્રમણ કહેવાય ૫

સમદમાણો પાણાણિ । પિયાણિ મરિયાણિ ॥ અસજર્ સજયમન્નમાણો । પાવસમણિત્તિ યુદ્ધઈ ॥ ૬ ॥
(સમદમાણો) જે પ્રાણોને=દ્વિત્રિચતુરિદ્રિય' ઝીવોને સમર્પમાન=પીડતો તેમજ શીજ=શાલ ઘડ આદિક સર્વિષ્ઠ ધાન્યાદિકનુ પણ સમ રાન કરતો તથા હરિત=લીસા દુર્બાદિક તથા ફલ પુષ્પાદિકને પણ મરતો, વલ્લી જે અસજય હોવા છતાં આત્માને=પોતાને સયત માનનારી

હોય તે પાપશ્રમણ કહેવાય છે. ૬

વ્યા૦—યઃ પ્રાણાન્ દ્વિત્વિચતુરિન્દ્રિયાન્ સંમર્દમનોઽતિશયેન પીડયન્, ચ પુનર્ચોજાનિ શાલિગોધુમાદિસચિત્ત-
ધાન્યાનિ સંમર્દયતિ, ચ પુનર્હરિતાનિ દૂર્વાદીનિ ફલપુષ્પાદીનિ સંમર્દયતિ, પુનર્ચોઽસંયતઃ સન્નાત્માને સંયતં મન્યમાનઃ,
સ પાપશ્રમણ ઉચ્યતે. ૬

જે પ્રાણોને છટે દ્વોંદ્રિય ત્રોંદ્રિય તથા ચતુરિન્દ્રિય જીવોને સંમર્દમાન=અતિશય પીડતો તથા ત્રીજ=શાલ, ઘડં, इत्यादि સચિત્ત
ધાન્યને તેમજ લીલાં દૂર્વાં આદિકને તથા પુષ્પ ફલ વગેરેને મર્દન કરે છે વલી જે પોતે જરાય સંયત નહીં છતાં પોતાને સંયત માને
છે તે પાપશ્રમણ કહેવાય છે. ૬

સંયારં ફલગં પીઠં । નિસજ્જં પાયકંચલં ॥ અપ્પમાલ્લિયમારુહ્ ॥ ૭ ॥

[સંયાર૦] જે સંયારો, ફલક, પીઠ, નિપદ્યા તથા પાદકંચલ; અને અપ્પમાલ્લ્ય=ચરોચાં વિના આરોહે=ઉપર ચઢે તે પાપ શ્રમણ કહેવાય ૭
વ્યા૦—પુનર્યઃ સંસ્તારં કંચલાદિકં, ફલકં પટ્ટિકાદિકં, પીઠં સિંહાસનાદિકં, નિપીયતે ઉપવિદ્યતે इति નિપદ્યા,
તાં નિપિયાં સ્વાધ્યાયાતપનાદિક્રિયાયોગ્યાં ભૂમિ, પાદકંચલં પાદપુંછનમિત્યાધુપકરણમપ્રમુજ્ય રજોહરણાદિના
પ્રમાર્જનમકૃત્વા જીવયતનામકૃત્વાઽરોહતે સ પાપશ્રમણ ઉચ્યતે. ॥ ૭ ॥

વલી જે સંસ્તાર=કંચલાદિક, ફલક=પાટીયું પીઠ=સિંહાસનાદિક તથા નિપદ્યા=ચેસવાનું સ્થાન=સ્વાધ્યાય આતાપના इत्यादि
ક્રિયાયોગ્ય ભૂમિ અને પાદકંચલ=પાદ પુંછન; इत्यादિકને અપ્રમુજ્ય છટે રજોહરણાદિકચઢે માર્જન કર્યાં વિના=શ્ણાકયા વગર,

अर्थान् जीय यतना एतच्छे 'रले फोड़ जीव मरे' एवी श्रमायी चीवट राखवी ते यतना, तेवी यतना न करीने जे आरोहण करे अर्थान् सस्तर आदिक उपर चढी वसे ते पापश्रमण कहेवाय ते ७

दयइयस्स चरई । पमत्ते य अभिस्वर्ण ॥ उल्लघणे य चढे य । पावममणिन्ति युचइ ॥ ८ ॥

(दयइयस्स०) ने दव दव' एया पगमूकयाना अयाज करतो धाले छे तथा धारयार प्रमार करे तथा जे उल्लयन करे तथा चढ= क्रीपी होय ते पापश्रमण कहेवाय ८

व्या०—पुनर्य आहाराकार्ये यदा व्रजति, तदा दपदप इति घाते पृथिवीं कृष्टयन् शीघ्र शीघ्र व्रजति, ईर्ष्यामिति न साधयति, पुनरभीक्ष्ण धारवार प्रमत्त प्रमादी मर्याभि समितिभिहीन स्यात्, अप्रमत्तो न भवति पुनर्य उल्लघन, उल्लघपरत्यज्ञानिनामथवा यालाना हास्याद्यविविनयकर्तृणा भाषयन् स्वकीयमाचारमतिक्रामयतीत्युल्लयन पुनर्य-ञ्च द्रोधाध्मानचित्त स्यात्, स पामश्रमण उच्यते ॥ ८ ॥

वकी जे भिन्नादिक वास्ते जतो होय त्यारे 'दव दव' एया पग मुकयाना आयात शब्दोयी पृथ्वीने कृष्टतो उतावळो उतावळो चाळे अर्थान् ईर्ष्यासमितिने न साये, वकी अभीक्ष्ण=धारवार प्रमत्त=प्रमादी रहे एतछे सर्व समितिहीन होय, अप्रमत्त न रहे, तेमज जे द्रानीना के अशानी=गळ अविनय करता होय तेओने न्दीवढानी पोताना आचारानु उल्लयन करे तथा जे चढ=सदाय क्रोधयी जेनु चित्त धुधमनुज होय ते पापश्रमण कहेवाय छे ८

पडिलेहेइ पमत्ते । अवज्जइ पागकचल ॥ पडिलेहा अणाउत्ते । पासमणिन्ति युचइ ॥ ९ ॥

(પડિલેહેદ૦) જે પ્રમત્ત રહી પ્રતિલેખન કરે છે તથા પાદકંઠલને જ્યાં ત્યાં નાસી દીધે છે વહી પ્રતિલેખનામાં અનાયુક્ત=આલસ્યવાળો હોય તે પાપશ્રમણ થમ કહેવાય છે. ૯

વ્યા૦—પુનઃ પાપશ્રમણઃ સ ઉચ્યતે, સ इति कः ? यो वस्त्रपात्रादिकं निजोपकरणं प्रमत्तः सन् प्रतिलेखयति, मनोविना प्रतिलेखयतीत्यर्थः. पुनर्यः पादकंઠલं पादપુંछनमथवा पात्रकंઠલમપોज्जति, यत्र तत्राऽप्रमाजितेऽप्रतिलेखिते स्थले निक्षिपति. अत्र पात्रकंઠलग्रहणेन सर्वोपधिग्रहणं कर्तव्यं. पुनर्यः प्रतिलेखनायां स्वकीयसर्वोपधिप्रतिलेखनायामनायुक्त आलस्यभाक् प्रत्युपेक्षोन्नुपयुक्त इत्यर्थः. एतादृशः पापश्रमणो भवेत्. ॥ ૯ ॥

વહી પણ પાપશ્રમણ તો તે કહેવાય કે જે વસ્ત્ર પાત્ર આદિક પોતાનાં ઉપકરણોને પ્રમત્ત રહી પ્રતિલેખન કરે-મન વિના પ્રતિલેખના કરે. તથા જે પાદકંઠલ=પાદપુંછન અથવા પાત્રકંઠલ વગેરેને જ્યાં ત્યાં નાસી દીધે અર્થાત્ જે સ્થાન માંજિત ન કરેલ હોય તેમ પ્રતિલેખિત=નિરિક્ષિત પણ ન હોય તેના સ્થાનમાં ફગાવી નાલે. અહીં પાત્રકંઠલ પદ્ધતી સર્વ ઉપકરણોનું ગ્રહણ સમજવાનું છે, વહી જે પ્રતિલેખનામા પડેલે પોતાનાં સર્વ ઉપધિની પ્રતિલેખના કરવામાં અનાયુક્ત=ચીવટ વગરનો=આલસ્યયુક્ત રહે અર્થાત્ પ્રત્યુપેક્ષાવાળો અનુપયુક્ત કહેવાય. एवौ पापश्रमण होय છે. ૯

પડિલેહેદ૦ પ્રમત્તે । से किंचि दु निसामि वा ॥ गुरुं परिभवई निचं । पावसमणिमि ति बुचई ॥ ૧૦ ॥

(પડિલેહેદ૦) પ્રમત્ત રહી પ્રતિલેખન કરે અને તે વહી કદ સાંભળતાં સાંભળતાં કરે અને ગુરુને પરામવ=સંતાપ કરે તે પાપશ્રમણ થમ કહેવાય છે. ૧૦

व्या०—स पापश्रमण इत्युच्यते, स 'क' 'य' साधुर्यत्किंचिद्वस्तुपध्यादिकं प्रतिषेधयति, तदा किंचिद्विशम्य प्रतिषेधयति कोऽर्थः ? यदा प्रतिषेधनावसरे कश्चिद्वार्ता करोति तदा तद्वार्ताश्रवणव्यग्रचित्त, सन् प्रतिषेधगत्यती-
त्यर्थं पुनर्यो गुरुनित्य परामवति मत्तापयति स पापश्रमणो भवति ॥१०॥

ते पापश्रमण एव वदेवाय के जे साधु जे फइ वस्तु उपकरणदिकरुनु प्रतिषेधन करे त्यारे वइक साभलीने प्रतिषेधन करे छे शु फइ ? जे समये=प्रतिषेधन अवसरे कोइ बात करतो होय ते साभल्लवामा व्यग्रचित होइने प्रतिषेधन करे अर्थात् मनविना ममादि धनी प्रतिषेधन=निरसिषण करे, तेमज गुरुजनोने नित्य=हमेश पराभवे=सतापे ते पापश्रमण एव रदेवाय छे १०

बहुमाई पमूहरी । थंदे छुंदे अनिगहे ॥ असविभागी अचियत्ते । पावसमगिचि युचई ॥ ११ ॥
[बहुमा०] जे बहुमायी प्रमुपर, स्तब्ध, बुद्ध अनिग्रह, अविभागी तथा अचियत्त होय ते पापश्रमण एव कहेवाय छे ११

व्या०—पुनर्यो बहुमायी प्रचुरमायायुक्तो भवति, पुनर्य, प्रमुखः प्ररूपेण वाचालो भवति, पुनर्य सन्नतोऽहंकारो, पुनर्यां लुब्धो लोभी, पुनर्योऽनिग्रहः, न विद्यते निग्रहो यस्य सोऽनिग्रहोऽवशीकृतैर्द्रियैः, पुनर्योऽसविभागी गुरुत्या नदीनामुचिनाहारादिना न धनिसविभजति, पुनर्योऽचियत्त इति गुर्वोदित्वप्रीतिकर्ता स पापश्रमण इत्युच्यते. ॥११॥

जे बहुमायी=गहन छल वपट्याळो होय तथा प्रमुखी=प्ररूपे करी वाचाळ होय तेमज स्तब्ध=ग्रहकारी बली लुब्ध=लोभी तथा अनिग्रह=इन्द्रियनिग्रह विनानो, अर्थात् जेना इन्द्रियो वश्य न होय, रली जे असविभागी=गुरुने के बीजा अशक्तने पोता पासेयी उचित आहार दइ तेने पोताना सविभागी करवा न होय तेवो, तथा जे साधु अचिच=गुरु विनोरेमां प्रीतियुक्त न

હોય તે પાપશ્રમણ એમ કહેવાય છે. ૧૧

વિવાયં ચ હૈરેહ । અહમ્મે અત્તપન્નહા ॥ લુગ્ગહે કલહે રત્તે । પાવસમણિત્તિ લુચ્છઈ ॥ ૧૨ ॥

(વિવાયં) જે વિવાદને હરીઈ કરે-ન હોય ત્યાં વિવાદ જગાડે, અધર્મી તથા આત્મ પ્રજ્ઞાને હણનારો, બુદ્ધગ્રહ=મારામારી તથા કલહ=મોઢાના કઝીયા કરવામા રત્ત=આસક્ત રહે તે પાપ શ્રમણ એમ કહેવાય છે. ૧૨

વ્યા-ય: પુનરેતાદશો ભવતિ સ પાપશ્રમણ હત્યુચ્યતે. સ: ક: ? યો વિવાદં કલહસુદીરયતિ, હપજાંતમપિ પુન-રુજ્જવાલયતિ, પુનર્યોઽધર્મોઽસદાચારરત્ત; પુનર્ય આપ્તપ્રજ્ઞહા, આપ્તાં સદ્બોધરૂપતયા હિતાં પ્રજ્ઞાં હંતીત્યાપ્તપ્રજ્ઞહા તત્ત્વલુહ્દિ-હંતા, પુનર્યો બુદ્ધગ્રહો ભવતિ, વિશેષેણોદ્ગ્રહો દંડાદિપ્રહારજનિતયુદ્ધં બુદ્ધહસ્તસ્મિન્ રત્ત; તથા પુનઃ કલહે વાગ્યુદ્ધે રત્ત:.

જે વઠ્ઠી આવો હોય તે પાપશ્રમણ એમ કહેવાય છે. તે કેવો ? જે વિવાદ=માંહો માંહે વિવાદ હપજાવે. ઠરી વેઠા હોય તેને પુનઃ સઠ્ઠાવે. તેમજ જે અધર્મ=અસદાચરણી તથા આપ્તપ્રજ્ઞહા-દટલે આપ્તા=સદ્બોધરૂપ હોવાથી હિતકારક પ્રજ્ઞાને હણનારો, અર્થાત્ તત્ત્વ લુહ્દિનો હંતા, વઠ્ઠી જે બુદ્ધગ્રહ=દંડાદિ પ્રહાર જનિત યુદ્ધમાં રત્ત=તૈયાર તથા કલહ=વાણીનાં યુદ્ધ=ગાઠાગાઠીનાં કઝીયા તેમાં પણ રત્ત=મંડ્યો રહે તે પાપશ્રમણ કહેવાય છે. ૧૨

અધિરાસને કુકુર્હૈ ॥ જત્થ તત્થ નિસોમ્હૈ ॥ આસણંમિ અગાઉત્તે । પાવસમણિત્તિ લુચ્છઈ ॥ ૧૩ ॥

(અધિરાસન) જે ગસ્થિરાસન તથા કૌકુલ્લિક=ચેન ચાલા કરનારો તથા જ્યાં ત્યાં બેસી જાય અને આસનમાં અનોયુક્ત=અસાવધાન રહેનારો હોય તે પાપશ્રમણ એમ કહેવાય છે. ૧૩

न्या—पुनर्योऽस्थिरासनो भवति, अस्थिरमासन यस्य सोऽस्थिरासन, आसने स्थिर न तिष्ठतीत्यर्थं पुनर्यं कौकुच्चिक, कौकुच्च्य भडचेष्टादिहास्यमुखविकारादिरु सत्करोतीति कौकुच्चिको भडचेष्टाकारी पुनर्यो यत्र तत्र निपीदति, सञ्चितपृथिव्यामणसुकृमौ तिष्ठति पुनरासनेऽन्यायुक्त आसनेऽमावधानः, न पापश्रमण उच्यते ॥९३॥

बळी जे अस्थिरासन=आसने स्थिर थर वेसनारो न होय तथा जे कौकुच्चिक होय अर्थात् भाडचेष्टा हास्य मुखविकारादि चेष्टा कौकुच्च्य कहेंवाय ते करे ए कौकुच्चिक एटले भाड वगेरेनी चेष्टाओ करनार, बळी जे ज्या त्या वेसी जाय, अर्थात् सञ्चित पृथिवीमा अमासुक्त भूमिमा वेसी जाय तथा आसनमा अन्यायुक्त=चीवट वगरेनो एटले आसन सत्कारादिरुमा असावधान रहेंतो होय ते पापश्रमण एम कहेंवाय छे १३

मरयश्चपाओ सुग्रहं । सिद्धं न पडिलेढह ॥ सधारण अणाउत्ते । पावसमणिपिसि बुबुड ॥ १४ ॥

(सरयश्चपा०) जे सरजस्कराद=धुळे भरेला पणे सर जाय अने शय्यानी परिलेखना न करे तेमज सत्वरुमा एण अन्यायुक्त=असावधान रहें ते पापश्रमण एम कहेंवाय छे १४

व्या०—पुन स पापश्रमण उच्यते, म क ? य सरजस्कराद स्वपिति, सत्कारके रजोऽवगुठिनचरणोऽपमृ-ज्यैव ज्ञेते, पुनर्यं ज्ञाप्या न प्रतिलेखयति, ज्ञाप्या वसतिमुपाश्रय न सम्यग् प्रतिलेखयति, न प्रमार्जयति पुनर्यं सत्कारकेऽन्यायुक्त, यदा मत्कारके ज्ञेते तदा पौरोमीमभगित्वाऽविधिनाऽसागधानत्वेन ज्ञेते, म पापश्रमण उच्यते १४

बळी ते पापश्रम कहेंवाय छे के जे सरजस्कराद=पग रले भर्था हाय एम ने एम सुत्रे छे, अर्थात् सत्कारना रजगाथा पगे,

झाटक्या वगरज सुइ जाय छे. तेम शय्या=चिछानानी प्रतिखेखना=निरीक्षणादि नथी करतो, शय्या वसति उपाश्रयमांना कशाने सारी रीते प्रमार्जनादि प्रतिखेखना करतो नथी तथा जे संस्कारक=पोताना संथारामां अनायुक्त एटले ज्यारे संथारामां सुवे त्यारे पौरुषी जाण्या विनाज अविधिथी असावधान रही सुवे ते पापश्रमण एम कहेवाय छे. १४

दुद्धदहीविगईओ । आहारेई अभिक्खणं ॥ अरण्णं अ तवोक्कमे । पावसमणित्तिं वुच्चई ॥ १५ ॥
(दुद्ध०) जे दूध तथा दहिनी यिकृतिओ=मलाइ श्रीखड आदिक अभीक्ष्ण चारंवार आहारे छे=खाय छे' अने तप, कर्ममां अरत=अ-
णगमावाळो होय ते पापश्रमण एम कहेवाय छे. १५

व्या०—यो दुग्धदधिनी विकृती अभीक्ष्णं चारंवारमाहारायति, पुनर्यस्तपःकर्मण्यतस्तपःकर्मण्यरतिं धत्ते स पापश्रम इत्युच्यते. ॥ १५ ॥

जे दूध तथा दहिनी विकृतिओ अभीक्ष्ण चारंवार आहार करे छे पण जे तपः कर्ममां अरत=अरति=अप्रौति राखे ते पप-
श्रमण एम कहेवाय छे. १५

अत्थंतंमि य स्मरमि । आहारेय अभिक्खणं ॥ चोईओ पडिचोएई । पावसमणित्तिं वुच्चई ॥ १६ ॥
(अत्थंतंमि०) वळी जे सूर्य अस्त पाग्या पछी रोज रोज आहार लीये अने कोइ प्रश्न करे तो तेने सामो वोले ते पापश्रमण कहेवाय. १६

व्या—पुनर्यः सूर्यस्तमिते सति अभीक्ष्णं प्रतिदिनमाहारायति, आहारं कराति, पुनर्यश्चोदितः प्रेरितः सन् प्राति-
चोदयति, केनचिद्गीतार्थेन शिक्षितः सन् तं पुनः प्रतिशिक्षयति स पापश्रमण उच्यते. ॥ १६ ॥

પુનરપિ જે મૂયં આયમી ગયા પડી અપીક્ષ્ય=તોજ રોજ આહાર કરે તે, પણ કોઈપ્ર મેરણા થતા સામો પ્રતિવાદ કરે, પટલે ચોદ સાતે ગીતાર્થ સાધુ કહ શીખવે તો તેને જાતે સામો શીખવવા મહે તે પાપથમ્ન કહેવાય ૧૬

આયરિયપરિચાર્દ । પરપાસડસેગર્દ ॥ ગાળાપિય દુષ્મર । પાવસમણિત્તિ વુચ્ચર્દ ॥૧૭॥

(આયરિય૦) આચાર્યનો પરિયાગ કરે અને પરપાસડને સેવે તથા ગાળગણિકાને ફરતાયે અને દુષ્મન=શેષી થયેલો પાપ થમ્ન કહેવાય છે ૧૭

વ્યા૦—પુનર્ય આચાર્યપરિત્યાગી, આચાર્યોન્ પરિત્યજતીત્યાચાર્યપરિત્યાગો આચાર્યો હિ સરસાહારમપરેગો મ્લાનાદિભ્યો વદતિ, અસ્મભ્ય ચ વદતિ તપ કુર્મત્વિત્યાદિ ગુરુનાં દૂષણ દત્વા પુથમ્ભવતિ પુનર્ય પારવામ્બહાન સેગર્દે હતિ પરપાલડસેગર્ક, પરેષુ પાલ્લહેષુ મૃદુશાપ્યાદિસુલ્લ દષ્ટા તાન્ સેવતે પુનર્યો ગાળગણિકો ભવતિ, ગજાદ્રણ વળમા-સામ્યતર ઇવ સ્ક્રામતીતિ ગાળગણિકા. અત ં૨ દુર્મતો દુરાચારતયા નિંદનીય હત્યર્થ, ન પાપથમ્નગ લ્લચતે ॥૧૭॥

યહી જે ધાચાર્ય પરિત્યાગી પટલે આચાર્યોને પરિત્યજનારા ‘આ આચાર્યો સરસ આહાર આપ્યો હાય તો તે વીજા દુ સ્ત્રી જનાને આપી દીધે છે અને અમને કહે છે કે—નમે તા તપ કરા’ આવા આવાં ગુરુનાં દૂષણા બોલી પોતે ગુરુથી નોરણ પઢી જાય અને જે પર પાલ્લડને સેવે અર્થાત્ જેમાં મૃદુનુકાલ્યા શયનામનાદિ મુલ સામગ્રી દેલે તેવા પાલ્લડને સેવે અને જે ગાળગણિકા=પરુ ગણાપ્રાપી છ મહીના ન થયા હાય ત્યાં તાં રીજા ગણમા જાય, અત ં૨ દુર્મત=દુરાચાર યવાથી નિંદનીય હોય તે પાપથમ્ન પદ્ય કહેવાય છે ૧૭

सयं गेहं परिचज्ज । परगेहंसि वावडे ॥ निमित्तेण य ववहरई । पावसमणित्ति बुचई ॥१८॥
(सय गेहं०) जे पोतानु घर छोडाने पर घरमां व्यापुन थाय, तथा निमित्त=सामुद्रिकादिकवडे व्यवहार करे ते पापश्रमण कहेवाय. १८

व्या०—यः पुनः स्वयं स्वकीयं गृहं परित्यज्य दीक्षां गृहीत्वा पूर्वमेकं त्यक्त्वा परस्यान्यस्य गृहस्थस्य गृहे परगृहे व्याप्रियते, आहारार्थी सन् तत्कार्याणि कुरुते. पुनर्यो निमित्तेन शुभाशुभकथनेन व्यवहरति द्रव्यमर्जयति, अथवा गृहस्थादिनिमित्तं व्यवहरति, क्रयविक्रयादिकं कुरुते, स पापश्रमण इत्युच्यते. ॥ १८ ॥

जे पोताना घरनो परित्याग करीने एटले दीक्षा ग्रहण करी पोतानुं घर तज्या पछी पाछो पर=अन्य गृहस्थना घरमा व्यापुत थाय अर्थात् आहारार्थी थड तेनां कार्यं करी होय तेमज जे निमित्त एटले शुभाशुभ कथन करी व्यवहरतो होय=द्रव्य उपार्जन करे छे अथवा गृहस्थादिकने निमित्ते व्यवहरे अर्थात् क्रयविक्रयादि करे ते पापश्रमण एम कहेवाय छे. १८

सन्नाइपिंडं जेमइ । निच्छड सामुदाणियं ॥ गिहिनिसिज्जं च वाहेइ । पावसमणित्ति बुचई ॥१९॥
(सन्नाइ०) स्वप्नाति=पोताना बहुओष आपेल पिंड=भिक्षाने जमे अने सामुदायिक=घणाने घरेथी मलती भिक्षा न इच्छे तथा गृहस्थीने त्या निपया=पलग वगेरे उपर चडी बेसे ते पापश्रमण एम कहेवाय छे. १९

व्या०—यः पुनः स्वज्ञानिपिंडं स्वकायबहुभिर्देवमाहारं भुंक्ते, रागपिंडं भुंक्ते इत्यर्थः. पुनर्यः सामुदायिकं, समुदाये भवं सामुदायिकं, गृहाद् गृहाद् गृहीत भैक्ष्यं नेच्छति न वाञ्छति. पुनर्यो गृहिनिपयां, गृहिणां निपया गृहिनिपया, गृहस्थस्य गृहे गत्वा पत्यकादिकं वाद्यतयारोहयति, मंचमंचिकापीठिकादिषु तिष्ठनोत्पन्नैः, स पापश्रमण उच्यते इति. १९

વઢી જે સ્વસ્થાતિર્વિદિ પૂજે પોતાના યથુ આદિક સર્ગાઓ દીધેલ આહાર જમે છે અર્થાત્ રાગવિદિ=પૂજા સર્વનથી જાણી
સાર પનારીને આપેલ અતઃ=ઉપયાજે તે તથા જે સામુદાયિક=સમુદાયમાં થયેલુ અર્થાત્ ધર વચ્ચી લીધેલ ભિલાનને નવી
રૂઢી, અને ગૃહિણિયા પૂજે ગૃહસ્થાને ધરે જદ તે ગૃહસ્થાના પલગ વિશેના ઉપર આરોહણ કરે છે-માવા માવી વાજાઠ વિશે
ઉપર વહી વેસે છે તે વાપશ્રમણ પમ કહેવાય તે ૧૯

પગારિસે પચકુસીલસુદે। ક્યાર મજિવવાળા નિઠિમે॥ પ્યસિ લોપ મિમેવ મરહિણે। ન સે દહનેત પરમિ લોપ ॥૨૦॥
(પ્યારસે) મતદશ=આપા પાત્ર કુશીનાથા સત્રત=સચુક તથા રૂપધર=મુનિવધારી મુનિપ્રયોગા હેઠો ગણાતો આ લોકમાં ધિપની
પટે નિર્દિન થઈ તે બદીનો કે પરલોકનો રહેલો નથા ૨૦

અર્થ--પૂજાદશો રૂપધરા મુનિવધારિ, ન હજાસ્મિન્ લોકે ન, તથા પરમિ પરસ્મિન્ લોકેડપિ ન સ
ગૃહસ્થોડપિ ન ભવતિ, સાધુરિ ન ભવતિ, ઉભયતોડપિ અટ્ટ હત્યર્થ મ કીદશ ? પચકુશીલસદૃત,
પચ અ તે કુશીલાથ પચકુશીલાસ્તદસદૃસોડિતેદ્રિય, અત્ર પ્રાત્તત્વાદકારલોપ અથવા પચકુશીલૈ સદૃત
સહિત, યાદશા જિનમતે પચ કુશીલાસ્તન્મપવર્તીત્યર્થ ગદુક-ઓસગો વાસત્યો। શેદ કુશીલો તદેત સસત્તો ॥
અહમનેત્રિ મ પૂજે। અવનિજ્ઞા જિણમયમિ ॥૧॥ વાપશ્રમણોડપ્યવદનીય પૂજ શુન કીદશ ? મુનિપ્રવરાણા પ્રધાન-
મુનીના મધ્યેડય મિથુન મ વાપ પ્રનળ મતસ્મિન્ લોકે ધિપમિવ ગર્હિનો વિપમિત નિચો વિપમિત ત્યાગ્ય હત્યર્થ ૨૦

પ્રયો રૂપધર=મુનિવેયગરી તે આ અકપાય ગદિ તેમ પરલોકપાય ન સમજવો-તે ગૃહસ્થ પણ ન રહા તેમ સાતુ પણ ન થયો

ए पुरुष तो उभयनो भ्रष्ट थयो ते केचो ? पश्च कुशील संवृत=पञ्चकुशील जेवो ते असंवृत=अजितेन्द्रिय छे, (अहीं प्राकृत होवाथी अकारनो लोप थयो गणी शस्त्राय) अथवा पांच प्रकारनां जे कुशील तेणे संवृत=सहित, जेवा जैन मतमां कुशील कथा छे ते मांहेनो-कह्यु छे के-‘अवसन्नं, पार्श्वस्थ, कुशील तथैव संमक्त अने अधश्छंद; आ पांच जिन मतने विषये अवंदनीय कहा छे.’ पापश्रमण पण अवंदनीयज छे. वळी ते केचो ? मुनिप्रवर=प्रधान मुनियोनां मध्यमां अधःस्थित ते पापश्रमण आ लोकमां विप जेवो गहित अर्थात् विपनो पेठे त्यां जाय छे. २०

जे वज्रए एए सया उ दोसे । से सुव्वए होइ सुणीण मज्झे ॥
एयंसि लोए अभियं व पूइए । आराहए लोगमिणं तहा परित्तिवेमि ॥२१॥
(जे वज्रप०) जे आटला दोपोने सदाय वर्जे ते मुनियोना मध्यमां सुवत थाय. भा लोकमां अमृत जेवो पूजित थइ आ लोकमां तथा परलोकमां पण आराधक थाय एम ए बुद्धुं. २१

व्या०--य एए इत्येतान् दोषान् सर्वदा वर्जयेत्, स सुवतः, सुष्ठु व्रतानि यस्य स सुव्रतो महोज्ज्वलव्रतधारी, सर्वमुनिनां मध्ये दृढस्मिन् लोकेऽमृतमिव पूजितो भवेत्, सर्वमुनीनामादरणीयः स्यात्, पुनः सुव्रतः साधुरस्मिन् लोके, तथा परत्र परम्भैऽप्याराधकः स्यादित्यहं ब्रवीमि. ॥२१॥

जे આ સઘळा દોપોને સર્વદા વર્જે તે સુવ્રત=ઉત્તમ જેનાં વ્રત છે એવો મહોજ્જ્વલ વ્રતધારી સર્વ મુનિયોના મધ્યમાં આ લોકને વિષયે અમૃતવત્ પૂજિત થાય, સર્વ મુનિયોનો આદરણીય વને તથા એ સુવ્રત સાધુ આ લોકને વિષયે તથા પરત્ર પરમ્ભવં પણ આરા-

इति पापश्रमणीयमध्ययनं सप्तदश ॥१७॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्राधदीपिकायामुपस्थाप्यश्रीलक्ष्मीकीर्तिमणिशिष्यलक्ष्मीवल्लभगणिविरचिताया पापश्रमणीयाय सप्तदशमध्ययनं संपूर्णं ॥ श्रीरस्तु ॥

एवी रीते आ पापश्रमणीय नामनु सत्तरमु अध्ययन पूर्ण थयु आ प्रमाणे उपाध्याय लक्ष्मीकीर्तिगणिनाः शिष्य लक्ष्मीवल्लभ गणि विरचित श्रीउत्तराध्ययनमूत्रनी अर्थदिपिका नामनी वृत्तिमा आ पापश्रमणीय नामनु सप्तदश अध्ययन संपूर्ण थयु

अथ सप्ततीयनामक अष्टादश अध्ययन

सप्तदशोऽध्ययने पापस्थानकनिवारणमुक्त, त पापस्थाननिवारणं सप्तमवतो भवति, स च सप्तमो हि भोगजयस्तु कन्द्रेस्त्यागाच्च भवति, स च भोगस्त्यागं सप्ततराजर्विदष्टातेनाष्टादशाध्ययनेन दृढयति, इति सप्तगङ्गाष्टादशयोः सप्तः ।

सत्तरमा अध्ययनमा पापस्थानकनु निवारणं कर्हेत्याह आर्यु, ते पापस्थाननिवारणं सप्तमवान् न दृढं शक्ते, ते सप्तमं निरये भोगजयं तथा कृद्धिना त्यागशीलं याय माटे ते भागं त्यागं सप्तं राजर्विना दृष्टानवेदे आ अद्वारायां अययनथो हन्तं कराय छे, आम सत्तरमा तथा अन्तरमा अध्ययननी सगति ने

कपिल्ले नयेरे रागा । उदिण्णचलत्ताणे ॥ नामेग सत्तए नाम । मिगन्व उन्नतिगए ॥ १ ॥

कांपित्य नगरमां जेनां बल=चतुरंग सेना तथा वाहनो उदीर्ण=सज्ज छे एवो संयत नामे राजा हतो ते मृगव्या=मृगया करवाने नीकल्यो. १
व्या०—कांपित्ये नगरे राजाभूत्. कीदृशः स राजा? नाम्ना संयत इति नाम प्रसिद्धः, पुनः कीदृशः? उदीर्णबलवाहनः, उदीर्णमुदयं प्राप्तं बलं येषां तान्युदीर्णबलानि, उदीर्णबलानि वाहनानि यस्य स उदीर्णबलवाहनः. अथवा बलं चतुरंगं गजाश्वरथसुभट्त्वं, वाहनं शिविकावेसरप्रभुत्वं, बलं च वाहनं च बलवाहने, उदीर्णं उदयं प्राप्ते बलवाहने यस्य स उदीर्णबलवाहनः. स संयतो राजा मृगव्यामुपनिर्गतो नगरादक्षेपके गतः, मृगव्या आक्षेपक उच्यते. ॥ १ ॥

कांपित्य नगरने विषये राजा हतो. ते केवो राजा? नामे संयत=संयत नामथी प्रसिद्ध, बली केवो? उदीर्ण बलवाहन=उदित बलवाळा जेनां वाहनो छे एवो अथवा बल एटले हाथी, घोडा, रथ तथा पायदल; ए चतुर्विध सेना तथा वाहन=पालखी म्याना आदिक जेनां उदीर्ण=तैयार=सज्ज=सज उपयोग योग्य छे एवो; ते संयत राजा मृगव्याने उद्देशीने बहार नीकल्यो=नगरनी बहार आक्षेपक=शिकार माटे नीकल्यो. मृगव्या आक्षेपक कहेवाय छे. १

हयाणीए गयाणीए । रहाणीए तहेच य ॥ पायत्ताणीए महया । सब्वा परिवारिण ॥ २ ॥
(हयाणीए०) हयदल, गजदल, रथदल तेमज मद्दोडुं पायदल; एम चार प्रकार्नां सैन्यो चारेकोर परिवारित थइने (नीकल्यो.) २

व्या०—पुनः कीदृशः संयतो नृपः? हयानामनीकं तेन हयानीकेन घोटककटकेन, तथा पुनर्गजानीकेन कुंजरकटकेन, तथैव रथानीकेन, पुनर्बलता प्रचुरेण पादात्पनीकेन सर्वतः परिवारितः सर्वपरिवागमहितः ॥ २ ॥ युग्मम्

ए राजा संयत केवो? हयानीक=घोडानुं कटक, गजानीक=हाथीनुं कटक, तेमज रथानीक=रथनुं अनीक=दल, तथा

મહોદા=પુનઃ પદાતિ=વાઝાયાનુ અનિર=સૈન્ય, એમ ચતુર્થિ સૈન્યથી સમત =પરિવારિત થયને (નગરનો વખાર નીચ્છયો) ૨

મિયે છુભિત્તા હયગઓ । કપિલ્લુજાન્વકેમર ॥ બીળ સને મિળ તત્થ । ગહેડ રમસુચ્છિજ ॥ ૩ ॥

(મિયે૦) ઘોડા ઉપર ચઢેલો રાજા કપિલ્લુ જાગના કેસર નામના ઝયાનમા મથમતો મુગને દોમ પમાડીને તથા શ્વીચરાગીને રત્નમા મૂંછિત યતાને ધાન=ધાકે-જા=તે મુગને મારે છે ૩

વ્યા૦—સ સયનો વૃષો જે ગતોડલાન્સ્મઝ કાપિલ્લોગ્યાને કેસરનાન્ન પૂર્વ મુગાન્ ક્ષિપ્ત્વા પ્રેરયિત્વા અથ્વેન જ્ઞામયિત્વા તાન્ મુગાન્ વધ્યન્તિ કોદશ મત્ત ? રસમૂંછિત . રસસ્તેયામાસ્વાદાનુમયસન્ન લોલુ , કોદયાન્ મુગાન્ ? ભીનાન્ , પુન કોદિજાન્ ? ગ્લામિ પ્રામાન ॥ ૩ ॥

તે સયન રાત્રા હયગત=ઘાઠા ઉપર ચઢેલા, કપિલ્લુપુરના કેસર નામના ઝયાનમા મથમ મુગને ઘાઠાથી મહાકાવીને તગડે છે અને પછી તે મુગનો વધ કરે છે, રાત્રા કેમો ? રમ મૂંછિત=ક્ષિપારી ધુનમા તલ્લીન ગમેલો=મુગયાના તાનમા લોલુપ થયેલો, મુગ કેશ ? ભીત=નાસ પામેલા તથા શ્રાત=જાતી પામેલા, (મુગને મારે છે) ૩

અહ કેમરમિ ઝલાળે । અળગારે તવોધળે ॥ મઝ્ઝાપગ્ગાળસજુતે । મઝ્ઝાપગ્ગાળ ક્ષિયયઙ ॥ ૪ ॥

[શ્લુ] આ કેસરઝયાનમા કોદ તપોધન અનગાર=સાધુ સ્વાગય તથા ધ્યાનસયુક્ત રહેતો ધમપ્યાનલુ ચિત્તન કરી રહો છે ૪

વ્યા૦—અથ મુગાળા જ્ઞામમારણોત્પાદનાનતર, કેસરે ઝયાનેઝનગારો ધર્મધ્યાનમાક્ષાવિચયાદિક ધ્યાયતિ, ધર્મધ્યાન વિનયતિ કથમ્ભૂતોઝનગાર ? તપોધનસ્તપ ણવ ધન યસ્ય સ તપોષઠ , પુઠા . કોદશ ? સ્વાધ્યાયધ્યાનસયુક્ત ॥૪॥

મૃગોને ત્રાસ આપવાનું તથા મારવાનું રાજા ચલાવી રહ્યો છે તેમાં એમ વચ્ચું કે—એ કેસર ઉદ્યાનમાં કોઈ અનગાર સાધુ, ધર્મધ્યાન=આજ્ઞાવિચયાદિકનું ચિંતન કરી રહ્યો છે. તે અનગાર કેવો ? તપોધન=નપઃ એજ જેને ધન છે એવો તથા સ્વાધ્યાય અને ધ્યાનમાં જોડાયેલો. ૪

અપ્ફોડવમંડવંમિ । ક્ષાયહ સ્વવિયાસવે ॥ તસ્માગ્ન મિષ્ટ પાસં । વહેઢ સે નગહિવે ॥ ૫ ॥

[અપ્ફોડવ૦] ચોતરફ વૃક્ષાદિકથો ઘેરાયેલા મંડપમાં જ્યાં ક્ષપિત છે આશ્રય જેને યવો તે અનગાર ધ્યાન કરે છે તેનો પાસે આવેલા થક મૃગને તે નરાશિષે હુણ્મો. ૫

ન્યા—“અપ્ફોડવમંડવંમિ” હિતિ વૃક્ષાયાકોર્ણોડ્ફોડવઃ, મ ચાસૌ મંડપઆફોડવમંડપસ્તસ્મિન્નમોડવમંડપે, નાગવહ્લીદ્રાક્ષાદિભિર્વેષ્ટિતે સ્થાને હત્યર્થઃ. તસ્મિન્ વૃક્ષનિકુંજે લતાવેષ્ટિતે સોડનગારોડ્ફુડવમંડપે સ્થિતો ધ્યાન ધ્યાયતિ; ધર્મધ્યાનં ચિંતયતિ. કીટજાઃ સોડનગારઃ ? ક્ષપિનાશ્રવઃ, ક્ષપિતા નિરુદ્ધા આશ્રવા યેન સ ક્ષપિતાશ્રવો નિરુદ્ધપાપાગમનદ્વારઃ. અત્ર પૂર્વગાથાયામપિ ધ્યાન ધ્યાયતીત્યુક્તં, પુનરપિ યદુક્તં તદત્યંતાદરહ્યાપનાર્થ. સ નરાધિપઃ સંયતો ભૂપસ્તસ્ય ધર્મધ્યાનપરાયણસ્ય માયોઃ પાર્શ્વે આગતં મૃગં હંતિસ્મ. ॥૫॥

વૃક્ષાદિકવડે ચારે કોર આકીર્ણ હોય તે અફોડવ કહેવાય છે તેવો મંડપ=અફોડવમંડપ, અર્થાત્ નાગરવેલ, દ્રાક્ષા આદિક લતાઓથી બીટાયેલ સ્થાનમાં; તે વૃક્ષાનિકુંજ=લતાવેષ્ટિત મંડપમાં તે અનગાર=સાધુ સ્થિત થઈ ધ્યાન કરી રહેલ છે=ધર્મધ્યાન= ધર્મચિંતન કરી રહ્યો છે; તે સાધુ કેવો ? ક્ષપિત=નિરુદ્ધ છે આશ્રવ જેને, અર્થાત્ જેને પાપાગમન દ્વાર નિરુદ્ધ છે એવો, એ ધર્મધ્યાન

परायण साधुनी पासै आवैत्रा मृगने ते नराधिप=सयत राजाए इह्ये मत्र पूरं मायाया 'ध्यान चितने छे' एम रुनु छे पाछु आ गाथाया पण 'ध्यायति' एम कव ते ए अनगारना ध्यानया आदरातिशय जणाववा माटे होवाथी पुनरुक्ति नयी '५

अह आसगओ राया । खिप्पमागम्म सो तहि ॥ एण मिण उ पानित्ता । अणगार तत्थ पामई ॥६॥

[अह आसगओ] गय=अनतर=अभ्यगत=घोडे चढेओ ते राजा भिप्र=शीघ्र त्या आरीने हत थयेत्रा मृगने जोह त्या अनगने वीठा ६

क्या०—अथानतरमश्वगतोऽभ्यारूढ सयतो राजा तत्र तस्मिन् लतागृहे क्षिप्र शीघ्रमागल्य हत मृग दृष्ट्वा तन्नागार साधु पश्यति ॥ ६ ॥

अथ=ने पछी अभगत=घोडा उपर सवार ययेका सयत राजा त्या=ते लत.पटपने विषये सिम=शीघ्र आवीने हत थयेला मृगने जोइने ज्या दृष्टि फेरवे छे त्या तो अनगार=साधुने जोया ६

अह राया तत्थ समतो । अणगारे मणाहओ ॥ मण उ मदपुण्णेण । रसगिद्वेण चित्तुणा ॥ ७ ॥

[अहराया०] मय=तदनतर त्या राजा सम्रात थइ गयो अने मनमा विचार करवा लग्यो के मद पुण्य रसमा लोडुए तथा घातकी; मया मै आ अनगार अराकमा मारी नाक्यो होत ७

क्या०—अथानतर तत्र तस्मिन् स्थाने स सयतो राजा सम्रातो मुनिदर्शनाद्गीत इत्यर्थ, मनस्येव चित्तयतिस्मिन्, मया मदपुण्येन न्यूनभागेनाऽनगार साधुरनाहतोऽल्पेनाहतोऽभूत, स्तोत्रेन दलित इत्यर्थ मया पापेनाय सा धुर्मोरित एवाभूदित्यर्थ कीदृशेन मया ? रसगृहेन मासासादलोलुपेन पुन कीदृशेन मया ? चित्तुणा घातु-

केन जीवहृत्तनशीलेन. ॥ ७ ॥

अर्थ=अनंतर ते लताग्रहस्थाने ते राजा संयत संभ्रांस=मुनिने जोडने भयभीत जेवो थड गयो मनमां एम चितन करवा लाग्यो के-में भंद पुण्य=हीन भाग्ये आ अनगार=साधु अनाहत कर्षो अर्थात् अल्पभावे न हण्यो थोडाकथीज टली गयो=वची गयो, पण पापो तथा रसगृद्ध=मांसना आस्वादनामां लोलुप अने घातुक=जीवहत्यामां देवायला एता में आ साधु मारीज नाह्यो होत. ७

(आल०) ते नृपे अश्वने मूकी वर ते अनगारना पणमां पडी चिनयवडे वदन कर्तुं. (अने बोल्यो के-) हे भगवन् अजे मने क्षमा करो. ८

व्या०—स नृपोऽनगारस्य विनयेन पादौ वंदते. किं कृत्वा ? अश्वं चिस्तुल्य, णमिति वाक्यालंकारे, घोटकं त्य-
क्त्वा पुनः स नृप इति वक्ति, हे भगवन् ! इत्थ इत्यत्र मृगवैधे मेऽपर, धं क्षमस्व ? अपराधमिति पदमध्याहार्य. ॥ ८ ॥

ते नृपे अनगारना पादनुं चिनययी वंदन कर्तुं केम करीने ? अश्व=घोडाने छोडी दइने ('णं' ए पद, वाक्यालंकाररूप छे.) ते नृप बोल्यो हे भगवन् ! अत्र=आ मृगनो वय कर्षो ते वावतना मारा अपराधने आप क्षमा करो. अहीं अपराध पदनो अध्याहार करवानो छे. ८

अह माणेण सो भयवं । अणगारे ज्ञाणमस्सिए ॥ रायाणं न पडिमंतेइ । तओ राया भयदुओ ॥ ९ ॥

[अहमाणेण०] ते पछी ते भगवान् अनगार=साधु मौनधरी ध्याननो आश्रय करो वेठा छे तेथी राजाने कह प्रतिभक्षण=प्रत्युत्तर न आयु तेथी राजा भयदुत=भयभ्रांत थड गयो. ९

व्या०—अथ राजा मुनेश्चरणवंदना कृता, ततोऽनंतरं स भगवान् ज्ञानातिशययुक्तोऽनगारः साधुमौनेन ध्यानमा-

भाषांतर
अध्या० १८
॥ ९, ३८ ॥

उत्तराध्य-
यन सूत्रम्
॥ ९, ३८ ॥

अत्र सन्, पिंडस्थपदस्थस्वरूपानीतादिक ध्यायन्, अथवा धर्मध्यानमाश्रित। सन् राजान सगन्तनूपयति न निय-
त्रयति न जल्पयति, तनस्तस्मात्कारगां मुनेरभाषणाद्राजा भयद्रुतो भयभ्रानोऽभूत्, इति वक्ति च ॥ ९ ॥

उपारे राजाप मुनिना चरण गद्या ते पछी ते भगवन्=ज्ञानाविशययुक्त अनगार=माधु गोत्रदे ध्यानाश्रित याने एटले पिंडस्थ,
पदस्थ; स्वस्थ, तथा रूपतीत, इत्यादिक ध्यान करता, अथवा धर्मध्याननेत्र आश्रित ररी रामा=सयत भूयति प्रति करपण बालता।
नयी ते उपरयी=मुनिप फइ भाषण न कर्पुं तेयी राजा भयद्रुन=भययी आत वनी आप बोहयो ९

सजा ओ अहमस्मीति । भगव वाहराहि मे ॥ कुट्टे तेएण अणगारे । दहिज्ज नरकोट्टिप ॥ १० ॥

[नपमो०] इ सयत राजा छु हे भगवन् ! मारी मार्ये गेलो कुट्ट अनगार पोताना तेअवडे इरममणारे बली नाये १० ।

क्या०—किं वक्ति ? तदाह—राजा मनस्येव जानातिस्म अय माधुमी नीच ज्ञात्वा किंचिद्विरूप रपरित मा कुप्यान्
तस्मात् स्पर्शीय नृपत्यं सनामसहितमवादीदिति भावः । हे भगवन् सयतो राजास्मि, इति हेनोहं भगवन् ! मे
न्याह ? मा जल्पय ? हे स्वामिन ! भयादश माधु कुट्ट सन् तेजसा तेनोलेदयादिना नरकोटिं ददेत्, तस्मान्
स्वामिना क्रोधो न विधेय ॥ १० ॥

ते थु गाल्यो ? ते कहे छे राजाप मनर्पा एम जण्णु के आ साधु मनने नीय जागीन कइ उतायळ अक्कु न ररी नाये तेयी
पोतानु नाम दइने बाँयो हे भगवन् ! छु सयत नामना राजा छु एटला पाटेमने कडो=गारी साये रोको, हे स्वामिन ! तयाग जेरा
साधु छुद थाप तो पोताना तेनवडे=तेजात्रेइयाना सामर्थ्ययी नरकोटिने दहे=बली दीये पाटे स्वामीए काध न ररवो १०

अभयं पत्थिवा तुङ्घं । अभयदाया भवाहि य ॥ अणिच्चे जीवलोगंमि । किं हिंसाए पसज्जसि ॥ ११ ॥

त्यारे मुनि बोल्या के-हे पार्थिव ! तने अभय छे. तेमज तुं पण अभयदाता थजे. आ अनित्य जीवलोकमां हिंसामां केम प्रसक्त थयोछु? १

व्या०—तदा मुनिराह—हे पार्थिव ! तुभ्यमभयं भयं मा भवतु. त्वमप्यभयदाना भवाहीति भव? च इति पादपूर्णे. जीवानामभयदानं देहि? जीवानां हिंसां मा कुर्वित्यर्थः. हे राजन्ननित्ये जीवलोकं संसारे किमिति किमर्थं हिंसायां प्रसज्यसि ? प्रकर्षेण सज्जो भवसि ? जीवलोकस्यानित्यत्वे त्वमप्यनित्योऽसि. किमर्थं प्राणिवधं करोषीत्यर्थः. ॥ ११ ॥

ते समये साधु बोल्या के-हे पार्थिव ! तने अभय-हो पटछे सर्वथा माराथी कोइ पण प्रकारनुं भयमा हो. तेम तुं पाते पण अभयदाता थजे; ('च' पादपूर्णार्थ छे) जीवोने अभयदान देजे; जीवोनी हिंसा मां कर. हे राजन् ! अनित्य जीवलोकमां आ अनित्य संसारमां शा माटे तुं हिंसां प्रसक्त थाय छे ? जीवलोक अनित्य छे ते साथे तुं पण अनित्य छो तो पछी प्राणिवध शा माटे करी रह्यो छो ? ११

जया सत्त्वं परिचज्ज । गन्तव्वमवसस्स ते ॥ अणिच्चे जीवलोगंमि । किं रज्जंमि पसज्जसि ॥ १२ ॥

[जया०] ज्यारे सर्व परित्याग करीने तारे अवश वनीने जवानु छे तो अनित्य जीवलोकमां राज्यमां केम प्रसक्त थाय छे? १२

व्या०—हे राजन् ! यदा सर्वमंतःपुरादिकं कोष्ठागारभांडागारादिकं परित्यज्यते तव परलोके गंतव्यं वर्तते. कथं भूतस्य ते ? अवशस्य परवशस्य. मरणसमये जीवो जानाति न श्रियते, परं किं करोति ? जीवः परवशः सन् स्वेच्छां विनैव श्रियते. यदुक्तं—सर्वे जीवा विहृच्छंति । जीविदं न मरिज्जिदं ॥ तेन हे नृप ! तव सर्व परित्यज्य मर्तव्यमस्ति,

नदाऽनित्ये जीवलोकेऽनित्ये समारे किं राज्ये प्रसज्यसि ? प्रसर्ग करोपि ? शृद्धो भवसि ? इति ॥ १२ ॥

हे राजन् ! ज्यारे आ सर्व=अतः, पुर=वनाना वगेरे, तथा काठार भदार आदिक परित्यजीने तारे परलोके नवानुज छे केवा यइने ? अवश=परवश वनीने-मरण समये जीव तो घणे जाणे के मारे न मखु पण करे भुं ? जीव परवश थइ स्पेच्छा निनान मरे छे पण छ के-‘सर्व जीवा पोते जीववाने इच्छे जे कइ घरवाने फा इच्छतो नयी’ तेगी हे मृष ! तारे आ सर्वनो परित्याग करी मरगानु छे तो पछी अनित्य जीवलाकमा अयात् आ अनित्य ससारमा तु राज्यमा केव प्रसक्त थइ रह्यो छ ? राज्यमुखमा केव चोटी रह्यो छे ? केव राज्यवैभवमा शृद्ध=श्रुति आसक्त रहे छे ? १२

जीविय चैव न च । विशुस्तमागच तल ॥ जतथ त मुज्झमि राय । पेसथ नाथयुज्झसि ॥ १३ ॥
हे राजन् तु जेमा मोहो रयो छो ते जीवित तथा रूप व विनलाना चमकारा जेवा चवल छे तु प्रेत्याथ=परलोक मदि कइ जाणतो नथी १३ नया०-हे राजन् ! जीवितमायु , च पुना रूप शरीरस्य सौंदर्य विशुस्तमागच तल चर्तते, यिगुः, सप्तानश्चलन तद्वच्चल चर्तते हे गजन् ! यत्र यस्मिन्नायुपि रूपे च म्ब मुद्यसे मोह प्राप्नोपि, प्रेत्यार्थ परलोका ई च नाचयुध्यसे न जानासि १३

हे राजन् ! जीवित=आयुष्य तथा रूप=शरीरसु सौन्दर्य, विजलीना सताप=सवाकाना जेवा चवल छे हे राजन् ! यत्र=जे आयुष्य तेमज रूपमा छ, मोह पाप्मो छे; प्रेत्यार्थ=परलोके अर्थे तु कइ पण सम्पन्न नथी १३

दाराणि य सुया चैव । मिता य तह पाथवा ॥ जीवतमणुजीवति । मय नाणुव्वयति य ॥ १४ ॥
घरनी स्त्रीयो, सुत=पुत्रो, मित्रो तथा पाथवो; आ सर्वे जीवतानी पाछल जीवे छे पण [एधस्थणी] मरे तेनी पाछल कोइ जता नथी १४

व्या०—हे राजन् ! दाराः स्त्रियः, च पुनः सुता आत्मजाः, पुनर्मित्राणि, तथा बांधवा ज्ञातयो आतृप्रमुखाः, एते सर्वेऽपि जीवंतं मनुष्यमनुजीवंति, जीवतो धनवतः पुरुषस्य पृष्टे उदरपूर्तिं कुर्वन्ति, तस्य द्रव्यं भुञ्जंतीत्यर्थः. परं तं पुरुषं मृतं नानुव्रजन्ति, मृतस्य तस्य पुरुषस्य पृष्टे केऽपि न व्रजन्तीत्यर्थः. तदाऽन्यद् गृहादिकं किं पुनः सह यास्यतीति ? अतः कृतद्वेषवादरो न विधेयः, तस्मात्परिकरे को रागः कर्तव्यः ? ॥१४॥

हे राजन् ! दारा=स्त्रीयो, (च पुनः) सुत=पुत्रो, वल्ली मित्रो तथा बांधवो=भाइ भांडरु वगेरे, आ सयल्लं जीवता मनुष्य बांसे जांचे छे, अर्थात् जीवता धनवान् पुरुषनी पाछल पोतानो उदरनिर्वाह करे छे, तेनां द्रव्यनो उपभोग लीये छे. परंतु ते पुरुष मरे त्यारे तेनी पाछल कोई जहुं नथी; ते सुएलानी बांसे कोई मरतुं नथी, तो पछी बीजुं घर वगेरे थुं कई पण साये आववानुं ? माटे कृतम उपर आदर नज करवो, तो पछी आ परिकर भोगना पदार्थो उपर राग गा सारुं करवो ? १४

नीह्रन्ति मयं पुत्ता । पीयरं परमदुःखिया ॥ पियरोवि तहा पुत्ते । बंधू रायं तबं चरे ॥ १५ ॥
(नीह्रन्ति०) मृत थयेला पिताने तेना पुत्रो परम दुःखित थरने काढीजाय छे, तेम मरेला पुत्रोने के बन्धुओने पिताओ बहार काढा जाय छे माटे हे राजन् ! तपने आचरो=सेवो. १५

व्या० हे राजन् ! पुत्रा मृतं पितरं नीह्रन्ति गृहान्निष्कासयन्ति. कीदृशाः पुत्राः ? परमदुःखिता अत्यंतशोकार्थिताः पितरोऽपि जनका अपि तथा तेन प्रकारेण पुत्रान् मृतान्निष्कासयन्ति. एवं बांधवा बांधवान् मृतान्निष्कासयन्ति. तस्मादेवं ज्ञात्वा हे राजन्स्तपश्चरेत्तपः कुर्वित्यर्थः. ॥ १५ ॥

हे राजन् ! पुत्रो मृत यथेष्टा पित्राने निर्दरे छे=परमांगी बहार कानी जाय छे केवा पुत्रो ? परम दु खित=मत्स्य शीकरीदित यथेष्टा तेष पिताभो पण मृत पुत्राने घरबी बहार काढी जाय छे, एष बापवो मृत यथेष्टा बापवोने काढी जाय छे, माटे एष जाणीने हे राजन् ! तु तपन् आनरण कर १५

तभो तेणजिए दग्धे । दार प परिरिखिए ॥ कीलंतअ नरा राय । वठतुहमलंकिग ॥ १६ ॥

(पञ्च०) भक्त=ते पत्नी हे राजन् ! ते मरनारे भक्त करेल=मेल्येल तथा मत्ता करेल द्रव्य तथा तेनी स्वीयोपी मण नरो वृत्त तुष्ट पत्नी मल्लरत्न घर मीडा करे छे १६

व्या०—ततो नि मरणानन्तरं तेनैव पित्राद्यर्थितः मनः, च पुनर्दोषैः पुत्रीषु हे राजन् ! अये नरा क्रीडन्ति, स्वामिनि मृते सति तस्य घनं तस्य स्त्रीषु गगरे मनुगा दृष्टतुष्ट यथा स्वात्तथा हयिता संतुष्टाः सतोऽलङ्गना अलङ्कारयुक्ता संतटा मीढा कुर्वन्ति कथमृते घने ? परिरक्षिते, ममस्तप्रकारेण चौराग्निप्रमुखेभ्यो रक्षिते यावत्स जीवति तवद्ध- नस्य स्त्रीणां च रक्षा कुर्वते, मृते मत्स्ये भुजनि, घनस्त्रीप्रमुखा पदार्थास्तद्वैर तिष्ठति, न च मार्गे समायाति कोऽर्धः ? पराका जनो दूरेन द्रव्यमुत्तयाद्य मनेन रक्षति, दारानपि जीवितव्यमित्य रक्षति, अलङ्कारैर्नैवे रजयति, तस्मिन् मृते सति तेनैव यिद्धेन तैर्य दारैश्च, अन्ये दृष्टा शरीरे पुलकादिभ्यः, तुष्टा आनरमौतिमाजोऽलङ्गता विमू- पिमाः मनो रभते, यत ईदृशी भयदिग्भिरस्ति ततो हे राजन्मयश्चरेत्तु कुर्यादिति सपथः ॥ १६ ॥

वन=ए मृत यथेष्टाने घरनी बहार कानी गया पत्नी=ते पिताआदिके अर्जित=पेदा करेल घनगढे तथा भीयामां हे राजन् !

અન્ય નરો ક્રીડા કરે છે. સ્વામી મરી જાય પૃથ્વી તેનાં ધનમાં તથા તેની સ્ત્રીઓ સાથે અન્ય મનુષ્યો હર્ષવાળા તથા સંતુષ્ટ થની અલંકૃત-આશૂયણો ધારણ કરી ક્રીડા કરે છે. કેવું ધન ? પરિસ્થિતિ-ચોર અગ્નિ આદિકૃત્રી અનેક પ્રકારે જાલકેલું, જ્યાં મૃત્રી તે જીવે ત્યાં મૃત્રી ધનની તથા સ્ત્રીઓની રક્ષા કરે પણ મુત્તા પછી અન્ય ભોગવે છે, ધન સ્ત્રી વગેરે પદાર્થો ત્યાજ રહે છે, કંઈપણ સાથ આવતું નથી. શું કશું ? વિચારો મનુષ્ય દુઃખે કરી દ્રવ્ય મેલવી અનેક યત્ને કરી તેની રક્ષા કરે; સ્ત્રીઓને પણ પોતાના જીવિત તુલ્ય ગંભીર રક્ષા કરે, વહી નાના પ્રકારના આશૂયણોવડે તેને રાજી કરે પણ હ્યારે એ પુરુષ પોતે મરી જાય ત્યારે એજ દ્રવ્ય-વડે તથા એજ સ્ત્રીઓની સાથે વીજા હૃદય-હર્ષયુક્ત રોમાચ વાળા તથા તુષ્ટ-મનમાં સૂચ પ્રસન્ન થતા, તેનાજ અલંકારો વડે વિશૂષિત થનીને રમે છે-ક્રીડા કરે છે. હ્યારે સંસારની આવી સ્થિતિ છે તો હે રાજન્ તું તપશ્ચર્યા કર. ૧૬

તેનાવિ જં કયં કર્મં । સુહં વા જદ વાડસુહં ॥ કર્મુણા તેણ સંજુતા । ગચ્છદ્ ડ પરં ભવં ॥ ૧૭ ॥
[તિનોવિં.] તે મરતાર જીવે પણ જે શુભ અથવા અશુભ કર્મ કર્યું હોય તે કર્મે સંયુક્ત તે જીવ પર ભવને વિષયે જાય છે. ૧૭

વ્યા-—તેનાપિ મરણોન્મુલેન જીવેન યચ્છુભં કર્મ, અથવાડશુભં કર્મ કૃતં ભવેત્, સુહં દુઃખં વોપાર્જિતં સ્યાત્, તેન શુભાશુભલક્ષણેન કર્મણા સંયુક્તઃ સન્ સ જીવઃ પરમં ગચ્છતિ, પતાવતા જીવસ્ય સાધ્વન્યતિકમપિ નાયાતિ, સ્વોપાર્જિતં શુભાશુભં કર્મ સાર્થે સમાગચ્છતિ. ॥ ૧૭ ॥

તે મરણોન્મુલ જીવે જે શુભ કર્મ અથવા અશુભ કર્મ કર્યું હોય, સુલ અથવા દુઃખ જે મેલવું હોય-તે શુભાશુભ લક્ષણ કર્મથી સંયુક્ત થયેલા તે જીવ પરમવે જાય છે આ ઉપરથી જણાવ્યું જે-જીવતો સાથે અન્ય કંઈ પણ નહીં, માત્ર પાતે કરેલા શુભા-

शुभ कर्म साधे जाय हे. १७

मोऊण नस्स सो धम्म । अणगारस्म अणि ॥ मया सुवेगयनिव्वेय । सुमावसो नराहिओ ॥ १८ ॥
[सोऊण०] ते अनगर=मुजिनी मगोपे घन समळीने ते नराधि=सयत राजा=महोदा सुवेग तथा निवेद=धेरापने समापन्न=प्राप्त धयो १८
व्या०—म सयतो राजा 'मेहेया' इति महस्सवेगो निविद समापत्त, मवेगय निवेदश्च सुवेगनिवेद, मवेगो मोक्षाभि-
लाप, निवेद समारादुद्रिग्नता, म राजा उभय प्राप्त इत्यर्थः किं कृत्वा? नस्यानगरस्य साधोरनिके समिवे धर्मं श्रुत्वा १८
ते सयत राजा, महाद् सुवेग=मोक्षाभिलाष तथा निवेद=सत्सारपी उद्दिग्णता आ वक्केने प्राप्त ययो केम करीने ? ते अनगर=
साधुनी समीपे धर्मे सामळीने १८

सजओ चइउ रज्ज । निखेवनो जिणमामणे ॥ गहभालिस्स भगवओ । अणगारस्म अंतिण ॥ १९ ॥
[सजओ०] सयत राजा राज्येने त्यजीने समान् गदभालि नामना अनगरनो समिवे खिन्नशसन्ने विषये निष्कत धया १९
व्या०—सयतो राजा गहभालिनाम्नोऽनगास्थातिके समीपे जिनिशासने वीतरागधर्मे निष्कत समागत, ससा-
राद श्राव नि सुन, जैनी दीक्षांमाश्रित किं कृत्वा ? राज्य त्यज्या ॥ १९ ॥

सयत राजा गदभालि नामना अनगर=साधुनी समीपे जइ जिनिशासन=वीतराग धर्मेने विषये निष्कतं यया, अर्थोत् घरससारथी
बहार नीकळी जैनी दीक्षा गृहण करी शु क्कीने ? राज्य त्यजीने १९

विधा रज्ज पगईओ । वसिओ परिभासई ॥ जठा ते दीसई क्व । यसस ते तहा मगो ॥ २० ॥

[चिन्ता०] राज्य लब्धीने प्रव्रजित थयेला क्षत्रिय [मुनि] 'परिग्रह्यते'-अर्थात् संयत राजाने कहे छे-जेम तमारु आ चाहरूप दीसे छे तेम तमारु मत्त पण प्रसन्न छे. २०

व्या०—अत्र दृढसंप्रदागोऽयमस्ति-स संयतगजर्षिर्गर्दभालिनामाचार्यस्य शिष्यो जातः, पश्चाद्गीनार्थो जातः, समस्तसाध्वाचारविचारदक्षो गुरोरादेशेनैकानी वितरन्नेकस्मिन् ग्रामे एकदा समागतोऽस्ति. तत्र ग्रामे क्षत्रियराज-
र्षिर्मिलितः, स क्षत्रिमाधुः संयतमुनिं प्रतिभापते वदति. परं स क्षत्रियमुनिः कीदृशोऽस्ति ? स हि पूर्वजन्मनि
मानिक आसीत्, ततश्च्युत्वैकस्मिन् क्षत्रियकुले स उत्पन्नः, तत्र कुतश्चित्थायिप्रनिमित्तदर्शनादुत्पन्नजातिस्मृतिस्ततः
समुत्पन्नवैराग्यो राज्यं त्यक्त्वा प्रव्रजितः स क्षत्रियो राजर्षिरनिर्दिष्टनामा क्षत्रियजातिविशिष्टत्वात् क्षत्रियमुनिर्जा-
तिस्मृतिज्ञानवान्, स संयतं मुनिं दृष्ट्वा परिभापते संग्रह्य ज्ञानपरीक्षां कर्तुं. संयतमुनिर्मिदग्धधातारः. किं परिभा-
पते ? तदाह—हे साधो ! यथा येन प्रकारेण ते तव रूपं वात्स्याकारं दृश्यते, तथा तेन प्रकारेण तव मनः प्रसन्नं विका-
ररहितं वर्तते. अंतःकालुष्ये शोवं प्रमद्वत्ताऽसंभवात्, ॥ २० ॥ पुनः किं परिभापते ? इत्याह—

अहो दृढ संप्रदाय एवां छे के-ते संयत राजर्षि गर्दभालि नामना आचार्यनो शिष्य थयो पछी तो ते गीताथे थया अन
समस्त साध्वाचारना विचारमां चतुर थइ गुरुना आदेशधी एकलो विद्वार करतो एक समये कोइ गाममां आन्यो त्यां नेने एक
क्षत्रिय राजर्षि मदयो. ते क्षत्रिय साधु संयतमुनि प्रत्ये कहे छे. आ क्षत्रिय मुनि गोते पूर्व जन्ममां वैमानिक हतो; त्यांया न्ययान
एक क्षत्रिय कुळमां उत्पन्न थयो. त्यां तेथुं कोइ निमित्त जोवायां आवतां तेने पूर्वजातिनुं सम ॥ यवाथी पैरागय उपज्युं तेथी राज्य

त्यनीने प्रवृत्त्या लीची ते क्षत्रिय राजर्षि, नामनिर्देश विमानो मात्र क्षत्रिय जातिमा जन्मेल होवाची क्षत्रियमुनि मातिस्मरण मानयान् कहेवाग्यो ते क्षत्रिय मुनि संयतमुनिने जाइ तेना ज्ञाननी परीया करा कहे छे—संयतमुनिने कहे ते (एटलो अध्याहार ते) शु कहे छे ? हे साग्यो ! जेवा प्रसारनु आ तयारि रूप=यादाकार=देवाय ते तेवाज प्रकारनु तयार मन प्रसन=विहार रहित छे, कारण के अंदर क उपता होय तो भावी प्रसन्नता समवे नहों २० पुनरपि ते क्षत्रिय संयतने थु कहे ते ते दर्शवि छे

कि नामे कि गुत्ते । कसनदाए य माहणे ॥ कह पटियरमि बुद्धे । कह विणीगति बुद्धे ॥ २१ ॥

तमार नाम नु ? गोत्र कयु ? या अर्थे प्रापण थन ? मुख=गुहने केम गरिबतो छे=सेयो छा ? अने विनात केम कहेयाओ छे ? २१

७१०—हे साधो ! तय कि नाम ? तव कि गोत्र ? पुन “ कससदाए ” इति कस्मै आरीय या त्व माहन् प्रवृजि तोऽसि ? हे साधो ! तव बुद्धान् कथ प्रतिचरसि ? तमाचार्यान् केन प्रकारेण सेवसे ? पुनरे साग्यो ! त्व कथ विनीत इत्युच्यसे ? अह रया पृच्छामि ॥ २१ ॥

हे साधा ! तयार नाम थु त ? मात्र कयु ते ? बळी क्या अय=वयाजन पाटे नमे ब्राह्मण=मंत्रजित थया ? हे साग्यो ! तय बुद्ध=गुह=शरारोने यथा मरारे सेवा छा ? बळी हे साग्यो ! तय ‘विनीत’ एम केम रहेगाओ छा ? आ हु तमने पुछु छु २१ आम क्षत्रिये पुछु तुयारे संयत उत्तर आपे ते —

सजओ, नाम नामेण । तदा गुत्तेग गायमो ॥ गह बल्ली ममायरिया । विज्ञाचरणपरया ॥ २२ ॥
(सजओ) नामे हु, संयत नामनो छु तथा गोत्रे गौतम छु थिया तथा आचरणना पारग गर्दमाछि मारा आचार्य छे २२

व्या०—अथ क्षत्रियसाधोः प्रश्नान्तरं संयतसाधुरुक्ताच. हे साधो ! अहं संयत इति नाम्नाऽभिधानेन नाम प्रसिद्धोऽस्मि. तथा पुनरहं गोत्रेण गौत्रमोऽस्मि. ममाचार्या गुरवो गर्दभालिनामामः. कीदृशा मम गुरवः ? विद्याचरणपारगाः, विद्या च चरणं च विद्याचरणे, तयोः पारगा विद्याचरणपारगाः. विद्या श्रुतज्ञानं, चरणं चारित्र्यं, तयोः पारगाभिनः. अयमाशयः—अहं तैर्गर्दभालिनामाचार्यैर्जीवघातान्निवर्तितः, तद्विवृत्तौ मुक्तिफलमुक्तं च. ततस्तदर्थं माहनोऽस्मि. यथा ननुपदेशानुसारतो गुरुत्वं प्रतेचरामि, तदुपदेशसेवनाच्च विनीतोऽस्मीति भावः. ॥ २२ ॥ अथ तद्गुणबहुमानतोऽप्युद्योऽपि क्षत्रियमुनिराह—

अथ क्षत्रिय साधुना प्रश्न पछी संयत साधु बोल्या.—हे साधो ! हुं 'संयत' एवा नामथी प्रसिद्ध छुं तथा हुं गोत्रवदे गौतम छुं. मांरो आचार्य=गुरु गर्दभालि नामनो छे. गुरु केवा छे ? विद्या एटले श्रुतज्ञान तथा चरण एटले चारित्र, आ बेयना पारगामी अभिप्राय एवो छे—ए गर्दभालि नामना आचार्य मनै जीवघातथी निवृत्त कर्यो छे अने जीवघातनी निवृत्तिमांज मुक्तिफल कछुं छे तेटलां माटेज ब्राह्मण=साधु थयो छुं. जेम तेना उपदेशने अनुसार गुरुनी परिचर्या करुं छुं तेमनाज उपदेशथी विनीत कहेवाउं छुं. २२ हवे तेना गुणोर्मा बहुमान होवाथी पूछया वगरज क्षत्रिय मुनि कहे छे.—

किरियं १ अकिरियं २ विणयं ३ । अस्त्राणं ४ च महासुणी ॥ एणहिं चउहिं ठाणेहिं । मेयस्से किं पभ.सइ ॥२३॥
हे महामुने ! क्रिहा, अक्रिया, विनय मनै अज्ञान; आ बार स्यालोवडे मयह=जीवादि प्रमेय पदार्थोने जाणनार कुत्तित भावे छे. २३

व्या०—हे संयतमहासुने ! एतैश्चतुर्भिः स्थानैर्बिध्यात्वाधारभूतैर्हेतुभिः कृत्वा मेयज्ञाः किं प्रभासन्त ? मेय

जीवादि यस्तु जाननीति मेयज्ञा पदार्थज्ञा कुतीर्थावादिन कुत्सित प्रजल्पते, एतावता एतैश्चतुर्भिर्भिद्वैतुषि मिथ्यात्विन सर्वे त्रिषष्ट्युत्तरत्रिंशत् भेदाः [३६३] पावटिनो दयावस्थितवमथानना यथा तथा प्रलापिनः सन्ति ते त्वया ज्ञातव्या, तानि कानि चत्वारि स्थानानि ? क्रिया जीवादि रूपा १, पञ्चादक्रिया जीवादपदार्थानामक्रिया नास्तित्यरूपा २, चिनयं तर्कभ्यो नमस्कारकारण ३, अज्ञान सर्वेषा पदार्थानामज्ञान भव्य ४, एते षोडशतयादित्वेन मिथ्यात्विनो ज्ञेया, कुत्सितभाषण सेतेषा विचारस्याऽमहत्वात् एते हि सर्वार्था सर्वत्र, मत्स्या सत्वात्मवर्त्य जीवाः स्यान्, अजीवेषुपि जीवगुण्णि स्यात् १, पुनर्नास्तिखे आरननो नास्तिखेऽप्य प्रमाणयाधितराद्य जीवाजीवगोऽभयोरपि सादृश्य नास्तिन स्यात् २, सधत्र चिनये चिनमाणे निर्गुणे चिनयस्याऽशुभफलत्वात् चिनयोऽपि स्याने एव कृतः फलद, तस्मादे कात चिनयोऽपि न अष्ट ३, अज्ञान हि सुक्तिसाधने कारण नास्ति, सुक्तेज्ञानस्यैव कारणत्वात्, हेयोपादेयपदार्थयोरपि ज्ञानेनैव साध्यत्वात् ज्ञान विना हितमपि न जानाति, तस्मादज्ञानमपि न अष्ट, ४ तस्मात्क्रियावाचिन १, अद्रिगावादिन २, चिनययादिन ३, अज्ञानयादिनश्च ४, सर्वेऽप्येते एकादशानो मिथ्यात्विनः कुतीर्त्तिन कुत्सितभाषणो ज्ञेया एतेषा पावटिना सर्वे भेदा (३६३) त्रिषष्ट्युत्तरत्रिंशत्प्रमितता भवति, तत्र क्रियायादिना १८० अक्रियायादिना ८४, चिनययादिना ३२, अज्ञानयादिना ६७ कुत्सितभाषित हि न च्यत स्वभिप्रायेण' इति भागवद्वचसेतेषा कुत्सितभाषित ॥३॥ तटाह—

हे सप्त महासुनि ! आ चार स्यानो के जे मिथ्यात्वा आगारभूत हेतु छे ते बडे करी मेयज्ञ=जना शु यीछे छ ? मेय=त्रि-

चादि वस्तुने जाणनारा=नेयज्ञ=पदार्थज्ञ; कुतीर्लवादी कुतिसत्त बोले छे. आ चार हेतुवडे ३६३ पालंडियो वस्तुने यथावस्थतरूपे नहीं जाणनारा जपतम प्रलाप कर छे, ते तपारे जाणवाना छे. ते चार स्थान क्या ? क्रिया=जीवादि सत्तारूप (१), पछी अ.क्रया=जीवादि पदार्थोनो नास्तित्वरूपा [२], विनय=सर्वेने नमस्कार करारूप (३). अज्ञान=सर्व पदार्थोंनुं अज्ञान (४), आ चारं एकातवाद् हावाथा मिथ्यात्वा जाणवा. तेओनुं भाण कुतिसत्त होय छे केमके ते वि गारसठ होतुं नयी कारण के-सर्व ॥ सर्वत्र सत्ता होय ता सर्वत्र जीव हाय, अज्ञानों पण जीव बुद्धि थाय १, बळो जा नास्तित्व माने तो आत्माना नास्तित्वने लाधे एतुं प्रमाण वाधितत्व यतां जीव अज्ञान वंयनुं नास्तित्व तादृश्य थाय २, सर्वत्र जो विनय कराय तो निर्गुणमां करेला विनय अथुम फलदायक थाय, विनय पण जो स्थाने कयो होय तोत्र फलदायक थाय तेयी विनय पण एकांतपणे श्रेष्ठ न होय ३, अज्ञान कंइ मुक्तिसाधनमां कारण जयी, मुक्तिकुं कारण तो ज्ञानज छे; केमके-“आ ग्राह्य छे के आ त्याज्य छे” एवा विवेक पण ज्ञाने करानेन साध्य छे. ज्ञान विना पोतातुं हित पण जाणा सकातुं नथा. तेयी अज्ञान पण श्रेष्ठ नयी. ४, माटे क्रियावादी १, अक्रियावादि २, विनयवादी ३, अने अज्ञानवादी ४, ए सर्वे एकांतवादी मिथ्यात्वी, कुतीर्ली, कुतिसत्तभायो समजवा. आ पालंडियाना ३६३ भद छे; तेमां क्रियावादी १८० प्रकारना छे, अक्रियावादी ८४ प्रकारना, विनयवादी ३२ प्रकारना तथा अज्ञानवादी ६७ प्रकारना छ. आ सर्वेनुं कृत्स्नतभापित्व मात्र हुं नयी कहेंतो किंतु भगवानना वचनथा वहुं २३

इह पाउकरे मुद्धे । नायए परिनिचुए ॥ विज्ञाचरणसंपन्ने । सब्बे सब्बारकमे ॥२४॥

[२४०] इति=उक्त प्रकारे बुद्ध-तत्त्वज्ञानी, परिनिर्मुक्त=शान्त स्वभाव, विद्या तथा आचरणयी संपन्न, सत्य तथा सत्य पराक्रमी यथा

અર્થા—દત્તેતે ક્રિયાચાદિન કુત્તિમત પ્રભાપતે, હત્યેવ રૂપ વચન શુદ્ધો જ્ઞાતતત્વો જ્ઞાતક શ્રીમહાવીર પ્રાપ્ત-
કરોત્ પ્રક્ટીચકાર, કીદશો જ્ઞાતક ? પરિનિર્ણુત ? પગિનિર્ણુત, કપાયાભાષાત પરિ સમનાચ્છીતીમૂન પુન કીદશ ? સત્ય
સત્યચનવાદી, પુન કીદશ ? સત્યપરાક્રમ સત્યવીર્યમહિત ॥૨૪॥ તેપા ફલમાહ—

ए प्रमाणे ए रम क्रियावादि वगैरे कुत्तित भाषण पर उ एवीरीते युद्ध=ज्ञात उ तरा जेणे एवा ज्ञातक=श्री महावीरस्वामीए
प्रकट कर्यु केवा ए ज्ञातक ? परिनिर्णुत ? परिनिर्णुत=रूपायना अपावने लइ सर्वत ज्ञात ययेला वळी केवा ? सत्य=सत्यचन नोलनारा तथा
सत्य पराक्रम अर्थात् सत्यवीर्यसपन्न २४ तेओनु फल फदे छे—

પડતિ નરણ ઘોરે । જે નરા પાવકારિણો ॥ દિવ્ય ચ મઠ ગચ્છતિ । જગિત્તા ઘમમમાગિય ॥ ૨૫ ॥

[પટ્ટતિ૦] જે પાપકારી મનુષ્યો છે તેઓ ઘોર નરકમા પડે છે અને આપો તો ધમ આચરોને કિલ્લ ગતિયે જાય છે ૨૫

આર્થ—પુન ક્ષત્રિયમુનિર્વદતિ, હે મહામુને ! એ પાપકારિણો નરા પાપમસત્પરુષણ કુર્ચનીત્વેષીતા પાપમા
રિણો એ નરા ભવતિ, તે નરા ઘોરે ખીષણે નરકે પતંતિ, એ પુનર્ધર્મ સત્યપ્રરૂપણારૂપ ‘ચરિતા’ આરાધ્ય વિભ્યા દિય
સવધિનીમુત્તમા ગતિ ગચ્છતિ કથનૂન ધર્મ ? ‘આરિય’ આર્ય વીનરાગોક્તમિત્યર્થ અત્ર પાપમન્યચન જ્ઞેય, ધર્મ ન
મત્યવચન જ્ઞેય एव જ્ઞાત્વા મો સયત ! ભવતા સત્યપ્રરૂપણાપરેણેય માન્યમિત્યર્થ ॥૨૫॥ કથમનો પાપકારિણ કલ્યાહ-

ધલી પળ ક્ષત્રિય મુનિ કહે છે. હે મહામુને ! જે પાપકારી નરો છે-પટ્ટે અસત્પરુપણ કરવાના શીલવાલા પાપકારી મનુષ્યો થાય છે-ત નરા. ધોર=ભયંકર નરકમા પડે છે. પળ ધર્મે=સત્યપ્રરુપણારુપ ધર્મને આચરીને દિવ્ય=સ્વર્ગલવ્ધિના ઉત્તમ ગતિને પામે છે. કેવો ધર્મ ? આય=વીતરાગે કહેલો અવે પાપ અસત્ય વચન સમજવું અને ધર્મ સત્યવચન જાણવું. આમ જાણીને હે સંયત ! તમારે સત્ય પ્રરુપણા પરાયણ રહેવાનું છે. ૨૫ પૂ વધા પાપકારો કેમ ? ત કહી વતાવે છે—

માયાબુદ્ધ્યમયં તુ । મુસા ખાસા નિરથિયા ॥ અવિ સંજમમાણોત્તિ । વસામિ ફરિયામિ ય ॥૨૬॥

(માયાબુદ્ધિ) આ=ક્રિયાવાદી વગેરેના વચન માયા=શઠતાથી કહેલા દોષ છે તેથી તે મુયામાપારુપા તથા નિરર્થક સમજવાં. તેથીજ હુ સયમમાન=પાપથી નિવૃત્ત રહો વહુ છું અને ઇયાંસમિતિવદે વહું છું. ૨૬

વ્યા૦—એતલ્કિયાવનયાજ્ઞાનવાદિનાં માયાકં, માયયા કપટેનોતં માયોકં શાઠ્યોકં જ્ઞેયં, एते सर्वेऽपि कप-
टेन मृपां भाषंते इत्यर्थः. एतेषां क्रियावादिनां तु तस्मात्कारणान्मुपा भाषा असत्या भाषा निरथका सत्याधेरहिता.
अपि निश्चयेन तेनैव कारणेन हे साधो ! संयच्छन् पापान्नवर्त्तिनः सन्, तेषां पाखंडिनामसत्प्ररुपणातो निवर्त्तितः
सन्नहं वसामि, निरवयोपाश्रयादौ तिष्ठामि. अत्राहं पाखंडिनां वाक्यरुपपापान्निवृत्तः सन् तिष्ठामीत्युक्तं तत्तस्य स्थि-
रीकरणार्थ. यथाहमसत्प्ररुपणातो निवृत्तस्तथा त्वगपि निवर्त्तितव्यमित्यर्थः. यतः साधुः स्वयं साधुमार्गे स्थितो
ऽपरमपि साधुमार्गे स्थापयति च पुनर्हं साधो ! अह इरिष्यामीति ईर्ष्या गच्छामि, गोचयोदौ भ्रमामि. ॥२६॥

આ ક્રિયા વિનયાજ્ઞાનવાદીનાં માયોક્ત=રુપટથી કહેલાં વચનાં છે. પૂ વધાય શઠપણાથી મુપા વચનો ખાપે છે. પૂ ક્રિયાવાદો-

ઓની મુખપ્રાપ્તિ અસત્ય માણ નિર્ધર્મસત્યા રહિત સમજનાં તેટલાજ કારણથી હે સાધો ! સચ્ચન્દન છટકે પાપથી નિવૃત્ત થઈને વર્તેતો અર્થાત્—તે પાલ્લવીઓની અસત્યરૂપણાથી નિવર્તિત રહી હુ અહીં નિર્દોષ ઉપાશ્રયપ્રાદિકમા રહ્યો છું અહીં હું પાલ્લવીઓના તાલ્પરૂપ પાપથી નિવૃત્ત થઈ ગયું છું, યામ જે કશું તે જ સચ્ચત્ત્વનિને દૃઢ કરવા માટે અર્થાત્ જેમ હુ અસત્યરૂપણાથી નિવૃત્ત થયો તેમ તારે પણ નિવૃત્ત થયું કારણકે સાત પાત સારા માર્ગમાં સ્થિત થઈને વીજાને પણ સાધુમાર્ગમાં સ્થાપે વહી દે સાધા ! હુ ર્ધર્મોપદે ગોચરી પ્રાદિકમા ગત છું અર્થાત્ છું, ૨૬

સન્ધે તે વિદ્યા મહદ્મ । મિદ મદિદ્વી અપારિયા ॥ ચિદ્દામણે પરે સોપ । મમ્મ જાણામિ અપ્પય ॥૨૭॥
તે સર્વે સારા જાણેલા છે કે તે મિધ્યાદષ્ટિ તથા ધન્ય છે પરલોક વિષયમાં હોર હુ મારા આત્માને સમ્યક્ પ્રકારે જાણુ છું ૨૭

બ્યા૦—હે સાધો ! તે સર્વેડપિ ક્રિયાડક્રિયાવિનયાડજ્ઞાનયાદિનશ્વરોડપિ પાલ્લવિનો મયા વિવિંતા જ્ઞાતા, જે તે ચત્ત્વરોડપિ મિધ્યાદષ્ટિ મિધ્યાદર્શનયુક્તા પુનરતે ચત્ત્વરોડપ્યનાયાર્ અનાયકર્મકર્તાર, સમ્યગ્માર્ગવિલુપકા મયેતે યાદશા સતિ તાદશા જ્ઞાતા પુનર્હે મુને પરલોકે વિષયમાને સમ્યગ્પ્રકારણ 'અપ્પય' આત્માને સ્વસ્થ પરસ્થ ચ જાનામિ આત્મા પરલોકાદગતસ્તતોડહ પરલોકમાત્માન ચ સમ્યગ્ જાનામિ તે કુતીરિનોડપિ સમ્યગ્ જ્ઞાતા, તેને કુતીરિની સાગ ન કરોમિ ॥ ૨૭ ॥ કથ જાનામીરગાહ—

હે સાધા ! તે વપાય ક્રિયા આક્રિયા વિનય અજ્ઞાનવાદોઆ ચારે પણ પાલ્લવીઆ મેં જાણેલા છે જ ચારે મિધ્યાદષ્ટિનિમિધ્યદ્વન-પુક્ત છે, અને જ ચારે આર્થ્યઅર્થ્યકર્મ વરનારા સમ્યગ્માર્ગના વિલોપક છે તેઓ જેવા જે તેઓ મેં તેઓને જાણેલા છે હે મુને !

परलोक विद्यमान होनाथी सम्यक् प्रकारे हुं मारा तथा परमा आत्माने जाणुं छुं. आत्मा परलोकथी आव्यां छे तेथी हुं परलोकने तेमज आत्माने मारी रीते जाणुं छुं में ते कुतीर्थिओने पूरी रीते जाणया तेथी हवे ए कुतीर्थिकोनो संग हुं न करूं. २७ केम जाणुं न कहे छे.

अहर्मासि महाप्राणे । जुडमं वरिससओवमो ॥ जा सा पाली महापाली । दिव्वा वरिससओवना ॥ २८ ।

[अहर्मासि०] हुं महाप्राण (विमान) मां द्युतिमान्, वर्षशतोपम=शत वर्षना आयुष्यवाळा मनुष्यनी ऊपमावाळो हतो. जे पाली तथा महापाली दिव्यवर्ष शतना उपमावाळी दिव्या=देवभवनी=स्थिति कहेवाय छे ते मारी स्थिति हती. २८

न्या०—हे सुने ! अह महाप्राणे विमाने पंचमे ब्रह्मलोके देव आसं. कथंभूतोऽहं ? द्युतिमान्, द्युतिर्विद्यते यस्य स द्युतिर्मास्तेजस्वी. पुनः कथंभूतोऽहं ? वर्षशतोपमो वर्षशतजीविनः पुरुषस्योपमा यस्यासौ वर्षशतोपमः. कोऽर्थः ? यथेह वर्षशतजीवीदानीं परिपूर्णयुरुच्यते, तथाहं तत्र विमाने परिपूर्णयुरभूवं तत्र या पालिर्महापालिश्च, सा दिव्या स्थितिर्मेऽभूदिति शेषः. पालिशब्दस्य कोऽर्थः ? पालिरिव पालिर्जीवितजलधारणात्, पालिशब्देन भवस्थितः कथ्यते सा चेह पत्योपमप्रमाणा, महापालिः सागरोपमप्रमाणा स्थितिः कथ्यते. दिवि भवा दिव्या, देवसंबंधिनी स्थितिरित्यर्थः. कथंभूता पालिर्महापालिश्च ? वर्षशतोपमा, वर्षशतैः केशोद्धारहेतुभिरुपमीयते या सा वर्षशतोपमा, द्विविधापि दिव्या भवस्थितिस्तत्रास्ति. परं मे महापालिर्दिग्वा भवस्थितिरासीदित्याश्नायः, दशसागरायुरहमासमित्यर्थः. ॥२८॥

हे सुने ! हुं महाप्राण विमानने विषये पंचम ब्रह्मलोकमां देव हतो. केनो देव हतो ? द्युतिमान्=नेजस्वो, वळां वर्षं शतापम पटछे सो वर्षं जीवनारा पुरुषनी जेने उपमा देवाय, अर्थात्-जेम आ लोकमां सो वर्षं जीवनारा हमणां परिपूर्ण आयुष्यवाळो कहे-

વાય તેમ હુ તે વિમાનમાં પરિપૂર્ણ આયુષ્યવાન હતો ત્યાં જે પાલિ તથા મહાપાલિ કહેવાય તે દિવ્ય સ્થિતિ મારી હતી પાલિ શબ્દનો અર્થ પત્તો છે કે-પાલિ પટલે પાલ, અર્થાત્ પાલ જેમ જેમ જલનુ ધારણ કરી રાખે તેવી ખા જીવિતરૂપી જલનુ ધારણ કરતી હોવાથી તેને પાલિ પણ નામ આપેલ છે પટલે એ પાલિ શબ્દથી અવસ્થિતિ સમજવાની છે તે સમાર સ્થિતિ પલ્યાપમ મયાણગાલો પાલિ કહેવાય અને સાગરાપમ પ્રમાણગાલો મહાપાલિ કહેવાય, એ દિવ્ય=દેવ સરન્ધિની સ્થિતિ, અર્થાત્ પાલિ તથા મહાપાલિ ક્રમે કરી વર્ષ ક્ષતાપમાં પટલે સા વર્ષે એક કેશનુ ઉદ્ધારણ થાય એવી રીતે જેનુ માપ છે તેવી એ વેપ પ્રગરની દિવ્યાસ્થિતિ તે વિમાનમાં છે પણ મારી તો એ બ્રહ્મલોકમાં મહાપાલિ દિવ્યાસ્થિતિ હતી, અર્થાત્ દશ સાગર આયુષ્યગાલો હુ હતો ૨૮

સે હુઓ બ્રહ્મલોકગાઓ । નાણુમસ મવમાગમો ॥ અપ્પનો ય પરસિ વ । આટ જાણે અણ તણ ॥૨૦॥

તે હુ બ્રહ્મલોકપો પ્યુત થય માનુષ્યથય પામ્યો હવે હુ માન પોતાનુ તથા યીજામંતુ પણ જેમ છે તેમ મનુષ્ય જાણુ છુ ૨૯

અર્થાત્-‘સે’ હિનિ સોઽહમિત્યધ્યાપાર, સોઽહમ પ્રલોકાત્પચમદેવલોકોઽચ્ચુત સન્ માનુષ્ય ભવ નરસચન્ધિજન્મ સમાગત, આત્મનશ્વ પુન પરેપાં ચ યથા યથાયુર્જીવિત વર્તેતે તથા જાનામિ, યસ્ય માનવસ્ય ચેન પ્રકારેણાયુરસ્તિ, તસ્ય તેન પ્રકારેણ સર્વ જાનામિ, પરં વિવરિત ન જાનામિ, મત્ય જાનામિ ॥ ૨૦ ॥

તે અર્થે ‘હુ’ પટલા અધ્યાપાર છે-તે હુ બ્રહ્મલોક=પન્થ દેવલોકમાંથી પ્યુત થય માનુષ્યથય=નરસન્ધિ જન્મમાં અન્ધો, મારુ પોતાનુ તેમજ પરતુ પણ જેમ આપુ =જીવિત વર્તે છે તેમ હુ જાણુ છુ; જે માનવનુ જેવા પ્રકારનુ આયુષ્ય હોય તેનુ તે પ્રકારે સર્વ હુ જાણુ છુ કિંતુ વિવરિત નથી જાણતો, સત્ય જાણુ છું ૨૦

नाणारुहं च छंदं च । परित्रज्जेज्ज संजण ॥ अणद्धा जे य सव्वद्धा । इद्दं विज्जासणुसंचरे ॥ ३० ॥

[नाणारुहं] हे स्वयत् । नाणा प्रकारना रुचि तथा छंद=मन कल्पित अभिप्राय, तेमज जे सर्वथा अनर्थ=प्रयोजन शून्य होय ते सर्वेने चर्जजो, आधा विद्याने अनुलक्षीने संचरो=संयम मार्गमा चर्तो. ३०

व्या०—हे मुने ! संगतसाधो ! नानारुचिं क्रियावाद्यादिमतविषयमभिलाषं परिवर्जये; च पुन इच्छंदः स्वमतिकल्पिताभिप्रायं नानाविधं परिवर्जये; च पुनर्थेऽनर्था अनर्थहेतवा ये सर्वार्था अक्षेपार्हसादयो गम्यत्वात्तान् परिवर्जयेरिति संबंधः । इत्येवंरूपां विद्यां सम्यग्ज्ञानरूपामनुलक्ष्यीकृत्य संचरंस्वं संयमाध्वनि याया; अहमपीति विद्यां ज्ञानं ज्ञात्वांगीकृत्य संयममार्गे यामीति त्वयापि तथैव संचरितव्यमिति हार्द. ॥ ३० ॥

हे मुने ! संगत साधो ! नानारुचि=क्रियावादिना मतविषयक अभिलाषने पारवर्जजो, बळी छंद=स्वमति काल्पित नानाविध अभिप्रायोने पण वर्जजो, तेमज जे अनर्थ=अनर्थना हेतुभूत होय तेवासर्व हिंसादकने पण वर्जजो. आधा मकारसी विद्या=सम्यक्ज्ञान ने अनुलक्षीने संचरजो=तमे संयम मार्गमां विचरजो. हुं जेम विद्या=ज्ञानना अंगिकार करी संयममार्गमां वर्त्तुं छुं तेम तमारे पण संचरवुं, एवं हार्दं छे. ३०

पट्टिकसामि पसिणाणं । परमंतेहिं वा पुणो ॥ अहा उद्धिओ अहोरापं । इद्दं विज्जा तवं चरे ॥ ३१ ॥
(पट्टिकसामि०) प्रश्नोथी हुं प्रतिनिवृत्त थाउं हुं तेमज परं=गुहस्थिओना विचारीयो पण पराहमुख छुं अदो=आश्रय=छे के रात्रि विषय उदित=उद्यत रही कोकज पम जागी तप आचरे छे. ३१

व्या०—पुनः स्वाचारं वक्ति हे मुने ! इह 'पसिणणं' इति प्राकृतत्वादि भक्तिव्यत्ययः, प्रश्नेभ्य शुभाशुभसुख-
कागुष्टादिपृच्छाभ्य प्रतिक्रमामि पराङ्मुखो भवामि. काथवा पुन परमेश्वरेभ्य, प्रतिक्रमामि प्रतिनिवर्ते, परस्य गृहस्थ
स्य मन्त्राणि कार्यालोचनानि तेभ्य परमेश्वरेभ्यः, एवम सवभ्य पराङ्मुखो भवामि अहो इति आश्चर्ये, अहोरात्रमु-
त्थितो धर्मप्रत्युत्थत कश्चिदेव महात्मैवविधा स्यात्, इति विदधति जानस्तपश्चरे, न तु प्रश्नमन्त्रादिके चरे ॥३१॥

फरीने पण पोतानो आचार कदे छे-दे मुन ! हु 'पसिणण' (अत्रे प्राकृत होवाणी विभक्ति व्यत्यय=पचमीना अर्थमा पठ्ठी
विभक्ति छे.) मन्त्रोपी, एटले शुभाशुभ सुखक अगुष्टादिनी पूछपरछयो मतिमम्या छु-अथात् पराङ्मुख=विनिवृत्त थयोछु; तेमज
परमेश्वरेभ्य गृहस्थियोना कार्योना आलोचन करवा तेथी पण हु पराङ्मुख=विनिवृत्त थया छु, अहो=आश्चर्य पाववा जेजु छे,
अहारात्रान्दरादहो वरियत=र्ममा उद्युक्त रहेनारा एवा कोइऊन महात्मा हाय, एम जाणीने तप आचरे, प्रश्नमन्त्रादिक न आचरे ३१

जं च मं पुच्छसि काले । सग्म सुद्वेण चेतसा ॥ ताद पावकरे बुद्धे । न नाण जिणसासणे ॥ ३२ ॥

सगम् प्रकारे बुद्ध चित्तधी मने जे कालविषये तमे पूछो छो ते बुद्ध पुरुषोत्तम प्रवृत्त करेल छे ते ज्ञान जिनशासनमा छे ३२

व्या०—अथ सयतमुनिना पूष्ट, एवमायु कथ जानामि ? तदा पुन क्षत्रियमुनिराह हे सयत ! त्व मा
काले इति कालविषयमायुर्विषय ज्ञान पूछसि कीदृशस्त्व ? मग्गं शुद्धेन निर्मलेन चित्तेनोपलक्षितं तमिति
सूत्रत्वात्तद् ज्ञान बुद्ध श्रीमहावीर', अथवा बुद्ध श्रुतज्ञानवान् प्राप्नुयस्ते पुनस्तच्च ज्ञान श्रीजिनशासने जानीति ?

नागरस्मिन् कुत्रापि दर्शनेऽस्ति. ततोऽहं तत्र स्थितः, तत्प्रसादाद् बुद्धोऽस्मीति भावः. ॥ ३२

ज्यारे संयत मुनिर् एच्छुं के तमे आयुष्य केम जाणी शक्नो छो? त्यारे सविय मुनिर् कहुं के हे संयत मुने ! तगे मने काल विषये एटले आयुः संबन्धी ज्ञान सम्यक् शुद्ध चित्तधी जे पूछोछो ते ज्ञान बुद्ध=श्रीमहावीरे अथवा कोइ श्रुत ज्ञानवान् महापुण्ये प्रकट करेलुं छे अने ते ज्ञान जिनशासनर्मा छे एम जाणजां; बीजा कोइ अपर दर्शनर्मा नथी तेधीज हुं तेमां स्थित छुं अने तेनाज प्रसादधी बुद्ध=ज्ञाततत्त्व=हुं ३२

किरियं च राचा धीरो । अकिरियं परिवज्जए ॥ दिठीए दिट्ठीसंपन्न । धम्मं चर सु दुच्चरं ॥ ३३ ॥
[किरियं०] धीर पुण्य क्रियाने पसंद करे छे, अक्रियाने वर्ज छे, दृष्टि=दर्शनवढे करो दृष्टिसंपन्न=सम्यग्ज्ञान युक्त थाय छे. तमे एण सुदुश्चर कष्ट सही जे आचरी सकाय तेवा तपने आचरो. ३३

श्लो०—धीरोऽक्षोभ्यः क्रियां जीवस्य विद्यमानतां जीवसत्तां रोचयति, स्वयं स्वस्मै अभिलषयति, तथा परस्मै अप्यभिलषयतीत्यर्थः. अथवा क्रियां सम्यग्गुणानुरूपां प्रतिकमणप्रतिलेखनारूपां मोक्षमार्गसाधनभूतां ज्ञानसहितां क्रियां रोचयति. पुनरक्रियां जीवस्य नास्तित्वं जीवे जीवस्याऽविद्यमानतां परिवर्जयेत्. अथवा अक्रियां मिथ्यात्वविभिः कल्पितां कष्टक्रियामज्ञानक्रियां परित्यजेत्. पुनर्धीरः पुमान् दृष्ट्या सम्यग्दर्शनात्मिकया दृष्टिसंपन्नो भवति. दृष्टिः सम्यग्ज्ञानात्मिका बुद्धिस्तया संपन्नः सहितो दृष्टिसंपन्नः, सम्यग्दर्शनेन सम्यग्ज्ञानसहित इत्यर्थः. तस्मात्त्वमपि सम्यग्ज्ञानदर्शनसहितः सन् सुदुश्चरं कर्तुमशक्यं धर्म चारित्र्यमं चरांगाकुरु ? ॥ ३३ ॥

ધીર=કોઈથી સોમ ન પમાડી શકાય તેવો=સાધુ, ક્રિયા પટલે જીવની વિચિત્રતાને રોચે છે=પોતાની હયાતી ચાહે છે, તેમ પરને માટે પણ ચાહે છે અથવા ક્રિયા પટલે સમ્યક્ પ્રવૃત્તિનું મતિશ્રયન દતિલેખનાદિરૂપા મોક્ષમાર્ગની સાધનભૂતા જ્ઞાનમહિતા ક્રિયાને રાચે છે પોતે પસંદ કરે છે અને અક્રિયા=ગ્રીવમાં જીવની અવિધિમાનતા ને પરિવર્તે છે અથવા અક્રિયા પટલે પ્રિયગતિ-યોગ ફલપેલી કટ્ટક્રિયા અજ્ઞાનક્રિયાને પરિવર્તે છે વલી તે ધીર પુરુષ સમ્યક્દર્શનાત્મિકા દષ્ટિ વડે દષ્ટિસપન્ન=સમ્યક્જ્ઞાનાભિદ્ધા બુદ્ધિથી સપન્ન બને છે માટે તમે પણ સમ્યક્જ્ઞાન તથા સમ્યક્દર્શન સંહિત થઈ માકુત જનોથી ન આચરી શકાય તેવા ધર્મ=ચારિત્ર ધર્મને આચરો=અંગીકાર કરો. ૩૩

નય પુણ્યપય સોધા । અથઘમ્મોવસોદિય ॥ અરહોચિ આરહ વાસ । ચિત્તા કામાદ પન્થપ ॥ ૩૪ ॥

(૫૫૦) અર્થ તથા ધમ્યદે ઉપશોભિત આ પુણ્યપદને સુખી મરતલક્ષી પણ મારતલક્ષી તથા કામભોગને ત્યજી પ્રમજિત થયા ૩૪

અર્થ ૦—અથ ક્ષત્રિયમુનિ? સચતમુનિમ્પ્રાણિ મહાપુરુષાણા ધમમર્ગપ્રવર્તિતાના દટાતેન દટીકરોતિ હે મુને! અર-
તોડપિ મરતનામા વક્રયપિ આગત ક્ષેત્ર પટ્વદ્વિ ત્યમ્થા પુન કામાન કામભોગાસ્ત્યમ્થા પ્રમજિતો વીક્ષા પ્રપન્ન
ઇત્યર્થ. કિ કૃત્વા? નતત્પૂર્વોક્ત પુણ્યપદ, શુભ્વા, પુણ્ય વ સંતપ્ત વ પુણ્યપદ, પુણ્ય વચિત્રમર્ગાન્નિવૃત્તક નિર્દૂપણ,
અથવા પુણ્ય પુણ્યહેતુભૂત, પતાદશ પદ વચિતે જ્ઞાયતેડ્યોનેનેતિ પદ મુત્ર જિનોત્કમાગમ, ક્રિયાવાદ્યાદિનાનારુચિરજ-
નનિવેદકશન્દસ્ત્વચનાલક્ષણ, તત્ત્ર અવણચિપવીકૃત્ય, અથવા પૂર્ણ પદ પૂર્ણચર સપૂર્ણજ્ઞાન, પદશબ્દેન જ્ઞાનમપ્યુચ્યતે
કીદશ પુણ્યપદ? અર્થધર્મોપશોભિત, અર્થ્યતે પ્રાર્થ્યતે ઇત્યર્થ, સ્વર્ગાપિતર્ગજક્ષણ પદાર્થ, ધમસ્તદુપાયમૂત, અર્થશ્ચ

धर्मश्चार्थधर्मौ, तभ्यामुपशोभितमर्थधर्मोपशोभितं. एतादृशं जिनोक्तं सिद्धांतमर्थधर्मसहितं श्रुत्वा यदि भरतश्चक्रवर्तः
संपूर्णभरतक्षेत्रं पटुखंडमाश्राज्यं त्यक्त्वा दोक्षां जग्राह, तदा त्वगाव्यस्मिन् जिनोक्तागमे चलितव्य, महाजना येन
गतः स पंथेत्युक्तत्वात्. सकलवृत्तेषु ऋषभपुत्रा भरता मुख्यतैनायं मार्गः समाश्रित इत्यर्थः. ॥३४॥

अनन्तर आश्रयगुण संयतश्रुति प्रत्ये यमेमार्गे प्रवृत्त ध्येया महापुरुषाना दृष्टोत्तरी कहेला अर्थने हठ करे छे. हे मुने ! भरत
नामा चक्रवर्ती एण आ भरतक्षेत्र छ खंडनो रुद्धिगळं त्यजाने तेमज कामभांगाने त्यजीने प्रवर्जित यया=दीक्षा पाम्या. केम
करीने ? आ पूर्वोक्त पुण्यपद सांभलीने; पुण्य एटले पवित्र अर्थात् निष्कलंक-निर्दोषण, अथवा पुण्य एटले पुण्यनु हेतुभूत एंडु पद
एटले जेनाथी ज्ञान पमाय अथवा जेनावडे अर्थयोग धाय तेडु पद=जिनाक्त आगम, अर्थात्-क्रियावादी वगेरे विविध रुचिना वर्ज-
ननु बोधक सब्द सूचनात्मक शास्त्र; तेने सांभलीने; अथवा पूर्णपद एरो पाठ मानीये ता अहो पद शब्द करी ज्ञान समजडु; पूर्णपद
एटले संपूर्ण ज्ञान. केडु ज्ञान ? अर्थधर्मोपशोभित=ओको जेनां अर्थना-अभिलाषा करे ते अर्थ एटले स्वर्ग मोक्षादि तथा यम एटले
पूर्वोक्त अर्थना उपायभूत आवा अर्थ तथा धर्मवदे उपशोभित एवा जिनाक्त सिद्धांतने सांभली जो भरत चक्रवर्तीए संपूर्ण भरतक्षेत्र=
छ खंडना साम्राज्यने त्यजीने दीक्षा लीगी तो पछी तमार एण आ जिनाक्त आगम मार्गमां चाडुं. 'जे मार्गे महाजन संबयो
तेज मार्ग' एंडु नीति वचन छे तेथी ज्यारे सकल नृपतिमां य तामपुत्र भरत ए मार्गनां आश्रय कुर्यो तमार एण एज योग्य छे. ३४

अभाध भरतचक्रिण कथा—

अयो-याया नगयौ श्रीक्षपभदेगुत्रं पूर्वभयकृतमुनिजनवैपावृत्ताजितधक्रिभोग प्रथमचक्री भरतनामाधस्ति, तस्य नयनिधानाना चतुर्दशरत्नाना छात्रिणात्सहस्रनरपतीना द्विसप्तसिंहसहस्रपुरवराणा पण्णवत्तिकोटिग्रामाणा चतुरशीति-
शतमहस्ररथगजस्थाना पद्मचक्रभरतस्यैश्वर्यमनुभवधन, स्वसपश्यनुसारेण मार्गमिक्कास्सल्य कुर्वता, स्वय कारिताष्टा-
पदधिर ससितचतुर्मुखगोचनागामजिनायतनमयस्थापितनिजनिजधपुत्रप्रमाणोपेनश्रीऋषाद्विचतुर्विंशतिजिनपतिमा
यदनार्थेन समाचरन श्रीभरतचक्रीणा पत्र पूर्वलक्षणावतिक्कानानि

અથવા ત્યા નગરીમાં શ્રીકૃષ્ણપ્રદેવના પુત્ર, પૂર્વમંથના કરેલ મુનિજનાના ત્રૈયાદૃત્યવદે ચક્રિભોગ બેને પ્રાપ્ત થયેલ છે એવા મરત નામે પ્રથમ રત્ની થયા તેમને નવ નિધાન, ચતુર્દશ રત્ન, ત્રીસ હજાર નરપતિ, પચતેર હજાર યોગ નમરો, છન્દુ કરોડ ગામ, પુરોરાત્રી ત્વાલ ઘોડા હાથી અને રથ, આવી મપત્તિવાલ છે ત્વદ મરતનુ પેશ્યં પ્રાગવતા હતા તથા વાતાની સપત્તિને અનુસાર સમાન ધર્મગાલા આ પ્રતિ વાત્સલ્ય કરતા હતા, અને અષ્ટાપદ પર્વતના ચિત્તર પર પાંચ યોજન લઘાદ પહોળાડવાળા ચતુરસ્ર પ્રદેશમાં મિના પથન, મધ્યમાં પોતે સ્થાપિત કરાવેલી શ્રીકૃષ્ણધાદિક્ક ચોત્રીશે તીર્થક્કરોની તે તે લીર્થક્કરના શરીર પ્રમાણની પ્રતિમાઓનું અર્ચન તથા નંદન કરતા કરતા પાંચ પૂર્વેલ્લસ દ્યતીત થયો

अथदा महाविभूव्योदितितदेह सर्वालकारचिमुपिन म भरतचकी आदर्शभवने गत तत्र स्वदेह प्रेक्षमा
णस्याश्लीपक पतित, तच्च तेन न ज्ञात, आदर्शभित्तौ स्वदेह पश्यता तेन पतितमुद्रिका स्फुरांगुल्यवद्योभमाना

दृष्टा. ततो द्वितीयांशुलीतोऽपि सुद्रिस्ताऽयनीता साय्यशोभमाना दृष्टा. ततः क्रमात्सर्वांगाभरणान्युत्तारितानि. तदा स्वशरीरमतीवाशोभमान निरीक्ष्य संवेगमापन्नश्चक्री एवं चिंतितुं प्रवृत्तः, अहो ! आगंतु रुद्रव्येरेवेदं शरीरं शोभते, न स्वभावसुंदरं. अपि चैतच्छरीरसंगेन सुंदरमपि वस्तु विनश्यति. उक्तं च-मणुजं अलुणपाणं । विविहं खाड्मसा-इमं ॥ सरीरसंगमावन्नं । मच्चंयि अतुई भवे ॥ १ ॥ चरं चत्यं चरं पुष्कं । चरं गंधविखेवणं ॥ विनस्मणं सरीरेण । वर सयणमासण ॥ २ ॥ निहाणं सच्चरीराणं । कयग्यमथिरं इम ॥ पंचासुदृभूमयं । अथक्कयत्तिकम्मं ॥ ३ ॥ तत एतच्छरीरकृते सर्वथा न युक्तमनैरुपापकर्मकरणेन मनुष्यजन्मद्वारणं. यत उक्तं—लोहाय नात्र जलयो भिनत्ति । सूत्राय वैदूर्यमग्निं दृणाति । सचंदनं शोपति भस्महेतो-र्यो मानुपत्वं नयतोद्विगोर्थं ॥ १ ॥ इत्यादिकं चितयनस्य भरतस्य प्राप्तभावचारित्रस्य प्रवर्धमानशुभाध्यवसायक्षपकश्रेणिप्रपन्नस्य केवलज्ञानसुतपन्नं.

एक समये महोटा वैभवयो देहने सजी सर्वं प्रलंकारोधी विभूषित बनी ते भरतचक्री पोताना महलमां गया त्यां भीते गोठ-वेळा महोटा महोटा अरीसामां पोतानो देह जुए छे त्यां एक आंगळीमांयी बीटो नीरुळी पडी पण ते पोताना ज्ञाप्यामां न आवी. तथापि जे आंगळी अरीसामां अढवी जोत्रामां आवी अने तेथी ते आंगळी शोभारक्षित जणाणी आ नोदने तेणे बीजी आंगळीमांशी जाणी जादने बीटो काढो नाखी त्यारे ते आंगळो पण ओषा विनाती जणाणी एम करतां क्रमे क्रमे एक पडी एक तयाम वरेणां उतारी नाख्यां त्यारे तो आंशुय शरीर अशोभायमान=नभरम् लागरा मांझुं- आ नोदने बैराग्य पायां मनमां तेणे एम विचार्युं के—आ शरीर तो आता आगंतुक द्रव्योवदेन शोभे छे, आ शरीर कडं स्वभावतः सुन्दर नवी. बळी आ सरीरना संगवडे सुंदर

વસ્તુ પણ વિનાશ પામે છે. કશું છે કે-‘મનમપતુ અશન પાન તથા ત્રિવિધ સ્વાદિમ પદાર્થો શરીર સગમ પામીને સર્વે પળ અથુચિ થાય છે ૧’ ‘સારુ વસ્ત્ર, સારાં પુલ્પ તથા સારા મધ અનુલેપન તેમજ શ્રેષ્ઠ શયન તથા આસન શરીરવહે વિનષ્ઠ થાય છે ૨’ સર્વે રોગાનુ નિધાન, કુતમ્ભ અસ્થિર આ પૃથ્વ અશુભ શૂતમય શરીર છે તેનું પ્રતિકર્મ અનર્થકજ છે ૩’ તેથી આ શરીરને માટે અનેક પાપકર્મ કરીને આ મનુષ્ય જન્મ હારી વેસવુ સર્વેયા યુક્ત નથી કશું છે કે-‘જે મનુષ્ય કેટલું ઇન્દ્રિયોને થયેં આ માનુષ્ય જન્મ લપાવી નાણે છે તે સમુદ્રમાં વહાણમાં વેસી લોગ માટે વહાણને માગે છે, મૃત કાઢી લેવા વૈદ્યને મળીને તોડે છે, અને રાત્ર માટે ઉત્તમ વદનને ગાલી નાણે છે ૧’ આવા આવા વિચાર કરતા તે ભરત ચક્રીને માત્ર ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થતાં યુધામન્યુસાયની ઘુલ્લી થઈ સપકથ્રેણીને પ્રપન્ન થયા તેથી કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું

શાક્રસ્ત્ર સમાધાત, કથયતિ ચ દ્રવ્યલિંગ પ્રપચસ્વ ? યેન દીક્ષોત્સવ કરોમિ તતો ભરતકેવલિના સ્યમસ્ત્રકે પચમૌષ્ટિકો લોચ’ કૃત, શાસનદેવતાયા ચ રજોત્તરણોપકરણાનિ દક્ષાનિ દશમહસ્ત્રરાજાભિ સમ પ્રવ્રજિતો ભરત, શોષચક્રિણસ્તુ સત્ત્વપરિવારેણ પ્રવ્રજિતા તત શાક્રેણ વદિતોઽસૌ પ્રામાકરનયરેણુ ભ્રમન્ બ્રબ્યસત્વાન્ પ્રનિયો મયન્ એકપૂર્વત્લક્ષ ગાયન્ કેવલિપર્ગાય પાત્યાયત્વા પરિનિર્ઘૃત તતપદ્યે ચ શાક્રેણાદિત્યયશ્ચા તૃપોઽભિપિત્ત ઇતિ ભરતદદ્રાતઃ ॥ ૩૪ ॥ પુનસ્તદેવ મહાપુરુષદૃષ્ટાતિમ હૃતયતિ—

ત્યા ઇન્દ્ર આન્યા અન કશું કે-દ્રવ્યલિંગને સ્વીકારા લેયો અને દીક્ષોત્સવ કરીયે તે પછી ભરતકેવલ્લીયે પોતાના મસ્તક ઉપર પાંચ મુદ્રિનો લોચ કયો, શાસન દેવતાએ તેને રજોહરણાદિક ઉપકરણો દીધા, અને દશ સહસ્ત્ર રાત્રાઓ સહિત મરત પ્રવ્રજિત

थया, शेष चक्रीओ नो महान परिपारये प्रमजित थया, तदनंतगत=इन्द्रे जेने पंडना कनी छे एया ने गाम भाहर नगरादिरुपां भ्रमण करता तथा धन्य जीरोने प्रसिपोयता एक पूर्वक्ष ममय पर्यंत केराविययोग पाळीने परिनिर्णय थया, तेना पट उपर इन्द्रे आदित्य यक्षा नुसनी अभिप्रेत रख्यो, भग्न दृष्टांत, एनेज करी महापुरुष दृष्टांती दद करे छे—

सागरा वि सागरंनं । भारद्वाजं नराश्रितो ॥ उन्मरिषं कंचलं हिवा । दयाणं परिनिर्णुओ ॥ ३५ ॥

[नगनीणि०] मगर नराश्रित पण सागरंनं=चारै कोर मगर पर्यंत=भारतपर्यंत तथा कंचल=पूर्ण चे=इन्द्रे तजीने एयारउ परिनिर्णय थया, ३५
ध्या०—हे मुने ! मगरांइये मगरनामा नगपिडोइपि दयाण संयमेन परिनिर्णय, कर्मन्वा मुक्तः, अथ नराश्रित पदान्देन अपिजब्द्वार श्रिनीयदाकृत्यार्थविकागदनुक्तोइपि चकलेन गुणते, किं कृत्वा ? भारतवर्ष भग्नक्षेत्रमभीक्ष्र-
नक्षेत्रगज्यं दयस्त्वा, पुनः कंचलं परिपूर्णमेकउत्तरमप्यैश्वर्यं हिवा त्यस्या, कीदृजं भरतवर्ष ? सागरांनं सम्प्रदांनद-
क्षितं, उत्तृष्टिमकल्पवर्तं याचहिस्त्रीणी भग्नक्षेत्रगजमि यर्थः, ॥ ३५ ॥ अत्रमगमनकृतनिर्दष्टांतः, तथाहि—

हे मुने ! मगर नापनो नराश्रित पण दया=नयपरदे परिनिर्णय=कर्मन्वा मुक्त थया, भयं नराश्रित मन्दे करी, अपि मन्द नापे आपेक्ष छे तेथी स्पष्ट नवीं कहेइ तो पण वीजो चक्रवर्तीन मदनराजो के केमके भा चक्रवर्तीना अपिधारनोत्र नाखो प्रमंग छे, थुं करीने ते निवृत्त थया ? भारतवर्ष=भरतवर्ष अर्थात् भावा भरतवर्ष= राज्य स्त्रीने तथा केरक=परिपूर्ण एक उत्तररूप लेषयेने त्यजीने, भारतवर्ष केथुं ? सागरांनं=मन्दूद्रांत गरित अर्थात् चुटु भने हिमालय पर्यंत गुर्थेनुं बिसतीर्ष भरतवर्ष राज्य, ३५ तारा-
चक्रीनुं दृष्टांत करे छे—

अयोध्यायां नगर्यामीदृवाकुकुलीन्द्रवो जितशत्रुदृपोऽस्ति, तस्य भार्या विजयानाम्नायस्ति, सुमित्रनामाजितशत्रु
सहोदरो युवराजो वर्तते, तस्य यशोमनीनाम्नी भार्यास्ति जितशत्रुरास्या विजयानाम्नाया चतुर्दशमहास्वप्रच्युति.
पुत्र प्रसूतः, तस्य नामाऽजित इति दत्त, स च द्वितीयतीर्थंकर इति

अयाध्या नगरीमां इक्ष्वाकुकुलपां उत्पन्न थयेलो जितशत्रु नाये राजा हतो, तेनी भार्या विजया नामनी हती जितशत्रुनो सगा
भाइ सुमित्र नामनो युवराज तरीकेवर्तते तेनी स्त्री यशोमती नामनी हती जितशत्रु राजानी विजया राणीने चतुर्दश महास्वम जोवायी
तीर्थकरना भवतारनु मूचन कृतो पुन जनम्यो जेनु नाम अजित राखवामा प्राण्यु, आ अभित द्वितीय तीर्थंकर कहेराया

सुमित्रयुवराजपत्न्या यशोमत्या सगरनामा द्वितीयश्चक्रवर्ती प्रसूतः तौ द्वावपि यौवनं प्राप्तौ, पितृभ्यां कन्या
परिणायितौ कियता काष्ठेन जितशत्रुराज्ञा निजे राज्येऽजितकुमार, स्थापितः, सगरश्च यौवराज्ये स्थापितः सहोद
रसुमित्रसहितेन जितशत्रुनृपेण दीक्षा गृहीता अजितराज्ञा च कियत्कालं राज्यं परिपाल्य तीर्थप्रवर्तनं समये सगराज्ये
सगरं स्थापयित्वा दीक्षा गृहीता सगरस्तृप्तश्चतुर्दशरत्नं साधितपदसुहृभरतक्षेत्रो राज्यं पालयति

सुमित्र नामक युवराजनी पत्नी यशोमतीने सगर नामे बीजो चक्रवर्ती अगत्यो आ वन्ने युवान गणा त्यारे तैपना पिताये
वैपने कन्याओ परणावी केटलोक काळ बीतवा जितशत्रु राजाए पोताना राज्य उपर अजितकुमारने अधिपति कर्था अने सगरने
युवराज पद उपरे स्थापित कर्था, अने पोताना सहोदर सुमित्र सहित राजा जितशत्रुने दीक्षा ग्रहण करी अजित राजाये पण केटलोके
काळ राज्य परिपालन करीने तीर्थ प्रवर्तन समये पोताना राज्य उपर सगरने स्थापित करी पाते दीक्षा लीधी सगर तो चउद रत्नो

उत्पन्न भवार्थी छ खंडवाळा भरतक्षेत्रनु राज्य साधी चक्रवर्ती थइ पृथ्वीनुं परिपालन करवा लाग्या.

उत्तराध्य-

यन सूत्रम्

॥९६६॥

भाषांतर

अध्य० १८

॥९६६॥

तस्य पुत्राः षष्टिसहस्रसंख्याका जाताः, सर्वेषां तेषां मध्ये ज्येष्ठो जन्हुकुमारो वर्तते. अन्धदा जन्हुकुमारेण कथं-
चित्सगरः संतोषितः. स उवाच, जन्हुकुमार! यत्तव रोचते तन्मार्गय! जन्हुकुवाच तात ममास्त्ययमभिलाषः, यत्ताता-
नुज्ञातोऽहं चतुर्दशरत्नसहितोऽखिलभ्रातृपरिवृतः पृथ्वीं परिभ्रमामि. सगरचक्रिणा तत्प्रतिपन्नं. प्रशस्ते सुहृते सगरच-
क्रिणः समीपात्स निर्गतः सखलवाहनोऽनेकजनपदेषु भ्रमन् प्राप्तोऽष्टापदपर्वते. सैन्यमधस्तात्त्रिवेद्य स्वयमष्टापदपर्वत-
मारूढः दृष्ट्वांस्तत्र भरतरेन्द्रकारितं मणिकनकमयं चतुर्विंशतिजिनप्रतिमाधिष्ठितं स्तूपशतसंगतं जिनायतनं. तत्र
जिनप्रतिमा अभिवंद्य जन्हुकुमारेण मंत्रिणः पृष्टं, केन सुकृतवतेदमतीवरमणीयं जिनभवनं कारितं? मंत्रिणा कथितं
भवत्पूर्वजेन श्रीभरतचक्रिणेति श्रुत्वा जन्हुकुमारोऽवदत्, अन्यः कश्चिदष्टापदसदृशः पर्वतोऽस्ति? यत्रेदृशमन्यं चैत्यं
कारयामः. चतसृषु दिक्षु पुरुषास्तद्देवपणाय प्रेषिताः, ते सर्वत्र परिभ्रम्य समायाताः, ऊचुश्च स्वामिन् ईदृशः पर्वतः
क्वपि नास्ति, जन्हुना भणितं यथेवं वयं कुर्म एतस्यैव रक्षां. यतोऽत्र क्षेत्रे कालक्रमेण लुब्धाः शठाश्च नरा भविष्यंति.
अभिनवकारणात्पूर्वकृतपरिपालनं श्रेयः. ततश्च दंडरत्नं गृहित्वा समंततोऽष्टापदपार्श्वेषु जन्हुप्रसुखाः सर्वेऽपि कुमाराः
खानुं लग्नाः. तच्च दंडरत्नं योजनसहस्रं भित्त्वा प्राप्तो नागभवनेषु, तेन तानि भिन्नानि दृष्ट्वा नागकुमाराः क्षरणं
गवेषयंतो गता नागराजज्वलनप्रभसमीपे, कथितः स्वभवनविदारणवृत्तांतः. सोऽपि संभ्रांत उत्थितोऽवधिना ज्ञात्वा
क्रोधोद्धुरः समागतः सगरस्तुतसमीपं, भणितवांश्च भो भो किं भवद्भिर्दंडरत्नेन पृथ्वीं विदार्यास्मद्भवनोपद्रवः कृतः?

आ सागरने साठ हजार पुत्रो यया ते सर्वेना मध्यमां ज-हुकुमार ज्येष्ठ=सहृयी महोद्यो=हतो. एरु समये जन्हुकुमार कोइ मसगर्मा सगरने सतुष्ट कर्यां तेथी ते रोल्या के-‘जन्हुकुमार! तने जे मये ते मागी छे’ जन्हु वोल्यो के-‘तत! मारो एवो अभिलाप छे के तातनी आज्ञा लइ चउद रत्न सहित समग्रभाइओने साये लइ पृथ्वी परिभ्रमण करु’ सगर चक्रीए आ बात मजूर करी. साठ मुहूर्त जाइने सगरचक्री पासेयी सैन्य तथा वाहनो सहित नीकल्या. अनेरु देशोमां फरता फरता अष्टापद पर्यंत पासे आठ्या सकल सैन्यने नीचे राखीने पावे सग भाइआने साये लइ अष्टापद उपर चढ्या, त्यां भरत नरेन्द्र करावेलां मणिमुवर्णमप बोवीश जिनप्रतिमाओए अधिष्ठित तथा सैफडो स्तूपसगत मिनायतन जोया जिनप्रतिमाओनु अभिवदन करी जन्हुकुमार मन्त्रिओने पृथ्वु के-‘आ अत्यंत रमणीय जिनभवन क्या पुण्यशालिये करावेला छे! मन्त्रिओये रघु के-‘भापना पूर्वज श्रीभरतचक्रोये आ निर्माण करावेल छे,’ आ सामलीने जन्हुकुमार वीन्या के-‘आ अष्टापद पर्यंत जेवो अन्य कोइ अष्टापद पर्यंत छे? ज्यां आपणे आवुज बीजु चैत्य करावीये चारे दिशाओमां शोध करवा पुरुषो मोरुलवाया आव्या, तेओ सर्वे भ्रमण करीने पाछा आठ्या अने वोल्या के-‘स्वामिन! आवो पर्वत क्याय नथी’ त्यारे ज-हुकुमार कथु-‘जो पम होय तो आपणे आ पर्वतनी रक्षा करीये कारण के आ क्षेत्रमां काळे करी लोथी तथा शठ पुरुषो यासो माटे भवु कराववाना करना पूर्व करेलानु परिपालन विशेष श्रेयस्कर छे, आम विचारी दड रत्न हाथमां लइ जन्हु वगेरे सर्वेय कुमारो अष्टापदने पहले चारे तरफ खोदवा लाग्या ए दहरत्नवट्टे योजन सहस्र भेदी नागभवनें पर्शेच्या. पोतानां स्थान भेदावा जोइ नागकुमारो शरण गोवता गया अवलनपथनागनी समीपे पोताना भवनो

विदारी नाख्यानो बधोय वृत्तांत कहीं देखाड्यो. ए सांभळीने ज्वलनप्रभ नाग संभ्रममां उभो धइ अवधिज्ञानथी जाणी कोभयी धूंधवतो सगरसुत समीपे आवीने बोल्यो-अहो! तमे दंडरत्नबडे आ थुं पृथ्वीने विदारी अमारां भवनोने उपद्रव करवा मांड्यो छे? आ तमे वगर विचार्ये साहस आदर्यु छे. कहेल छे के—

अपपवहाए नृणं । होइ बलं उत्तणाण भुवणंभि ॥ गियपक्खवलेणं चिविय । पडइ पयंगो पईवंभि ॥ १ ॥ ततो नागराजोपशमननिमित्तं जन्हुना भणितं, भो नागराज ! कुरु प्रसादं, उपसंहर क्रोधसंभरं, क्षमस्वास्मदपराधमेकं, न ह्यस्माभिर्भवतामुपद्रवनिमित्तमेतत्कृतं, किंत्वष्टापदचैत्यरक्षार्थमेपा परिखा कृता. न पुनरेवं करिष्यामः. तत उप-
शांतकोपो ज्वलनप्रभः स्वस्थानं गतः. जन्हुकुमारेण भ्रातृणां पुर एवं भणितं, एपा परिखा दुर्लभ्यापि जलविरहिता न शोभते, तत इमां नीरेण पूरयामः. ततो दंडरत्नेन गंगां भित्वा जन्हुना जलमानीतं भृता च परिखा. तज्जलं नाग-
भवनेषु प्राप्तं. जलंप्रवाहसंप्रस्तं नागनागिनीप्रकरमितस्ततः प्रणश्यंतं प्रेक्ष्य प्रदचावधिज्ञानोपयोगः कोपानलज्वालामा-
लाकुलो ज्वलनप्रभ एवमचिंतयत्, यदहो ! एतेषां जन्हुकुमारादीनां महापापानां मयैकवारमपराधः क्षांतः, पुनरधि-
कतरमुपद्रवः कृतः, ततो दर्शयाम्येषामविनयफलं. इति ध्यात्वा ज्वलनप्रभेण तद्वधार्थं नयनविपा महाफणिनः प्रेषिताः,
सैन्ये हाहारयो जातः, मंत्रिणोक्तमेते तु तीर्थरक्षां कुर्वतोऽवश्यभावितयेमामवस्थां प्राप्ताः सदृतावेव गता भविष्यंतीति
किं शोच्यते ? अतस्त्वरितमितः प्रयाणं क्रियते, गम्यते च महाराजचक्रिसमीपं.

आ भुवनया उत्तरीयाञ्चोत्तु बल बलते आत्मवचने माटेज यह पढे छे मतम पोतानी पाखोना बलबडेज मदीपमां प्रवेश करे छे'—आवा नागना वचन सांभळी नामराजने शांत करवा माटे जन्हुकुमार कहु के—हे नागराज ! भाग प्रसन्न यह क्रोधने शमावो, अमारो आ एक अपराध समा करो. अमे आ कइ आपने उपद्रव करवा करेलु नथी किंतु अद्यापदनां चेत्योना रक्षणार्थ आ परिला (खाइ) फरी हवे फरी अमे एम करीशुं नहि. आ साअळी जेनो कोप उपजात ययो छे एवो ए ज्वलप्रभ नागराज पोताने स्थाने गयो जन्हुकुमार पोताना भाइओ आगळ एम कहु के—'आ खाइ जोके दुर्लभ्य=कोइथी ओळगी न शक्य तेवी=डे तो पण पाणी विना न शोभे, माटे ए खाइने पाणीपी भरी दइए तदनतर ददरल बती गगाने मेवी जन्हुकुमार जळ कावी खाइने भरी दीधी गगाना प्रवाह ता खाइ भरतां उपरयी वहीने नागभचने पहोच्यो जळ प्रवाहवी त्रास पापी नाग नागिनी समुदाय आय तेम भाग नाग करवा छाग्यो ते जोइने पाछो ज्वलनप्रभनागराज अवधिज्ञानना उपयोगयी जन्हुकुमारादिकु कृत्य जाणी कोपाग्निनी उवाळाभोयी बेरायेलो—'अरे आ जन्हुकुमारादिक महापापीओनो एरुवार अपराध मे समा कयों छतां फरीवार अधिक्तर उपद्रव तेओए कयों ? हवे तो मारे तेओना अविनयलु फळ तेओने देखादयुंज जोइए' आय विचारी ज्वलनप्रभ नागराज तेओना बचने माटे नेत्रमां जेने विप रहेलु छे एवा केटलाएक महानागो मोकल्या ते नागोए ए खाइना जळनी अदरना मार्गे ल्यां जइ बहार नीकळी ए वथा कुमारोने नेत्रोची जाया के सवें कुमारो विपाग्निनी वळीने राखना दगळा यह गया सर्व कुमारोने भस्मी-भूत एयेला जोइने सै-यमां हाहाकार यह रह्यो मत्रिप कहु—आ वथा तो विरहसा कर्ता अवश्य भागीने लीत्रे आ अवस्थाने पाग्या, पण ते सर्व सद्गतिनेज पाग्या ह्यो तेथी तेओनो शोक शु करवो ? माटे हवे तो अर्होथी सुरत प्रयाण करवु अने महाराज

चक्रीनी समीपे जवुं उचित छे.

सर्वसैन्येन मंत्रिवचनमंगीकृतं, ततस्त्वरितप्रयाणकरणेन क्रमात्प्राप्तं स्वपुरसमीपे. ततः सामंतामात्यादिभिरेवं विचारितं समस्तपुत्रवधोदंतः कथं चक्रिणो वक्तुं पार्यते ? ते सर्वे दग्धाः, वयं चाक्षतांगाः समायाता एतदपि प्रकामं अपाकरं. ततः सर्वेऽपि वयं प्रविशामोऽनौः एवं विचारयतां तेषां पुरः समायात एको छिजः. तेनेदमुक्तं, भो वीराः ! क्रिमेवमाकुलीभूताः ? सुंचत विपादं; यतः मंसारे न किंचित्सुखं, दुःखमत्यंतमदृशुनमस्ति. भणितं च—

सर्व सैन्ये मंत्रीनुं वचन स्वीकारी त्यांथी तरत प्रयाण करी क्रमे करी पोताना नगरनी समीपे आवी पहेँच्या. त्यारे सामंत तथा अमात्य आदिक भेळा मळी विचार्युं के—‘समस्त पुत्रना वधनो वृत्तांत चक्रीनी आगळ केम कही शकाय ?’ ते सर्वे बळी सुआ अने आपणे आवाद शरीरवाळा पाळा आन्या; ए पण आपणने शरमाननाहं के तेथी आपणे सर्वे अग्निमां प्रवेक्ष करीए.’ आम ज्यां विचार करे छे तेदळामां एक ब्राह्मण आगळ आनीने बोल्यो के—‘हे वीरो ! आप आकुल केम थाओ छो ? खेद छोडी द्यो; कारणके आ संसारमां एवुं अदृशुत सुख के दुःख कंड छेज नहिं कहुं छे के—

कालंमि अणाइए । जीबाणं विविहकम्मवसमाणं ॥ तं नत्थि संविहाणं । जं संसारे न संभवइ ॥ १ ॥ अहं सगरचक्रिणः पुत्रवधव्यतिकरं कथयिष्यामि. सामंतादिभिस्तद्वचः प्रतिपन्नं. ततः स द्विजो मृतं बालकं करे धृत्वा सुष्टोऽस्मीति बदनं सगरचक्रिणद्वारे गतः, चक्रिणा तस्य विलापशब्दः श्रुतः. चक्रिणा स द्विज आकारितः, केन सुष्टोऽसीति चक्रिणा पृष्ठः स ग्राह, देव ! एक एव मे सुतः सर्पेण दष्टो मृतः, एतद् दुःखेनाहं विलपामीति, हे करुणासागर !

त्वमेव जीव्य ? अस्मिन्नवसरे तत्र मयिसामना' मासा', चक्रिणं प्रणम्य चोपविष्टा', तदानीं चक्रिणा राजवैद्यमाकांक्ष्य-
मुक्त, एन निर्विष कुरु ? वैद्येन तु चक्रिस्तुतमरणं श्रुतवक्तोक, राजन् । मस्मिन् कृले कोऽपि न मृतस्तत्कुलाद्गम्य यथेय
आनयति तदैवमह जीवयामि

'मा अनतशालमा विविष यथेन वसगत यथेन जीवने एतु कः एव संविधान (वनाव) नयी के जे ससारमा न सपव' ।
माटे तमे मुसाआ मा, इ सगरचक्रीने पुत्रवधनो वृत्तात वही आबीश, सायतादिके आ वचन मान्य कर्तु ते पछी ते ब्राह्मण एक
मुपला चालकने हाथमां छः 'हाथ रे हु मुहो' आप पोकार करतो सगर चक्रीना शुद्धार आगळ गयो चक्रीये ब्राह्मणना विलाप
शब्दो साभळीने तेने पोता पासे बोलायो अने 'केजे सार सुट=चोर्युं=? आम पूछ्यु, तयारे ब्राह्मण गोहयो के-हे देव ! आ मारा
एकना एक पुनने सर्व हरयो अने मरी गयो, आ इ खयी हु विनाप कर छु, हे कत्तनासागर ! तमे आने जीवतो करो' आज
अवसर त्या धत्री सामत वगेर आया धने चक्रोने प्रणाम करीने घेठा, आ टाणे चक्रीये राजवैद्यने बोलावीने फशु के-आ
गालकने निर्विष करो' 'बेले प्रथमयी चक्रिना पुत्रोना मरण खर जाण्या हता तेथी फशु के-हे राजन् ! जेना कुळमां कोड एण
सुभो न हाथ तेना हुळयी जो आ ब्राह्मण भस्म लड आवे तो आ बालक ने जीवतो करी दव'

टिजेन गृहे गृहे प्रश्नपूर्वक भस्म मार्गित गृहमनुष्या समस्तपितृप्रातृदुहितृप्रमुखकुटुम्बरणायाचल्यु द्विज-
चक्रिसमीपे समागत्योवाच, नास्ति वैद्योपदिष्टादशभस्मोपलब्धि, सर्वगृहे कुटुयमनुष्यमरणसद्भावात् चक्रिणोक्त
पद्येव तर्तिक स्वपुत्र शोचसि ! सर्व साधारणमिद मरण उक्त च-किं अतिथि कोइ सुवणे ! जस्म जायाइ नेव यायाइ ॥

सीयन्ति सव्वसत्ताइं । एत्थ न कम्मन्ति मंत तंताइं ॥ कदिपि किं पोसं कुणइ ॥१॥ ततः परित्यज्य शोकं कुरु परलोकहितं ? मूलं एव हते नष्टे मृते करोति शोकं, विप्रेण भणितं महाराज ! सत्यमेतत्, न

त्यज्य शोकं कुरु परलोकहितं ? मूलं एव हते नष्टे मृते करोति शोकं. विप्रेण भणितं महाराज ! सत्यमेतत्, न

कार्योऽत्र जनकेन शोक, ततस्त्वमपि मा कार्यो शोक, असंभावनीय भयं शोककारणं जात सश्रतेन चक्रिगा
 पृष्ट भो विप्र ! कीदृशं मम शोककारणं जात ? विप्रेण भणितं देव ! तत्र पष्टिमहत्वा' पुत्रा कालं गता इदं श्रुत्या
 चक्री वसप्रशराहत इव नष्टचेनन' सिंहासनाग्निपतितो मूर्छित, सेमकैरुपचरितश्च मूर्छावसाने च शोकातुरमना
 मुक्तकलकठेन नरोद, एव विलापाश्च चकार, हा पुत्रा ! हा हृदयदग्निता ! हा यशुवल्लभा ! हा शुभस्वभाव !
 हा विनीना ! हा मरुत्पुत्रनिधय ! कथं मामनाथपुत्रस्या यय गता ? मुग्धकिरहासंभ्य मम दर्शने ददत ? हा निर्दय
 पाप रिचे ! गरुदनेव सर्वास्मान् बालकान् महरतस्तत्र किं पूर्णं जान ? हा निरुहइदं ! अन्धमनुनरगतस्तत्र
 किं न सत्तराह भवसि ? एव निलपमानश्चक्रो तेन विप्रेण भणितं मजराज ! तत्र मम मार्येवमुपदिष्टवान्, स्वयं
 च कथं शोकं गच्छसीति ? इत्तं च —

“सर्वं प्राणीमा मीदाय छे एषा मत्र तत्र निगेरे कइ काम आवता नत्री भइएने प्राणीन पदार्थमा विधि एग शु पौहएयराक्रम
 करे=करी शके ? १” माटे शारना परित्याग करीन कइ परलोकहित करो कइ वस्तु गो=हरी जाय, नष्ट गाय भयवा रगी मरी
 जाय त्यारे, मूर्ख होय तेज शोर करे, आवां चक्रीना बचन साम्बळी ब्राह्मण बाल्यो के=‘हे मजराज ! भाये फलु ते सत्य छे भाम
 पिताये शोक नत्र करवो जोइए माटे तये एण शोक न करओ तयने एण नहि धारलु शोकरु बागण ययु छे सश्रत यइ चक्रोये
 पूछयु=‘हे विप्र ! मने शु शोकनु कारण वन्यु ? १’ ब्राह्मणे बल्लु=देव ! तमारा माठ हजार पुगो कालपर्यन्ते पाम्या ने’ आटु
 साभळतां तो रक्री जाणे खमप्रहारयी हणाया हाय तेम नष्ट चेतन यइ सिंहासन उपरयी मूर्छां लाइ पडी गया, सेवकोये उपचार

करवाथी मूर्छा उतरी पटले शोकातुर मन थड मुक्त कहे रोमा लाग्या. 'हा पुत्रो ! हा हृदय प्रिय ! वंधुवृद्ध ! शुभस्वभाववाळा ! हा विनीत ! हा सकलपुणनिधानरूप पुत्रो ! मने अनाथ करी छोडाने तमे कैम गया ? नमारा पिरहणी पीडित एसा मने दर्शन दीवो, अरे निर्दय पाप मित्रे ! परुद्धय वग वाळकांनो संहार करीने तांनं गूं पूकूं थावानुं हनुं ? हे निष्ठुर हृदय ! अगला पुरस्करणना मनापयी तारा मॅकडो कटका कैम नथी यइ जता ?' आप तिलाप तरता चकीने द्वाळजे कलुं हे - 'मठाराज ! इमणाज तमे मने उयदेज देता हता अने तमे पोते आप शोकवज्र कैम थाओ छो ? स्पुं छे हे -

परवमणंमि सुहृणं । संसारामारवं कहहू लाओ ॥ गिर्यबंधुजणचिगासं । सत्त्वस्सचि चलड धीरत्तं ॥ १ ॥ एक-
पुत्रस्यापि मरणं दुस्सहं, किं पुनः पटिसाहस्रपुत्राणां ? तथापि सत्पुरुषा जगमनं संहते, पृथिव्येग वज्रनिपातं महते,
नापर इति. अतोऽवलंब्यस्व सुवीरत्वं ? अलमत्र विलपितेन. यत उत्तं-सोयंताणं वि नो ताणं । कम्मबंधो उ केवलो ॥
तो पंडिया न सोयंति । जाणंता भवस्त्वयं ॥ १ ॥ एवमादिवचनचिन्तामैत्रिणेण स्वस्ती कूनो राजा, भणिताश्च तेनेव
मामंतमंत्रिणः, वदंतु यथावृत्तं पटिसहस्रपुत्रमरणव्यतिकरं. तैरुक्तः सकल्योऽपि तद्व्यतिकरः, प्रधानपुरुषैः सर्वैरपि
राजा धीरतां नीतः, उचितकृत्यं कृतवान्.

“ पारकाना व्यमन=दुःख मसंगे संगारानी भसारता सर्वं लोकं मुखेयो कहे छे एण उपारे निजचन्पुनननो विनाग थाए
त्यारे संचेनुं धीरत्व चळित थइ जाय छे. ?” एक पुत्रनुं मरण दुःख पाय नो पछी भाठ हजार पुत्रेनुं तो रुईवूज थुं ? तथापि
तत्पुरुषो दुःखाने सहन करे छे. वज्रनिपातना आंचराने पृथिवीज सही नके अपर सहन न करी नके पाटे धीरत्वने अचळंकी

इसे बिलाप करवानु रहेगा छो कष्ट छे के-शोककी कइ त्राण=रक्षण नयी मळहु प्रत्युत केवल कर्म रथ थाय छे तेयी भव=संसारु स्वरूप जाणनारा पेहित पुरुषो शोक करवान नयी. १' आचां वचनो समळावीने एत्राहणे राजाने जरा रसथ करी मत्रिओने कष्ट के साठ इअर पुवोना मरणनो वयो होय तेवो तयाय वृत्ताव राजाने रही समळावो. ते मत्रिओए ज्यारे सथलो वृत्तात कही समळावयो अने मथानादिक पुरुषोए राजाने धीरता आपी एटछे राजाए सथलु उचित कृत्य कर्यु

अत्रोतरेष्टापदामस्रवासिनो जनाः श्रणतश्चिरस्काश्चक्रिणो एव कथयति, यथा देव । यो युष्मदीयसुतेरष्टापदरक्ष-
णार्थं गगाप्रवाह आनीत, स आसन्नश्रामनगराण्युद्भवति, त भयद्विवारयतु देवः अन्यस्य कस्यापि तद्विवारणश-
क्तिर्नास्तीति चक्रिणा स्वपौत्रो भगीरथिर्भणित, वत्स ! नागराजमनुज्ञाप्य दृढरत्नेन गगाप्रवाह नय समुद्र ? ततो
भगीरथिरष्टापदसमीप गत, अष्टमभस्केन नागराज आराधितः समागतो भणति, किं ते सगदयामि ? प्रजामपूर्वं
भगीरथिना भणित तव प्रसादेनासु गगाप्रवाहमुदधिं नयमि, अष्टापदामबलोकाना महानुपद्रवोऽस्तीति नागराजेन
भणित, विगतभयस्त्वं कुरु स्वसमीहित ? निवारयिष्याम्यहं भरतनिवासिनो नागान्, इति भणित्या नागराज
स्वस्थान गत 'भगीरथिनापि कृता नागाना बलिकुसुमादिभि पूजा, ततप्रश्रुति लोको नागबलिं करोति भगीरथि-
र्दृष्ट्वेन गगाप्रवाहमाकर्षेन्न भजश्च यद्वह्न स्थलशैलप्रवाहान् प्राप्त' पूर्वसमुद्र, तत्रावतारिचा गगा, तत्र नागानां बलिपूजा
विहिता, यत्र गगा सागरे प्रवाहिता, तत्र गगासागरतीर्थं जात गगा जन्हुनाऽनीतेति जाहूवी, भगीरथिना नीतेति
भगीरथी. भगीरथिस्तदा मिलितैर्नगैः पूजितो गतोऽयोध्या पूजितश्चक्रिणा तुष्टेन स्थापित स्वराज्ये सगरचक्र

તિના શ્રીઅજિતનાથસમીપે દીક્ષા ગૃહીતા, ક્રમેણ ચ કર્મક્ષયં કૃત્વા સગરઃ સિદ્ધઃ.

આ અસામાજ અષ્ટાપદ સમીપે રહેનારા જનોએ આવી ચક્રાને પ્રણામ કરી કહ્યું કે—‘દેવ! આપના પુત્રોએ અષ્ટાપદની રક્ષા કરવા માટે ગંગાનો જે પ્રવાહ આપ્યો છે તે નજદીકના ગામ નગર વિગેરેમાં ઉપદ્રવ કરે છે, તે આપ નિવારો. એ નિવારવામાં બીજા કોઈની શક્તિ નથી. આ વચ્ચે ચક્રીએ પોતાના પૌત્ર ભગીરથને કહ્યું કે—‘વત્સ નાગરાજની અનુજ્ઞા લઈ દંડરત્નવડે ગંગાના પ્રવાહને સમુદ્રમાં લઈ જાઓ. તે પછી એ ભગીરથ અષ્ટાપદ સમીપે ગયા. અર્જુનવત (વ્રત)વડે નાગરાજ આરાધ્યા. ત્યારે નાગરાજ પ્રત્યક્ષ આવીને બોલ્યા કે—‘કહો શું તમારે માટે કરવાનું છે? ત્યારે પ્રણામ કરી ભગીરથે કહ્યું કે—તમારા પ્રસાદથી હું આ ગંગાપ્રવાહને સમુદ્રે લઈ જાઉં. અષ્ટાપદ પાસેનાં લોકોને મહાન્ ઉપદ્રવ થાય છે. નાગરાજે કહ્યું—નિર્ભય થઈને તમે જે ધાર્યું હોય તે સુલેખી કરો. ભરતનિવાસી નાગોને હું નિવારીશ.’ આટલું બોલીને નાગરાજ સ્વસ્થાને ગયા. રાજા ભગીરથે પણ નાગોને વલિપુંખાદિકવડે પૂજી પ્રસન્ન કર્યાં, ત્યારથી લોકો નાગ વલિ વગેરે કરે છે. ભગીરથ પણ દંડવડે ગંગાપ્રવાહને આકર્ષી વચે આવતા ઘણા સ્થલ શૈલપત્રા-હોને ભાંગતો પૂર્વસમુદ્રને પહોંચ્યો. ત્યાં ગંગાને ઉતાર્યા અને ત્યાં પણ નાગોની વલિપૂજા કરી. જે ઠેકાણે ગંગા સાગરમાં પ્રવાહિત થયા તે ગંગાસાગરતીર્થ કહેવાળું. ગંગાને જન્મુ લાવ્યો તેથી જાન્મહવી કહેવાળા અને ભગીરથે સમુદ્રમાં મેલઝંપ્યાં તેથી ભાગીરથિ કહેવાળા. ભગીરથિ પણ ત્યાં મેલેલા નાગોએ પૂજિત થઈ પોતે અયોધ્યા ગયા. ચક્રીએ પ્રસન્ન થઈ સન્માનીને ભગીરથીને પોતાના રાજ્ય ઉપર સ્થાપિત કર્યા અને સગરચક્રવર્તીને પોતે અજીતનાથની સમીપે જઈ દીક્ષા ગૃહણ કરી, ક્રમે ક્રમે કર્મ ક્ષય કરી સગર સિદ્ધ થયા.

અન્યદા ભગીરથિના રાજા કશ્ચિદ્વિશયજ્ઞાની ઘટ્ટઃ, ભગવન્ ! કિં કારણં ? યજ્ઞન્દુપમુલાઃ ષષ્ટિસહસ્રા ભ્રાતરઃ

समकाल मरण प्राप्ताः ? ज्ञानिना भणित, महाराज ! एकदा महान सयत्नैवद्वयार्थं सम्मेतपर्वते प्रस्थितः । अरण्यमुल्लुह्यातिमग्रामं प्राप्तः, तस्मिन्नामिना सर्वेणानार्यजनेनाश्रयतमुपद्रुनो दुर्बचनेन यस्त्राश्रयनहरणादिना च, तत्प्रत्यय नदग्रामयासिलोकैरशुभं कर्म पदं तदानीमेकेन प्रकृतिभद्रकेण कुम्भकारेणोक्तं, भोपव्रवतेम तीर्थयात्रागत जन, इतरस्यापि निरपराधस्य परिवेष्टेजान मगपापस्य हेतुर्भवति, किंपुनरेतस्य धार्मिकजनस्य ? यतो गयेनम्य सप्तस्य स्या गतप्रतिपत्तिं कर्तुं न शक्तास्तदोपद्रव तु रक्षतेति भणित्वा कुम्भकारेण निवारित स ग्रामजन सप्तस्तनो गतः । अन्यदा तदग्रामनियामिनेकेन नरेण राजसन्निवेशे चौर्यं कृतं ततो राजनियुक्ते पुरुषे स ग्रामो द्वारपिधानपूर्वकं उयाहितः तदा स कुम्भकार माधुप्रमिध्या ततो निष्कासितोऽयस्मिन् ग्रामे गतः तत्र पट्टिमश्रजना दग्धा, उत्पन्ना विराट्विषयैतिमग्रामे कोद्रवित्वेन तां क्रोडव्यं एकरुप पुञीभूता स्थिता मति तत्रकृती समायात तद्यग्नेन ताः सर्वा अपि मर्दिता ततो मृतास्तो नानाग्रिघासु दुःखप्रचुरासु योनिषु सुखिर परिभ्रम्यान्नरभवे किंचिदुभकर्माराज्यं नगरचक्रिसुतत्वेनोत्पन्ना पट्टिसत्त्वप्रमाणा अपि ते तत्कर्मशेषयज्ञेन तादृश मरणव्यसनं प्राप्ता सोऽपि कुम्भकारस्तदा स्यापु क्षये मृत्वा एकस्मिन् मन्निवेये धनसमृद्धौ घणिगजान तत्र कृतसुक्रतो मृत्वा नरपति सजातः तत्र शुभानुपदेन शुभकर्मोदयेन प्रतिपन्नो शुभं च परिपाल्य ततो मृत्वा सुरलोकं गतः । नतद्वच्युनस्तच्च जहसुतो जात इदं भगीरथि श्रुत्वा सवेगमुपागतस्तमतिशयज्ञानिन नत्वा गतः स्वभवन इदं च भगीरथिपृच्छा सविधानक प्रसगत उच्यते इति सगरदृष्टात् २ ॥ ३५ ॥

एक वखते भगीरथीये एक अतिशय ज्ञानीने पूछुं के- 'हे भगवन ! आ जन्हुपमुख साठ हजार भाइओ एकज काले मरण पाम्या तेनुं कारण थुं हशे ?' त्यारे ते ज्ञानीए कहुं के- 'महाराज ! एक समये महोदो संघ चैत्यवंदनार्थे संमेतपर्वत भणी चाल्यो. अरण्य ओळंगीने छेछे गामे पहुँच्यो. ते गाममां रहेनारा सर्व अनार्य जाति जनोए अत्यंत कनेड्यो, दुर्वचनो कह्या अने वस्त्र धन तथा अन्नादिक तमाम वस्तु हरी गया. आम करीने ए गामवासी लोकोए अशुभ कर्म बाँध्युं. आ वखते एक भद्र प्रकृतिवाळा कुंभारे कहुं के- 'आ तीर्थयात्रा जता जनोने उपद्रव मा करो. अन्य कोइ निरपराध जनने दुःख देहुं ए महा पापनुं निमित्त थाय तो आवा धार्मिक जनोने क्लेश केम देवाय ? कदाच तमे आ संघनुं स्वागत अथवा तेओनी खातर वरदास्त न करी शको तो कंइ नहि पण तेओने उपद्रव बन्ध राखो=(म करो) आम बोलीने ते कुंभारे सर्वे ग्राम जनने निवार्या, एटले संघ तो गयो. एक वखते एम वन्युं के ए गाममां रहेनारा एक मनुष्ये राजाना महेलमां चोरी करी त्यारे राजनियुक्त जनोये ए गाम दरवाजा बन्ध करीने सळगाब्युं ते वखते पेलो कुंभार सारा माणस तरीके प्रसिद्ध हतो तेथी तेने काही मेल्थो ते वीजे गाम जतो रबो. आ वखते ए गाममां साठ हजार मनुष्यो दग्ध थया ते क्या विराठ देशमां छेडे आवेला गाममां कोद्रव (धान्य) रूपे उत्पन्न थया. ए कोद्रव एक स्थले ढगलारूपे पढेल हता त्यां एक हाथी आन्यो तेना चरणबडे वधाय कोद्रव मर्दित थइ मृत थया ते नाना प्रकारनी बहु दुःखवाळी योनिओमां घणाक काळ मूथी परिभ्रमण करी अनंतर भवमां कंइ सुकृत कर्म उपार्जन करी आ भवमां सगरचक्रीना पुत्ररूपे उत्पन्न थया. साठ हजार संख्याना प्रमाणवाळा पण ते सर्वे कंइ कर्मशेषने वश थतां तेवा मरणव्यसनने पाम्या. पेलो कुंभार पण तेनुं आयुः क्षीण थतां मरीने कोइ एक प्रदेशमां धन समृद्ध बणिक् अवतर्यो. त्यां सुकृत करी मरीने राजा थयो त्यां पण पाछळना शुभ

अनुवचने लीधे शुभ कर्मनो उदय धतां मुनिषर्म स्वीकार्यो शूद्र आचार पाळां भरण पापीने सुरलोके गयो. त्यांची द्युत यद्ने तु जन्हुनो पुत्र भगीरथि धयो छो आ सायलीने भगीरथि राजा सवेगने पाण्या अने ए अविशय ज्ञानीने प्रणास करी पोताने भवने गया आ भगीरथिनु प्रश्न तथा उत्तररूप सविधानक प्रसंगी कष्ट आ प्रमाणे सगर दृष्टात निरूपण करवामा आयु' ३५

चदत्ता भारद्वाज वास । चक्रवर्ती महर्षिण ॥ पञ्चजम्भुमुगमो । मयव नाम महायसो ॥ ३६ ॥

[ब्रह्मसा०] भारतवर्षे तेजोने महोदी ऋद्धिवाळो महायशस्यो मयवा नामना चक्रवर्ती प्रमत्या पाण्या ३६

व्या०— पुनर्मयवनामा तनीयचक्रवर्ती भारत क्षेत्र त्यक्त्वा प्रवर्ज्य दीक्षामभ्युगतश्चारित्र प्राप्त कीदृशो मयवा? महर्षिरुद्रवर्णशरत्नवनिधानधारको वैक्रियर्द्धिधारी वा पुम कीदृश ? महायशा चिस्तीर्णकीर्ति ॥ ३६ ॥

मयवा नामना प्रीजा चक्रवर्ती भाग्य क्षत्रना त्याग करीन प्रज्यान्दीक्षाने अभ्युगत यथा अर्थात् चारित्रने प्राप्त यथा केवा मयवा ? महर्षिरुद्रवर्णशरत्न तथा नवनिधानना धारक, अथवा वैक्रिय ऋद्धिधारी तथा महायशा=विस्तीर्ण कीर्तिमान् ३६

अत्र मयवाक्ष्यस्य चक्रिणो दृष्टात —

इहैव भरतक्षेत्रे श्रावस्थां नगर्यां समुद्रविजयस्य राज्ञो भद्रादेव्या कुक्षौ चतुर्दशमहास्वप्नसूचितो मयवनामा चक्री समुत्पन्न . स च यौवनस्यो जनकेन वितीर्णराज्यं क्रमेण प्रसाधितभरतक्षेत्रस्वतीयश्चक्रवर्ती जात सुचिर राज्यमनुभवतस्तस्यापदा भवविरक्ता जाता स एव भावयितु प्रवृत्त, येऽत्र प्रतियधहेतवो रमणीया पदार्थास्तेऽस्थिराः, उक्तं च—हियइच्छिया उ दारा । सुआ विणीया मणोरमा भोगा ॥ विउला लच्छी देरो । निरामओ

दीहजीवित्तं ॥ १ ॥ भवपडिचंधनिमित्तं । एगाडवत्थु न चरं सव्वंपि ॥ कट्ठवयदिणावसाणे । सुमिणोभोगुड्व न हि किंचि ॥ २ ॥ ततोऽहं धर्मकर्मणुद्यमं करोमि, धर्म एव भवांतरानुगामी. एवमादिकं परिभाष्य पुत्रनिहितराज्यो मघवा चक्री प्रव्रजितः. कालक्रमेण विविधतपश्चरेन कालं कृत्वा सनत्कुमारे कल्पे गतः. इति मघवदृष्टांतः.

अत्रे मघवाख्य चक्रीनुं दृष्टांत कहेवाय छेः—आ भरत क्षेत्रभाज आवास्ति नगरीमां समुद्रविजय नामना राजाने भद्रादेवी नामनी राणीनी कूले चतुर्दश महास्वसमूचित मघव नामे चक्री जन्म्या. ते ज्यारे युवावस्थाने प्राप्त थया त्वारे पिताए तेने राज्य सोप्युं अने क्रमेकरी भरतक्षेत्रनुं प्रसाधन करी चक्रवर्त्ती बन्या. लांवा समय पर्यंत राज्य सुखानुभव करतां एक व्रतते तेने भव=संसारथी विरक्तता उपजी. तेना मनमां एम लागवा मांझुं के—अहीं प्रतिबंध हेतुभूत रमणीय पदार्थों छे ते वधाय अस्थिर छे. कहुं छे के—‘मनवांछित स्त्रीयो, विनयवान पुत्रो, मनगमता भोगो, विपुल लक्ष्मी, निरामय=नीरोग देह तथा दीर्घ जीवित; १, आ मघकुं भव प्रतिबन्धनुं निमित्त=हेतुभूत छे. ए सर्वे पण श्रेष्ठ नथी, कैटलाक दिवसोने अंते स्वप्नना भोग जेवुं कंथुइ नथी, २, माटे हुं धर्मकर्ममां लयम करुं, केमके भवांतरमां धर्मज पाछळ आनवानो छे. आवा आवा विचार करी पुत्रने राज सोंपी मघवा चक्री प्रव्रजित थया. काल क्रमे विविध तप आचरी मृत थइने सनत्कुमारकल्पमां देव थया. ३६ इति मघव दृष्टांतः ॥

सगंकुमारो मणुस्सिंदो । चक्रवर्त्ती महद्दिण ॥ पुत्तं रज्जे ठचिउत्ताणं । सोविराया तवं चरे ॥ ३७ ॥

[सगंकुमारो०] मनुष्येन्द्र, महोदी ऋद्धिवालो, सनत्कुमार चक्रवर्त्ती, पुत्रने राज्य पर स्थापीने ते राजाप पण तप भाचर्युं. ३७

व्या०—पुनः सनत्कुमारो मनुष्येन्द्रश्चतुर्थचक्री, सोऽपि तपश्चारित्रं समाचरेदित्यर्थः किं कृत्वा ? पुत्रं राज्ये

स्थापयिष्या स च कीदृशः ? महर्दिक ॥ ३७ ॥

वकी सनत्कुमार पनुष्येन्द्र, चतुर्थ चक्रवर्ति यथा तेणे पण तप = चारिखु आचरण कर्तुं केम करीने ? पुत्रने राज्य उपर स्थापीने ते केवा महर्दिक = महोदी क्रुद्धियाळा ॥ ३७ ॥

उपराध्य

यन सुधम

॥ ९८ ॥

भाषानर

अ. घ. ०. १८

॥ ९८ ॥

अत्र सनत्कुमार दृष्टात —

अस्यत्र भरत क्षेत्रे कुरुजगलजन पदे इस्मिनागपुर नाम नगर तत्राश्वसेनो नाम राजा तस्य भयो महर्दिकी-
नाम्नी तयो पुत्रश्चतुर्वेगस्य जसूचितश्चतुर्थश्चकर्त्तुं मनत्कुमारो नामा तस्य सूरिकालिदीनयेन महर्दिकीसिंहेन पगम-
मित्रेण सम कलाचार्यसमीपे सर्वकलाभ्यासो जात सनत्कुमारा यौवनमनुप्राप्त अन्यदा वसनममयेऽनेकराजपुत्रन
गरलोकस्थितः सनत्कुमारः क्रीडार्थमुद्याने गत तत्राश्वक्रीडा कर्तुं सर्वं कुमार आश्वासुदा स एवमश्व खेलयति,
सनत्कुमारोऽपि जलधिरुहोलामिधान तुरगमारुह समकाल सर्वं कुमारै सह ततो निपरीतशिक्षितेन कुमारोऽव
तथा गति कृता, यथाऽपरकुमाराश्वा प्राप् पतिता, न कुमारोऽवस्यदृश्यीभूत ज्ञानगृप्तानो राजा सपरिकरस्तत्पृष्टे
चलित अस्मिन्श्वसरे प्रचडवायुवातु लग्न, तेन तुरगपदमार्गो भग्न महर्दिकीसिंहे राजाज्ञा मार्गयित्वो मार्गेणैव कुमा-
रमार्गणाय लग्न, प्रविष्टो भीषणा महादवीं तत्र भ्रमतस्तस्य उपमेकमतिक्वात एकस्मिन् दिग्से गत स्नोक भूमि-
भाग याधत, तावदेक महत्सरो दृष्टवान्, तत्र कमलपरिमलमाघातयान् श्रुतयांश्च मधुगगीनवेषणुरव, याव महर्दिकीसिं-
होऽग्रे गच्छति, तावत्सत्तणीगणमध्यस्थित सनत्कुमार दृष्टवान् विस्मयतमना महर्दिकीसिंहादित्यति, किं मयैप

विभ्रमो दृश्यते ? किं वा सत्य एवायं सनत्कुमारः ? यावदेवं चिंतयन्महेन्द्रसिंहस्तिष्ठति तावत्पठिनमिदं वंदिना-
जय आससेण नह्यल-मयंक कुरुसुवणलगणे खंभ ॥ जय तिहुअणनाह सण—कुमार जय लद्धमाहप्प ॥ १ ॥
ततो महेन्द्रसिंहः सनत्कुमारोऽयमिति निश्चितवन्.

अत्रे सनत्कुमारनुं दृष्टांत कहे छे:—आ भरत क्षेत्रमां कुरुजांगल देशने विषये हस्तिनागपुर नामनुं नगर छे, तेमां अब्धसेन नामे राजा हतो, तेनी सहदेवी नामे भार्या हती, आ बेयनो पुत्र चतुर्दशस्वप्नसूचित चक्रवर्त्ती बौथो सनत्कुमार नामनो थयो, आ सनत्कुमारे सुरिकालिन्दीना पुत्र महेन्द्रसिंह नामना परममित्रनी साथे कलाचार्य समीपे सकल कलाभोनो अभ्यास कर्यो. समय बीततां सनत्कुमार युवावस्थाने प्राप्त थयो. एक समये वसंतऋतुमां अनेरु राज पुत्रो नथा नगर लोकोंने साथे लइ सनत्कुमार क्रीडा करवाने उद्यानमां गया त्यां अब्धक्रीडा करवा सर्वे कुमारो घोडेस्वार थइ पोत पोताना घोडाने खेलाववा लाग्या. सनत्कुमार पण जलधिवल्लोल नामना पोताना घोडा उपर चडी सर्वे कुमारोनी साथे दोडावता हता तेठलमां विपरीत शिक्षा पामेला कुमारना घोडाये एवी गति लीधी के अपर कुमारोना घोडा आगल पड्या रखा अने कुमारनो घोडो तो अदृश्य थइ गयो. राजाने खबर थया त्यारे पोताना परिकर सहित तेनी पाछल चाल्या. आ टाणे प्रगंड वायु वावा लाग्यो तेथी घोडनो मार्ग भग्न थयो त्यारे साथे आवेला महेन्द्रसिं राजानी आज्ञा मागी आडधड मार्गे कुमारनी शोध करतो भयंकर महाटवीमां पेठो, तेमां भटक्रतां तेने एक वर्ष वीथुं. एक दिवसे ज्यां थोडोक भूमिभाग जाय छे त्यां तो एक महोदुं सरोवर दीहुं, त्यां तेजे कमलोनो परिमल सुंध्यो तथा वेणु-नादयुत मधुर गीत सांभळ्युं. ज्यां महेन्द्रसिंह आगल बधे छे त्यांतो तत्पणेना दोळाना मध्यमां आवेला सनत्कुमारने जोयो. मनमां

निस्सय शमी महेन्द्रसिंह विगार कावा लागो के-‘थु आते कंई हु’ विभ्रम जोउ छु ? कै आते सत्य सनत्कुमार छे ? ज्या आम परैद्रसिंह चिन्तन करे छे सेटछामां तो एक बंदिजने गवाती-‘अवसेनरूपी नपस्तलजा मृगाकंश्चद्र ! कुक्कुररूपी भुरगमां छागेछा स्तम ! त्रिभुवननाथ ! छव्य छे याहारम्य जेणे एवा हे कुमार ! तये जय पयो जय पयो १’ आ स्तुति सःपळी ते उपरायी आ सनत्कुमार छे एवो निधय थयो.

अथ प्रकाम प्रमुदितमन। महेन्द्रसिंह सनत्कुमारेण दूरादागच्छन् दृष्ट्वा सनत्कुमारोऽप्युत्पायाभिसुखमापयो महेन्द्रसिंहः सनत्कुमारपादयो पतिनः सनत्कुमारेण समुत्थापितो गढमालिगितश्च द्वावपि प्रमुदितमनस्कौ विद्याधरदत्तामने उपविष्टौ. विद्याधरलोकश्च तयो पार्श्वे उपविष्टः अथानदजलपूरितनयेन सनत्कुमारेण भजित, मित्र ! कथमेकाग्र्येण त्वमस्यामग्न्यामागतः ? कथं यात्र स्थितोऽहं त्वया ज्ञातः ? किं च करोति मयि रहे मम पिता माता च ? कथितं सर्वो वृत्तातो महेन्द्रसिंहेन, ततो महेन्द्रसिंहो धरविलासिनीभिर्मर्दितं स्नापितश्च भोजन द्वाभ्यां सममेव हृत भोजनावसाने च महेन्द्रमिहेन सनत्कुमार पृष्टः, कुमार ! तदा त्वं तुरगमेणापहन् कं गन ? कं हि गच्छ ? कुत एतादृशी कद्विस्तयया प्राप्ता ? सनत्कुमारेण चिन्तितं न युक्तं निजचरित्रकथनं मुखेन, इति सज्जिना रयय परिणीता खेचरेन्द्रपुत्री त्रिपुलमतीनाम्नी स्वप्रियसनत्कुमारवृत्तात् स्वविद्यायथेन कथयितुं प्रवृत्ता-—नदानो कुमारो भवदोदिपु पश्यत्सु तुरगमेणापहृतो माण्डव्या प्रविष्टः, द्वितीयदिनेऽपि तथैव धावतोऽश्वस्य मध्याह्नसमयो जातः क्षुधापिपासाकृत्स्नितेन आतेनाश्वेन निष्कासिता जिह्वा, कुमारस्तत उत्सीर्णः, सोऽश्वस्तदानीमेव मृन

आथी हर्षयुक्त मनवाळा महेन्द्रसिंहने दूरथी आवतो जोइ सनत्कुमार पण उभा थइ सामा आब्या. महेन्द्रसिंह सनत्कुमारना पगमां पड्यो, सनत्कुमार तेने उठावीने दृढ आलिगन आप्णुं. वेय जण मनमां घणो हर्ष पास्या अने विद्याधरे आपेला आसन उपर चेठा. वीजा विद्याधर लोकों ए वनेनी वाजुमां वेसी गया. तदनंतर आनंदाश्रुथी पूरित नेत्रवाळा सनत्कुमारे पूछ्युं के—‘हे भिन्न ! तमे एकलाज आ अटवीमा केय आवी चल्या ? अने ‘हुं अने हुं’ ए तमे केय जाण्युं ? नळी मारा वियोगमां मारा माता पिता थुं करे छे ?’ आम पूछतां महेन्द्रसिंह सयळो वृत्तात कही संभळावे ते पहेलां महेन्द्रसिंहने विलासिनीओए खूब अंने मर्दन करी नवराब्या ते पछी वन्नेये भोजन साये कर्युं. भोजन थइ रखा पछी महेन्द्रसिंह सनत्कुमारने पुछ्युं—‘ते वखते तमने घोडो क्यां लइ गयो ? पछी तमे क्या स्थिति करी ? अने आ वधी समृद्धि तमने केय मळी ?’ सनत्कुमारे विचार्युं के पोतानुं चरित्र पोताने मुखे कहेबुं योग्य नहीं तेथी तेणे पोते परणेली खेचरेन्द्र=विद्यारानी पुवी विपुलमतीने आंखयी इशारो कर्यो एटछे तेणे पोताना प्रिय सनत्कुमारनो वृत्तांत पोतानी विद्याना वळथी कहेवा मांड्यो,—‘ते वखते तमे वधा देखतां कुमारने घोडो वेगथी महोटी अटवीमां लइ गयो अने बीजे दिवसे पण तेबीज रीते घोडो दोढ्यो जतो हतो त्यां मध्यह्न समय थयो. भूख तरसथी आकुल तथा अति श्रान्त थयेको घोडो जीभ चहार काही उभो रह्यो कुमार घोडा उपरथी उतरी पड्या के तेज सणे घोडो पडीने मरी गयो.

कुमारस्ततः पादाभ्यामेव चलितः. तृपाक्रान्तश्च सर्वत्र जलं गवेपयन्नपि न प्राप. ततो दीर्घाध्वश्रमेण सुकुमारत्वेन चात्यंतमाकुलीभूतो दूरदेशस्थितं सप्तच्छदं दृक्षं पश्यन् तदभिमुखं धावन् कियत्कालानंतरं तत्र प्राप्तः. छायाया-मुपविष्टः पतितश्च लोचने आमयित्वा कुमारः. अत्रावसरे कुमारपुण्यानुभावेन वनवासिना यक्षेण जलमानीतं,

शिखिरशीतलजलेन सर्गांग सिक्त, आश्वासितश्च लब्धचेवनेन कुनारेण जल पीत, पुत्र च कस्य ? कुतो वानीत
जलमिदं ? तेन भणितमहं पक्षोऽत्र निगामी, सलिल चेदं मानसरोवरादानीत् कुमारैर्गोक्त यदि मा तदर्थमिनि,
तदा तत्र मानसरोवरे प्रक्षालयामि मङ्गपु, येन तत्पणोऽनयति तत् शुद्धा यक्षेण करतलसपुटे गृहीत्वा म नीनो
मानसरोवरं तत्र व्यसनापतितोऽगमिति स्तथा पुत्रेन वैताल्यगामिनाऽसितयक्षेण समं कुमारस्य युद्धं जान तथादि-

पत्नी तं पने चालता कुमार तरस्या यया, यद् गान्तां पण जलतो न मव्यु सुकुमार शरीरे लांनो पंथ करवाना श्रमया कुमार
अत्यंत आदुल यया गारे कोर नजर करता दूरदंशस्त्रिं सप्त-छद् (सातवण) नो वृष दीनो ते वरफ हाडां केटनीइ वारे त्या
पक्षोऽन्या अने छांयामां पेठा, त्यां आत्मा फरवीने कुमार पढी गया आ भवसरे कुमारना काइ पुण्यप्रभावे एक वनवासी यक्ष जळ
लइ आण्यो, शीसळ जळवरीं सर्व अग सोंच्यु अने आश्वासना करी तेथी सावध थइ कुमार जळपान करुं मने पूछणु कै-“ तपे
कोण छो ? तथा आ जळ वयावी लाव्या ? ” तेणे वृष्टु-“ हु आ स्थानमां रहेनारो यक्ष छु आ जळ मान सरोवरवी लावयो ”
कुमार वृष्टु-“ जो मने ते सरोवर देखडो ता हु त्यां आ मांक शरीर प्रफालिच क० तो मने आ ताप मने ” ते साभळी-या
तेनो हाथ पोताना हाथे झालीने मानसरोवर उपर लइ गया त्या वैताल्यपर्वतमां रहेनार असितास नामनो यप के जे सनकुमारना
पूर्वभवना वैरी हतो तेणे कुमारने व्यसन=दुःखमा पढेळा जाणी काथथ थइ कुमारनी साये युद्ध करा गच्छु

पक्षेण प्रथम मोदिततद. प्रपठ पवनो मुक्त, तेन नम स्थल बहुलधृत्याभकारित तनो विमुक्तादशमा उवड-
नज्वालापिगलकेशा पिशाचा मुक्ता, कुमारस्तेर्मनाय न मीनिं गत ततो नयनज्वालास्फुलिगयपिभिर्नागपादौ

कुमारो यक्षेण यद्धः, जीर्णरज्जुबंधनानीच तांस्त्रोटयतिस्म कुमारः. ततः करास्फालनपूर्वं मुष्टिमुदस्य यक्षः समायातः, तावता मुष्टिप्रहारेण कुमारस्तं खडीकृतवान्. पुनर्यक्षः स्वस्थो भूत्वा गुह्यतमरेण कुमारं घनप्रहारेण हनवान्. तत्प्रहारार्तः कुमारडिमन्नमूलद्रुम इव भूमौ निपतितः. ततो यक्षेण दूरमुत्तिक्षप्य गिरिनगः कुमारस्योपरि क्षिप्तः. तेन दृढ-पीडितांगोऽसौ निश्चेतनो जातः. अथ क्रियत्कालानंतरं लब्धसंज्ञः कुमारस्तेन समं बाहुयुद्धं चकार. कुमारेण करमुद्राराहतो यक्षः प्रचण्डवानाहतचून इव तथा भूमौ निपतितो यथा मृत इव दृश्यते, परं दैवत्वात्सं न मृतः, आराटिं कुर्वाणः स यक्षस्तथा नष्टो यथा पुनर्न दृष्टः. कौतुकाच्च मर्यागतविद्यानरैः पुष्पवृष्टिर्मुक्ता, उक्तं च जितो यक्षः कुमाररेणेति.

मथम तो ते यक्षे, मोटा झाडने उखेडो नाखे एगो पन मूरयो, तेयी आधुं आकाश धूळयी अंरुकरित थइ गयुं ते पछी अट्टहास्य करता अगिनी ज्वाला जेवा पीगळा केशवाळा पिशाचो मोरुल्या, पण कुमार ते पिशाचोयी जराय भय न पाग्या. ते पछी नेत्रमार्थी ज्वाळाना तणखा वर्पता नागोना पाशवडे यक्षे कुमारने बांध्या तेने हाथी जेम जुनी सोदरीने तोडे तेम कुमारने ते पाशने चोडी नाख्या त्यारे खभी ठोकी यक्ष मूठी उगामीने सापो आड्यो के कुमारने तेने मुष्टिप्रहारवडे भगन करी नाख्यो. नळी ते यक्ष स्वस्थ थइने अतिमत्सरथी हाथमां महांटा घण लइ तेनावडे कुमारपर प्रहार कर्यो ते प्रहारथी पीडित ययेलां कुमार, मूळ छेदातां वृक्ष जेम ते पृथ्वी पर पडी गयो. आ वखने यक्षे एक पर्वत घणे उंने उज्जालीने कुमार उपर फेंक्यो तेयी तेनां अंगो बहु पीडावाथी कुमार चेतनरहित जेवा थइ गयो. केटलीरु वारे संज्ञा आचतां कुमार उठीने ए यक्षनी साये बाहुयुद्धमां मंडाणा. कुमारने पोताना कररूपी मुद्गरना प्रहारथी यक्षने एवो हण्यो के ते प्रचंड गायुग्दे आघात पायेला आम्रवृक्षनी पेठे पृथ्वीपर मरी गया

जेवा थड पडी गया, पण देवयोनि हावायी मुत्रो नही किन्तु अरेराडी करतो ते यत्त एवो तो जीव लहने नाओं के ते फरी नज देव्याणो कौनूसी युद्ध जाचा आवेला विद्याधराए आगशर्मायी पुष्पवृष्टि मुत्री अने वधू के-नुपारे यत्तने जीत्या.

ततो मानममरमि यथेष्ट स्नातरोत्तीर्ण कुमारो याचस्तोक भूमिभाग गतस्नाततत्र यनप्रधगता अष्टो विद्या धरपुत्रीर्दृष्टवान् ताभिरप्यसौ स्निग्धवद्व्या विलेफित . कुमारेण चित्तमेता . कुन ममायाता मंति ? पृच्छाग्गमां स्वरूपमिति पृष्ट कुमारेण ताम्ना ममीये गत्या मपुरयाण्या, कुनो भवत्य आगता ? किमर्थमेतच्छृण्वमरणमल हन ? ताभिर्भणित मन्त्रभाग ! इतो नातिरूरे त्रियसगमाभिरानास्माक पुर्यस्ति, त्वमपि तत्रैवागच्छेति भणिन विकरीद जितमार्गन्नामा नगरीं प्राप्त . कथुकिपुरुवे राजभुवन नीन , इष्टश्च तद्वारस्यामिना आनुवेगाराज्ञा, अभ्युथानादिना स एतद्य . इह राज्ञा महाभाग ! त्वमेतामा ममाष्टक गानो यरो भव ? पूर्ण गत्रागानेन विमालिनाया मृनिनैयमानिष्ट योऽस्तिताक्ष यक्ष जेयति न गतामा भर्ता भविष्यति मनस्यमेता परिणयेति द्येणोक्ते कुमारेण तद्येति प्रनिषत् . राज्ञा महाभाग पूयक विवाह कुन , ककण कुमारकरे वद्ध, सुसध तापि मार्ध रनिषवने कुमार वयकोपरि निद्रा विगमे वात्मान मूमौ पश्यति किमेतदिति चिन्तितयाक्ष, कायद ककण च न पश्यति न न यिन्नमना कुमारसरो गतु प्रवृत्त अरण्यमध्ये न गिरिवरशिखरे मणिमयस्रभपनिष्ठित निगभयान इष्ट कुमारेण चिन्तितमिदमपीदृजालप्राय भविष्यतीति . तदामक्षे गावद्रतु प्रवृत्त . कुमारस्नाततद्रगान वरणस्तरण रुदत्या एकस्या नायां शब्द श्रुनयान्

ते पत्नी मानसरोवरमा यथेष्ट स्नान करी बहार भात्री थोदोक प्रदेश आगळ चाछे छे त्या वनमध्ये आवेळी भाठ विद्याधर

पुत्रीओने दीठी. आ कन्याओये कुमार तरफ स्नेहार्द्र दृष्टिथी जांथुं त्यारे कुमारे विचार्युं के “आ क्यांथी आवेल छे ? तेमनुं स्वरूप पूछुं” आम् धारीने कुमारे तेओनी पासे जइ मधुरवाणीथी पूछ्युं के—तमे बघी क्यांथी आवो छो ? अने आ शून्य शरण्यने सा माटे शोभाय्युं छे ?” तेओए कह्युं के—“हे महाभाग ! अहींथी थाडुं दूर प्रियसंगमा नामनी अमारी निवासस्थानभूत नगरी छे, तमे पण त्यां आवो” आटलुं बोली एक दासीने चीथ्युं ते दासीए मार्ग देखाछ्यो तेथी कुमार ते नगरीमां गया. त्यां नांजर लोको तेने राजभवनमां लइ गया. ते नगरीना स्वामी भानुवेग राजाए तेने दीठा, अभ्युत्थान आदिक सत्कार करी राजाए कह्युं के—“हे महाभाग ! तमे आ मारी आठ कन्याओना वरं थाओ, कारण के पूर्व अत्रे आवेला एक अर्चिर्माली नामना युनिए भविष्यवाणीथी कह्युं हतुं के—जे असिताक्ष यक्षने जीतये ते आ आठे कन्याओनो भर्त्ता थयो. माटे हवे आ आठने तमे परणो” कुमार तेम करवा स्वीक्रायुं एटछे राजाए महोटा उत्सवपूर्वक विवाह कर्यो. कुमारने हाथे कंकण वंथन कयुं अने परणीने कुमार ते राधे ए आठेने साथे लइ रतिभवनमां पलंग पर सुता, रात्रमां निद्रा उडी ने जुए छेतो पोते पृथ्वी उपर पडेल छे. ‘आ गुं थुं’ एम चिंतवन करतां हाथ तरफ नजर करे छे तो हाथे बांधेलुं कंकण न दीठुं. आथी अति खेदयुक्त मनथी कुमारे त्यांथी चालवा मांडथुं तेदलामां पासेना भवननी अंदर करुण स्वरे रोती कोइ नारीनो स्वर सांभळ्यो.

प्रविष्टस्तद्भवनांतः सप्तमंभूमिमारुहः. रुदंत्या तत्रैकया कन्यया भणितं, कुरुजनपदः भस्नलसृगांकसतत्कुमार ! त्वं भवार्तरेऽपि मम भर्ता भूया इति वारंवारं भणति, पुनर्गहिं रोदितुं प्रवृत्ता. ततो रुदंत्यैव तयासनं दत्तं. तत्रोपविश्य कुमारस्तां पृष्ठवान्. सतत्कुमारेण सह तव कः संबंधः ? येन त्वं तमेवं स्मरसि. सा प्राह मम स मनोरथमात्रेण भर्ता.

कथमिति कुमारोक्तं सा प्राह, अहं हि माकेतपुरस्वामिसुरधनामनरेन्द्रमार्याचद्रयशापुत्र्यस्मि, अन्यदाहं यौवन प्राप्ता, पित्रा च मृतकृतेऽनेकराजकुमारचित्रपटरूपाणि दूतैरानीय दक्षिणानि, एकमपि चित्रपत्ररूप मम न रोचते एकदा सनत्कुमारचम्रिपटरूप दूतैरानीय मे दक्षिण, तदत्यत मे रुच्ये मोहिता चाहं तदुपमेव ध्यायन्ती स्वगृहे निप्रामि तान्दशमेकेन विद्याधरकुमारेण कुट्टिममलादिद्वानीता म विद्यायिकुर्वितेऽस्मिन् घबलगृहे मां मुस्ता क्वापि गमनञ्च सा कया गायदेव जल्पति, तापक्षेनाशनिवेगसुप्तेन वसवेगेन विद्याधरेण तत्रा गत्य सनत्कुमार उत्क्षिप्तो गगनमङ्गले सा च कया हाशरच कुर्वाणा मूर्छापरार्थीना निपतिता पृथिवीपीठे

परनी अदर प्रवेश करी सातमी भोये चढ्या त्यां रोती पची एक कया 'कुरुदेवरूपी आशानना चद्र ! सनत्कुमार ! तमे यीमा प्रचर्मा पण मारा भसा यजो' आम चारंगार बोळवी हयाफाड ते राती होती. रोता रोतांज तेणोप आमन आप्यु तेनापर येमीने कुमारें पूछ्यु के--'सनत्कुमार साये तयारे शो सवय ! जेथी तये तेने आय याद करो छो ?' ते बोळी के-ते तो मारा मनोरथ मायथी भर्चा छे, कुमार फदे छे--'केवी रीते' ते बोळी के--'हु साकेतपुरना स्वामी सुरथ नापना नरेन्द्रनी चद्रयशा राणीयी ज-मेली पुनी छु ज्यारे हु यौवनावस्थाने प्राप्त थइ त्यारे मारा पिताए मारे मोटे अनेक राजकुमारोनां चित्रपटरूप दूतद्वारा मगावी मने देलाख्या तेमांना एके चित्रपटरूप मने गम्या नहिं तेवामां दूतोये सनत्कुमारनु चित्रपटरूप लावीने मने यतांज्यु ते मने अत्यत गम्यु, तयारथी तेना रूपमां मोहित थयेछी हु हमेशां तेनाज रूपनु ध्यान धरती स्वगृहमां रहेती तेचार्था एरु विद्याधरपुरारे मने मारा स्थानमाथी उपाढी छावीने अर्हि राखी छे ते विद्याधर रुपार पोतानी विद्याना वळे चिकुर्वित आ थचल गृहमा मने मूकीने

कोण जाणे क्यां जतो रह्यो. आवी रीते ए कन्या ज्यां वात करी रही छे तेदळमां तो ते अशनिवेगना पुत्र वज्रवेग विद्याधरे त्यां आवीने सनत्कुमारने उपाडी आकाशमां उछाळ्या. आ जोइ ते कन्या हाहाकार करती मुर्छांपराधीन थइ पृथ्वी उपर पडी गइ.

तावदाकाशमार्गादागत्य सनत्कुमारेण स विद्याधरो मुष्टिप्रहारेण व्यापादितः, सनत्कुमारेण तस्यै स्ववृत्तांतः कथितः, परिणीता च सा सुनंदाभिधाना कन्या, सास्य स्त्रीरत्नं भविष्यति. स्तोकवेलायां तत्र वज्रवेगविद्याधरभगिनी संध्यावली समागता. भ्रातरं व्यापादितं दृष्ट्वा कोपमुपागता. पुनरपीदं नैमित्तिकं वचः स्मृतिपथमागतं, यथा तव भ्रातृवधकस्तव भर्ता भविष्यतीति मत्वा कुमारस्यैवं विज्ञप्तिं चकार. अहमिह त्वां विवाहार्थमायातास्मीति. सनत्कुमारेण सा तत्रैव परिणीता.

तेदळी वारमां तो आकाशमार्गमांथी नीचे आवीने सनत्कुमारे ते विद्याधरने एक मुष्टिना प्रहारथी मारी नाख्यो अने पोतानो सघळो वृत्तांत कही ते सुनन्दा नामनी कन्याने परण्या, आगळ उपर ए सुनन्दा सनत्कुमारनी स्त्रीओमां मुख्य रत्नरूपा गणाशे. थोडी वारमां त्यां वज्रवेग विद्याधरनी न्हेन संध्यावली आवी पोताना भाइने मरेळो जोइ प्रथम तो जरा कुपित थइ पण तेज क्षणे तेणीने पूर्वे कोइ दैवज्ञे कहेलुं-‘तारा भाइनो वधक तारो भर्ता थरो’ आ वचन याद आवतां कुमारने विज्ञप्ति करवा लागी के-‘हुं अहीं आपनी साये विवाह करवाज आवेळी लुं’ सनत्कुमारे तेणीने त्यांज परणी.

अत्रांतरे सनत्कुमारसमीपे द्वौ विद्याधरद्वयौ समायातौ. ताभ्यां प्रणामपूर्वं कुमारस्यैवं भणितं, देव ! अशनिवेगविद्याधरो विद्याबलज्ञातपुत्रमरणवृत्तांतस्त्वया समं घोऽधुमायाति. अतश्चंद्रबेगभानुवेगाभ्यामावां हरिचंद्रचंद्रसेनाभि-

धानी निजपुत्रो प्रेपितौ, ररसि सनाहृथ प्रेपित आवाप्तमस्मित्तरो च भवत्सेवार्थं संप्राप्ता' तदनंतर तत्र समागतौ चंद्रवेगभानुवेगौ सनत्कुमारस्य साहाय्याय सध्यायल्या प्रज्ञासिचिगा दशा. चंद्रवेगभानुवेगसहित सनत्कुमार मभामाभिमुख बलित तात्रताशनिवेग सैयष्टत समागतः तेन सम प्रथम चद्रवेगभानुवेगौ धांष्टु प्रवृत्तौ चिरकाल युद्ध कृत्वा तयोर्बल भग्न, तत हरयसुस्थित सनत्कुमार, तेनाशनिवेगेन सम घोर युद्धमारब्ध प्रथम मनो रगात्त्र कुमारस्याभिमुख मुक्त, तच्च कुमारण गरुडास्त्रे विनिहत. पुनस्तेनाग्नेय शस्त्र मुक्त, तत्कुमारेण गरुणास्त्रेण निहत पुनस्तेन धापव्यास्य मुक्त, कुमारेण जैलस्त्रेण प्रतिहत ततो शृतीतचतुर्याणां मुक्ता कुमारस्तं निर्जोगमित्त प्रकार

एतन्नामो सनत्कुमानी समीपे ये विद्याधरराजा आब्या तेमणे मणाम करीने कटु के—हे देव! अशनिवेग रिद्याधर पोतानी विद्याना बळयी तेना पुत्रना परणवृत्तात जाणी तमारी साये युद्ध करवा आवे ने ए कारणयी चंद्रवेग तथा भानुवेग उन्नेये तेना पुत्र हरिचंद्र तथा चद्रसन नामना अमने वने मोकल्या छे ते साये छानी रीते सैयादि तैयारी पण मोरन्थो छे अमे व भाइभो तथा अयारा वेंयना पिताओ आपनी सेवा मांटे हाजर गया छए पढी चंद्रवेग भानुवेग वेंय सनत्कुमारने सहाय करवा आवी पर्शेच्या सध्याबलीए सनत्कुमारने प्रज्ञासि चिगा आपी अने चद्रवेग तथा भानुवेग नेयने साये छइ सनत्कुमार युद्ध करवा बाल्या, तेदली वारमा अशनिवेग सैययुक्त सामे आब्या तेनी साये प्रथम तो चंद्रवेग तथा भानुवेगे युद्धारम कर्या, घणा वरत सुभी युद्ध करता ए वेंयनु बळ भन्न ययु ते टाणे सनत्कुमार पोते उठ्या तेणे तं अशनिवेगनी साये घोर युद्ध आदर्यु अशनिवेगे प्रथम भयकर महोरगाव (नागास्त्र) सनत्कुमार सामे नागपु तेने कुमारे गरुडास्त्रवडे हाड पु करी तेणे अग्नेयास्त्र मूक्यु ते कुमारे यावणास्त्रवडे

हण्डुं, वली तेने वायव्याख सूच्युं तेने कुमारे शैलाखे करीने प्रतिहत कर्तुं. तदनन्तर कुमारे धनुष उठावी बाणनी वृष्टिथी तेने नि-
र्जीव जेवो करी नाल्यो.

पुनर्गृहीतकरवालः सनत्कुमारेण छिन्नदक्षिणकरः स कृतः. ततो द्वितीयकरेण बाहुयुद्धमिच्छतस्तस्याभिमुखमा-
यातस्य कुमारेण चक्रेण शिररिच्छन्नं तदानीमशननिवेगविद्याधरलक्ष्मीरनेकविद्यार्थैः सहिता सनत्कुमारे संक्रांता.
यातः, दृष्टस्तत्र हर्षिताभ्यां सुनंदासंध्यावलीभ्यां, उक्तं च ताभ्यामार्थपुत्र ! स्वागतं, अत्र च समस्तविद्यार्थैः सनत्कु-
मारस्य राज्याभिवेकः कृतः. सुखेनात्र विद्याधरराजसेवितः सनत्कुमारस्तिष्ठति. अन्यदा चंद्रवेग विज्ञप्तः सनत्कु-
माराय देव ! मम पूर्वमर्चिर्मांलिमुनिनैवमादिष्टं, यथेदं तव कन्याशतं भानुवेगस्य चाष्टकन्या यः परिणेष्यति सोऽवश्यं
सनत्कुमारनामा चतुर्थश्चक्री भविष्यति य इतो मासमध्ये मानसरोवरे समेष्यति, तत्र व्यसनापतितं सरसि स्नातमसि-
ताक्षो यक्षः पूर्वभववैरी द्रक्ष्यति. स पूर्वभववैरी कथमिति सनत्कुमारेण पृष्टे चंद्रवेगो मुनिमुखश्रुतं तत्पूर्वभववृत्तान्तं प्राह—

पाछो हाथमां खड्ग लइ सनत्कुमारे तेनो जमणो हाथ छेदी नाल्यो त्यारे ते एक हाथे बाहुयुद्ध करवा सामे आवतो हतो तेद-
ळामां तो कुमारे चक्रवदे तेनुं मस्तक छेडुं ते टाणे अशननिवेग विद्याधरनी लक्ष्मी अनेक विद्याधर सहित सनत्कुमारमां संक्रांत थइ.
आबी रीते अशननिवेगने इणी चंद्रवेग प्रभृति विद्याधर सहित सनत्कुमार आकाशमार्गे विद्याधरथचढे पोताना आवासमां आबीने
उतर्या. आ वखते सुनंदा तथा संध्यावली बल्ले हर्ष पापीने बोल्यां के-आर्यपुत्र ! आप भळे पधार्या, आ टाणे बधा विद्याधरोप

मेळा मळी सनत्कुमारानो, राखयाभिषेक कर्यो, एवी सीते विगाषरराजे सेविन सनत्कुमार अहो मुखे स्थिति करीने रत्ना एरु समय-
सनत्कुमाराने चद्रवेने विवसि करीके- 'हे देव! मने, पूर्वे आर्चिर्मांली म्निनिये एम क्रयु, इतु, के- 'आ तारी श्रुत कन्याओ, तेमज भानुवे-
गनी आठ कन्याओ जे परणशे ते सनत्कुमार नायनो अवश्य चतुर्थ चक्रवर्ती यशे जे आजयी एक मासनी, अदर मानससरोवर उपर
भावशे ह्या न्यसनमां आवी पडेल ते सनत्कुमार, सरावरमां न्हाशे तेने तेना पूर्व भवनो, वैरी असीतास नामनो यत्न देखशे... अहि
वचे सनत्कुमारें पूछ्यु के ते पूर्वभवनो वैरी केय? त्यारे चद्रवेने, मुनिना, मुखवी सापळेला तेना, पूर्ण भवनो वृत्तांत कही देलाज्यो -

अस्ति काचिनपुरः नाम नगर, तत्र चिक्रमयशोनामराजा, तस्य पचशतान्यत पुर्यो वर्तन्ते तत्र नागदन्मनामा सार्ध-
बाहोऽस्ति, तस्य रूपलावण्यसौभाग्ययौवनगुणे, सुरसुदरीभ्योऽधिका विष्णुश्रीनामभार्यास्ति सान्गदा चिक्रनयनोराज्ञा
रष्ट्रा, मदनातुरेण तेन स्वांन पुरे क्षिप्ता ततो नागदन्तस्तन्धितयो मत्सीमून एव बलरति, हा चद्रनने ! क मना ? दर्शन
मे देहीति विलपन् काल नयति चिक्रमयशोगजा तु मुक्तसकलराशपायौऽगणितजनापवादस्नया विष्णुश्रिया महा
कृत रतिप्रसक्तः काल नयति पचशतान पुरीणा नामापि न गृह्णाति अन्यदा तानि कर्मगादियोगेन विष्णुश्री
हर्षांपादिता तता राजा तस्या मरणेनादत्त शोकात्तोऽश्रुजलभृन्मनयनो नागदन्त इवो मत्सीमूनो वीष्णुश्रीकलेवर
वह्निंसात्कर्तुं न ददाति ततो मन्त्रिभिर्नृप कथमपि बचयित्वाऽरण्ये तत्कलेवर त्यक्त राजा च तत्कलेवरमपश्यन् परि-
हृताक्षयानभोजन स्थितः मन्त्रिभिर्विचारितमेव तत्कलेवरदर्शनमन्तरेण मरिष्यतीत्यरण्ये नीत्वा राज्ञस्तत्कलेवर
दर्शित राज्ञा तदानीं तत्कलेवर गलत्पूतिनिवर्त्तन्यार्गुमिजाल वायसकर्षितनयनगुगल चङ्खगलुङ्गवद्धित नूरमिगध

પ્રેથયૈવમાત્માનં નિંદિતું પ્રારબ્ધં.

एक काँचनपुर नामे विक्रमयशा नामे राजा राज करतो हतो. तेने पांचसो राणीओ हतो. ए नगरीमा नागदत्त नामे एक शेडीयो हतो तेने रूप, लावण्य, यौवन तथा सदगुणोथी सुरसुन्दरीथी पण अधिक एवी विष्णुश्री नामनी भार्यी हती. आ स्त्री एक चखते राजा विक्रमयशाए दीठी कामातुर राजाए तेने तेडावीने पोताना जनानामां वेसाडी दीधी. त्वारे नागदत्तने चिंतामा विव्हल जेवो वनी विलाप करवा लाग्यो—‘हे चंद्रानने ! तूं क्यां जती रही ? मने दर्शन दे’ आम विलाप करतो काळ काढतो हतो. राजा विक्रमयशा तो सचळां राज्यकार्य छोडी दइने तेमज लोकनिदाने पण न गणकारतां ते विष्णुश्रीनी साथे अत्यन्त रत्यासक्त रही काळ गाळया लाग्यो. अने पोतानी पांचसो राणीओमांथी फोडनुं नाम सरलुं पण लेतो नथी. एरु चखते वथी राणीओए मली कामण प्रयोगवढे ए विष्णुश्रीने मारी नाखी त्वारे तेणीना मरणथी अति शोकरूपीडित थयेको तथा जेना नेयमाथी अश्रुमारा बहे छे एवो नागदत्त जेवो उन्मत्त थइने ए विष्णुश्रीनुं शव खोळामां लड वेठो अने अग्निदाह करवा देतो नहोतो तेथी मंत्रोओए कोइ युक्तिथी राजानी नजर चुकावी ए विष्णुश्रीनुं कलेवर अरण्यमां फेंकी दीधुं. राजाए ते कलेवर न जोधुं त्वारे अन्न पाजी लज्यां, मंत्रियोए विचारुं के—आ राजा जो ए कलेवर नहि देखे तो मरण पामशे नेथी तेने अरण्यमां ज्यां ते कलेवर नाखी दीधुं हतुं त्यां लइ जइने ए कलेवर देखाजुं. राजा जुए छे तो ते कलेवर सडी गयेलुं, अंदरथी दुर्गेयो द्रव टपके छे, चको जेमा कीडा कदवदे छे अने खरे छे, वने आंखो कागडाओए ठोलीने विरूप करी नाखेळुं, तथा प्रचंड गीथादि पक्षिओनी चांचवती चुंथायेळुं दुर्गंध मारतुं नजरे दीडुं. आ शव जोइनेज राजाए पोताना आत्मानी निंदा करवा मांडी.

रे जीव ! यस्य कृते स्वया कुशीलजातियशोलज्जा परित्यक्ता, तस्येदृश्यवस्था जाता तनो वैराग्यमार्गं प्राप्तो राजा राज्य राष्ट्र पुरमत पुर स्वजावर्गं च परिहृत्य सुव्रताचार्यममीपे निष्क्रान्त तनश्चतुर्थपष्टाष्टमाद्विविचित्रं तप कर्मभिरात्मानं भावयन् प्राप्ते सखेत्वनं कृत्वा सनत्कुमारदेवलोके गत ततश्च्युतो रत्नपुरे श्रेष्ठिसुतो जिनधर्मो जात स च जिनवचनभाषितमना मग्गवत्त्वमूल षादशविध आगकर्म पालयन् जिनेन्द्रपूजारत कालं गमयति इतश्च स नागदत्त प्रियायिगृहं त्वितो प्राप्तचित्त आर्त्तध्यानपरिक्षिप्तशरीरो भूत्वा यदृन्विर्गोनिषु भ्रातॄणां तत सिं हपुरे नगरेऽग्निशर्मनामा द्विजो जात काष्ठेन त्रिददिवत गृहीत्या छिमामक्षपणरतो रत्नपुरमागत तत्र इरिवाहनो नाम राजा तापसभक्त, तेन तपस्यागत श्रुत, पारणरुदिने राज्ञा निमतित स गृहमागत अत्रानरे स जिनधर्मनामा आचरस्तत्रागत स दृष्ट्वा पूर्वभवजातैरानुभवेन रोषारुणलोचनेन मुनिनैवमुक्त राज्ञ, यदा त्व मा भोजयसि तदास्य श्रेष्ठिन एष्टौ स्थाल विन्यस्य मा भोजय ? अथवा नाह भोक्ष्ये राजोक्तमसौ श्रेष्टी महान् वर्तते, तनोऽप रस्य पुरुषस्य एष्टौ त्व भोजन कुरु ? स प्राहेनस्य एष्टावेय भोजन करिष्ये, नापरस्येति राज्ञा तापमानुरागेण सरप्र तिपन्न राज्ञो वचनात् श्रेष्ठिना एष्टौ स्थालमारोपित, तापसेन तत्पृष्टौ दाहपूर्वकं भोजन कृत श्रेष्ठिना पूर्वभवदृक्क र्मफलं ममोपस्थितमिति मन्यमानेन तत्सम्यक् सोढमिति सगालीदाहेन तत्पृष्टौ क्षत जात सत स तापसस्तथा सुस्त्या स्वस्थाने गत श्रेष्ठ्यापि स्वगृहे गत्वा स्वकुटुम्बं प्रतिबोधय जैनदीप्या जग्राह.

रे जीव ! जेने काजे ते बुळ, शील, जाति, यश तथा लज्जा पण त्यज्यां तेनी आवी दया ? आ उपगयी तेने वैराग्य यथा ते

રાજા ચન્દ્રયશાણ રાજ્ય, રાજ્ઞ, પુર, અંતઃપુર, સ્વજનવર્ગ, ઇત્યાદિક તમામનો ત્યાગ કરી સુવ્રતાચાર્ય સમીપે જઈ ત્યાં ચતુર્થ, પદ્ય, અષ્ટમ; આદિક વિવિધ તપઃકર્મોવડે આત્માને ભાવિત કરી પ્રાંતે સંછેલના કરી સનત્કુમાર દેવલોકને પામ્યો ત્યાંથી વ્યુત થઈ રત્ન-પુરમાં જિનધર્મ નામનો શ્રેષ્ઠિપુત્ર થયો. તે જિનવચનોથી ભાવિત મનવાલો સમ્યક્ત્વના મૂલ્ભૂત દ્વાદશવિધ શ્રાવકધર્મનું પાલન કરતો ઇંદ્રેશાં જિનેન્દ્રપૂજામાં પરાયણ રહી કાલ ગાલતો. અહીં તે નાગદત્ત પોતાની પ્રિયા વિષ્ણુશ્રીને રાજા લઈ ગયો તેથી સ્ત્રીવિરહથી દુઃખિત થઈ ભ્રાત્ર ચિત્તવાલો આર્તધ્યાનથી શરીરનું ક્ષપણ કરી ઘણીક પશુ પક્ષિ યોનિઓમાં મટક્યો. અંતે સિંહપુર નગરમાં અગ્નિ-શર્મા નામનો બ્રાહ્મણ થયો. કાલે ત્રિદંડિ વ્રત ગ્રહણ કરી દ્વિમાસોપવાસ વ્રત કરતો રત્નપુરમાં આવ્યો ત્યાં હરિવાહન નામે રાજા હતો તે તપસોનો પરમ ભક્ત હતો તેને આ તપસ્વી આવ્યા સાંખલી તેને પારણા દિને નિમંત્રણ આપી બોલાવ્યા. ડ્યારે રાજાને ત્યાં આ તપસ્વી પારણા કરવા આવ્યા ત્યાં જિનધર્મ નામનો શ્રાવક કે જે નાગદત્તશેઠની સ્ત્રી વિષ્ણુશ્રીને બલાત્ હરીજનાર વિક્રમયશા રાજાનો અવતાર હતો તે આવી ચઢ્યો તેને જોતાં જ પારણા કરવા આવેલા તપસ્વીના મનમાં પૂર્વભવના વૈરનું સ્મરણ થતાં રોષથી રક્તનેત્રવાલા તે તપસ્વીને રાજાને કહ્યું કે—જો તારે મને જમાડવો હોય તો આ શ્રેષ્ઠિની પીઠ ઉપર થાલ રાક્ષીને મને જમાડ તો હું જમીશ અન્યથા જમીશ નહિ. રાજાએ કહ્યું—આ તો મહોટા શેઠીયા છે કહો તો બીજા કોઈ માણસની પીઠપર થાલ રાક્ષી ભોજન કરો. તે તપસ્વી બોલ્યો કે—‘જનીજ પીઠ પર ભોજન કરીશ, બીજા કોઈની પીઠપર નહીં. તપસ્વીના આગ્રહથી રાજાએ કબુલ કર્યું અને રાજાના વચન ઉપરથી જિનધર્મ શેઠે પણ સ્વીકાર્યું અને પોતાની પીઠ ઉપર થાલ મૂકાવ્યો. થાલમાં ડનો ચલચલતો દૂધપાક ભરેલો હતો તે થાલ પીઠ ઉપર મૂકતાં આલો બાંસો દાસ્યો તેની ચલતરા શેઠે સહન કરી અને તપસ્વી જમ્યા—શેઠે પૂર્વ ભવનાં દુષ્કર્મનું

फळ मानी दु ख सधु पण वांसो रती जवायी झत, थइ आ० यु तापस तो जमीने, पोताने स्थाने गयो शेठे पण पोताने घरे जइ कुडुबीवर्गने वधी वात समजारीने पाते जैनदीक्षा ग्रहण करी

ततो नगराद्विर्गतो गिरिशिखरे गत्वाऽनशनमुच्चचार. पूरंदिगभिमुख मासार्ध यावत्कायोत्सर्गेण. स्थित. एव शेषास्तपि विशु तत पृष्टिक्षते कारुणियादिभिर्भक्षितः सम्यक् तत्पोडा सहमानो मृत्वा नौधर्मे कल्पे इदो जात स तापसोऽपि तस्यैव वाहनमैरावणो जानः ततश्च्युतोऽथ स ऐरावणो नरतिर्यक्तु आत्वाऽस्मिताक्षो जात, शक्रोऽपि, ततश्च्युत्वा हस्तिनागपुरे सनत्कुमारश्चकी जात एवमस्मिताक्षयक्षस्य भवता सह वैरभारणमिति मुनिनोक्ते मया तयातरवानभिमुक्त भानुवेग विसर्जयित्वा म्रियसगमपुरीनिवेशपूर्वं तव भानुवेग कथा परिणायिता, मुक्तो मयैव कारणेन त्व तदने, एव करिष्णाम इति विचार्य तदा विगाधरास्तरुनवन ततो निज्ञपयामि देव ! मयस्त्व मे कन्याशतपाणिग्रहण ? ता अपि तत्र भयमुखकमल पश्यति एव भवत्विति कुमारोक्त चद्रवेग. कुमारैण सम-स्वनगरे गत तत्र कुमारैण कन्याशत परिणीत पुनश्चागतश्च दशोत्तरेण कयाशतेन सह भोगान् मुक्ते कुमार

पठी नगरमायी, नीकली गया अने, पर्वत शिखर उपर जइने अनशन त्रत आचर्य अर्ध मास पूर्व दिशा यणी जोइ कायोत्सर्गयी स्थित थया एम वीजी दिक्षाओया पण करीने पीठना उणऽपाराऽर्पा कागदा तथा शिवाळ वगेरे प्राणीया भक्षण करे तेनी पीडा सम्पक् सइन करी मृत थयो, ते सौधर्म कल्पमा इद्र थयो ते तापस पण ते इन्द्रनुज वाहन ऐरावण हावी थयो त्यायी च्यवीने ऐरावण केटलीक नर तथा विपक् [एथ पति आदिक] योनियोया भ्रमण करी असितास यक्ष थयो, अने इन्द्र पण च्यवीने

हस्तिनागपुरमां सनत्कुमार चक्री ययो, आम अग्निनाश वक्षनी माये तमारा पूरं भानां चैनं कारण वनेलु, आरी सीने मुनिप
 कहुं न्यारे-में तमारा मोटे भानुवेगने मोरुली भिगसंगमपुरीणा लारी भानुवेगे तमने रुन्याओ परणावी ते ननवां तमारे मोटे मोज
 सूकेलो हतो. 'एम करथु' एता निचर करीने विद्याधराए त्वारे तेम करु, तेथी हे देव! आपने नं वितापन करुं छं के—मारी
 सो रुन्याओनुं पाणी ग्रहण मान्य करो. तेओ पण आपनुं मुखरुपळ जोड रही छे.' कुमार 'थले एम करथु' आम कही अंगीकार
 दर्शाव्यो के तेज क्षणे चंद्रवेग कुमारने साये लड पोताने नगर गया अने त्यां कुमारने पानानो एरसो रुन्याओ परणावी ते पछी
 एरसोदश रुन्याओने साये लड कुमार अत्रे आवी नाना प्रकारना भोगो भोगने छे.

अथ पुनरेवमुक्तं कुमारैण यथाय गंतव्य यत्राप्त्वाभिर्यक्षो जितः सांपन्नवायानस्य कुनारय पुनः प्रेक्ष्य कुचैनी-
 नामस्नानं कुमारपत्नीतां भवदूर्शनं जातमिति. अत्रानरे रतिगृहजाल उरित्यतः कुनारा महेन्द्रसिंहेन समं दिव्याभ-
 रपरिवृतो चैताढ्यं गतः अवसरं लब्ध्वा महेन्द्रसिंहेन विजयं, कुमार! तव जननीजनकौ त्वल्लिङ्गास्तौ दुःखे! कालं
 गमयतः, तनस्नदूर्शनप्रसादः क्रियतां. उति महेन्द्रसिद्धचनानंतरमेव महता गमनस्वितविद्याधरविमानहृगजादिवा-
 हनारूढविद्याधरगुंडसंदोहेन हस्तिनागपुरे प्राप्तः कुमारः. आनंदिताश्च जननीजनरुनागरजनाः, ततो महत्याविभूत्या-
 ऽश्वसेनराजा सनत्कुमारः स्वगज्येडमिपित्तः. महेन्द्रसिंहश्च सेनापतिः कृतः. जननीजनकाभ्यां स्थविरागाभिनिके
 प्रब्रज्यां गृहीत्वा स्वकार्यमनुष्ठितं. सनत्कुमारोऽपि प्रवर्धमानकोशालमारो गज्यमनुपालयति. उरत्त्वानि चतुर्दश
 रत्नानि नवनिधयश्च. कृता च तेषां पूजा. तदनंतरं चक्ररत्नदक्षितमार्गो मगधधरदामप्रभासमिथुलंडप्रपानादिक्रमेण

आजे बळी कुमार पय गेल्या के-‘ज्या आपणे यत्ने जित्यो त्या जगानु छे’ हमणा अजे आवेला कुमारनी आगळ अमे पम्पनी समुद्री पत्नीओ पळी मेण (नामपयाग) करता हला त्यां तपार दर्शन ययु पटलापा रतिगृह शय्याथी उडीने कुमार मरे-द्रसिंहनी साये चिंगायर परिवास्थि थइ वेनाट्य पर्वत उपर गया त्यां अवसर येळयी महेद्रसिंहे कुमारने विनम्रि करी के-‘हे पुमार ! तमारां माता पिता तमारा वियोगयी पीडित धनी दुःस्वयी काळ गाळे छे, माटे तेओना दर्शन छेचा परनी करो आशु महेद्रसिंहनु वचन सांभततावेतज आकाशमो रहेला अनेक विमान हाथी घोडा आदिक वाहन उपर चढेला मराना विद्या र समुदायन साये लइ हस्ति-नागपुरमा कुमार आया बने मातापिताना तथा नगरजनोने आनदित कर्गो तदनंतर पहाडी समृद्धिमहित राजा अश्वसेने सनसु-मारने पोताना राजपद उपर अभिषिक्त कर्गो अने महेद्रसिंहने सेनाधिपति कर्गो. कुमारना माता तथा पिताए स्वकीरानी समीपे जइ प्रदग्गो=दीक्षा=गृहण करी पोतानु परम कर्मध्यानुष्ठान कर्गु सनसुमार एण दिनमतिदिन गजाना तथा सैन्यानी दृढे करतो राजपद पाळन करवा लाग्यो चतुर्दश रत्न तथा नवनिधि उत्पन्न थया तेनी पूजा करी ते पडी चक्रत्ने दक्षोत्तेज मागे मगध, ररदाम, मभास, निधुत्तद तथा प्रपान आदि क्रमे करी परतक्षेत्रने साध्य

एर मनतकुमारो हस्तिनागपुरे चक्रवर्तिपदवीं पालयन् गयेष्ट सुग्यानि सुक्ते शक्रे गायिज्ञानप्रयोगात् पूजयन्वे स्यपदगिस्तु ज्ञातया महना हर्षग वैश्रमणोऽनुजात , सनत्कुमारस्य राज्याभियेक कुरु ? इम च हर, वनमाला, छत्र, मुकुट, चाभरयुगल, कुडल्युग, दृष्ययुग, सिंहासन, पादपीठ च प्राभृत कुरु ? शक्रेण तव वृत्तात् षट्प्रेडस्तीति

ब्रूयाः, वैश्रमणोऽपि शक्रदत्तं गृहीत्वा गजपुरनगरे समागत्य तत्प्राभृतं चक्रिगः पुरो सुक्तवान्. शक्रवचनं चोक्तवानिति. पुनः शक्रेण तिलोत्तमारंभे देवांगने तत्र तदभिवेककरणाय प्रेषिते. चक्रिणोऽनुज्ञां गृहीत्वा त्रिकुर्वितगो जनप्रमाणमणिपीठोपरि रचितमणिमंडपांतः स्थापीते मणिसिंहासने कुमारं निवेद्य जनककलाहृतक्षीरोदजलधाराभिर्धवलगीतानि गायंतो देवीदेवा अभ्यसिंचन्. रंभातिलोत्तमादिदेव्यस्तदानीं नृत्यं कुर्वति. महामहोत्सवेन कुमारमभिषिच्य वैश्रमणादयः स्वर्गलोकं जग्मुः. चक्रयूपि भोगान् भुञ्जन् कालं गमयन्ति.

आवीरीते सनत्कुमार हस्तिनागपुरने विषये चक्रवर्ती पदवीनुं पालन करतो यथेष्ट सुखां भोगवतो हतो. इन्द्रे अवधिज्ञानना प्रयोगथी ते सनत्कुमार पूर्वभवमां पोताना (इन्द्रना) पद उपर आरूढ हतो ए वात जाणीने महोटा हर्षथी वैश्रमणने अनुज्ञा आपी के-सनत्कुमारने राज्याभिषेक करो अने आहार, वनमाळा, छत्र, मुकुट, चापरयुग्म, कुंडळयुगल, दूष्य (तंतु) जोटो, सिंहासन, पादपीठ अने दिव्य पोशाक; आ सवळुं तेने नजराणु [भेट] करो, अने कहेजो के—‘शक्रे तमारो वृत्तांत पूछयो छे.’ वैश्रमणे पण इंद्रे दीधेला सर्व पदार्थो लइने गजपुर नगर आवीने ते तयाम उपायन (भेट) नी वस्तुओ चक्रीनी आगळ मूकी दीधी. तथा इन्द्रे कहेला वचनो कहां. वली इन्द्रे तिलोत्तमा तथा रंभा आ वे अप्सराओ त्यां तेना अभिषेक करवा मोकली हती. आ अवसरे वैश्रमणे त्रिकुर्वित योजन प्रमाणना मणिपीठ उपर रचेला मंडपनी अंदर स्थापित मणिसिंहासन उपर कुमारने वेसाडीने सुवर्णकलशो भरीने लावेला क्षीरसागरना जळनी धाराओवढे-धोल गीत गाती देवीयोए तथा देवोए अभिषेक कर्यो. रंभा तिलोत्तमा आदिक देवांगनाओ त्यां नृत्य करवा लागी. आम महोटा उत्सवयी कुमारनो अभिषेक करी वैश्रमणादिक स्वर्गलोके गया. चक्री पण भोग

अन्यदा सुधर्मानमाया सोपमैष्ट सिद्धान्तनेऽनेकदेवदेवीसंश्रित स्थितोऽस्ति अथातरे णकुड्दानकल्पदेव सोप
मैष्टपादं आगम तस्य देहपमया मभाण्णितदेवदेहप्रभावर. सर्वतो नष्ट आदित्योत्पत्ते चद्रमहाय इव नि पमा
मर्थे सुरा जाना तस्मिन् ! पुन रस्यने गते दैवे सोधर्मेन्द्र पृष्ट, स्वामिन् ! केा कारणेनास्य देवदेहोऽशी प्रभा
जानास्ति ? शक्र प्राज्ञेन पूर्वमेव आर्यास्त्वर्धमान तपोऽम्बड क्रम, सप्तमावाहस्य देहे प्रमेदशी जानास्ति
दैवे पुनरिष्ट पृष्ट, अग्रेऽपि रुद्धिरीदृशो दीप्तिमानस्ति न वा ? इन्द्रेण अणित यथा रुद्धिनागपुरे कृद्वय
शोऽस्ति मनरकुमारनामा चक्री, तस्य रूप मयदेवेभ्योऽप्यधिकमस्ति इद शक्ररथोऽत्रदृग्गानो गिर्यदेवयती
देवो धाम्पणरूपावागतौ, प्रनिवारण मुक्तद्वारौ गृहीत प्रयिष्टौ राजसमीप गतौ दृष्ट्वा तैलाभ्यग कुर्वन् राज्ञा,
अतीत्यविस्मृतौ देवौ जगत्तर्जिनरूपाधिकरूप त पश्यतौ तौ राजा पृष्टौ, किमर्थं अवतानव्रागातौ ? तौ भगनो
देव ! मयद्रूप प्रिमुचने पण्यते तदर्शनार्थं कौतुकेनावाप्तव्रागातौ तनोऽतिरुगगधितेन राज्ञा सायुक्तौ, भो
भो पिमौ ! युगाभ्यां किं मद्रूप दृष्ट ? स्त्रोकफाल प्रतीक्षेया, गायदवमास्थानमभागाधुरिशासि तवम
स्त्रित्ति प्रोच्य निर्गतौ द्विजौ चक्रयपि शीघ्र मञ्जन कृत्वा मयार्थोपाद्दृष्टार दधत मभाया निरामने उपविष्ट,
आकारितौ द्विजौ, ताभ्या तदा चक्रिरूप दृष्टा निपण्णाभ्या भणिनमहो ! मनुगाणां रूपलारण्ययौवनानि क्षणरष्ट
नयानि तयोर्द्विजयोरेतद्वा नृत्वा चक्रिणा भणित, भो ! किमेव भवतौ विपण्णौ मम शरीर निदत ? ताभ्या भणित

महानज ! देवानां रूपयौवनतेजांसि प्रथमत्रयमः सनारभ्य पणमामशेषायुःसमयं यावदवस्थितानि भवन्ति, यावज्जीवं न हीयन्ते. भवतां शरीरे त्वार्थं दृश्यते, यत्तत्र रूपावर्णपादिकं सांप्रतमेव दृष्टं नष्टं. राज्ञा भणितं कथमेवं भवद्भ्यां ज्ञातं ? ताभ्यां शक्राज्ञांसादिकः सर्वोऽपि वृत्तान्तः कथितः.

एक समये नुयर्मा सभायां मौध्रमेद्र विहासत उपर अनेक देवदेवीओए सेवा कराता स्थित छे त्यां एरु इगान कल्पदेव सौम्य-मेद्र पासे आब्यो तेना ठेहनी प्रभाथी मभास्थित देवोनी देहप्रभा सर्वतः नष्ट थइ, मूर्य उगतां चंद्रादिकनी पेठे सर्व देवो निःप्रथ थइ गया. ते पाछा पोताने स्थाने गया त्यारे देवोए मौध्रमेद्रने पूछ्युं के-“हे स्वामिन् ! आ देवनी आची प्रभा क्या कारणथी थयेली छे ? इन्द्रे कहुं के-एणे पूर भवणां आचाम्ब्यर्द्धमान असंड तप कयु छे तेना प्रपावथी तेना देहनी आची प्रभा थइ छे. त्यारे देवोए फरीथी इन्द्रेने पूछ्युं के-“एना जेवो दीप्तिमान कोड अन्य पण छे के नहो” त्यारे इन्द्रे उंचरमां कयुं के-“हस्तिनागपुरने विषये कुलंशी सनत्कुमार नामनो नको छे तेनुं रूप सर्व देवोना करां पण अधिक छे.” आ इन्द्रना वचनमां अश्रद्धा करता विजय तथा वैजयंत ए चे देवो ब्राह्मणनुं रूप धारण करी हस्तिनागपुर आब्या. राजभवनना प्रतीहार द्वारथी ससी गयेल हता पटछे ते बने राजगृहनी अंदर प्रविष्ट थया. अने राजसमीपे आमी उभा. तो शरीरे तैल चोळासता राजाने जोड अत्यंत विस्मय पास्या अने परस्पर बोल्या के-इन्द्रे वर्णच्युं हतुं तेनाथी पण आ राजानुं रूप अधिक छे. राजाये नेओने पूछ्युं के-“आप बने शा माटे अत्रे आब्याछो ? त्यारे देवो बोल्या के-आपना रुपनां विभूवनमा वसाण सांभळी ते जोवाना कौतुकथी अमे बेय अत्रे आब्या छइए. राजाना मनमां पोताना रुपनो गर्व आब्यो तेथी ते बोल्या के-“हे विप्रो ! तमोए मारुं रूप थुं जोयुं ? थोडो

समय योधो तो हुं मारी आ स्यान सभायां आनी वेसु ल्यारे जोजो.' 'मले एम करथु' आय बोली वने ब्राह्मणो नीकनी गया. चक्री पण श्रुत स्नान करी सर्व अग तथा उपागमा आभूषणो धारण करी सभाया आनी सिंहासन उपर बैठ वन्ने ब्राह्मणाने बोला-या था ब्राह्मणरूपधारी देवो सभाया आनी चक्रीनु रूप जोइ अतिस्विस्र यद् गेल्या के--'अहा! मनुष्योना रप, लाण्य तथा यौवन, क्षणवारयां दृष्ट नष्ट जेवा न्येय छे' ब्राह्मणांना आवा वचन सांभळी चक्री बोल्या के--'हे ब्राह्मणो ! तमे आम ग्विन्न थडने केम मारा गरीरने निंदा छा ?' ते गोण्या के--'ह महाराज ! देवना रूप यौवन तथा तेज प्रथम वयथी माडीने छ मास आयुल्य शेर रहे त्या सुधी जेवा ने तेवा रहे छे जीवतां सुधी हीन यता नयी, तमारा शरीरमावो आश्रय देवाय छे के जे तमार रूप छा-यादिक अम जे हमजान ओयु इतु ते सणमा दृष्ट नष्ट यद् गयु' राजाए वयु के--'तमे एम केम जाण्य ? ल्यारे ब्राह्मणोए इन्द्रे करेळी प्रशस्ता आदिक सयळो वृत्तांत कयो

चक्रिणा तु कैयूरादिविभूषित यादृगुलं पश्यता, हारादिविभूषितमपि स्ववक्ष स्थल त्रिगर्जमुपलक्ष्य चिंतिनमनो ! अनित्यता समारस्य ! अमारता शरीरस्य ! एतावन्मात्रेणापि कालेन मच्छरीरस्य यौवनतेजानि नष्टानि अयुक्तोऽस्मिन् भवे प्रनियन्त, शरीरमोहोऽज्ञान, रूपयौवनाभिमानो मूर्खतय, भोगासेवनमुन्मान, परिग्रहो ग्रह इव, तदेतत्सर्वं न्युत्सृज्य परलोककृति मयम गृह्णामीनि विचार्य चक्रिणा पुत्र स्वराज्येऽभिपिक्त, स्वयं सयमग्रहणापोषणो जात तदानीं ताभ्या देवाभ्या भणित--अणुचरिय धीर तुमे ! चरिय नियमस्म पुञ्जपरिमस्म ॥ भरहमहानरयडणो ! तिहुगणविभवायकिस्तिस्म ॥ १ ॥ इत्याद्युक्त्वा देवौ गतौ चरन्त्यपि तदानीमेव सर्वं परिग्रह परित्यज्य विरमाचार्य समीपे प्रव्रजितं तत स्त्रीरत्नप्रमुखाणि सर्वरत्नानि, शोपाश्च रमण्य, सर्वेऽपि नरेन्द्रा सर्वसैन्यलोका नव निधयश्च

પપ્પમાસાન્ યાવત્તન્માગતિલગનાસ્તેન સંયમિના સિદ્ધાવલોકનન્યાથેન દૃષ્ટ્યાપિ ન ચિલોકિતાઃ. પૃષ્ઠભક્તેન ભિક્ષાનિ-
મિત્તં ગોચરપ્રવિષ્ટસ્ય પ્રથમમેવાડજાતકં તસ્ય ગૃહસ્થેન દત્તં. દ્વિતીયદિવસે ન પૃષ્ઠમેત્ર કૃતં. પારણકે પ્રાંતનીરસાહા-
સ્કરણાત્તસ્થૈતે રંગાઃ પ્રાદુર્ભૂતાઃ—કંદૂઃ ૧, હ્વરઃ ૨, કાસઃ ૩, શ્વાસઃ ૪, સ્વરભંગઃ ૫, અક્ષિદુલ્લં ૬, હ્વરવ્યથા ૭,
પૃતાઃ સસ વ્યાધયઃ સસશતત્રયર્વાણિ યાવદધ્યાસિતાઃ.

ચક્રોણ તો વાજુવંધ કડા વગેરેથી શળગારેલા પોતાના વે વાહુ તથા હાર વગેરેથી ત્રિભુષિત વક્ષઃસ્થલ છેક વિવર્ણ જેવાં જાણી
વિચાર્યુ કે—‘અહો ! સંસારની અનિલ્યતા તથા શરીરની અસારતા કેમી છે ? આટલીજ વારમાં મારા શરીરનાં રૂપ યૌવન તથા તેજ
નષ્ટ થઈ ગયા. આ ભવમા પ્રતિવન્ધ=આસક્ત થવું અયુક્ત છે. શરીરનો મોઢ માત્ર અજ્ઞાન છે રૂપ યૌવનાદિકનું અભિમાન કેવલ
મૂર્ખતા છે ભોગ સેવવા એ એક હનમાદજ છે. પરિગ્રહ રાલવો એ તો જુડ વલગ્યા જેવું છે. માટે એ વ્યુ પડતું મુક્તિને પરલોકનું દિત
કરનાર સંયમ ગૃહણ કરું.’ આમ વિચારી ચક્રીએ પોતાના પુત્રને રાજ્યપદ ઉપર અધિપતિ કર્યો અને પોતે સંયમ ગ્રહણ કરવા હન્યત
થયા. ત્યારે તે વન્ને દેવો વોલ્યા કે—‘હં પ્રીર ભરતલ્લંકના મદાનરપતિ ત્રિભુવનમાં વિલ્યાત કીર્તિવાલા તમે પૂર્વ પુરુષોનું નિયત ચરિત
આચરો છો તે તમે ઠીક ધાર્યું’ આમ વોલીને તે દેવો ચાલતા થયા. ચક્રી પણ તેજ વલતે સર્વે પરિગ્રહનો ત્યાગ કરી ચિરત આ-
ચાર્યની સમીપે જડ પ્રવ્રજિત થયા. ત્યારે સ્ત્રીરત્ન પ્રમુલ સર્વ રત્નો તથા વાકીની રમણીયો, સર્વે નરેન્દ્રો, સર્વ સૈન્યના લોકો, નવ
નિવિધો; છ માસ સુધી તેના માર્ગે પાછલ લાગ્યા પણ તેના સામે ચક્રીએ સિદ્ધાવલોકન સરલ્વી પણ દૃષ્ટિ ન કરી. પૃષ્ઠ ભક્ત નિયમથી
ધિક્ષા નિમિત્ત ગોચર પ્રવિષ્ટ થતાં પ્રથમ તેને એક ગૃહસ્થે નકરીની હાસ આપી. બીજે દિવસે પાછું પૃષ્ઠ વ્રત કર્યું. પારણામા પ્રાંત

नोरय आहार कर्ता तेने शरीरमा-कटू-चल, उचर, कास-बलांसी, श्वास-दम, स्वरभग-साद पसी जचो, आंखनु दुःख, उदर
व्यथा-वेदपीडा; आ सात व्याधिओ उत्पन्न यया, तेने तेणे सातसो वर्ष सुधी कई पण उपाय न करतां सहन कर्या.

उग्रतप कुयतस्तस्य आमर्षोपधी १, खलोपधी २, विप्रुडोपधी ३, जह्णोपधी ४, सर्वोपधी ५, प्रभृतयो लब्धय
स्वपक्षाः तयाप्यसौ स्यशरीरप्रतीकार न करोति पुन शक्यैकदैव स प्रदासित, अहो ! पश्यतु देवा मनस्कृमारस्य
धीररथ ! व्याभिकर्षिनोऽप्यय न स्य स्वयपु प्रतीकार कारयति. एतर्दित्रचनमश्रुगानौ तावेय देवौ वैश्वरूपेण
तस्य मुने समीपे सम्भागातौ, भणितयतौ च भगवस्तय वपुष्यावां प्रतीकार कुर्यं मनस्कृमारस्तदानौ तृट्णीक तय
स्थित. पुनस्ताभ्या भणित, परं तथैव मुनिर्मौनभाजान, पुन पुनस्तथैव तौ भणत, तदा मुनिना भणित, भगनौ किं
शरीरव्याधिरफेटकौ? किंवा कर्मयाधिरफेटकौ ताभ्या भणितमाया शरीरव्याधिरफेटकौ तदानौ मनस्कृमारमुनिना
स्वमुग्रभूतहृतेन घर्षिता स्वागुली कनकगर्णां दर्शिता भणित ब्राह्म स्वयमेव शरीरव्याधि स्फेग्यामि, यदि मे सप्तनशक्तिने
स्यास्तदेति युवा यदि ससारव्याधिरफेटनसमर्थौ तदा त स्फेटयेथा ? देवौ विस्मितमनस्को प्रवदितस्वग्यावेयमृचतु,
भगवत्पत्न्येय ससारव्याधिरफेटनसमर्थोऽसि आयाग्या तु शत्रवचनमश्रुदधानाभ्यापितागत्य त्व परीक्षित', गादश
शक्रेण घर्षितस्मादश गव स्वमसीत्युक्त्वा प्रणम्य च तौ सस्यान गतौ भाग्यान् मनस्कृमारस्तु कुमारत्वे पञ्चाश
द्वर्षमहत्त्राणि, मादल्लिकात्वे पचाशद्वर्षसत्त्राणि, चक्रचर्चित्वे वर्षलक्ष, ग्रामण्ये च वर्षलक्षमेक परिपाल्य सममेत-
दौलशिखर गत तत्र शिलातले आलोचनाविधानपूर्व मासिकेन भक्तन काल कृत्वा सनस्कृमारकल्पे देयत्वेनोत्पन्न

ततश्च्युतो महाविदेहे वर्षे सेत्स्यति. इति सनत्कुमारदृष्टांतः. ४. ॥ ३७ ॥

उग्र तप करतां तेने-आमर्षोपधि, खेलोपधि, विमुडोपधि, जल्लोपधि, सर्वोपधि; इत्यादिकु लब्धियो प्राप्त थइ. तथापि तेजे पोताना शरीरनो प्रतिहार (उपाय) नज कर्यो. त्वारे एरुदा इन्द्रे देवसभायां तेनी प्रशंसा करी के-अहो ! देवा ! सनत्कुमारुं धी-रत्न तो जुओ; व्याधिधी पीडित छतां एण पोते पोताना शरीरनो कंड पण प्रतिहार (उपाय) करतो नथी, तेम कोइ पासे करावतो पण नथी. आवुं इन्द्रसुं वचन सांभळी तेमां अदा न राखनारा ते प्रथमनाज ने देवो वैद्यरूप धारण करी ते मुनिनी समीपे आव्या, अने बोल्या के-‘हे भगवन् ! तमारा शरीरमां अमे व्याधिओनो प्रतिहार करीए ? आ सांभळीने सनत्कुमार तो चुपचुप वेठा रत्ता त्वारे फरी ते देवोए पूर्ववत् रुहुं-तो पण मुनि तो मौन सेवी रत्ता. ज्वारे वारंवार ते देवोए कहेवा मांझुं त्वारे मुनिए कहुं के-तमे थुं शरीरना व्याधिने मटाहनारा छो के कर्मव्याधिने फेहनारा छो ? त्वारे ते वे देवो बोल्या के-अमे तो शरीरव्याधिने फेहनारा छइए.’ आ सांभळी सनत्कुमार मुनिए खरजथी पाक्री गयेली पोतानी आंगळी पोताना मुखना थूंरथी घसीने तेज क्षणे कांच-नवर्णी करी देलाडी अने कहुं के-‘यारामां सदनशक्ति न होय तो हुं मारा शरीरना व्याधिओने तो आम मटाडी शकुं छुं. एण जो तमे संसाररूपी व्याधिने फेडी शक्ता हो तो ते फेडी छो.’ वन्ने देवो आ वचनथी विस्मित थइने पोतानां स्वरूप प्रकट करीने बोल्या के-‘हे भगवन् ! तमे पोतेज संसारव्याधि फेडामां समर्थ छो, अमीये तो इन्द्रना वचनमां अदा न आवनाथी अहीं आचीने तयारी परीक्षा करी. इन्द्रे जेवा वर्णव्या नेवाज तमे छो’ आदलुं बोली पगाम करीने वन्ने पोताने स्थाने गया. भगवान् सनत्कुमार तो कुमारण्यामां पंचाश हजार वर्ष, मांडलिकण्यामां पंचाश हजार वर्ष, चक्रवर्तिण्यामां एक लाख वर्ष तथा श्रमणण्यामां=साधु

आपांतर
अन्य ०१८
॥१००६॥

दणार्पण=एक लाख वर्ष; एष कुल व्रण लाख वर्ष परिपालन करी समेतलैलना शिखर उपर गया त्यां सिंहातल उपर आलोचना विधानपूर्वक यासिक भक्तवदे काळ करी सनत्कुमार कल्पने विषये देव भावे उत्पन्न यथा त्याची व्यक्तीने महाविदेह वर्षमा—सिद्धि पापसे आ प्रमाणे सनत्कुमार दृष्टात कहेवामां आन्व्य

चइत्ता भारह धास । चक्रवर्ती महद्भिः ॥ सती मतिकरे लोप । पत्तो गइ मणुचर ॥ ३८ ॥

(धारा०) महोदी स्त्रियाळा तथा 'शोकमा' शान्ति करणार चक्रवर्ति शान्ति=शान्तिनाथ, भारतगर्भने लजीने अनुत्तम गति पाण्या ३८

क्या०—पुन शान्ति शान्तिनाथ प्रस्तावात्परमश्रीकी अनुतरा गति प्राप्त मोक्ष प्राप्त कथमून शान्ति ? लोके शान्ति करीतीति शान्तिकर, इति विशेषणेन तीर्थद्वारत्व प्रतिपादित पोटशस्त्रीरूपकर शान्तिनाथो मोक्ष जगामेत्यर्थ किं कृत्वा ? भारत वास स्थस्था, भरतस्येद भारत, भरतक्षेत्रस्यधिचाममिति राज्यवास कीदृश शान्ति ? चक्रवर्ती महद्भिः, इत्यनेन शान्तिश्चक्रवर्तित्व तार्थकरत्व च प्रतिपादित ॥ ३८ ॥

पुन शान्ति=शान्तिनाथ, (चक्रवर्तीनो प्रसार चाले छे तेथी आ पाचमा चक्रवर्ती) अनुचर गतिने प्राप्त प्राप्ता मार्क्षे गया शान्ति केवा ? लाकमा शान्ति करणारा, आ विशेषणयी तेनु तीर्थद्वारपणु प्रतिपादन कर्तुं सोळमां तीर्थद्वार शान्तिनाथ मोक्षे गया एष प्रथं जगान्यो केम करीने ? भारत=भरतक्षेत्र सवधि नास=राज्यवासने लजीने केवा शान्ति ? पद्मोनी रुद्धिवाळा, आ विशेषणयी चक्रवर्तीत्व तथा तीर्थद्वारत्व प्रतिपादन कर्तुं ३८

अत्र शान्तिनाथदृष्टात —इहैव जवूदीपे भरतक्षेत्रे चैताढ्यपर्वते रथनपुरचक्राल नाम नगरमस्ति तत्र राजाऽमि-

ततेजाः परिवसति, तस्य सुतारानाग्नि भगिनी वर्तते. सा च पोतनाधिपतिना श्रीविजयराज्ञा परिणीता. अन्यदा अमिततेजो राजा पोतनपुरे श्रीविजयसुतारादर्शनार्थं गतः, प्रेक्षते च प्रमुदितमुच्छ्रितपताकं सर्वमपि पुरं, विशेषतश्च राजकुलं. ततो विस्मिनलोचनोऽमिततेजो राजा गगनतलादुत्तीर्णः, गतश्च राजसुवनं, अभ्युत्थानादिना सत्कृतः श्रीविजयेन, कृतमुचितं करणीयं. उपविष्टः सिंहासनेऽमिततेजा राजा पप्रच्छ नगरोत्सवकारणं. श्रीविजयः प्राह, यथेतोऽष्टमे दिवसे मंदंतिके एको नैमित्तिकः समायातः, मदनुज्ञाते सिंहासने चोपविष्टः पृष्ठश्च मया किमागमन-प्रयोजनं? ततस्तेन भणितं, महाराज! मया निमित्तवलोकितां, यथा पोतनाधिपतेरुपरि इतो दिवसात्सप्तमे दिवसे मध्याह्नममये विद्युत्पतियति, उदं च कर्णकडुकं वचः श्रुत्वा मंत्रिणा भणितं, तदानीं तवोपरि किं पतिष्यति? तेनोक्तं मा कुप्यत? यथा मयोपलब्धं निमित्तं तथा भवतां कथिनं, न चात्र मम कोऽपि भावदोषोऽस्ति. ममोपरि तस्मिन् दिवसे हिरण्यवृष्टिः पतिष्यतिः मया भणितं त्वयैतन्निमित्तं क पठितं? तेन भणितं त्रिपृष्ठवासुदेवभ्रातृअचल-बलदेवदीक्षासमये पित्रा समं मयापि प्रव्रज्या गृहीता. तत्रानेकशास्त्रध्ययनं कुर्वता मयाष्टांगनिमित्तमप्यर्थीतं. ततोऽहं प्राप्तयौवनः पूर्वदत्तकन्याया भ्रातृभिरुत्प्राजितः. कर्मपरिणतिवशेन सा मया परिणीता. तेन मया सर्वज्ञप्रणीतनिमि-त्तानुसारेण प्रलोकितां, यथा सप्तमे दिवसे पोतनाधिगतेरुपरि विद्युत्पातो भविष्यति. एवं तेन नैमित्तिकेनोक्ते एकेन मंत्रिणा भणितं, यथा महाराज! समुद्रमध्ये बाहनां नर्भवद्भिः सप्तदिवसान् यावत् स्थेयं, तत्र विद्युन् पराभवति. अन्येन मंत्रिणा भणितं दैवयोगोऽन्यथा कर्तुं न तीर्यते. यत उक्तं—

अहि शक्तिनाथनु दृष्टात कहे छे—अर्हज जंडूकीयमां भरणेजने विषये बैसाख्य पर्वत उपरे रथनूपुरचक्रवाल नामनु नगर छे
 ह्यां आयतेतेजा नामनो राजा राज्य करतो हतो तेमी सुतारा नामनी न्देन हती ते पोतनाविषति श्रीविजय राजाने, पण्णात्री हती
 एक समये राजा अमिततेजा पोतानी न्देन सुतारा तथा न्देनेवी श्रीविजय राजाने मळवा पोतनपुर गया, ह्यां नगरमां सर्वत्र
 ध्वजा पताका चढावेला हता अने आहु नगर प्रसूदित दीडु, राजकुलमा तो विषेय उत्सव जेडुं जांयु राजा अमिततेजा विस्मय-
 युक्त नेत्रयी आ जोइ गगनतलधी उतरीने राजमुक्ते गया श्रीविजयराजाए अभ्युत्थान=उठीने सांभा आवशा=वगेरे मानयी
 सत्कारपूर्वक उचित आचकार आप्णो सिंहासन उपर बेठा त्यारे अमिततेजा राजाए श्रीविजयराने नगरना उत्सवनु कारण पूछ्यु
 श्रीविजय राजा गेल्या के—‘आजयी आठ दिवस पहेंला मारी पासे एक नैमित्तिक=निमित्त उपरयी यकिय भांतनार=आन्यो
 हतो तेने में सिंहासन उपर बेसाढी आववातु प्रयोजन पूछ्यु त्यारे तेणे महु के—‘हे पहारान ! में कइ निमित्त उररयी जाण्यु के—
 पोतनपुरना अविषति उपर आजयी सातमे दिवसे मध्यह्न समये बीजळी पडशे’ आवुं कानने कडवु लागे तेवु बचन साधळी मारा
 मनीए तेने महु के—‘ते रखने तारा उपर थु पडशे ?’ त्यारे आ नैमित्तिक बोल्यो के—‘कोप मा करो, में तो जेवु निमित्त जाण्यु
 तेवु तमारी आगळ बड्यु, मारे तयारा उपर कइ पण भावदोष नयी, मारु पुछो छो तो ते दिवसे मारा उपर ता सुवर्णनी दृष्टि
 पडशे,’ में तेने कहु के आहु निमित्त तये क्यां जाण्यु ? त्यारे ते बोल्यो के त्रिपृष्ठ वायुदेव तथा अचळ चळदेवना दीक्षा समये
 पितानी साये में पण मन्त्रज्या ग्रहण करी ह्यां अनेक शास्त्रोना अध्ययन करता हु अष्टांगनिमित्त शास्त्र पण मण्यो तदनंतर मने
 यौवन प्राप्त यहु त्यारे मने पूवें आपेळी कन्याना माइओये मन्त्रज्या छोडावी अने मारा कर्मना परिणामने चढ थइ हु ते कन्याने

परण्यो, में जे सर्वज्ञप्रणीतिनिमित्त शास्त्रने अनुसारे जोयुं तेथी मारा जाणवामां आव्युं के आजथी सातमे दिवसे मध्याह्न समये पोत-
नपुरना अधिपति उपर विद्युत्पात थरो.' आम ते नैमित्तिके कह्युं त्यारे मारो एरु मन्त्री बोल्यो के- ' महाराज ! आपे सात दिवस
सुधी वहाणमा समुद्रनी अंदर स्थिति कारवी कारण के समुद्रमां बीजळी न पडे.' त्यारे बीजो मंत्री बोल्यो के- 'देवयोग अन्यथा
कोइ करी शक्युं नथी कह्युं छे के:-

धारिज्जइ इंतो सागरोचि । कळोलभित्तकुलसेलो ॥ न हु अन्नजम्मनिम्मिअ-सुहासुहो कम्मपरिणामो ॥ १ ॥
अपरेण मंत्रिणा भणितं, पोतनाधिपतेर्वधोऽनेन समादिष्टः, न पुनः श्रीविजयराज्ञः. सप्तमदिवसान् यावदपरः कोऽपि
तर्हि यक्षप्रतिमाया राज्याभिषेकः क्रियते. एवं मंत्रयित्वा सर्वैरपि यक्षप्रतिमा पोतनपुरराज्येऽभिषिक्ता. सप्तदिवसान्
यावन्मया पौषधागारे गत्वा पौषधा एव कृताः. सप्तमदिवसमध्याह्नसमये गगनमार्गेऽकस्मान्मेघः, समुत्पन्नः, स्फुरिता
विद्युल्लता, इतस्ततः परिभ्रम्य यक्षप्रतिमा विनाशिता. अष्टमे दिवसे चःह पौषधशालातो निर्गत्य क्षेमेण स्वभुजने
समायातः, तं नैमित्तिकं च कनकरत्नादिभिः प्रजिनवान्. पुनरहं नागरिकैः पोतनराज्येऽभिषिक्तः. तदिदमस्मिन्नगरे
महोत्सवकारणमिति श्रीविजयेनोक्तेऽमिततेजाः प्राह अविशंवादिनिमित्तं, शोभनो रक्षणोपाय इत्युक्त्वाऽमिततेजो
राजा स्वस्थानं गतवान्.

पोताना मोजायी कुलशैलाने भेदी नाखे एवा सागरमां धारण कराय तथापि अन्य जन्म निमित्त कर्मनो शुभा शुभ परिणाम

न फरे ? वळी अपरमत्रीए कहु के-‘पोतनपुरना अधिपतिना वध आणे कक्षो पण कंड श्रीविजय राजानो वध कक्षो तो आपणे आजयी सात दिवसने माटे कोइ अपर पातनाधिपति वनाव्ये आ उपाय सर्वेए पसद क्यों पण राजा कहे-‘मारा जीवितनी रक्षा करवा माटे अय जीवनो वध केम कराय ? त्वारे मत्रीए कहु के-‘त्यारे आपणे सात दिवसने माटे राजगदी उपर यत्ननी प्रतिमानो अभियेन करीए ता केम ? आ सर्वेने रुची तेयो सर्वे मळी पोतनपुर राज्य उपर यत्न प्रतिमानो सात दिवस माटे अभियेन क्यों अने पौपथागरमा जइ मे साते पौपय क्यों सातमे दिवसे मधाह टाणे आकाशमा अकस्मात बादळां घेराणां अने बिजळी चमकवा माडी आम तेम सबाग यतां यक्षपतिमा उपर पही तेयी यक्षपतिमा विनाश पामी, आठमे दिवसे हु पौपयकाळापायी नीकळी खेमकुशळ स्वभवने आया अने ते नेमिचिरुने बोलावी सुवर्ण रत्न आदिकयी तेनी पूजा करी विदाय क्यों नागरिक अनोए फरीयी मासे पातन राज्य उपर अभियेन क्यों ते आज्ञे आ नगरमा महोत्सवनु कारण से आम श्री विजय रामा बोली रक्षा ते पछी अमिततेजा राजा बाह्या के-‘निमिच पण जराय फेर न पडे तेहु इतु अने रक्षणनो उपाय पण अदभुत गोल्यो आम कहीने राजा अमित तेजा पाताने स्थाने गया

अन्यदा श्रीविजयराजा सुतारया सम वने रतु गत सुतारया तन कनकमृगो दृष्टः, श्रीविजयस्योस्तं स्मामिन् । ममैन मृगमानीय देहि ? मम क्रीडार्थं भविष्यति तत श्रीविजयराजा तद्ग्रहणार्थं स्वयमेव प्रयाचिन , नष्टो मृग , तत्पृष्टिं राजा न त्यजति कियतीं मुचं गत्वोत्पनिनो मृग , तावता सुतारा कुर्कुटसर्पेण दष्टा पूषकार अह कुर्कुट-सर्पेण दष्टा, हा प्रिय ! मा त्रायस्वेति श्रुत्वा श्रीविजयस्त्वरित पथादायात तावता सुतारा पचत्वमुपागता. राजा च

शोकपरवशस्तथा समं चित्तायां प्रविष्टः, उदीप्तो ज्वलनः, तावता स्तोकेबेलायां समागतौ द्वौ विद्याधरौ, तत्रैकेन सलिलमभिमंज्य चित्ता मिक्ता, वैतालिनी विद्या नष्टा, राजा स्वस्थो जातो यभाण च किमिदमिति. विद्याधराभ्यां भणितमाधाममिततेजसः स्वकीयौ जिनबंश्ननिमित्तमाकाशमार्गे भ्रमंतावशानियोषविद्याधरेणापह्रियमाणयाः सुताराया आकंदशब्दं श्रुतवंतौ, तन्मोचनार्थमावाभ्यां युद्धमारब्धं, ततः सुतारया च प्रोक्तमलं युद्धेन, यथा महाराजः श्रीविजयो वैतालिनीविद्यामोहितो जीवितं न परित्यजति तथा तदुद्याने गत्वा शीघ्रं कुन्त ? तत आवाभिहायातौ, दृष्टस्त्वं वैतालिन्या समं चित्तारूढः, अभिमंज्य जलेन सिक्ता चित्ता, नष्टा सा दृष्टवैतालिनी, स्वस्थवस्थस्त्वमुत्थितः, इत्य-
पह्नां सुतारां ज्ञात्वा विषण्णः श्रीविजयो राजा भणितश्च ताभ्यां, राजन् ! खेदं मा कुरु ? स पापः क यास्यतीत्या-
दिवचनैः श्रीविजयरानामाश्वास्य तौ विद्याधरावमिततेजःसमीपं गतौ.

एक वलते श्रीविजय राजा सुतारा राणीने साथे लड वनमां रमवा गया त्यां सुताराण कनकनो मृग दीठो त्वारे सुताराए राजाने कडुं के—हे स्वामिन् ! आ मृग मने लाञ्छी आपो; ए मृग मने क्रीडा अर्थे उपयोगी थसो. त्वारे श्रीविजयराना ए मृगने पकडवा पोते दोढ्या पण मृग तो भागी गयां, राजाए तेनी पुंठ पकडी. केटलीरु भूमि जइने मृग उपडी गयो. अही सुताराने कुर्कुट जातना सर्व दंश कर्यो त्वारे सुताराए मूम पाडी के—‘हा प्रियतम मने बचावो.’ आ राट साभळी श्रीविजय राजा तरत पाछा आत्रे छे त्यां तो सुतारा मरण पायी. राजा शोक परवश बनी तेनी साथे चित्तामां प्रविष्ट थसो. चित्तामां अग्नि मज्जलित थाय छे त्यां दुंक सम-
यमां बे विद्याधर आञ्ची नीकल्या तेमांना एके जळ अभिमंत्रित करीने चित्ता उपर छांछुं के वैतालिनी विद्या नष्ट थइ अने राजा

स्वस्य भद्रं वाच्या के- 'वा गुं ययु' विद्याधरोप कथु के- अमे वेय अमिततेजा राजाना पोताना आभ्यतर जन छटपः जितवदन निमिचे आक्रान्धयोगे जवा हवा त्यां मुहुराने अशनिघोष विद्याधर हरी जतो इतो ते सुतारानी वृमराण अमे सांयळो तेथी तेणिने मूसाववा अमे युद्ध माढयु त्यातो सुतारपज कथु के युद्ध नथी करवाजु, पण श्रीविजयराजा वैतालिनी विद्याधी मोहित बनीने जीवित त्याग करवा वत्पर यया छे तो तये ते उगममा जइ ते राजा जीवित न त्यजे तेव तुरत करो तेथी अमे वेय अहो आल्या त्या तमने वैतालिनी साये चित्ताकूल जोया जळ अभिमित्रि करी चिता उपर छाटयु के दुष्ट वैतालिनी नष्ट यइ अने तमे स्वस्य अवस्थायुक्त लळ्या 'सुताराजु अपहरण सामळी राजा श्रीविजय खेद करवा लाग्यो तेने पेला वे विद्याधरोप कथु के- 'इ राजन् ! खेद मा करो ए प्राप्ती वया जनानो छे' इत्यादिक वचनोवडे श्रीविजय राजाने आश्वासन आपी ते वेय विद्याधरो अमिततेजा राजानी समीपे जइ पर्वोत्था.

ततोऽमिततेज प्रेषितविद्याधरचितविमाने स श्रीविजयोऽप्यमिततेज समीप गत अमिततेज श्रीविजयाभ्या ससंयाभ्यां गत्वा तल्लगर वेष्टित, अशनिघोषानिके द्रुत प्रेषित, तयोराममन युत्वाशनिघोषो नष्ट, उत्पन्नकेवल- स्थाचलस्य च समीपे गत, अमिततेज श्रीविजयावपि तत्पटौ तत्रायातो सर्वेऽपि गतमत्सरा धर्म शृण्वन्ति, एकेन विद्याधरण सुतारायि तत्रानीता लब्धावसरेणाशनिघोषेण भणित, न मया द्रुष्टभावेन सुतारायकृता किं तु विद्या साधयित्वा गच्छता मयेय दृष्टा, पूर्वस्नेहेनेमां त्यक्तु न शक्नोमीति वैतालिन्या विद्याया श्रीविजय मोहयित्वा सुतारा गुरीत्वा स्वनगरे गत, नास्या शीलभगमकार्षे तथापि ममानार्थे योऽपराध स क्षतव्य इत्याकर्ण्योमिततेजसा भ-

णितं, भगवन् ! किं पुनः कारण ? एतस्यास्यां स्नेहोऽभूत्. ततोऽचलकेवली कथयति, मगधदेशोऽचलग्रामे धरणीजटा नाम विप्रः, तस्य कपिलनाम चेष्टी, तस्याः पुत्रः कपिलो नाम. तेन कर्णश्रवणमात्रेण विद्या शिक्षिता, गतश्च देशांतरे रत्नपुरं नाम नगर. तत्र कस्यचिदुपाध्यायस्य मठे गतः, उपाध्यायेन पृष्ठः कस्त्वं ? कुत आगतः ? कपिलेनोक्तमचल-ग्रामे धरणीजटविप्रसुतः कपिलनामाहं विद्यार्थी अत्रायातस्तच्चसमीपमिति.

तदनंतर अमिततेजा राजाए मोकलेला विद्याधर रचित विमानमा वेसी श्रोविजय राजा पण अमिततेजा राजानी समीपे गगा. पोत पोताना सैन्यो सोये लइ अमिततेजा तथा श्रोविजय वेत्रे राजाये जइने अज्ञनिघोपना नगरने बेरो घाल्यो अने अज्ञनिघोप पासे दूत मोकल्यो. तेदलामा आ वे राजाना आववाना खवर सांभळी अज्ञनिघोप नाठो ते जेने केवल ज्ञान उत्पन्न थयेल छे एवा अचळनी समीपे गयो, तेनी पाछळ पडेल्ला अमिततेजा तथा श्रोविजय पण त्यां जइ प्होंच्या. आ सर्वे मत्सर रहित थइ धर्म श्रवण करे छे तेदलामां एक विद्याधर सुताराने पण त्यां लड आव्यो. अवसर मेळवी अज्ञनिघोप बोल्यो के—‘में कंइ दुष्ट भावथी सुतारानें अपहरण नथी कर्तुं किंतु विद्या साधीने जता में एने दीठी; पूर्वना स्नेहने लइ एने हूं त्यजी न शक्यो तेथी वैतालिनी विद्याव्रडे श्रीविजयने मोहित करी सुताराने लइने मारे पोताने नगर आव्यो में तेना शीळनो भंग नथी कर्यो, तथापि आ विषयमां मारो जे अपराध थयो होय ते क्षमा करो.’ आ वधुं सांभळी अमिततेजा राजा बोल्या के—‘हे भगवन् ! आनो एमां स्नेह थयो तेनु कारण थुं ?’ त्यारे अचळ केवळी बोल्या के—‘मगध देशना अचळ गाममा धरणीजट नामनो ब्राह्मण इतो तेने कपिला नामनी दासी हती तेनाथी एक कपिल नामे पुत्र उत्पन्न थयो. ते कानथी सांभळी सांभळीने सर्व विद्याओ ग्रहण करी शीखी गयो, ते

देगावर करता रत्नपुर नामना नगरां जा रङ्गो ह्यां काड उपाध्यायना मन्त्रां गयो उपाध्याये पूज्यु के-ये दौण छो भने
 रथांसी भावो छो ? कपिल बोल्थो के-भ्रातृ गायना धरणीन चिमनो कपिल नामनो हृ मुत छ, भने अत्रे आपनी पासे चिद्यार्थी
 तरीके भाच्यो छ.

उपाध्यायेन मपटुमान सरगृहे रश्मि चिन्तामहाप्य सरगृहो तस्य दत्ता मय्यभामानानी अयदा उपार्काले म
 कपिलो रात्रौ सरस्त्राणि कथाया कृता यर्येय मेधे सरगृहारे ममायात मत्तमामा चाय स्तिमिनयत्रो भवि-य
 नीति विनयस्तराणि वस्त्राणि गरीत्या शृङ्गारे मसुगमायाना कपिलेन तस्या उक्तमस्ति मय प्रभायो येन यस्त्राणि
 न स्मिष्यति तावता गिरुस्त्रकाशे तया न नमो दृष्ट ज्ञान चाय नन पय ममायान , यस्त्राणि कथायां न निनि-
 यानिरयवडयमय हीनकृत् इति मा कपिले मद्मेन ग ज्ञाना अयदा धरणीजडो विप्रस्त्र कपिलममीपे ममायान म
 स्यभामा न गितृपुत्रयोर्विरुद्रमाचार दृष्टा परमार्थ पृष्ठो धरणीनयत्रि तेन यथार्थ कपिल नत श्रुत्योद्विगता मत्तमामा
 काममोक्षेभ्यो निर्विण्णा, प्रव्रज्याग्रग निमित्त पृष्ठ कपिल न मुत्तयेप कपिल तदेय गता तद्विगामित्रीपिणगल
 ममीप, पमाण न सो राजन् ! मा कपिलममीगान्त्रोचय ? येनाह दीप्ता शुद्धि, राजा कपिलस्त्रोक्त, कपिले न
 मयते राजा पुनस्त्रया उक्तं, तावत्त्य मय गृहे निष्ट ? यावत्कपिल बोधयामीनि अयदा म राजा सरपुत्रो गणिका
 निमित्त गुह्ययमानौ दृष्टा वैराग्येण विप भवितायन् तत सिद्धनदिताऽभिनदिनानाम्भ्यो त्रीयेणदृपस्य भार्ग
 कपिलस्य भार्ग सत्यभामा न विपप्रयोगेण काल गता

उपाध्याये यणा मानथी तेने पोताने घरे राख्यो अने चिया भणानी पोतानी पुत्री सत्यभामा नामनी तेने परणामी. एक समये वर्षाकाळमां वरमते मेये ए कपिल पोताना रघो वगलमा घाली पाताना घरना वारणे आनी उघो सत्यभामाए जाव्युं जे एनां वखो भीडयां हजे तेथी कोरुं वध हाथमां लड द्वार आगळ सामी आनी कपिले कणुं मारा मभावयी वखो भीडया नथी. एटलामां बीजळी श्वकृतां सत्यभामाए कपिलने नगन जोड लीं गो अने जाणी गड के आ नगनज आव्या अने वखो कांलमां राखी लीया होवाथी न भोजाणा. आ उपरथी ए सीना मनमां आव्युं के आ हीन कुळनो दोघो जोडण नहि तो नगन न थाय. आ बनाव पछी सत्यभामा कपिलमां जरा मंद स्नेहाली यवा लागी. एरु काळे ए कपिलना पिता धरणीजट निग्र त्यां आनी नीकळया त्यारे पिता पुचनो विरुद्ध आचार जोड धरणीजट विप्रने खरी हकीकत पूळी तेणे नथी वायत हवी ते प्रमाणे कही ते सांभळी सत्यभामा उद्विग्न थड कामभोगशी कंटाळी मजल्याग्रहण करावा माटे कपिलने पुरुष्य पण कपिले रजा न आपी त्यारे ते नगरना निवासी श्रीयेण राजा पासे जडने सत्यभामाए कणुं के- 'हे राजन् ! मने कपिल समीपेयी छोडायो, जेयी हुं दीक्षा ग्रहण करूं.' राजाए कपिलने बोलावीने कणुं पण कपिल मान्यो नहि ल्यारे श्रीयेण राजाए सत्यभामाने फरीशी कणुं के- 'हुं कपिलने सभजावुं तेडळादिनस सुभी तुं मारा घरमां रहे एरु समये राजाए पोताना ये पुनो एरु गणिता निमित्त वृद्ध करता जोडने कंटाळीने विग स्वाधुं ते साये सिंहनंदिता तथा अभिनंदिता नामनी तेनी येग राणीओ अने कपिलनी भायां सत्यभामा पण विग स्वाहने काळथर्म पाग्या.

चत्वारोऽप्यमी जीया देवकुरुषु युगलत्वेनोत्पन्नाः, ततः मौनं कल्पे गताः. ततश्च्युत्वा श्रीयेणजीबोऽमिततेजा जातः, अभिनंदिताजीबः श्रीविजयो जातः, सत्यभामाजीबः सुतारा जाता, स कपिलजीवस्तिर्यग्भवेषु चिरकालं

આત્મા કવિત્વગતિમનુષ્યાને કૃત્યાડાશનિયોપા સમુત્પન્ન' સુતારાં ચ સત્યમામાત્રાભ્યાનીજીર્ણ દૃષ્ટા પૂર્વસ્નેહેનાપહત્ય
મત. પુનરપ્યમિત્તેજમા પૃષ્ઠ, અગવદ્વાર્ કિં મળ્યોડમળ્યો યા અચલકેવલિના કળિત સ્વં મન્ન્ય ક્ષમશ્ચ નયમે શ્વે
નોર્ધકરો અવિપ્લવસિ, પ્વોડપિ ઓચિત્યસ્તથ ગણધરો અવિપ્લવસિ, તત્ત પુત્રાકળ્યામિત્તેજ ઓચિત્યનૃપાવગલકેવ
લ્લિન ચદિત્યા મતૌ ત્વસ્થાન

આ તારે જીવા દેવકુલ મદેશ્વર યુગલરૂપે પ્રવતયા ત્વાયો સૌર્થર્મ કલ્પર્મો મર્ગા અને તે સ્થાનેયો હ્યુત ધર્મ ધીમેણ જીવ
અધિતેજા થયો, અધિનરિતા જીવ ધીવિજય થયો, સત્યપાયા જીવ સુતારા થયો, અને કલ્પિત જીવ ઘણાક જાત પર્યત તિર્થ
મર્ગમાં મર્ગણ કરી વર્ષાક તેડુ કદ અનુદાન કરી પ્રાનિયોપ ઠપ્પ થયો, અને સુતારાને સત્યપાયા દ્વાભ્યાની જીવ જાણીને પૂર
મર્ગા સ્નેહને લઈ પ્રવરણ કરી ગયો, કરીને પણ ય્યારે પ્રમિત્તેજાપ પૂજ્યુ કે-મર્ગાન્ ! કુ મર્ગ્ય કે અમર્ગ્ય ? ત્યારે પ્રવત-
કેવલોપ ક્યુ કે-કુ મર્ગ્ય છો ' આ મર્ગથી નયમે મર્ગે તુ તીર્થવર થાકુ અને આ ધીવિજય રાજા પણ તારો મળવર મર્ગ ' તદ-
નંદર આ તમાવ દુર્ગા પ્રવરણ કરીને પ્રમિત્તેજા તથા ધીવિજય વને રાજાઓ અચલકેવલોને વદન કરી સ્વસ્થાને ગયા

અગવદ્વામિત્તેજ ઓચિત્યગત્યામુદ્યાનગત્યામ્યા વારણપ્રમણાભ્યામગ્નિજ્ઞાનેન જ્ઞાત્યોન્ન મર્ગા વદવિજ્ઞાતિદિનાનિ
અગતોર્ધગોરપ્યાયુ . તતસ્તામ્યા મેરો મર્ગ્યા ત્તોડટાદિતામદોસ્તમચ , સ્વત્તરાગ્યે ચ મર્ગ્યા સ્વત્તપુત્રાવમિપિચ્ચ જગ
અદનમુનિમર્મીપે મર્ગમમાદાય તદ્વોપામનમનશન રિક્તિત વિધિના કાલ કૃત્યા પ્રાણતે કલ્પે વિજ્ઞાનિમાગરોપમા
પુર્વેવત્તેનોત્પદ્મો તત્તદવ્યુતાચિદ્દેવ જનુર્મીપે પુર્વવિદેહે રમણીવિજયે શીતાયા મહાનયા વશિષ્ઠકુલે સુમગાયા નગર્યા

प्रेमसागरस्य राज्ञो वसुधराऽनंगसुख्योर्महागर्भे क्रमेण कुमारत्वेनोत्पन्नौ. अभिततेजोजीवोऽपराजितनामा श्रीविजय-
जीवोऽनंतवीर्यनामा जातः. तत्रापि प्रतिशश्रुदमितारिं व्यापाद्य क्रमेण बलदेवत्वं वासुदेवत्वमापन्नौ. तयोश्च पिता
प्रवज्याविधानेन मृत्वाऽसुरकुमारेन्द्रत्वेनोत्पन्नः. अनंतवीर्यस्तु कालं कृत्वा द्विचत्वारिंशत्सहस्रवर्षायुनरिकः प्रथमपु-
थिव्यामुत्पन्नः. चमरस्तु पुत्रस्नेहेन तत्र गत्वा वेदनोपशमं चकार. सोऽपि संविग्नः सम्यक् सहते. अपराजितो बल-
देवो भ्रातृचिरहृदःखितां निक्षिप्तपुत्रराज्यो जगद्वरगणधरममीपे निष्कान्तः.

एकसमये राजा अभिततेजा तथा श्रीविजय उद्यानमां गया त्वां वे चारण श्रमण वेठेला तेमणे अवधि ज्ञानवडे जाणीने कबु-
के-आजधी छवीश दिवस तमारा वेपनुं आयुष्य छे. आ सांभली वने राजाओए मेरु परित उपर जइ अष्टाक्षिक महोत्सव कर्यो अने
पोतपोताना राज्यमां जइ पोताना पुत्रोने राज्यभियेक करी जगभंदन मृनिनी समीपे जइ संगम ग्रहण करी पादपोषणमन नामनुं अन-
घन व्रत लइ विप्रिवडे काळ करी प्राणत कट्यमां तीस सागरांपम आयुष्यवाळा देव गइने उत्पन्न थया. त्यांथी च्युत गइने अर्होज
जंबूद्वीपने विषये पूर्व विदेहमां रमणी विजय प्रदेशमां सीता महानदीना दक्षिण तीर उपर सुभगा नामनी नगरीमां प्रेमसागर
राजानी वसुधरा तथा अनंगसुंदरी नामनी वे राणीयोना गर्भमां क्रमे करी कुमार गइने भवतर्षा. तेमां अभिततेजा जीव अपरा-
जित नामे थयो तथा श्रीविजय जीव अनंतवीर्य नामे थयो आ वळे प्रतिशश्रु तथा दमितारिने मारीने क्रमेथी बलदेवत्व तथा नामु-
देवत्वने पास्या ए बेयना पितातो मवज्या विधाने मरी जइने असुरकुमारेन्द्ररूपे उत्पन्न थया. अनंतवीर्यतो काळ करीने वेतालीस
इजार वर्षना आयुष्यवाळो प्रथम पृथिवीमां नारकरूपे उत्पन्न थयां, चमर तो पुत्रस्नेहथी त्यां जइ वेदनोपसम कर्यो ते पण संविप्र

उदरे वज्रयुध नामे पुत्र यद्ने अवतर्यो. अहौं वली श्रीविजय जीव पण देवायुष्य अनुपालन करी तेनाज पुत्ररूपे उत्पन्न थयो तेनुं नाम सहस्रायुध मतिष्ठित थयुं. एक समये वज्रयुध पौषशालामां स्थित हतो देवेन्द्रे तेनी प्रशंसा करी के—‘आ वज्रयुध देव के दानव कोइथी धर्मथी चलित करी शकाय तेम नथी.’ ते पळी एक देव आ प्रशंसांमां श्रद्धा न बेसतां पोते पारेवांनुं रुप विजुर्वीने भयभ्रांत बनी वज्रयुधने आश्रये गयो, अने ‘हे वज्रयुध ! मने तारु’ शरण हो.’ आम मनूष्य वाचाथी बोल्यो. वज्रयुधे तेने शरण आपी पोतापासे ते पारेवाने राख्यो तेदली वारमां त्यां एक लावक पक्षी आनीने बोल्यो के—‘हे महासत्व ! ए पारावत भूलथी पीडाता मने आज मल्यो मांटे एने मुक्ती द्यो, अन्यथा माहं जीवित नथी.’ आ तेनुं वचन सांभळी वज्रयुधे कहुं शरणागत आपी देवो योग्य नथी, तेम तने पण आम करवुं उचित न कहेवांय; कारण के—

हतूण परस्पाणे । अस्पाणं जो करेह सस्पाणं ॥ अस्पाणं दिवसाणं । कए स नासेह अस्पाणं ॥ १ ॥ यथा जीवितं तव त्रियं, सर्वेषामपि जीवानां तथैवास्ति, एनं भयभ्रांतं दीनं व्यापादायतुं तव न युक्तं, धर्मं कुरु? पापं मुंच? लावकः प्रतिभणति, राजन्नहं बुभुक्षितः, न मे मनसि धर्मस्तिष्ठति, ततः पुनरपि भणितं राज्ञा, भो महासत्व ! यदि बुभुक्षितस्त्वं ततोऽन्यत्तव मांसं ददामि. लावकः प्रतिभणति, स्वयं व्यापादितजीवमांसादयस्म्यहं, न च रोचते मम पर-व्यापादितमांसं. राज्ञा भणितं, यावन्मात्रेण मांसेन पारापतस्तुलति, तावन्मात्रं मांसं ददामि. सोऽप्यवदत्, यदि त्वं स्वदेहादुत्कीर्य मांसं ददासि तदाहं तं मुंचामि. तद्राज्ञा प्रतिपन्नं. ततस्तुष्टो लावका, राज्ञा च तुलाजनायिता, एकस्मिन् बार्धे पारापतो युक्तरो देवमायया भवति, राज्ञा पुनः पुनरुक्त्योत्कृत्य स्वदेहमांसमन्यत्र क्षिपति, तं दृष्ट्वा राजलोकः

ममस्तो णाहारव चकार पारापतपार्धे गुरुभारमवेक्ष्य स्वमामपार्धे राजा स्वयमारूढः, एतादृश वज्रायुधस्य मरव हृष्टा विस्मितो देव स्व रूप प्रकटीकृत्य प्रकाम स्तुत्वा स्वस्थान गतवान्

‘परमाण हणीने पोताने समण रवेवानु जे करे छे ते केन्लाक दिवसे आत्माने पण नाशित कर छे. १’ जेवु तने ताक जीवित मिय छे, सर्ग जीवोने पण तेमज छ मोटे आ मयघ्रात दीनने मारी नाखवो ए तने योग्य नयी धर्म करो, पाप छोडी यो,’ ल्यारे लावण प्रतिवचन करे छे-‘हे राजन् ! हु भूसूया छु, मारा मनमां धर्म नयी स्थिर यतो ल्यारे बली राजाए कहु जो हु छु गहुर हो तो तने बीजु मास आयु, ल्यारे लावके कहु हु तो पोने मारेलानु मास खाव छु बीजाये मारेला प्राणीनु मास मने भावतु नयी राजाए कहु के-‘जेठला मांसगी आ पारावत ताळाय तेठलु मास तने आपुं तो केम ?’ लावक बादयो के-‘जो तमे पोताना देवमाथी न पारावत आरोमार मांस फाढीने आपता हा तो ए पारावतने हु मुकी दव ’ राजाए आ बात स्फुल करी ल्यारे लारक तुष्ट थया राजाए जानवु मगारी एक पट्टामा पारावत राखी बीजा पछामो पोतानु मांस उखेदी उखेदीने मुक्का मांझु, देवमाथाने लीये पारावतवाक्क पछु उपदयु नहि; ए पारावत वधारने वधारे भारे यतो गयो आ जाद प्रसक राजलोक सयला हाहाकार करवा लाया उपारे पोताना भवयवानु मांस तोदी तादीने नाखता पण पारावतवाक्क छाबहु नग उचु उपदयु ल्यारे ते राजु राजा पांने चढी बेठा आबु वज्रायुध राजान्न सत्त्व जोड देवे विस्मय पायी पोतानु रप प्रकट कर्यु राजानी अत्यत स्तुति करी स्वस्थाने गया

अथदा वज्रायुधमद्वलायुधो पितृपुत्रौ क्षेमकरगणधरसमीपे जातवैराग्यौ सल्लायुधसुत बलिं राग्येऽभिपिच्य प्रव्रजितौ : प्रव्रज्यापर्याय च परिपाल्य पादपोषगमनविधिना काल कृत्वा टावपि जनावुपरितनमैवेगके एकत्रिंश

त्सागरोपमस्थितिकावहमिन्द्रदेवौ जातौ. अहमिन्द्रसौख्यमनुभूय ततश्च्युताविहैव जंबूद्वीपे पूर्वविदेहे पुष्कालावती-
विजये पुंडरीकिण्यां नगर्यां घनरथो राजा, तस्य द्वे महादेव्यौ पद्मावती मनोरमती च. तयोर्गर्भे जातौ वज्रायुधो
मेघरथः सहस्रायुधो हृदरथश्चेति वृद्धिं गतौ. ततः कृतं ताभ्यां कलाग्रहणं, तौ द्वौ राज्ये स्थापयित्वा घनरथः स्वयं दीक्षां
गृहीत्वा केवलज्ञानमुत्पाद्य तीर्थं करो जातः. तयोर्मेघरथहृदरथयोः पूर्वभवाभ्यासतो जिनधर्मदक्षताभूत्. अधिगतजीवा-
जीवादिभावौ तौ सुश्रावकौ जातौ.

अन्यदा वज्रयुध पिता तथा सहस्रायुध पुत्र वन्नेने वैराग्य उत्पन्न यवाथी सहस्रायुधना पुत्र बलिने राज्याभिषिक्त करीने
वेय पितापुत्रे क्षेमंकर गणधर पासे जइ प्रव्रजित=दीक्षित थया. प्रव्रज्या नियमोनुं यथावत् परिपालन करी पादपोषगमन विधिबडे
काळ करी वेय जणा उपरितन त्रैवेयकमां एकत्रीश सागरोपम स्थितिवाळा अहमिन्द्र देव थया. अहमिन्द्र देव दशामां सुखो अनुभवीने
स्यांथी च्यवीने, अहीज जंबूद्वीपमां पूर्वविदेहने विषये पुष्कलावती विजयमां पुंडरीकिणी नगरीमां घनरथ राजानी पद्मावती तथा
मनोरमती नामनी वे महाराणाओना गर्भथी वज्रयुध मेघरथ, तथा सहस्रायुध हृदरथ, अनुक्रमे पुत्र उत्पन्न थया अने अदाहे वृद्धि
पाम्या. अनेक कलाओनुं शिक्षण लइ युवान थया त्यारे वेयने राज्यपद उपर स्थापी घनरथ राजा पोते दीक्षा ग्रहण करीने केवल-
ज्ञान उत्पन्न यतां तीर्थंकर थया. ते मेघरथ तथा हृदरथने पूर्व भवना अभ्यास बळ्थी जिनधर्ममां दक्षता थइ अने जीव अजीव
आदिक भावनुं सम्यक् ज्ञान यतां ते वन्ने उत्तम श्रावक थया.

अन्यदा पितुस्तीर्थंकरस्य समीपे द्वावपि जनौ निजपुत्रं राज्येऽभिषिच्य प्रव्रजितौ. तत्राधीतस्तत्रार्थेन मेघरथेन

विंशतिस्थानकैः समर्जित तीर्थकरनामगोत्र दृढरथेन शुद्ध चारितमाराधित द्वावपि सखेस्वनाविधिना काल कृत्वाऽनु-
त्तरोपपानिकेषु दवेपूष्पज्ञौ नम्र सर्वाथसिद्धविमानेऽनर्गल सुखमनुभूय मेघरथकुमारस्ततश्च्युत्वेहेव जवृक्षीपे भारते
क्षेत्रे हस्तिनागपुरे विश्वसेनस्य गजोऽचिरादेव्या कुक्षौ भानुपदकृष्णमसम्भ्यां चतुर्दशस्वभ्रमूचित पुत्रत्वेनोत्पन्न
साधिरुनवमामानुन्ने धृत्या तमचिरादेवो ज्येष्ठकृष्णत्रयोदश्या प्रसूतवती पट्पचाशद्विकुमारीमहोरमवो जात
चतु पट्टिसुरैरैरपि जन्माभिषेकं कृत उचितममये गर्भस्थे चास्मिन् भगवति सयदेवेषु शातिर्जातेति शानिरिति नाम
कृत मातृपितृभ्यां, क्रमेणासौ सयकलाकुशलो जात पौवन प्राप्तौ चिगाहित प्रवरारानकया, क्रमेण राज्ये स्थापित,
पित्रा चारित्र्य गृहीत, शातेऽश्वक्रवर्निपदवी ममायाता, वत्पद्मानि चतुर्दश रत्नानि, साधित भरत, अम्बद पद्मवडराज्य
परिपल्लयोचिनायसर स्य सप्तद्वोऽपि लोकातिकामरैः प्रतिपोधित, साधत्सर दान दत्वा ज्येष्ठकृष्णचतुर्दश्या अक्रि
भोगाम्यस्ता निष्कृत चतुर्दशानममन्वि तस्योद्यतविहार कुर्वत पौपशुर्दनग्रन्था केवलज्ञान समुत्पन्न देवैः मम-
वसरण कृत, भगवता धर्मदेशना श्रारब्धा, प्रवाजिता गणधरा, प्रतिपोधिता बह्व्य शानिना त्रमेण निहृत्य भरत-
क्षेत्रे पोधिवीजमुत्पन्न क्षीणमर्वकर्मज्ञो ज्येष्ठकृष्णत्रयोदश्या मोक्ष गत इति अस्य भगवत कुमारत्वे पचविंशति
वयसहस्राणि, माहल्लिकत्वेऽपि पचविंशतिवर्षसहस्राणि, अक्रित्वे पचविंशतिवर्षमहस्राणि, आमण्ये च पचविंशति
वर्षसहस्राणि, सर्वायुश्च वर्षलक्षमेक जातमिति इति शानिनाथदृष्टात ॥ ८ ॥

एक वसते पोताना पुत्रने राज्याभिषिक्त करी पिता तीर्थकरनी समीपे जद वनेये प्रवज्या=दीक्षा लीधी, अने मेघरथे सर्वे

अंगमृत्रोचुं अध्ययन कर्तुं तथा वीश स्थानकोना आराधनवटं तीर्थकर नार्थ गोत्रं संपादन कर्तुं. हटदये पण शुद्ध चारित्र्य ग्रहण करी यथावत् आराध्युं. वेय भाहओ संलेखना विधिथी काळ करी अनुत्तरोपपातिक देवोमां उत्पन्न थया. त्यां सर्वार्थसिद्ध विमानने विषये अनर्गल सुखोनो अनुभव करी मेघरथ कुमार, त्यांथी च्यवीने अहीज जंबूद्वीपमां भारत क्षेत्रने विषये हस्तिनागपुरमां विश्वसेन राजानी अचिरादेवी नामनी राणीनी कुले भाद्रपद कृष्णसप्तमी दिने चतुर्दश स्वमवटे सूचित पुत्रभावे उत्पन्न थया. कंडक अधिक नवमास पर्यन्त अचिरादेवीए पोताना उदरमां धारण करी ज्येष्ठ कृष्ण त्रयोदशीने दिवसे तेने जन्म आप्यो. छप्पन दिककुमारीओनां महोत्सव थयो तथा चोसठ सुरेन्द्रोए पण आवीने उचित समये जन्माभिषेक कर्चो. आ भगवन् गर्भमां हता त्यारे सर्व देशोमां शांति थइ तेथो तेनुं माता पिताए “शांति” एवुं नाम राख्युं. आ बाळक क्रमे क्रमे सर्व कळाओमां शिक्षण पामो कुशल थया. एम करतां यौवनावस्थामां आवतां श्रेष्ठ राजाओनी कन्याओ तेने परणावनामां आवी. पुत्रने लायक गणी पिताए तेने राज्य उपर स्थापित करी पोते चारित्र्य ग्रहण कर्तुं. शांतिने चक्रवर्ति पदवी संग्राप्त थइ एटले चउद रत्नो उत्पन्न थयां अने भरतक्षेत्रनुं साधन करी अहंढ छलंडनुं राज्य परिपालन करी उचित अवसरे, स्वयं संबुद्ध हताज तथापि लोकांतिक देवोए प्रतिबोधित कर्चो एटले सांवत्सरदान दइ ज्येष्ठमासनी कृष्ण चतुर्दशी दिने चक्रिभोगोनो त्याग करी बहार नीकल्या. चारे ज्ञानथी समन्वित विहार कर-वामा लघत रहेता ए शांतिने पौप मासनी शुक्ल नवमी दिने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. देवोए समवसरण कर्तुं. भगवाने धर्मदेशना प्रारंभी, गणधरोने मंत्रज्या धारण करावी. घणा प्राणियोने प्रतिबोधित कर्चो. क्रमे हरी विहार करता भारतक्षेत्रमां बोधिबीज बावोने क्षीण थयेळ छे सर्व कर्मांश जेना एवा थइ ज्येष्ठ मासनी कृष्ण त्रयोदशी दिने मोक्षे गया. आ शांतिनाथ भगवान्ना कुमारपणामां

पचीदा हजार वर्ष चीत्या, तेम माडलिकपणामो पण पचीदा हजार वर्षो गया तथा ाक्रवर्त्तिणामां पण पचीदा हजार वर्ष पर्यन्त रथु अने अथणदासामो पचीदा हजार वर्ष सुधी रसा पटले मळीने एक लग्न वर्ष सर्व आयुष्य थयु ए प्रमाणे ज्ञातिनाथनु दृष्टात यथु -

इत्ययमयुरायसमो । कुयुनामनरेसरो ॥ विमवायकिन्ती भगव । पत्तो गडमणुत्तर ॥ ३९ ॥

[इत्ययमयु०] इत्यायु यथानो धेष्ट रत्ता चित्वात किं कुयु नामे नरेश्वरचक्रवर्त्ति मयवान् मनुत्तम गतिमोक्षने प्राप्त थया ३९

वगी०—पुन कुयुनामा नरेश्वर पट्टधक्री अनुत्तरा सर्वोत्क्रा गति प्राप्त कीददा कुयु ? भगवानेश्वगजान वान पुन कीददा कुयु ? इदगक्राजपपभ, ईश्वराकुवशीयन्पेपुपुपभो धृपभसमान प्रधान इत्यर्थ, पुन कीददा ? चिरयातकीर्ति अत्र भगवानिति विशेषणेनाष्टमहाप्रातिहायर्थिस्वर्ययुक्त मप्तदशस्वीर्यकर पट्टधक्री कुयुर्ज्ञेय ३९

बकी कुयु नायना नरेश्वरच्छदा चक्रवर्त्ती अनुत्तर विमानमा सर्वोत्क्रा गतिने प्राप्त थया केवा कुयु ? भगवान्ऐश्वर्य ज्ञानवान्, बकी केवा कुयु ? इश्वराकुवदना राजाभोया दृपभश्चेष्ट, तथा विख्यात कीर्तिवाजा भर्त्ती 'भगवान्' ए विशेषणथी अष्ट महाप्रातिहायादिक ऐश्वर्ययुक्त मचस्मा तीर्यङ्गर पष्ट चक्री कुयु जाणवा

अथ कुयुनाथदृष्टात —दस्तिनागपुरे सूरराज्ञः श्रीदेगी भायां तस्या कुक्षौ भगवान् पुद्गल्येनोत्पन्न, जममरो तसवानतर च स्वप्ने जनन्या राजस्तूप कुस्थो (पृथ्वीस्थ) दष्ट गर्भस्थे च भगति पित्रा शत्रव कुयुवद् दृष्टा इति कुयुनाम कृत पित्रा प्राप्तयौवनधाय विवाहितो राजकुमारिकाभि कोले च भगवत राज्ये व्यदस्याण्य मुरराजा स्वय दीक्षा जग्राह भगवाद्योत्पन्नचक्रद्वयसाधितभरतश्चक्रगतिभोगान वुसुजे नीर्धप्रगर्तनसमये च नि क्रम्य

पोडश वर्षाणि चोप्रविहारेण विहृत्य केवलज्ञानभाक् जातः. देवाश्च समवसरणमकार्षुः. प्रव्रजिताः घना लोकाः. केवलपयसिण घनं कालं विहृत्य सम्मेतगिरिशिखरे मोक्षमगमत्. तस्य भगवतः कुमारत्वे त्रयोविंशतिवर्षसहस्राणि, मांडलिकत्वे च त्रयोविंशतिवर्षसहस्राणि, चक्रित्वे त्रयोविंशतिवर्षसहस्राणि, आमण्ये च त्रयोविंशतीवर्षसहस्राणि सार्धाणि च सप्तशतानि वर्षाण्यभवन्. सर्वयुद्धिनवतिवर्षसहस्राणि सार्धसप्तशतानि चास्य बभूव. इति श्रीकुंथुनाथदृष्टांतः. ॥ ६ ॥

अथ कुंथुनाथं दृष्टांत कहे छेः--इस्तिनागपुरमां सुर राजाने श्रीदेवी भार्या इती कुलें भगवान् पुत्रत्वे करी उत्पन्न थया. जन्ममहोत्सवने अनंतर जननीं स्वप्नमां रत्नो स्तूप कुस्थ=पृथ्वीपर स्थित=दीडो, तेमज भगवान् गर्भमां हता त्यारे तेना पिताये शत्रुओने कुंथु=अथवा=जेवा जोया तेथी ते वाळकनुं कुंथु एवुं नाम राख्युं. ज्यारे ते कुंथु युवान थया त्यारे तेना पिताये राजकुमारीकाओनी साथे तेना विवाह कर्या. योग्य समये भगवान्=कुंथु=ने राज्य उपर स्थापी सुर राजाये पोते दीक्षा गृहण करी. भगवान् पण उत्पन्न थयेला चक्ररत्नवढे भरतक्षेत्रं प्रसाधन करी चक्रवर्त्तीना भोग भोगववा लाग्या. तीर्थ प्रवर्त्तन समये बहार नीकळी सोळ वर्ष सूथी उग्र विहारथी विचरता केवलज्ञानवान् थया; अने देवोण समवसरण कर्तुं. अने घणा लोकोने दीक्षा आपी प्रव्रजित कर्या. केवल पयायथी घणो काल विहार करी सम्मेतगिरिना शिखर उपरे मोक्षे गया, ते भगवान्ना कुमारपणामां त्रैवीश हजार वर्ष, मांडलिकपणामां त्रैवीश हजार वर्ष, चक्रवर्त्ती दशमां त्रैवीश हजार वर्ष, तथा आमण्यमां पण त्रैवीश हजार सातसो पचाश वर्ष; एम कुल एकन्दर बाणु हजार सातसो पचाश वर्ष आयुष्य भोगव्युं. इति कुंथुनाथ दृष्टांत--

सागरत चट्वाण । अरह नरवरीसरो ॥ अरो य अरय पत्तो । पत्तो गइमणुत्तर ॥ ४० ॥

(सागरत्वं) सागयत भरतने त्यज्जिने अर नामे नरवरेश्वर=अरज=रजोगुणरहित=पणने पामेला अनुत्तर गति=मोक्षने प्राप्त थया ४०

—या०—च पुनरोऽरनामा नरवरेश्वर सप्तमश्चक्री सागरात् समुद्रात् भरतक्षेत्रं पट्टवडराज्यं त्यक्त्वाऽरजस्व प्राप्तं सन्ननुत्तरा गतिं सिद्धिगतिं प्राप्तो मोक्षं गत इत्यर्थं चक्री भूत्वा तीर्थं करपदं मुक्त्वा मोक्षं गत इत्यर्थं ४०

चक्री अर नामे नरवरेश्वर सातणा चक्री समुद्रोयी परिगतिं भरतक्षेत्रं=छ खटना राज्य=ने स्वज्जीने अरजस्व=रजोगुण विचार रहितता=ने पामेला अनुत्तरगति=सिद्धिगति=प्राप्त थया, मोक्षे गया चक्री यद् तीर्थं करपदं भोगव्रीने मोक्षे गया ४०

अत्र अरनाथदृष्टात् —अरनाथदृष्टात्तत्तृत्तराध्ययनवृत्तिद्वयेऽपि नास्ति, तथापि ग्रथानराह्लिष्यते=प्राग्निवेदह विनृपणे मगलायतीविजये रत्नसन्धया पुर्यस्ति तत्र महीपालनामा भूपालोऽस्ति प्राग्य राज्यं मुक्ते, अन्यदा गुरुमु-
त्वाद्धर्मं श्रुत्वा वैराग्यमागतं न तृणमिव राज्यं त्यक्त्वा दीक्षां ललौ गुर्वतिके एकादशागान्धवीत्य गीताथो यमूव
बहुवत्सरकोटी स समयमभाराध्य विशुद्धविशतिस्थानैर्हरहन्नामकर्म ययथ ततो मृत्वा सर्वार्थसिद्धिविमाने देवो
यमूय ततश्च्युत्वेह भरतक्षेत्रे हस्तिनागपुरे सुदर्शननामा नृपो यमूव, तस्य राज्ञी देवीनाम्नी यमूव, तस्या कुक्षौ
सोऽवततार तदानीं रेवतीनक्षत्रं यमूव, तथा चतुर्दश स्वप्ना दृष्टा ततः पूर्णेषु मासेषु रेवतीनक्षत्रे तस्य जन्म यमूव
जन्मोत्सवस्तदा पट्टपञ्चाशद्दिनकुमारिकाभिश्चतु पट्टिसुरेन्द्रैर्निर्मितं तत्र सुदर्शनराजापि स्वपुत्रस्य जन्मोत्सव
विशेषोपाचकार. अस्मिन् गर्भगते मात्रा प्रौढरत्नमयोऽर स्वप्ने दृष्ट. तत पित्रास्याऽर इति नाम कृत

अत्रे अरनाथनुं दृष्टांत कहे छेः—आ अरनाथनो दृष्टांत जोके उत्तराध्ययननी वेय दृष्टियोंमां नथी तथापि ग्रथांतरमांथी लखेल छे—पूर्वे विदेहना विभूषणरूप मंगलावती विजयमां रत्नसंचयापुरी हती, तेमां महीपाल नामे राजा समग्र राज्य भोगवतो हतो. अन्यदा गुरुमुखी धर्म सांभळी वैराग्य पाप्मो त्यारे राज्यने दृणनी पेठे त्यजीने दीक्षा लीधी. गुरुनी समीपे एमादशांगोनुं अध्ययन करी गीतार्थ थया. बहुवत्सर कोटि पर्यंत संयम पालीने विशुद्धविधि स्थानोना सेवनवडे तेमणे अर्हेन नामकर्म चांश्चु. त्यांथी मृत थइने सर्वार्थसिद्धि विमानने द्रिपये देव थया. ते देवभावथी ज्यारे न्युत थया त्यारे अर्हीज भरतक्षेत्रमां हस्तिनापुरने विपये सुदर्शन नामना राजा हता; तेनी देवी नामनी राणीनी कुंखे उतर्या, ते समये रेवती नक्षत्र हंतुं. आ राणीए चतुर्दश स्वम दीठां ते पछी नव मास पूर्ण थतां रेवती नक्षत्रमां तेमनुं जन्म थयुं. ते समये छप्पन दिक्कुमारिकाए तथा चोसठ सुरेन्द्रोए जन्मोत्सव कर्पो अने सुदर्शने पण पोताना पुत्रनो जन्मोत्सव विशेष रीते कर्पो. आ ज्यारे गर्भमां हता त्यारे तेना माताए मौढ-रत्नमय अरन्चक्रनो आरोहस्वप्नमां दीठेलो तेथी पिताए एनुं 'अर' नाम राख्युं

देवपरिवृतः स वयसा गुणैश्च वर्धते स्म. एकविंशतिसहस्रवर्षेषु गतेष्वरकुमारस्य पिता राज्यं दत्तं. एकविंशतिवर्षसहस्राणि यावद्राज्यं भुक्तवत्तस्तस्य शस्त्रकोशे चकरत्नं समुत्पन्नं. ततो भर्तुं प्रमाध्यैकविंशतिसहस्रवर्षाणि यावच्चक्रवर्तित्वं वृषुजे. ततः स्वामी स्वयंवृद्धोऽपि लोकांतिकदेवयोधितो वार्षिकं दानं दत्त्वा चतुःषष्टिसुरेन्द्रसेवितो वैजयंत्याख्यां शिविकामारूढः, सहस्राश्रवने प्रसूतः, तत्र शुक्लध्यानेन ध्वस्तपापकर्मारः केवलज्ञानं प्राप. ततः सुरैः समवसरणे स्थे विहृत्य पुनः सहस्राश्रवने प्राप्तः, तत्र शुक्लध्यानेन ध्वस्तपापकर्मारः केवलज्ञानं प्राप. ततः सुरैः समवसरणे

कृते स्वामी योजनगामिना शब्देन देशानां चकार तद्देशना श्रुत्वा केऽपि सुश्रावका जाता, केऽपि च प्रवृजिता तदानीं कुपन्नप प्रव्रज्य प्रथमो गणधरो जान अरनाथस्य पष्टिमहत्ता सायवो जानाः साध्य स्वाग्निस्त्वावप्र-
माणा एव जाना आवराश्वनुरशीनिसहस्राधिकलक्षमाना वसुधु. आविष्काराश्चतुरशीतिमहत्ताधिकलक्षप्रमाना
पशुतु स्वर्गोपु चतुरशीनिसहस्रपर्याणि सुगत्वा समेतकैलशिखरं मासिकानशनेन भगवाद्भिर्गुन देयैर्निर्वाजो
न्मयो भृङ्गान् इतरवचक्रनर्निष्ठान ७

यद्यपि परिचारित आ कुमार वय = भवस्था तथा गुणाधी वृद्धि पापता गया परुचीश हजार वर्ष व्यतीत यथा पछी अर
कुमारने पिताए राज्य दीधु ते पछी एस्वीश हजार वर्ष व्यतीत पर्यन्त राज्य भोगव्या पत्रो तेना गखभडारमां चक्ररत्न समुत्पन्न
पधु ते रटे भरतक्षननु प्रसाधन करी परवीश हजार वर्ष पर्यन्त चक्रवर्चिपद भागव्यु, जो के स्वामी पाने स्वयपुद्द हवा
तथापि लोकातिक देवाए बोधित कर्या त्वारे गरिण दान दद गोसठ सुरेन्द्रोए सेवित वैजयती नामनी क्षिनिका=पालखी=मां चडीने
सहस्र राजाभोए महित सहस्रात्रनमां जड प्रमन्त्रित यथा तदनन्तर चार ज्ञानसपन्न गया ए मुनि प्रण वर्ष मुग्धी छानामानां विहार
करीने पाछा फरी सहस्रात्र वनमां प्राप्त यथा त्या शुरु ध्यानवटे समल पाप कर्मनो भवस भतां केवलनाने पाय्या. स्वारे देवाए
समवसरण कर्पु त्या स्वामीए योजनगामी दुन्दवटे देखना करी ते देशना श्रवण करीने केऽलाक तो सारा श्रावका यथा, केऽलाक
प्रमन्त्रित=दीक्षित साधु यथा, आ वग्ने कुम्भभुप प्रमन्त्रया लक्ष्ने प्रथम गणधर यथा अरनाथस्वामीने साठ हजार साधुओ यथा
अने तेदलीन एन्छे साठ हजार साध्वीओ यड तथा एक लाख चौराशी हजार श्रावको यथा, अने व्रण लाख चौरासी हजार श्रावि

काओं थइ. तेमणे सधळें आयुष्य चोराशी हजार वर्षतुं भोगवी समेतेशैलना शिखर उपर जइ त्यां मासिक अनशन व्रतवडे भगवानि निर्वृत यथा त्यारे सर्व देशोए सारी रीते निर्वाणोत्सव कर्चो. इति अरनाथनो संक्षिप्त दृष्टांत कष्टो.

चइत्ता भारहं वासं ! चक्रवर्ती महर्द्धिओ ॥ चइत्ता उत्तमं भोगं । महापद्मो तवं चरं ॥ ४१ ॥

[चइत्ता०] महोदी महर्द्धिवाळा चक्रवर्ति महापद्मे, भारतवर्षने त्यज्जने तथा उत्तम भोगने तप.तुं आचरण कर्चुं. ४१

व्या०—हे सुने ! महापद्माऽप्यप्रमथ्चक्री महर्द्धिकस्तपोऽचरत्. किं कृत्वा ? भारतं वासं त्यक्त्वा, पुनरुत्तमात् प्रधानान् भोगांस्त्यक्त्वा. ॥ ४१ ॥

हे सुने ! महापद्म, अप्रम चक्रवर्ति महोदी महर्द्धिवाळाए तपः आचर्चुं. केप करीने ? भारतवासने त्यज्जने तथा उत्तम भोगांने त्यज्जने. ४१

अत्र महापद्मचक्रवर्तिदृष्टांतः—इहैव जंघुद्रीये भारते वर्षे कुक्षेत्रे हस्तिनागपुर नाम नगरं, तत्र श्रीकृष्णभवं शप्रसूनः पद्मोत्तरो नाम राजा. तस्य ज्वालानाममहादेवी. तस्याः मिहस्वमतुचितो विष्णुकुमारनामा प्रथमः पुत्रः. द्वितीयश्चतुर्दशस्वप्नस्तुचितो महापद्मनामा. दावपि वृद्धिं गतौ, महापद्मो युवराजः कृतः. इतश्चोज्ज्विण्यां नगरी श्रीधर्मनामराजा, तस्य नमुचिनामा मंत्री. अन्यदा तत्र श्रीमुनिसुव्रतस्वामिशिष्यः सुव्रतो नाम स्तुरिः समवसूतः. तद्वदनार्थं लोकः स्वविभूत्या निर्गतः, प्रासादोपरिस्थितेन राज्ञा दृष्टः, पृष्टाश्च सेवकाः, अकालयात्रया कायं लोको गच्छन्ति ? ततो नमुचिमंत्रिणा भणितं

अत्र महापद्म चक्रवर्तिनु दृष्टांत कहेनाय छे — अर्हीज जबूद्वीपमां भारतवर्षने विषये कुरुक्षेत्रांतर्गत इस्तिनागपुर नामे नगर छे तेमा श्रीकृष्णपद्ममा जमेला पद्मोत्तर नामे राजा हतो तेनी ज्वाला नामनी महादेवी=पद्मराणी हती तेणीने मिहना स्वप्नयी मूचिब पहेला पुन विष्णुकुमार नामे ययो अने बीजो चतुर्ग स्वम मूचित महापद्म नामे ययो बेग भाइआ महोटा गया त्यारे पद्मोत्तर राजाए महापद्मकुमारने युवराज क्यो आ बसते उज्जयनी नगरीमां श्रीधर्म नामे राजा हता तेना मन्त्रो नमुचि मापना हता एक समये त्यां श्रीमुनि मुनतस्वामीना क्षिप्य मुनत नामना सूरि समवसुत थया=(धर्मदेवना अर्थ पर्यायी) तेने वदन करा स्वेच्छायी नगरीना लाको नीकरया, तेने जोइ महेळ उपर उमेला राजाए पोताना सेवराने पूलयु के-आ लोका हमणां वइ यात्रा-काळ नवी छतां कयां जइ रया छे ? त्यारे नमुचि मन्त्री गह्या के—

देव अग्योग्याने श्रमणा समागना, तेपा यो भक्तो लोक स तद्वदनाथ गच्छन्ति राज्ञा भणित, वयमपि यास्याम, नमुचिनोक्त तर्हि त्वया तत्र मग्यस्थेन भाव्य, यथाए वाद कृत्वा ताक्षिन्वरीकरोमि राजा नमुचिमहिन स्तत्र गत नमुचिना भणित, नो श्रमणा ! यदि यूय धर्मतत्त्व जानीथ तर्हि वदथ ? मर्वेऽपि मुनय क्षुद्रोऽयमिति कृत्वा मौनेन स्थिता ततो नमुचिर्भृश कष्ट सूरिप्रत्येव भणति, गप वयह (बल्द) किं जानामि ? तत्र सूरिभिर्भणित भणाम किमपि यदि ते मुग्ध वर्जति इद वच श्रुत्वाऽनेकशस्त्रविचक्षणेन भुलकक्षित्वेण भणित, नम वन्नहमेवैन निराकरिष्यामि इत्युक्त्वा क्षुल्लकेन म वादे निरुत्तरीकृत, साधुनामुपरि द्वेष गत

हे देव ! आ उद्यानमां श्रमणो आवेला छे नेओना जे भक्तलोक हथे ते ए श्रमणाने वदन करा जाय छे ' राजाए वसु-

‘आपणे पण जडण’ नमुचि मंत्री बोल्यो—‘जडये भळे, पण तयारे त्यां मध्यस्थ वनीने सांभळ्या करवुं, हुं तेनी साथे वाद करी तेने बोलतो बन्ध करीश.’ आम संकेत करी राजा नमुचिने साथे लड त्यां गया. जडने नमुचि बोलया के—‘हे श्रमणो ! जो तमे धर्मतत्त्वने जाणता हो तो बोलो ?’ आऽलुं बोलया त्यातो ते सर्वे मुनियो ‘आ कोइ खुद छे’ एम समजी मौन धारी रहा. तयारे नमुचि अत्यन्त रोपे भराइ मुरी प्रत्ये एम बोलया—‘हे मुनियो ! आ वयलुं=रुद थुं जाणे छे?’ तयारे मुरि बोलया के—‘यदि तमारुं मुख चळवळे छे तों अमे कहीये लडणुं’ आ वचन सांभळो अनेक शास्त्रां विचक्षण एरु क्षुल्लरु गिण्य हवो ते बोली उठ्यो के—‘हे भगवान् ! हुंज एनुं निराकरण करीज’ एम कही ए क्षुल्लके नमुचिने वादभां हरान्यो=निरुत्तर करी दीधो, तेथी ते मन्त्रीने साधुओना उपर द्वेष थयो.

रात्रौ च चरवृत्तैस्सावयेव मुनिवधार्थमागतो देवतया स्तम्भितः. प्रभाते तदाश्रयं दृष्ट्वा राजा लोकेन च म भृशं निरस्तुतो विलक्षीभूतो गतो हस्तिनापुरं, महापद्मयुवराजस्य मन्त्री जातः. इतश्च पर्यन्तवासो सिंहयलो नाम राजा, स च कोट्याधिपतिरिति महापद्मदेवां विनाश्य कोट्ये भविष्यति, ततो रुष्टेन महापद्मेन नमुचिमन्त्री पृष्टः, सिंहय-लराजग्रहणे किंचिदुपायं जानामि ? नमुचिनो “सुष्टु जानामि. ततो म हापद्मप्रेरितोऽसौ सैन्ययुक्तो गतो निपुणोपा-येन च दुर्गं भक्त्या सिंहयलो बद्ध आनीतश्च महापद्मोक्तं नमुचे ! यत्तवेष्टं तन्मार्गम् ? नमुचिनोक्तं सांप्रतं वरः कोदोऽस्तु, अवसरे मार्गप्रियासि. एवं यौवराज्यं पालयतो महापद्मस्य क्रियान् कालो गतः.

रात्रीनो चोरनी पेठे छानां यानां एकलोच मुनिवध करवा आन्यो तेने देवताए धंभाव्या, प्रभाते ते आश्रय जाइ राजाने

तेमज लोकोए अत्यन्त तिरस्कार कर्षो तेनी गरमाने गांम मुक्की जवो रवो ते हस्तिनागपुरमा जह महापद्म युवराजानो मन्त्री ययो आ तरफ पर्वतयासी सिंहचल नायनो राजा काट्नो अधिपति हतो ते महापद्मना देशनो विनाश करी कोट्टमां प्रवेष्ट करतो हतो तेयी स्मृथ येयेत्या महापदे यमुचि मन्त्रीने पूछ्यु के- 'आ सिंहचल राजाने परदवानो कोइ उपाय जाणा छो ? नमुनि बोल्या- 'सारी रीते नाणु छु' त्वार महापद्मनी प्रेरायाया महादु सैय लून गया अने निपुण उपायोपदे ए मोट-दुर्गने भागी सिंहचलने राधी महापद्म पासे आप्या महापद्मे वहु 'इ नमुचि ! तने जे इष्ट होय ते मागी छे' नमुचिए वहु- 'मारो वर अनामत-यापण राखो, अरसर पहये हू मागीछु' भागी रीते यौवराज्य पालन करता महापद्मन केन्गेक काठ बील्या

अपदा मंगपदममात्रा ज्वालादेव्या जिनरथ कारित, अपरमात्रा च सिध्यात्वगामितया जिनधर्मप्रत्ययीकया नृमीनाभ्या द्रक्ष्यरथ कारिता भगितश्च पद्मोत्तरो नाम राजा, यथैव द्रक्ष्यरथ प्रथम नगरमध्यं परिभ्रमन्तु इदं रथं तु वा ज्वालादेया प्रतिज्ञा दृष्टा, यदि जिनरथ प्रथम न भ्रमिष्यति तदाऽपरजन्मनि ममाह्वार, ततो राज्ञा द्वावपि रथौ निरुद्धौ महापद्म इजया परमामभृतिं हृष्टा नगराभिर्यत केनापि न ज्ञात परवेष्टे मग्नु मग्ना दृष्ट्या प्रविष्ट, तत च परिभ्रमन्त्यापन्नाल्लये गन्त तापसैर्दत्तममानस्तत्र तिप्रति

एक वयत महापद्मनी माता ज्वालादेयीए जिनरथ कराव्या अने तेना अपर माता लक्ष्मी नायना हता तेणे उद्धारय हाव्या आ राणीय पद्मोत्तर राजाने वहु के- 'आ द्रक्ष्यरथ प्रथम नगर मध्ये फरे अने जिनरथ तेनी पाछठ चाने आ साभळीने ज्वालादेयीए प्रतिज्ञा करी के- 'जो मारो जिनरथ आगळ न चाले नो मारे आहार परभवे धवानो आ उपरची नेय रथ रोक्की दीया

महापद्मे पोतानी मानी परम अदृति=मननी एतावत्=जाणीने पोते कोइने खवर न पढे तेम नीकली गया. परदेश जतां वचमां महोटा जंगलमां प्रवेश कर्यो त्यां फरतां फरतां एक तापसने आश्रये आवी चड्या, त्यांकणे तापसोए सत्कार करी सन्मानथी राख्या.

इतश्च चंपार्यां नगर्यां जनमेजया राजा परिवसति, स च कालनरेन्द्रेण प्रतिकृद्ः, ततो महान् संग्रामो बभूव. जनमेजयो नष्टः, तस्यांतःपुरमपीतस्ततो नष्टः. जनमेजयस्य राज्ञो नागवतीनाम भार्या, सा मदनावली पुत्र्या समं नष्टा, आगता तं तापसाश्रमं, समाश्वसिता कुलपतिना तत्रैव स्थिता. कुमारमदनावल्योः परस्परमनुरागो जातः, कुलपतिना तन्मात्रा च तयोः परस्परमनुरागो ज्ञातः. कुलपतिना नागवत्या मात्रा च भणिता मदनावली, यथा पुत्रि ! त्वं किं न स्मरसि नैमित्तिकवचनं ? यथा चक्रवर्तिनस्त्वं प्रथमपत्नी भविष्यसि. ततः कथं यत्र तन्नानुरागं करोषि ? कुलपतिनापि कुमारस्य विमर्जनार्थमुक्तं, कुमार ! त्वमितां गच्छ ! तदानीं त्वरितमेव ततो निर्गतः कुमार एवं मनोरथं चकार, यथाहमेतस्याः संगमेन भरताधिपो भूत्वा ग्रामाकरनगरादिषु सर्वत्र जिनभवनानि कारयिष्यामीति. अमन कुमारोऽथ प्राप्तः सिंधुनंदनं नाम नगरं. तत्रोग्रानिकामहोत्सवे नगरान्निर्गता नरनार्यश्च विविधक्रीडाभिः क्रुडंति.

आ तरफ चंपानगरीमां जनमेजय राजा राज्य करता हता तेना उपर काल नरेन्द्रे चडाइ करी, ए वन्नेनुं महोडुं युद्ध थयुं तेमां जनमेजय नाठो अने तेनुं अंतःपुर पण आम तेम नासी गयुं. जनमेजय राजानी नागवती नामनी भार्या पोतानी मदनावली नामनी पुत्रीने लइने भागी नीकळेली ते आ तापसाश्रमां आवी चडी, तेने कुलपति=ए आश्रमस्वामीए आश्वासन आपी त्यां राखी. अत्रे कुमार महापद्म तथा मदनावलीने परस्पर प्रेम थयो ते कुलपतिए तथा मदनावलीनी मा नागवतीए पण जाण्युं त्यारे

कुथपति तथा नागरनी मातापु मदनारलीनी यष्टु इतु के—“तु कोइ चक्रार्थी राजानी प्रथम पत्नी=पट्टराणी=पदद्व” आ रान तन याद नथी ? तो पछी ज्यो त्यां केप अनुराग परवा प्रष्टव आय छे ? कुळपतिप पण कुमारने हवे न रहेवा देखो—एम विचारी यष्टु के—‘कुमार ! तये अहीथी हरे वयाय अन्यत्र अवावु करो’ आ सोभली तलज कुमार त्यांकी नीकली मनमा—‘हवे हु आ मदनारलीना मगय वायी भरकापिपति बनी ताम आकर नगर बगेरे सर्वत्र जिनभवनो कसारीक्ष’—आवा मनोरथ करतो सिन्धुनद नामना नगरमा आया त्यां तो उगनीका महोत्सवमां नर तथा नारीओ नगरकी बहार नीकली विविध प्रकारनी क्रीडाओ परतां हता

अस्मिन्पत्रसरे राज पट्टहस्ती आलानस्त्रभमु-मून्य गृहदृष्टिभित्तिभग कुर्वन्गरादयर्हियुवनीजनमध्ये समागान ताद्य त तथापि यष्टु दूत प्रघादितुमममर्थास्तत्रैव स्थिता यावत्सौ तामामुपरि शुद्धपात करोति तयता दूर वेजस्थितेन मन्त्रपरमेन करुणापूर्णहृदयेन वक्षिनोऽसौ करी, मोऽपि धेगेन चलित कुमारभिमुख तदानीं ता मर्वा अपि भवति, लाल ! अस्मद्भरणार्थं प्रतुस्तोऽय करिणा हिस्यते ! एव तामु प्रलपनीषु च तयो करिकुमारयोर्धर सद्यमानो पन्थर मरेऽपि नागराजनास्तत्रायाता सामन्तभृत्यमहितो महासेनो राजापि तत्रायात भणित च नरेन्द्रेण कुमार ! अनेन सम मद्याम मा कुरु ? कृतान इय च गृहोऽमौ तत्र विनाश करिष्यमीति महापद्म उवाच राजन् ! विश्वस्तो भय ? पद्म मम कलामित्युक्त्वा भूषेन त मत्तकरिण स्तकलया यशीकृतयान् आरुह्य त मचागज महापद्म स्तस्थानं नीतयान मायुकोरेण त लोक पूजितयान, यथैष कोऽपि महापुण्य प्रधानकृतसमुद्भवोऽस्ति अगथा कथमीदृश रूप विज्ञान चास्य भवति ? ततो राज्ञा स्वगृहे धीत्या कुमारस्य विविद्वोपचारकरणपूर्वक

कन्याशतं दत्तं. तेन समं विषयसुखमनुभवतस्तस्य महापदमकुमारस्य दिवसास्तत्र सुखेन यांति. तथापि स तां मदनचर्चीं हृदयान्न विस्मारयति.

एटलामां राजानो मानीतो हाथी वन्दनस्तंभने उखेडीने, घरोने, दुकानोने तथा भोंतीने भांगतो नगरनी वहार युवतीआना टोळामां आव्यो, ते स्त्रीयो तो ते मदमत्त हाथीने दुरथी आवतो जोइ दोडी जवाने असमर्थ होवाथी त्यांज उभी थइ रही. त्यां तो आ ते स्त्रीओना उपर पोतानी मुंढ नाखया जाय छे एटलामां दूर उभेळा महापदम कुमारे करुणापूर्ण हृदयथी ते हाथीने हाकोळ्यो तेवो तो ए हाथी कुमार सामे वेगथी चाल्यो. त्यारे ते स्त्रीयो सघळी वोळवा लागी के—‘हाय ! आपणनी रक्षा माटे प्रवृत्ति करना जता आ कुमारने हाथी हमणा मारसो.’ आम ते स्त्रीयो प्रलाप करी रही छे त्यां तो ते हाथी तथा कुमारनो घोर संग्राम जान्यो. वधा नगर निवासी जनो त्यां भेळा थया. पोताना साभंत तथा नोऊरो सहित महासेन राजा पण त्यां आज्या अने कुमारने कळुं के—‘कुमार आनी साये युद्ध मा करो. रोये भरायेलो यम जेवो आ हाथी तमारो विनाश करसो.’ महापदमे कळुं के—‘राजन ! विश्वस्त रहो; मारी कळा जांया करो.’ आम कही एक क्षणमां ते मत्त हाथीने पोतानी कळाथी वश करी तेना उपर आरूढ थया अने ते मत्त हाथीने तेना स्थाने लड जइ आलान स्तंभे बांधी दीथो. लोकोए वाढ वाढ कही तेनी प्रशंसा करी अने ऊहेवा लागया के—‘आ कोइ पण प्रधान कुलमां जन्मेलो जणाय छे. अन्यथा आहु रूप तथा आहु विज्ञान क्यांथी होय ? तदनंतर राजा महासेने कुमारने राजगृहमां तेढी जइ विविध प्रकारना उपचारथी मत्कार करी पोतानी एक सो रुन्याओ महापदम कुमारने परणावी तेओनी साये विषयसुखानुभव करतां महापम कुमारना घणाक दिवसो सुखमां चीत्या, तथापि ते पेळी मदनावलीने हृदयथी भूलया नहोता.

અયદા રાજ્યાં શાળ્યાનોડસો વેગશયા વિશાધર્મોપદ્ધતા, ત્રિદ્રાક્ષયે મા તેન દશા, મુષ્ટિ દર્શયિત્વા સા કુમા
રેણ મળિતા, કિં તયમેવ મામપહગમિ ? તથા મળિત કુમાર ! શૃણુ ? ચેતાલે મુરોદયનામ નગરમસ્તિ, તંત્રેદ્રમનુર્નામ
વિશાધરાધિયતિરસ્તિ, તસ્ય માયો શ્રીકાંતા વર્તતે. તસ્યા પુત્રી જયચંદ્રાનામ્નો વર્તતે સા ચ પુરુષેષિણી નેહ્યતિ
ક્રમ્યપિ ઘર મનો નરપત્યાણ્યા મયા સર્વેષ્ઠ ઘરનરેન્દ્રા વિલોક્ય વિલોક્ય પદિકાનાં લિખિતા, સર્વેડપિ તસ્યા
દર્શિતા, ન કોડપિ કચિત, અયદા મયા તસ્યાસ્ત્વ રૂપ દર્શિત, તદર્શનાનતરમેવ સા કામાચશ્યા ગૃહીતા, મ-
ળિત ચ તયા યમેષ મતો ન મયિવ્યતિ, તદાડરદય મયા મર્તેય, અયપુરુષસ્ય મમ ગાયત્રીઘ નિદ્યુષિરેત ગપ તસ્યા
વ્યતિકરો મયા તમાતૃપિત્રોજ્જાપિત. તામ્યા ત્વદાનયનાયાહ પ્રયુક્તા અતિશ્વસત્યાસ્તસ્યા તિશ્વામાર્થ મયેય પ્રતિજ્ઞા
કૃતા, યદ્યહ ન ત્યરિત માનયામિ, તદા જ્વાલાકુળે જ્વલને પ્રવિજામિ તતા કુમાર ! યદિ તત પ્રમાદેન મમ મરણ ન
સપચતે, મયા ચ મે પ્રતિજ્ઞાનિર્વાહો મરતિ, તથા પ્રસાદ કુરુ ? તતસ્તદાણ્યા તયા મહાપદ મૂર્યાદયે તત્ર નીત
લેખગાધિપનિર્મિલિત, તેન ન સુમુહર્તે તમ્યા પાણિગ્રાણ કારિત, વૃજિતા ચ વેગશયી

પ્રક્ર સમયે તે મહાપદ કુમારને વેગશયી વિશાધરી રાખતા મૂલા હતા ત્યાં શ્રુત્યાર્મોથી ફરી મઠ કુમાર જાળ્યા ત્યારે તેજે વેગશયીને
દીઠી તેના સામે પોતાનો મુઠો ઝગામીને ષ્ણુ, કે-‘કેય તુ મને પ્રાપ્ત ફરીને યયા લડ બાય છે ?’ તે બોલી ‘હે કુમાર ! સાંપજો,
ચેતાલ્ય પર્વત ઉપર મુરોદય નામનુ નગર છે તેવાં ઇન્દ્રધનુષ નામનો વિદ્યાધરોનો અધિપતિ છે તેની પ્રાર્થા શ્રીફલતા છે તેની જયચંદ્રા
નામે પુત્રી છે, તે પુરુષ ટેપિણી છે, અર્થાત્ ક્રોડણ પુરુષને વર લરીકે ફડ્ડલી નથી તેથી તેના પિતાની આજ્ઞા મળા મેં સર્વત્ર તારા

सारा नरेन्द्रो जोइ जोइने पट्टिस्सामां आळेखी आळेखीने देखाळ्या, तेमांनो एके तेणीने रुन्धो=गम्भो नहिं. ज्यारे मे तमांनं स्वरूप आळेखीने दर्शाव्युं ते जोतांनो माये तरतज ते कामास्थामां घेराणीं अने बोली के-जो आ भर्त्ता न प्रळे तो मारे प्रयावुंन छे. जीवतां सुधी मारे अन्य पुरुषधी निवृत्तिज छे.' तेणीनो आ संकल्प=निश्चय में तेनां माता पिताने जाहेर कर्षो ल्यारे ते शोए तमने आणी आपरा मने मोकली. ए राजपुत्रीने विश्वास न आव्यो ते चारे तेणीने विश्वास वेसाडवा में प्रतिज्ञा करी के- 'जो हुं ते कुमारने तुरतज न आणी आपुं तो मारे प्रज्वलित अग्निमां प्रवेश करतो.' ते कारणधी हे कुमार ! आपना प्रसादधी माहं प्ररण न थाय अने जेम मारी प्रतिज्ञानो निभान थाय तेप आपे कृपा करवानी छे.' ल्यारे कुमारनी अनुमतीधी ते विद्याधरी महापद्मने मूर्यो-दय थतामां त्यां लइ गड अने खेचर विद्याधर=ना अधिपतिने मोलव्या ते पळी नेने सां सुहुत्ते जोइ ते कन्यानुं पाणिग्रहण कराव्युं. अने ए कुमारने आणी आपनार नेगती विद्याधरीने सत्कारनछे पूजित करी.

इतश्च जयचंद्राया मातुल भ्रातरौ गंगाधरमहीधरनामानौ विद्याधरायनिप्रचंडाविमं ज्यनिकर ज्ञात्वा अनेकभट-सन्निताौ महापद्मेन समं संग्रामार्थमागतौ. महापद्मोऽपि तयोराममनं श्रुत्वा सरोदयपुरादयद्विजिन्नाधरभटपश्विनो निर्गतः, संप्रलग्नस्तयोः संग्रामः, तदानौ महापद्मेन संग्रामः, कुंजराः, अश्वाः, सुभटाः परमलसत्काः सर्वेऽपि बाणौ-विद्धाः, भग्नं स्वं बलं दृष्ट्वा गंगाधरमहीधरौ स्वयमुत्थितौ, महापद्मेनोभाषपि हतौ. ततो लग्नजयः स महापद्म उत्पलस्त्रीरत्नवर्जसर्बस्नः, प्राप्तनवनिधिर्वाग्निशतसहस्रमंडलेष्वरसेवितपादपद्मः, परिणीतैकोनवतुःषष्टिसहस्रांतःपुरो ह्यगजरथपदातिकोशसंपन्नोऽष्टमश्वक्रवर्ती जातः. तथापि बहुलं ह्यभरताज्यं स मदनावल्या रहितं नीरसं मन्यते. अ-

न्यदा तस्मिन्नाश्रमपदे गतस्य तस्य महापद्मगक्रिणस्तापसैर्महान् सत्कारः कृतः जनमेजयेनापि राज्ञा मदनावली तस्य दत्ता, तेन परिणीता स्त्रीरत्न यम्बुज, ततो महापद्ममश्वत्थिस्तद्विस्मृतो हस्तिनागपुर प्राप्तः, प्रणामाय जननीजनक पादान् ताभ्यामप्यधिकस्नेहेन प्रेशिन

आ वात प्रयउन्दाना मामाना दीररा गगाधर तथा महीधर जाणी तेयी त वने दचम भाइओ अनेक भट सहित महापद्म साथे सग्राम करवा आव्या महापद्म पण त बेयेने आरता जाणी विद्याधर यादवाभयो वीटकायलो मुरोदयपुरनी वहार नीवळ्या ते वखते महापद्मे सामा पक्षना रथ हाथी घाटा तथा मुभटोना घाण वाळ्यो अने सर्वेने वाणोवडे वीथी नात्या पोतानु सैन्य भग्न थपु जाइ गगाधर तथा महीधर पाते उठ्या महापद्मे ते बेयेने हण्या तदनन्तर महापद्म जय मळयी एरु स्त्रीरत्न सिवाय बाकीना सय रत्नो जेणे सम्पादन करेल ते एवो तथा नवनिधि जेने प्राप्त यथा छे तेमज ववीश हजार मदळेभरा जेना गरण सेवे छे तथा साठ हजारमां एक आली, अर्थात्-भोगणसाठ हजार नवसाने नवाणु स्त्रीयोने परणी हाथी घोडा रथ पायदळ भटार वनेरे समृद्धिथी सम्पन्न अष्टम चक्रवर्त्ति थया तथापि पाताने प्राप्त थयेउ छे खट भरतनु राज्य मदनावली विना नमामा जेवु मानवा लाग्या एक समये पोते ते आश्रमस्थानमा गया हां आश्रमवासी तापसोए तेनो महोदो सत्कार कर्यो, तेदलामां जनमेजय राजा त्या आगी चळ्या तेमणे मदनावली महापद्मने दीधी तेने परण्या पठउते ते मदनावली स्त्रीरत्न थइ एवी रीते कृद्धिसमेत महापद्म चक्रवर्त्तिहस्तिनागपुरमा आची पोताना माता पिताना चरणोपा प्रणाम कर्यां, तेआए पण अधिक प्रेमथी अवलोकया

अत्रानरे तत्रैव समयस्तुनो मुनिसुवतस्यभिर्गिण्यो नागमूरि, तनो निर्गत सपरिचार पद्मोत्तराजा त वदित्वा

पुरो निपणः. गुरुणां च तत्पुरो भवनिर्वेदजननी देशना कृता. तां श्रुत्वा वैराग्यमापन्नो राजा गुरुं प्रत्येवमुवाच, भगवन्नेहं राज्यं स्वयं कृत्वा भवदंतिके प्रव्रजिष्यामि. गुरुणा भणितं मा विलंबं कुर्विति गुरुं प्रणम्य नगरे प्रविष्टो राजा. आकारिता मंत्रिणः प्रधानपरिजना विष्णुकुमारश्च, सर्वेषामपि राजैवमुक्तं, भो भोः ! श्रुता भवद्भिः संसारसारता, अहमेतावत्कालं वंचितः, यत् आमण्यं नानुष्ठितवान्. ततः सांप्रतं विष्णुकुमारं निजराज्येऽभिषिच्य प्रव्रज्यां गृह्णामि. ततो विष्णुकुमारेण विज्ञप्तं, नात! ममापि किंपाकोपमैर्भोगैः सृतं, तव मार्गमेवानुसरिष्यामि. १

आ भवसरमा मुनिसुव्रतना शिष्य नागमूरि हस्तिनागपुरभांज समवसृत यथा. अर्थात् धर्मदेशनार्थं पथार्या, त्वारे पद्मोत्तर राजा पोताना परिवार सहित नगरी बहार नीकली ए मुनिने वंदन करी तेनी पासे बेठा, त्वारे गुरुए राजानी आगल भव=संसार=र=मां वैराग्य उत्पन्न करे तेवी देशाना करवा मांडी ते सांभल्लीने वैराग्य पामेला राजाए गुरुप्रत्ये बोल्या के—'हे भगवन् ! हुं राज्यने स्वस्थ करी आपनी पासे पाछो आवी प्रव्रज्या ग्रहण करीश.' गुरुए कहुं—'विलंब म करशो.' ते पछी गुरुने प्रणाम करी राजा नगरमां प्रविष्ट थया. बधा मंत्रियोने तथा मुख्य परिजनोने पासे बोलाव्या अने कुमार महापद्मने तेडावी सर्वनी समस्त राजा बोल्या के—'तमो सर्वे आ संसारनी असारता तो हुं तो बाटला समय सुधी छेतराणो के में श्रामण्य=साधुत्व=न स्वीकार्युं. हवे विष्णुकुमारने धारा राज्य उपर अभिषिक्त करी हुं प्रव्रज्या गृहण करीश. त्वारे विष्णुकुमारे विज्ञप्ति करी के—'हे तात ! मारे पण आ परिणाम विरस भोगोथी शुं सरवानुं हतुं ? हुं पण तमारा मार्गनेज अनुसरीश.

ततो विष्णुकुमारस्य दीक्षानिश्चयं ज्ञात्वा पद्मोत्तरराज्ञा महापद्म आकारितो भणितश्च, पुत्र ! ममेदं राज्यं

प्रतिपद्यस्व? विष्णुकुमारोऽहं च प्रव्रज्या प्रतिपद्याव अथ विनीतेन महापदमेन च भणित, तात ! निजराज्याभिषेक-
विष्णुकुमारस्यैव कुरु? अहं पुनरेतस्यैवाज्ञाप्रतीच्छको भविष्यामि राज्ञा भणित वत्सा! भयोक्तोऽप्ययं राज्यं न प्रतिप-
द्यते, अवश्यमयं मया मम प्रव्रजिष्यामि, ततः शोभनदिग्गजे महापदमस्य कुरुनो राज्याभिषेकं विष्णुकुमारमहित
पदमोत्तरराजा सुघतस्तुरिसमीपे प्रव्रजित ततो महापदमो विरयातशासनश्चक्रेती जान स्वमातृग्रामपरभातुकारितौ
ब्राह्मणै रथौ तथैव स्त महापदमचक्रिणा तु जननीसक्तो जिनरथो नगरीमध्ये भ्रामितः, जिनप्रचवनस्य कृतोन्नति-
तरप्रभृति बहूलोको घर्मोन्मममतिजिनशासन प्रतिपन्नः, तेन महापदमचक्रिणा सर्वस्मिन्नपि भरतक्षेत्रे ग्रामाफरनग-
रोथानादिषु कारितानि जिनायतनायेककोटिलम्बप्रमाणानि पदमोत्तरमुनिरपि पालितनिष्कलकग्रामण्य शुद्धाद्य
वसायेन कर्मफल क्षयग्रितया ममुत्पन्नकेवलज्ञायां सप्राप्य मिद्विमिति विष्णुकुमारमनेरप्युग्रनयोविशारनिरतस्य
वर्धमानज्ञानदर्शनचरित्रपरिणामस्याकाशगमनादिवैक्रियलब्धय उत्पन्ना स कदाचिमेकग्रन्थगेशेने गगने व्रजनि,
कनचिन्मदनवद्रूपवान् भवति एव नानाविधलब्धिपात्रं न सज्जान

रात्रापि विष्णुकुमारो पण दीप्तां लेवानो निश्चय जाणी महापदकुमारने तेदानीं कष्टं के—‘हे पूत ! आ मार राज्य तमे
स्वीकारा, अने विष्णुकुमार तथा हु प्रव्रज्या ग्रहण करथु त्वारे विनयवान् महापदं कष्टं के—‘हे तात ! आपना राज्य उपर विष्णु-
कुमारनेन अभिषिक्त करो भने हु तो एनो आज्ञा उठावनार उनीने रहीश्च राजा पदोत्तर बोल्या के—‘हे वत्स ! मे रक्षु तो पण
विष्णुकुमार राज्य छेतो नथी एतो धारी सायेज प्रव्रज्या ग्रहण करशे’ ते पछी शोभन दिवसे महापदने राज्याभिषेक करी विष्णु-

कुमार सहित पञ्चोत्तर राजा सुव्रतमूरि समीपे जह प्रव्रजित थया. अहो महापद्म तो विख्यात शासन चक्रवर्त्ती थया. पूवे तेनी सगो माए तथा ओरमान माए करावेला वे रथ एयज पड्या हता, ते महापद्म चक्रीए पोतानी जननीए करावेलो जिनरथ नगरी मध्ये फेरव्यो अने जिनप्रवचननी उन्नति करी त्यारथी घणा लोको धर्म तरफ ढळती मतिवाला जिनशासन मानता थया ते महापद्म चक्रीए सर्व भरतक्षेत्रने विपये ग्राम, आकर, नगर, उद्यान वगैरेमां एक करोड अने एक लाख जिनायतन कराव्यां. पञ्चोत्तरमुनि पण निष्कलंक साधु धर्म पाळीने शुद्ध अध्यवसायकडे कर्मजालने खपावी केवलज्ञान उत्पन्न यतां सिद्धिने पाम्या. विष्णुकुमार मुनि उग्र तप आचरता विहार करतां तेनां ज्ञान, दर्शन तथा चारित्र्यवृद्धि पाम्यां तेथी तेने आकाशगमन आदिक नाना प्रकारनी वैक्रिय लब्धिओ उत्पन्न थइ तेथी ते कोइ बलते मेरुना जेरो उंचो देह करी आकाशमा गमन करता, कदाचित् कामदेव समान रूप धारण करीने करता, एम विविध लब्धिना तेओ पात्र वन्या.

इतश्च ते सुव्रताचार्या बहुशिष्यपरिवृता वर्षारान्त्रस्थित्यर्थे दृष्टिनागपुरोयाने समायाताः, ज्ञाताश्च तेन विरुद्धेन नमुचिना, अवसरं ज्ञात्वा तेन राक्षे विज्ञानं, यथा पूर्वप्रतिपन्नं मम वरं देहि? चक्रिणोक्तं यथेष्टं मार्गय? नमुचिना भणितं राजन्नहं वेदभणितेन विधिना यज्ञं कर्तुमिच्छामि, अतो राजपं मे देहि? चक्रिणा नमुचिः स्वराज्येऽभिषिक्तः, स्वयं बांतःपुरे प्रविश्य स्थितः. नमुचिर्यज्ञपाठकमागम्य यागनिमित्तं दीक्षितो यभूव. राज्येऽभिषिक्तस्य तस्य वर्धापनार्थं जैनयतीन् वर्जयित्वा सर्वेऽपि लिङ्गिनो लोकाश्च समायाताः. नमुचिना सर्वलोकसमक्षमुक्तं, सर्वेऽपि लोका सम वर्धापनार्थं समायाताः, जैनयतयः केऽपि नायाताः. एवं छलं प्रकाश्य सुव्रताचार्या आकारिता आगताः. नमु-

चिन्ता भणित्वा 'ओ जैनाचार्यो' ! ओ यदा ब्राह्मणो-वा क्षत्रियो वा राज्यं प्राप्नोति, स तदा पाण्डित्तिमिरागत्य दृष्टय, इयं लोकस्थिति, यतो राजरक्षितानि तपोधनानि भवन्ति यूय पुन स्तब्धा सर्वपाण्डित्यका निर्मर्गता मां निन्दथ, अतो मदीय राज्यं सुमत्वाऽप्यत्र यथासुखं व्रजत ? यो युष्माकं मध्ये कोऽपि नगरे भ्रमन् द्रक्ष्यते स मे वक्ष्यो भविष्यति सुवृत्ताचार्यरुक्त राजनस्माक राजवर्धनपनाचागे नास्ति, तेन वयं स्ववर्धनपनकृते नागताः, न च वयं किंचिद्विदाम, किंतु समभावास्तिष्ठाम, ततः स रुष्टः प्रतिभणति यदि भ्रमणं सप्तदिनोपर्यहं द्रक्षिष्ये तमहमवश्यं मारयिष्यामि, नात्र मदेन

अहो यष्माकं निध्याबदे परिवारितं ते सुत्रताचार्यं वर्षारान्नचोपासामा-स्थितिं करत्वा माटे हस्तिनागपुरात्वा उद्यानमा पधार्या आ त्वरं विरोधी मंत्री नमुचिप ज्ञाण्या पट्टे तेने अरसर साथी राजा पासे चिह्नित्वा करी के- 'आपे पूर्वे आपवा ऋषूळ करेल वरदान मने आने आपो' चक्रीए कथु के- 'परजी प्रमाणे मागी ल्यो' नमुचि बोल्हो- 'हे राजन ! मारे देवोक्त विधिथी यज्ञ करवानी इच्छा छे माटे मने आपनु राज्य थापा' चक्रीए नमुचिने पाताला राज्य उपर अयिपित्त करी पोते पाताना अतपुरमा प्रवेश करी त्याज स्थिति करी नमुचि तो यज्ञवाट स्थाने आनी यागनिमित्ते दीक्षित थयो आ नमुचि राज्याधिपित्त थयो तेने बर्थापन आपवा जैन पति सिवाय गीजा सर्वे लोका आनी गया, त्वारे नमुचिए सर्वे लोक समस्त कथु के- 'सर्वे लोको मने बर्थापन आपवा आनी गया पण जैन यतिओ कोइ पण आ-या नहिं आबु छल रची आचार्यानि तेढाव्या आचार्या आन्या तेने नमुचिए कथु- 'हे जैनाचार्यो ! जे कोइ ब्राह्मण क्षत्रिय राज्य पासे त्वारे तेने सर्वेण आनीने समानवो जोइए एवी लोक स्थिति छे

कारण के वधाय तपोधन राजाण रक्षित होय छे, तमे वधा स्तब्ध=गर्वित पाखंडी दूषक होइ मर्यादा मुक्तीने मारी निंदा करो छो, माटे माहं राज्य छोडीने अन्यत्र तमने फावे त्यां चाल्या जाओ. तमारामानो जे कोइ आ नगरमां फरतो देखाशे ते मारो वध्य थो. आ सांभळी सुत्रताचार्य कहुं के—‘हे राजन ! राजाओने वर्धापन आपवानो अमारो आचार नथी जेथी अमे वर्धापन साहं न आंव्या. अमे कंइ पण तमारी निंदा करता नथी किंतु अमे अमारा समभावे स्थिति करी रह्या छइए. त्यारे नमुचि रोषे भराइ बोल्यो के—‘जो कोइपण श्रमण आ नगरीमां सात दिवस पछी मारे नजरे पड्यो तेने हुं अवश्य मारी नखावीश, एमां संदेह न समजवो.’

एतन्नमुचिवाक्यं श्रुत्वाचार्याः स्वस्थानमायाताः, सर्वेऽपि साधवः पृष्टाः, किमत्र कर्तव्यं ? तत एकेन साधुना भणितं, यथा सदा सेविततपोविशेषो विष्णुकुमारनामा महासुनिः सांप्रतं मेरुपर्वतचूलास्थो वर्तते, स च महाप-
दूमचक्रिणो भ्रातास्ति, ततस्तद्वचनादयमुपशमिष्यति. आचार्यैरुक्तं तदाकारणार्थं यो विद्यालब्धिसंपन्नः स तत्र ब्रजतु ? तत एकेन साधुनोक्तमहं मेरुचूलां यावद्गने गंतुं शक्तोऽस्मि, पुनः प्रत्यागंतुं न शक्तोऽस्मि, गुरुणा भणितं विष्णुकुमार एव त्वामिहानेव्यति. तथेति प्रतिपद्य स मुनिराकाशे उत्पतितः, क्षणमोक्षेण मेरुचूलायां प्राप्तः. तमायांतं दृष्ट्वा विष्णुकुमारेण चितितं किंचिद्गुरुकं संघकार्यमुत्पन्नं, यदयं मुनिर्वर्षिकालमध्येऽत्रायातः ततः स मुनिर्विष्णुकुमारं प्रणम्यागमनप्रयोजनं कथितवान्, विष्णुकुमारस्तं मुनिं गृहीत्वा स्तोत्रवेलेयाऽकाशमार्गेण गजपुरे प्राप्तः, वंदितास्ते गुरवः, गुर्वज्ञया साधुसहितो विष्णुकुमारमुनिर्नमुचिपर्वदि गतः सर्वैः सामंतादिभिर्वंदितः, नमुचिस्तु तथैव सिंहासने तस्थितवान्, न मनाः विनयं चकार. विष्णुना धर्मकथनपूर्वं नमुचेरेवं भणितं वर्षाकालं यावन्मुनयोऽत्र तिष्ठन्ति.

आ नमुचिनु वाग्य साधली आचार्य पाताने स्थानके आख्या सर्वे साधुओंने पूछ्यु के—‘हवे आपणे थु करतु ?’ त्यारे एक साधुए कस्यु के—‘सदाशाल तपो विनोपनु सेवन करता विष्णुकुमारमुनि हाक्या मेक पर्वतनी टोच उपर रहे छे ते महापद्मचकीना भाइ थाय छे तेथी तना वचनथी आ उगजात थसे आचार्य कस्यु के—‘एने बोलावचा पाटे जे विद्यालन्धि सपक्ष होय ते जाओ’ ते बलते साधुओमाथी एक गाल्यो के—‘हु मेक पर्वतनी चाला—टोच मुथी आकाशमार्गे जवा शक्तिमान् छु पण त्यादी पाछु आठ बाने हु अद्यस्त छु’ गुरुए कस्यु—‘ए विष्णुकुमारत्र नन अहीं पाछो लइ आवशे’ त्यारे गुरुवचन थाय करीने ते शिष्य आकाशमा चलयो भनै क्षणमात्रमा मेरुपर्वतनी नेच उपर यहाँच्यो वेने भावता जोइ विष्णुकुमारे धार्यु के—कइक महोदु सगकार्य उत्पन्न थयु होय एम लागे छ जेथी आ मुनि वर्षाशालमा पण अहीं आख्या उदभेतर ते मुनिए आकाशमाथी उतरी विष्णुकुमारने प्रणाम करी पोताना आरवानु प्रयोजन कही देखाइयु विष्णुकुमार ने मुनिने लइ दुक धतवमा आकाशमार्गे गजपुर (हस्तिनापुर) या आख्या गुरुआने देदन करी गुरनी आज्ञाथी साधुओ सहित विष्णुकुमारमुनि नमुचिनी समामो गया त्यां सर्वे सामतादिके वदन धर्यु पण नमुचि तो तेमज सिंहासन उपर बैठो गयो, जराय विनय कयो नहो विष्णुए धर्मक्यन पूरक नमुचिने कस्यु के—‘वर्षाकाल ने त्यां मुथी आ मुनिओ अहीं रहेसे’

नमुचिना भणित, किमत्र पुन पुनवचनप्रयासेन ? पचदिवसान् याव मुनयोऽत्र तिष्ठतु, विष्णुना भणित तवो पाने मुनयस्तिष्ठतु तत सजातामर्पेण नमुचिनेच भणितं, सर्वपावहाधभैर्भगम्भिर्न मद्राज्ये स्वेय, मद्राज्य स्वरित स्य जत ! यदि जीवितेन कार्यं तत समुत्पन्नकोपान्छेन विष्णुना भणित, तथापि त्रयाणा पादाना स्थान देति ? ततो

भणितं नमुचिना, दत्तं त्रिपदीस्थानं, परं यं त्रिपद्या बहिर्द्व्यामि तस्य शिरश्छेदं कर्ग्व्यामि. ततः स विष्णुकुमारः
कृतनानाविधरूपो वृद्धिं गच्छन् क्रमेण योजनलक्षप्रमाणरूपो जातः क्रमाभ्यां दर्दरं कुर्वन् ग्रामाकरनगरसागराकीर्णा
भूमिसंकपयत्, शिखरिणां शिखराणि पातयतिस्म. त्रिसुवने क्षोभं कुर्वन् स मुनिः शक्रेण ज्ञानः, तस्य कोपोपशा-
नये शक्रेण गायनदेव्यः प्रेषिताः, ताश्चैवं गायंतिस्म-सपर संतावओ धम्मवणदावओ कुग्गढगमणहेउ कोवो ताओ-
वसमं करेसु भयवंति. एवमादीनि गीतानि ता चारंवारं आवययतिस्म. स मुनिर्नमुचिं सिंहासनात्पृथिव्यां पातित-
वान् दत्तपूर्वापरसमुद्रपादः स सर्वजनं भाषयतिस्म. ज्ञातवृत्तांतो महापद्मश्चक्री तत्रायातः, तेन समस्तसंचेन सुरा-
सुरैश्च शान्तिनिमित्तं विविधोपचारैः स उपशामितः. तत्प्रभृति विष्णुकुमारस्त्रिविक्रम इति ख्यातः. उपशांतकोपः
स मुनिरालोचितः प्रतिक्रांतः शुद्धश्च. गत उक्तं—आयसि ए गच्छंमि । कुलगणसंचे अ चेइअविणासे ॥ आलाड्य-
पडिक्कंतो । सुद्धो जं निज्जरा विउला ॥ १ ॥ निष्कलंकं आमणयमनुपाल्य समुत्पन्नकेवलः स विष्णुकुमारः सिद्धिं
गतः. महापद्मचक्रवर्त्यपि क्रमेण दीक्षां गृहीत्वा सुगतिभागभूत. इति महापद्मदृष्टांतः. ८.

नमुचि बाल्यो के—‘फरी फरीने वचन कहेवानो मयास सा माटे ? भले पांच दिवस ए मुनियो अहि रहे. विष्णुए कयुं—
तभारा उद्यानमां मुनिओ रहे.’ नमुचि रोषे भगइ बोल्यो के—‘तमे बधा पाखंडी अधम छो, तभारे मार। राज्यमां न रहेवुं.
जखदी माहं राज्य छोटी बाल्या जाओ, जो जीवितनो खप होय तो. आ सांभली जेने कोपानल उत्पन्न थयो छे एवा विष्णुए कयुं
के—तो पण त्रण पगलां जेटलुं स्थान दे.’ नमुचि कहे—त्रण पगलां स्थान आप्युं पण ए त्रण पगलां नी बहार जेने देखीश तेनु

मस्तक छेदावीश ते पङ्क्ति ते विष्णुकुमार नाना प्रकाराना रूप धारण करी बधवा माल्यो ते क्रमे करी एक लक्ष योजन प्रमाणानु रूप धार्य, पगलां वे मुक्तां तो माघ आकर नगर पर्वत सागर बगेरेयी व्याप्त आली पृथ्वी कपी उठी अने पर्वतनां शिखरों पाडी नाख्यां, समग्र त्रिभुवनमा लोभ करता ते मुनिने इन्द्रे जाण्या तेयी तेना कोपनी उपजाति करवा इन्द्रे गायन देवीओने मोकली तेओ मावा लागी के- पोताने तथा परने सताप करानारो तेमन धर्मरूपी वननां दावाग्रिम्प, बली कुगलिनो हेतु एवो कोप छे भाटे तेनो उपश्रम करो हे भगवन् । इत्यादिक गीता त अप्सराआए वारवार समळाव्या ते मुनिप नमुचिने सिंहासन उपरयी पृथ्वीपर पाही नाख्यो, अने पूर्व तथा पश्चिम समुद्र उपर ये पगलां मूरी सर्वजनने भयभीत कर्यां आ वृत्तात महापद्मचक्रीना जाणवामां आबतां ते त्यां आख्या तेने समस्त सबे तथा मुरागुर ममुदाये जाति भाटे विविध उपचारांवेडे उपश्रमित कर्यां त्यारयी विष्णुकुमार चिक्रिक्रम नामयी परयात थया ए मुनिना कोप उपगत थयो त्यारे आलोचना तथा प्रतिक्रमण करी शुद्ध थया यहु छे के- 'आर्यो गच्छतां अथवा कुल गण के सधमा तथा चैत्यना विनाश थतो होय त्या आलाचना पुरत प्रतिक्रमणवेडे विशुद्ध धाय धाय छे जेम बिलुपनिर्नराथा' आ त्रिगुणधार मुनि निष्कलक श्रमण=चारित्र पाळी केवलज्ञान उत्पन्न थता सिद्धि पाम्या, तथा महापद्म चक्रवर्त्ति पण दीक्षा ग्रहण करी सुगति पाम्या आ पमाणे आठमा चक्रवर्त्ति महापद्मनु स्थात यहु

गगच्छत्स पमारिता । महि माणनिसुरणो ॥ हरिसेणो मणुस्सिदो । पत्तो गधमणुत्तर ॥ ४२ ॥

(पगच्छत्स८) मही=पृथ्वीने एकच्छत्रा प्रसाधित करी-माननो निपूरण=प्रतिपक्षीनो गर्ध उतारनार हरियेण नामतो मणुप्येन्द्र=राजा अनुत्तर गति=मोक्षगतिने प्राप्त थया ४२

व्या०—पुनर्हे सुने ! हरिषेणो मनुष्येन्द्रो मनुष्येन्द्रो हरिषेणामा नवमश्वकी अनुत्तरां गतिं सिद्धिं प्राप्तः. किं कृत्वा ?
महीं पृथ्वीमेकच्छत्रां प्रसाध्य प्रपाल्य. कीदृशो हरिषेणः ? माननिसुरणोऽहंकारिशत्रुमानदलनः. ॥४२॥
पुनरपि हे सुने ! हरिषेण मनुष्येन्द्र=हरिषेण नामना नवमा चक्रवर्ति अनुत्तर गति=सिद्धिने पाम्या. केम करीने? मही=पृथ्वीने
एकच्छत्रा प्रसाधित करीने—एटले स्वाधीन करी तेनु परिपालन करीने हरिषेण केया? माननिसुरण=अहंकारी शत्रुने मान खंडन करनार.

अत्र हरिषेणदृष्टांतः—कांपित्ये नगरे महाहरिराशो मेरोदेव्याः कुक्षौ चतुर्दशस्वमसृचितां हरिषेणनामा चक्र-
वर्ति समुत्पन्नः. क्रमेण यौवनं प्राप्तः पित्रा राज्ये स्थापितः. उत्पन्नानि चतुर्दश रत्नानि, प्रसाधित च भरतं, कुनप-
दाभिषेको हरिषेण उदारान् भोगान् भुञ्जन् कालं गमयति. अन्यदा लघुकर्मतया भववामादिरक्तः स एवं चिन्तितुं
पूर्वेण वयसा यथा ॥ तत्कर्तव्यं मनुष्येण । यथाति सुखमेधते ॥ १ ॥ एवमादि परिभाष्य पुत्रं राज्ये निवेद्य स नि-
ष्क्रांतः, उत्पन्नकेवलश्च सिद्धिं गतः. पंचदशधनुःकृत्वं दशवर्षसहस्रायुश्च संजातमिति हरिषेणचक्रिदृष्टांतः. ९. ॥४२॥

अत्र हरिषेणनुं दृष्टांत कहे छे—कांपित्य नगरमां महाहरि राजानी मरुदेवी नामनी राणोको कुंखे चतुर्दश स्वप्नयी सृचित हरिषेण
नामना चक्रवर्ति उत्पन्न यथा. ते क्रमे करी यौवन प्राप्त यथा त्यारे पिताये राज्य उपर स्थाप्या त्यारे चउद रत्नो उत्पन्न यथा, भरतक्षे-
त्रनुं प्रसाधन कर्तुं त्यारे तेने पट्टाभिषेक करवामां आव्यो अने तेओ उंचा प्रकारना भोग भोगवता काल निर्गमन करता हता. एक
समये स्वयं लघुकर्म होवाथी संसारवासथी विरक्त यतां एवो विचार करवा लाग्या के—पूर्व करेलां कृतकर्मोने लीधे आ भवमां

મને ખાતી સદિ માત્ર થદ છે તો હવે પરલોક રિત કરાય તો સાર્ક-કંઠુ છે કે-“પુરુષે ડનાઢા તથા ઢિપાઢાનાં ઢાઢ માસમાંપુરુ કામ કરી છેડુ નોડપ કે ઢને=ચોમાસમાં સુલે રહેવાય; આલા દિવસમાં પુરુ કામ કરી છેડુ કે ઢતે=રોત્રે સુલે સુશાય, પોતાની ઉમરના આગલા માગમાં ઢર્થાનુ પવાસ વર્ષમાં પુરુ કામ કરી છેડુ કે ઢતે=દુદાવસ્યામાં સીદાવુ ન પડે, ઢને આલ્લી જીંદગીમાં પડુ સાપન કરી છેડુ કે પરલોકમાં સદ્ધતિ પમાય ૧” આયો વિચાર કરો પુરુષને રાગ્ય તપર વેસાડી પાતે નીકડી ગયા ઢને ક્રમે કે રાઢ્ઢાન ડરપન થવાથી સિદ્ધિ પામ્યા તેમનુ તરોર પડર ધનુ'મમાણ ડડુ ઢતુ ઢને પ હરિપેળ વક્રવર્ષોંપ વડા હમાર રર્થ આ પુરુષ માગ પુ ઢા મમાણે હરિપેળનુ રહાંત પૂર્ણ થયુ

અન્નિઓ રાયમત્સેહિં । સુપરિચાડ દમ વરે ॥ જયનામો જિનશ્વાય । પતો મડમણુતર ॥ ૪૩ ॥
[અન્નિઓ] હજારો રાગ જેની પાછલ વાલના પયા જર્થ નામના લગ્નયષિ, સમ્પદ પરિત્યાગ કરી જિને માળ્યાત=કહેન દમ=વારિ ઢને જાવરી ઢને ઢનુતર ગતિ=મોક્ષગતિને પ્રાપ્ત થયા ૪૩

હયા૦—જયનામૈકાદશશ્વક્રી જિનાહયાત જિનોક્ત ધર્મ વરિત્વા વાનુત્તરો ગતિં પ્રાપ્ત, કીંદશો જયનામા ? રાજસહૈરિયતો નુપમહમેળ પરિવૃત્તો જૈનીં દીક્ષામવરત પુન કીંદશો જયનામા? સુપરિત્યાગી મમ્પદ પરિત્યાગી ૪૩

જય નામના ઢગીયારમાં ગક્રવર્ષિ જિનાહ્યાત=જિનેશ્વરે પ્રરૂપના કરેગ ધર્મને જાવરીન ઢનુતર ગતિ=મોક્ષગતિ પ્રાપ્ત થયા, જયનામા કેવા ? હમારો ઢાનાઓંપ અન્નિત=પરિવારિત જૈનો દીક્ષા જાવરીને તથા સમ્પદ પ્રમારે પરિત્યાગ કરીને ૪૩

અત જયનામચક્રવર્તિદષ્ટાત.—રાજગૃહે નગરે વમાયા રાજ્યા કુક્ષો વતુર્વશસ્વમ્નુચિતો જયનામા પુત્રો જાન

क्रमेण संसाधितभरतश्चर्की जातः, राजश्रियमनुभुवन भोगेभ्यो विरक्तो जातः, एवं च चिंतितवान्—सुचिरमपि
उपित्वा स्यात् प्रियविप्रयोगः । सुचिरमपि चरित्वा नास्ति भोगेषु तृप्तिः ॥ सुचिरमपि सुषुप्तं याति नाशं शरीरं ।
सुचिरमपि विचिंत्यो धर्मं गच्छः सहायः ॥ १ ॥ एवं संवेगमुपागतो निष्क्रान्तोऽनुक्रमेण सिद्धः द्वादशधनुर्देहमानो
वर्षसहस्रायुर्धैप आसीदिति अयचक्रीदृष्टांतः, ११

अहीं जय चक्रवर्तीनुं दृष्टात रुहे छे—राजगृह नगरमा वया नामनी राणीनी कुंखे चतुर्देश स्वप्न सूचित जय नागनो पुत्र
जन्म्यो, क्रमे क्रमे भरतक्षेत्रनुं प्रसाधन करी चक्रवर्ती ययो, राजलक्ष्मीना धैभयो अनुभूयता भोग भोगवाधी विरक्त थयो, एम
विचार्युं के—“लावा काळ सुधी जीवी निवास करीये तो पण प्रियजनोथी वियोग तो ययानो, तेम चिरकाळ पर्यंत भोग संबोये
तो पण दृष्टि नहींज थवानी, वळी आ शरीरने वणा समय मुगो पोपीए तो पण ते नाग तो पामयानुंज, पण दीर्घ समय पर्यंत
पाळेलो धर्म एकज अंते सहाय थवानो” आम चिंतन करतां संवेग पायी नीकल्या अने अनुक्रमे सिद्धि पास्या, आ जयचक्रीनुं
देहमान द्वादशधनुर्गुं हतुं अने हजार वर्ष आयुष्य भोगव्युं, अगीयारमा जयचक्रीनुं दृष्टांत पूर्ण थयुं.

दसपणगरजं मुह्यं । चइत्ताणं सुणी चरे ॥ दसपणभद्रो निमंत्वतो । सत्त्वं सत्केण चोइओ ॥ ७४ ॥
[दसपण०] साक्षात् शक्र=इन्द्रे प्रेरित दशार्णभद्र राजाए मुदित=आनन्द देनाहं वशार्ण देशनुं राज्य त्यजीने नीकल्या अने मुनि=दी-
क्षित धर विचर्या. ४४

व्या०—दशार्णभद्रो राजा साक्षात् शकेण बोदितः प्रेरितः सन् निष्क्रान्तः, गृहस्थावस्थायतो निःसृतः पुनर्मोनी

स न चरत मुने वर्म मौन, मौनमस्यास्तीति मौनी, मुनिर्भूत्वा विहारमकरोत्, किं कृत्वा ? दशार्णराज्यं त्यक्त्वा, दशार्णानां देशानां राज्यं दशार्णराज्यं कीदृशं दशार्णराज्यं ? मुदितं समृद्धं ॥ ४४ ॥

दशार्णं भद्रं राजा साक्षात् शक्रः इन्द्रे प्रेरितं यद् निष्क्रान्तं यया गृहस्थावस्थायां छुटा यथा अने मुनिः प्रजितं वनीने विनयां विहारं कयो केम करीने ? दशार्णं देशानु मुदितं समृद्धं राज्यं त्यजीने ४४

— अत्र दशार्णभद्रदृष्टान्तः — अस्ति चिरान्देशो घण्टपुरं नाम सन्निवेशः, तत्रैको मदहरनामा महत्तरपुत्रोऽस्ति, तस्य भर्त्या दुशीला नगरीरभ्यर्केण समं चौर्यगर्भं कुर्वत्यस्ति अन्यदा तत्र मल्लिवेशो नैनीत्य प्रार्थय, तत्रैको नर्तक स्त्रीवेशा कृत्वा नृत्यन्नस्ति घनो लोको दर्शनार्थं मिलितोऽस्ति, सापि तत्र गतास्ति मा स्त्रीरूपधरं तं नर्तकं प्रेक्ष्य पुष्पं च ज्ञात्वा कामविह्वला जाता एकं तत्पुत्रं प्राप, गद्यसावनेन वेयेण मदगृहे समागत्य भया समं रमते, तदा इमस्मै अष्टैस्त्वरजतद्रव्यं ददामि तेन प्रतिपन्नं, भणितं च त्वं याहि ? त्वं तैः पृष्टो न्यरितमेव समायास्यति त्वो अपि-तत्पृष्टौ तद्गृहे गतः, तथा पादशौचं दत्तं, मं भोजनमुपविष्टः, तथा परिवेषितं क्षैरेण भृतं भोजनं, गद्यं दत्तौ मुक्तं, भोजनारसकस्त्रायातोऽन्यदत्तं रुपांश्चुदद्यादयेति सा नटपुत्रमुवाच, त्वं तिलगृहोदरे प्रविश ? ग्यारदेन निरतयामि सन्तिलगृहोदरे प्रविष्टः, पुमुक्षितं सन् कोणस्थस्तिष्ठान् फलकृत्य फलकृत्य म्वादति आगतस्त्वनारक्ष कपाटं त्रिधाय क्षैरयीभृतं पात्रं दृष्ट्वा न भोजनमुपविष्टः, धावन्नैमति तावत्तस्या पतिद्वारे समायातं तयोक्तं तत्राक्षस्य श्रीघमुत्तिष्ठः प्रविशामि सन्तिलगृहोदरे, परं दूरे न गंतव्यं, कोणे सर्पस्तिष्ठति, त्वया तत्र प्रवेक्ष्य न गन्तव्यं प्रविष्टस्त-

लारक्षस्त्रिलगुहोदरै, पतिस्तत्रायातः क्षेरेयीपात्रं दृष्ट्वा तेन पृष्टं किमेतत् ? तयोक्तं बुभुक्षितास्मीति जेमामि. स उवाच त्वं तिष्ठ ? अहं पथश्रांतस्वाद्विशेषतो बुभुक्षितोऽस्मीति प्रथमं जेमामि. तयोक्तमग्राष्टमी वर्तते, कथमस्नातो जेमसि ? तेनोक्तं त्वं स्नातासीति तव स्नानेन मम स्नानं जातमिति प्रोच्य स भोक्तुमुपविष्टः.

दशार्णभद्र दृष्टांतः—विराट देशमां धन्यपुर नामे नगरने विषये मदहर नामनो महत्तरनो पुत्र हतो तेनी भार्या अति दृष्ट शील वाली हती ते नगरी रक्षकनी साथे छानी चालती हती. एक समये ते स्थाने नटोये नाट्य आरंभ्युं तेमां एक नट स्त्रीरूप धारण करी वृत्त्य करतो हतो तेने जोइ जोवा गयेली आ कुलटाए काम विहल यह ए नटने कहेवरान्युं के—‘जो आ स्त्रीवैथीज मारे घेर आवी मारी साथे रमे तो हुं तेने १०८ द्रव्य आपुं.’ ते नटने आ वात पहोंवी तेणे कहेवरान्युं के—‘तारी पुंठेपुंठे तरतज आवु छुं.’ जेवी ते चाली के तेनी पाछल आ स्त्रीवैथधारी नट पण पहोंच्यो, घरे जइ तेने पग धोवा पाणी आप्युं अने तेने जमवा बेसाळ्यो. ते स्त्रीए एक थाली खीरनी भरिने पीरसी. ज्यां ते जमवा मांडे छे त्यां ए स्त्रीनो जार नगर रक्षके आवी कमाड ठोक्युं ते स्त्रीए पेला नटने कहुं—तुं आ तल भरेला ओरढामां जतो रहे. हुं तेने हमणां रवाना करी दउं ते नट तलवाळा घरमां पेठो पण भूढ्यो हतो तेथी खुणामां पदेळा तल चोळी फुंकी फुंकीने खावा लाग्यो. पैलो रक्षक तो कमाड चन्ध करी खीर भरेलुं पात्र तैयार देखी खावा बेठो, ज्यां जमवा मांडे छे त्यां तो ए कुलटानो धणी आन्यो अने नारणुं ठोक्युं. आ तला रक्षकने स्त्रीए कहुं—जलदी उभा यह आ तलना ओरढामां पेसी जाओ. पण तेमां दूर मा जसो हो, केमके खुणामां एक मर्प रहे छे माटे तमे ते तरफ न जतां आगळज बेसी रहेजो. ए तलारक्षक तलवाळा ओरढामां पेठो. अने आगळेज बेसी रसो. हवे ए स्त्रीनो धणी घरमां आवी जुए

छे तो खीर भरतु पान दीकृते नेगी पूछ्यु क—“आ शु ?” खारे गी बोली के—“यने थूल लागी हती ते जयु छु” पति बोल्पो के—
“तु अरा खोभर, हु दूर मार्गेयी गालीने आतां याकीने बहु थूरपो छु तेयी हुन प्रपय जयु,” स्त्रीए पयु —“आज अष्टमी छे
त नाधा रिना केय जयशा ?” पति कह—“तु नाही छो, तारा खानथी हु पण नाखो समयी लख, थूल बहु लागी ने” आम
रुहीन तयरा पदी गयो

इतथ निम्नमक्षरान्तरपुष्पकारत्रयणे सपौडगमिनि फुत्करोतीनि मोतस्नलारक्षस्त्रिलगुहोदराचिर्गतो नष्ट, ततो-
ऽयमेवामर इति इत्था नीषेप रते ननेडपि नष्टः पत्या पृष्ठा सा, स्त्रि ! किमेतन् ? तयोधत मया एव माप्रतमेव
धारितो यदग्राष्ट्रम्या तमस्नातो मा भोजन कुरु ? रयया चास्नातेनाथ भोजन कर्तुमारब्ध, अतस्त्ववगृहे सदा रम-
तामिमी पायमीमहेभ्वरौ नष्टा गतौ मदहर उगाच न ! दृष्टु इत मया, एव पक्षरापकुर्येन पुनस्ता स उगाच, सोऽप्य-
स्युपायो यदेतौ पुनरायात ? सोगाच यन् न्यायेन विरुमुगाज्य पूजा कुर्यास्तदा पुनरेतौ तत्र गृहे समायाग्यतः
ततो गतौ मदहरो देवगानरे,

इय पेला स्त्री गपयारी नष्ट स्थूणाया वंश पेठा तत्र चात्रा चाळी फुकीने खाता हतो तनी फूराने सर्पना फूफाडा समगी पेळो
तल्लरसक बीना ते ओरदागा री नोयळताफने भाग्या तेनी वासे अक्कायेला नष्ट पण नाठो, ते जोरने घणी गाय्या के—“आ री
पुरुष योण हता ? स्त्रीए हाजर जवार दीपो के—में तयने हयणाज वार्ग के आज अष्टमीने दिवसे नागा रिना केम त्रयगा ? पण
तये न माप्यु अने नगर नायेम पेजर करवा लाग्या तेनी तवारा घरमां सदाफळ वास करी रखा हता ते पार्वती तथा परमे

श्वर नासी गया.' आ सांभली मदहर बोल्यो के- 'अरेरे ! में थुंड क्यु.' आम पथाचाप करता ते फरीने स्त्रीने बोल्यो के- 'हवे कोइ उपाय थाय के ते बेय पाछा आपणां घरमां आवी बसे ? त्यारे ते कुलठाए कथुं के- 'जो न्यायथी खरी कमाणी करी धन मेळवीने ते धनवडे ए पार्यती परमेश्वरनी पूजा करो तो तेओ पुनः तमारे बेर आवे.' आ सांभली मदहर देशांतरे कमावा चाल्यो.

दशाणदेशे ईक्षुवाटककर्मणि लग्नः, दशगद्याणकसुवर्णं लब्धं, तथाप्यल्पमिति कृत्वा स न तुष्टिं प्राप. इतस्ततो भ्रमन् स एकदादव्यां प्रविष्टः, पिप्लतरुमूले विश्रामं गृह्णाति. अत्रांतरेऽश्वापहृतो दशाणभद्रस्तत्रायातः, तं दृष्ट्वा राज्ञा पृष्टं, कस्त्वं ? किमर्थमत्रायातः ? स उवाच यथास्थितवृत्तान्तं. राज्ञा चिंतितमसौ स्त्रिया विप्रतारितः परदेशे भ्रमन्नस्ति. ततस्तस्य स्त्रीचरितमुक्त्वा तं च स्वगृहे नीत्वा भोजनादिचिंतनं विहितं. राज्ञा चिंतितमहो असत्यदेवेषीश्वरादौ कीदृशी भक्तिर्वर्तते ? मया सत्यदेवेऽपि श्रीमहावीरे विद्यमानेऽपि तादृशं भक्तिप्रपंचनं न विहितमिति राजा यावच्चिंतयति तावदेकप्रतिहारपुरुषेण राज्ञोऽग्रे एवमुक्तं भगवान् श्रीमहावीरः समायातः. राजा परि-तुष्टश्चितयति, यदि नामैष मदहरो विशिष्टविवेकरहितोऽपि निजदेवपूजासंपादनार्थमेवं परिक्रियते, ततोऽस्माभिरीदृशैः सारासारविवेचनविश्लेषैः समग्रसामग्र्या त्रिभुवनचिंतामणिकल्पस्य श्रीमहावीरस्य विशेषेण पूजा कार्येति. ततः कल्पेऽहं सर्वधर्मा तथा श्रीमहावीरं वंदिष्ये, यथा केनाप्येवं न वंदितः पूर्वं. ततो द्वितीयदिवसे कृतप्रभात-कृत्यः स्नातविलिप्तालंकृतदेहः स्फाररूपयौवनलावण्यनेपथ्ययुक्तः सर्वगोपांगालंकृत्या चतुरंगिण्या सेनया सहितो बहुभिर्मित्रिसामंतैः श्रेष्ठिसार्थबाह्वैश्च परिवृतः, भंभादियादित्रयैर्निबधिरिति दिगंतरालो गंधर्वगोयमानगुणो नृत्यंतीभि-

વિલાસિનીમિ પોપિતનેગ્રસો ગજેન્દ્રારૂઢો દશાર્ણમદ્રમૂપતિર્ભગવતો વન્દનાર્થમાગત .

દગાર્ણ દશમા જર ચેરહોના વાડમા રહેડુને ત્યાં કામ કરવા રહો દશ મયાણા સુવર્ણ કમાણો ત્યારે તેને થોડ છે એમ તા
લાગુ તેથી ઘર તરફ ન વળતા આપ તેમ થયતો એકદા અરણ્યમાં પેઠો ત્યાં એક પીપ્પલાના ઘાટલે વિસામો છેવા પેઠો ત્યાં થોડાના
ચેચાણથી દશાર્ણમદ્ર રાજા આગ્રી વચ્ચા આ મદહરને જોડ રાજાએ પૂછ્યું કે—‘હું કોણ છું અને વપાવી આવે છે?’ જવાબમાં
આ મદહરે પોતાના સચલા હસાત કહી સમજાવ્યો તે સામલી રાજા સમજી ગયા કે આને સીંપ છેતવો છે તેથી વીચાહો આ પર-
દેશમા ભગ્ન છે રાજાએ તેને સીંચરિત સમજાવી પોતાના રાજમા તેને લઈ જઈને તેના સ્વામા પીના વગેરેની યોજના કરાવી પાતા
પાસે રાહ્યો રાજાએ ચિંતન કર્યું કે—અહીં દેવમા આવી ભક્તિ રૂંદે છે અને મેં તો સત્યદેવ મહાવીર વિધમાન છે તેની ભક્તિ પણ
નથી કરાતી આમ રાજા ડ્યાં ચિંતન કરી રહ્યા છે તેટલામાં એક પ્રતીહારે રાજા આગલ આગીને તલ્લર કરા કે—‘ભગવાન શ્રીમહા
હાવીર પધાર્યા’ રાજામામલીને ઘણો સતોપ પામ્યો અને મનમાં ચિંતન કરવા લાગ્યો કે—આ મદહર વિચેર દુલ્હીની દારા છતાં
પણ પોતાના દેગની પૂજા સપાદન કરવા આટલો કષ્ટ ઉઠાવે છે તો પત્રી સાર અસારનો વિવેક કરવામા વિચક્ષણ ધર્મો દુ તેને
તો સમગ્ર સામગ્રીવહે ત્રિમુત્રન ચિંતામણિ સમાન શ્રીમહાવીરની વિશેષે કરી પૂજા કરવી જોડ્યે, તેથી વાલે દુ મારી સર્વ સમૃદ્ધિથી
શ્રીમહાવીરની પત્રી વદના કરુ કે જેવી આજ દિવસ મુધીમા કોરૂપ પણ કરી ન હોય, પછી મીજો દિવસે સવારમા પ્રાત કરુપ કરી
નાહી ઘાર આલે શરીરે ચદનાદિ વિલેપન કરી પ્રષટ રૂપ લાવળ તથા વેશ રચનાયુક્ત બની સર્વ અગ ઉપાગમા અલમર ઘાણ
કરી ચતુરંગિની સેના સહિત ઘણા મનિસામતાદિરને સાથે લઈ તેમજ નગરના શેઠીયા તથા વેપારીઓની પરિવારિત અને આગલ

वादित्र वगेरेना नादधी दिशा प्रदेशोने चधिरित करतो आगळ गंधर्वो गान करता आवे छे तथा थिलासिनीओ नृत करे छे तेने नेत्रधी जोइ आनन्द पामतो हाथी उपर चडीने दशार्णभद्र राजा भगवान्ने वंदना करवा आन्वा.

विशुद्धभावेन भगवान् चदिनः, राजा मदहरश्च हर्ष प्राप्तौ. अत्रांतरे शक्रेण चितितं मत्कृतया महाविभूत्याऽसौ दशार्णभद्रः प्रतिबोधं यास्यतीति. शक्र ईदृशीं विभूतिं विकुर्वितवान्. तथाहि—ऐरावणहस्तिनोऽष्टौ दंता विकुर्विताः, दंते दंतेऽष्टाष्टपुष्करिण्यो विकुर्विताः, पुष्करिण्यां पुष्करिण्यामष्टावष्टौ पद्मानि, पद्मे पद्मेऽष्टाष्ट पद्मगणि, पद्मे पद्मे ऋग्विशद्वचद्वनाट्यानि. अनया विभूत्या ऐरावणारूढेन शक्रेण प्रदक्षिणीकृत्य भगवान् चदितः. तं तादृशं हृद्वा दशाणेभद्रेण चितितमहो बलं तुच्छोऽहं, यस्तुच्छया विभूत्या गर्वं कृतवान्. यत उक्तं—अदिठभद्रा थोवेण वि । हुंति उत्तणाणीया ॥ णच्चइ उत्तालमुहो हु । सुमगो वीट्टिमामज्ज ॥१॥ (अस्या व्याख्या—अहृष्टभद्रा नीचाः स्तोके नायुत्ताना भवंति मायंतीत्यर्थः. हु इति चित्तं संपन्नो वीट्टिमासायोत्तालमुख उच्चैर्मुखो नृत्यति.)

विशुद्ध भागपूर्वक वंदना करी, साये आवेलो मदहर पण वन्दन करी हर्ष पाम्यो. आ समये इन्द्रे विचार्यु के—‘हु मारी समृद्धि देखाडीश तेथी दशार्णभद्र राजा प्रतिबोध पामजे’ आम विचारी इन्द्रे पोतानी समृद्धि विकुर्वी—पोताना ऐरावण हाथीना आठ दांत विकुर्व्या, दरेक दांते आठ आठ पुष्करिणी, एक एक पुष्करिणीमां आठ आठ पद्म, प्रत्येक पद्मे आठ आठ पान अने पाने पाने बत्रीश बत्रीश नाट्य बान्धेलां; आनी विभूति साये लइ ए ऐरावण हाथी उपर चढाने इन्द्रे आनी भगवान्ने प्रदक्षिणा लइ वंदना करी. आवा इन्द्रेने जोइ दशार्णभद्रना मनमां ययुं के—‘अहो ! हुं तो तुच्छ छुं के जे तुच्छ विभूतिथी गर्वं करे छुं.’ कथुं छे के—

अदृष्टभद्र=नेने गोह दिवस समृद्धिसुख जोयु एण न होय तेवा=नीच पुरुषो योहाथी एण फूलाइ जाय छे अने मदमा आवी जाय छे नीता पाट पढी जाय ते जेपके मूषक=उदर व्रीहि=साळना एण देखतां योडु वंनु करी नाचवा मदी जाय छे' ?

अनेन शक्येण प्राग्भवे शुद्धो धर्म कून , तत ईदृशी ऋद्धिल्लभा, ततोऽहमपि तमेव धर्म करोमि, किं ममात्र विपादेन ? उक्त च—समस्मर गमयन् सन् । पुन्य पुरुष किमन्यमभ्येति ॥ पुन्यैरधिकतर चे—अनु सोऽपि करोतु तायेव ॥१॥ उत्पादिसंवेगभावनाया प्रतिमुद क्षयोपशमप्राप्तचारित्र्योत्तरीयो भगवत्प्रत्येव दर्शनभद्रोऽवादीत् , भगवन् ! भवचारकादह निर्विण्णोऽस्मि ततश्चाग्निप्रदानेनानुग्रहं मम कुरु भगवता तदानीमेव मदहरणेन सम न दशाणभद्रो दीक्षित , शक्येण तदा वदित , उक्त च अमणमार्गग्रहणेन त्रयेव जित , येनेदृशी ऋद्धि . सहसा परि-त्यक्ता पूर्वं त्यागाऽभिमानग्रस्तेन द्रव्यवदन कृतमिति त्वमेव धयो नाहमिति दर्शनभद्रमुने प्रशस्ता कृत्या शक्यस्यान गत्वानिति दर्शनभद्रहृष्टान ११

आ तत्र=इदं पूर्वं भवमा शुद्ध धर्म पाळेत्र ते तेथी तेने आवी ऋद्धिनी छन्धि यह छे तो हु एण तेवनेन धर्म रहं आ वावत मारे खेद कौं शु धवानु इतु ? एतु छे के—पुन्य, समान सग्याना अवयवोवाळो होवा छता नीजा पुरुष पासे केम जतो हसो ? यदाच जे धनवान् पुन्य पासे दमिद पुरुष जाय त्यारे एय माने के—धनमाने पुण्य करेल छे तेथी ते अगु वया ते तो से दतिदे पण तेरा पुण्यप्रभो करवा १, इत्यादिक सवेग भावनाकरवायी प्रतिबुद्ध यह सपोषणवदे चारित्र्योद्दहीय प्राप्त वचायी राजा दर्शान-भद्र भगवान् प्रत्ये एय गान्या के—'हे भगवन् ! हु आ भवना फेराथी निर्विण्ण=रुगळ्यो=हु माटे भने चारित्र्य प्रदान करीने

आप मारो अनुग्रह करो.' नेत्र क्षणे भगवाने पैला साथे आवेला मदहर सहित दर्शार्णभद्रने दीक्षा दीधी ल्यारे शक्ते तेने वन्दन कर्युं अने कलुं के-श्रमणमार्गनु ग्रहण करीने तमे जीत्या के जेणे आबी समृद्धिनो सहसा पशित्याग कर्यो. प्रथम तमे अभिमानग्रस्त बनी द्रव्यवन्दन कर्युं हतुं अने हवे प्रव्रज्या स्वीकारी भाववन्दन कर्युं तेथी तमे धन्य छो. हुं तमारा तुल्य नथी. एवी रीते दशार्णभद्रमुनिनी प्रशंसा करी शक स्वस्थाने सीथाव्या. इति दर्शार्णभद्रनुं दृष्टांत. (११)

नमी नमोह अपाणं । मकवं सफेण चोहो ॥ चहऊण गेहं वैदेही । सामणणे पज्जुवट्ठिओ ॥४५॥

[नमी०] वैदेही=विदेह देशना राजा नमि आत्माने नमयो साक्षतात् शक=इन्द्र प्रेयां तेथी ग्रहने त्याजीने आमण्य=साधुत्वमां स्थित थया. ४५

व्या०—पुनहें मुने ! विदेहेषु देशेषु भवो वैदेही, विदेहदेशस्वामी नमिनामा नृपो गेहं गृहवासं त्यक्त्वा आमण्यं साधुधर्म पर्युपस्थितः, चारित्र्ययोग्यानुष्ठानं प्रत्युद्यतोऽभूदित्यर्थः. पुनः स मुनिः साक्षाद्ब्राह्मणरूपेण शक्रेण प्रेरितः सन् ज्ञानचर्यायां परीक्षितः सन्नात्मानं नमोह इति नये स्थापयति, क्रोधादिकयाग्रहिनो भवतीत्यर्थः ॥४५॥ अर्थ द्वाभ्यां गाथाभ्यां चतुर्णां प्रत्येककुट्टानामेकसमये सिद्धानां नामान्याह—

हे मुने ! वैदेही=विदेह देशना स्वामी नमि नामे राजा गृहवास त्याजीने आमण्य=साधुधर्मने प्राप्त थया. चारित्र्य योग्य अनुष्ठानमां उद्युक्त थया. वली ते मुनि साक्षात् ब्राह्मणनुं रूप लह आवेला शक्रे प्रेरित थइ ज्ञानचर्यानी कसोटीयां पार उतरी आत्माने नयमां स्थापित कर्यो—अर्थात् क्रोधादि कयाग्रहित थया. ४५, हवे बे गाथावटे चारेप्रत्येक कुट्टो के जे एकन समये सिद्ध थया छे, तेओनां नामस्थानादि निर्देश करे छे.—

करकट्ट कलिगेषु । पचात्रेसु य नृमुहो ॥ नमीराया विदेहेसु । गधारेसु य निगई ॥ ४६ ॥
एन नरिंदरसरा । निस्वता जिणमामणे ॥ पुत्ते रत्ते ठवेऊण । सामन्ने पज्जुवट्ठिया ॥ ४७ ॥

(करकट्ट) (यव) कलिग देशमा करकट्ट, पांचाल देशमा नमिराजा अने गांधार देशमा नगाति; ४६ एम नरेन्द्रपथ=येष्टप चारे प्रत्येकपुत्र महापुरयो जिनशासने विषये थदा करी नीकल्या मने राज्य उपर पोतपोताना पुत्रने स्थापित करी आमण्य=चारित्र्यमा पशुपस्थित यथा ४७

कथा०—हे मुने । करकट्ट राजा कलिगेषु देशेष्वभूदित्यध्याहार, च पुन पांचालेषु देशेषु विमुखो नृपोऽभूत् विदेहेषु देशेषु नमी राजाभूत्, च पुनर्गांधारपु गधारनामदेशेषु निर्गतिनामा राजाभूत् एते चत्वार करकट्टविमुखन-मिनिर्गतनामानो नरेन्द्रपथा राजमुग्या पुत्रान् राज्ये स्थापयित्वा पश्चाज्जिनशासने जिनाज्ञाया आमण्ये चारित्रे पशुपस्थिता, चारित्रयोग्यक्रियानुष्ठानतत्परा मतो निष्काताः सत्सारास्ति सृता, भयभ्रमणाद्विराजा आसन्नित्यध्या-हार, मिद्धि प्राप्ता इति भाव गतेषा चतुर्णां प्रत्येकपुत्रानां कथा प्रसंगत पूर्व नरेन्द्रपथगततो ज्ञेया, ॥ ४६ ॥ ४७ ॥

हे मुने ! करकट्ट राजा कलिग देशमा 'यथा' (एतन्ने अध्याहार छे) बली पांचाल देगमा विमुख राजा यथा तथा विदेह देशने विषये नमि राजा यथा अने गांधार नामक देशमा नगाति राजा यथा आ चारे करकट्ट, विमुख, नमि तथा नगाति; चारे नरेन्द्रपथ=एट्टे राजाओंमां मुख्य गणाता नृपतिओ पातपोताना राज्य उपर पुत्रोने स्थापित करी पछी जिनशासन=आमण्य=चारित्र्यमा पशुपस्थित=निष्ठावाळा यथा चारित्र योग्य क्रियानुष्ठानमा तत्पर यद् नीकल्या, अर्थात् सत्सार्थी छुटा थद् भवभ्रमणधी

ચિરામ પામ્યા. મિલ્કિ પામ્યા પવો ભાગ્યાર્થ છે. આ ચારે પ્રત્યેકનુદોની વિસ્તીર્ણ કયા પ્રથમ નમિના અધ્યયનમાં નિરૂપણ કરાડ ગડ છે તે તે અધ્યયનથી જાણી લેવાની છે. ૪૬-૪૭

મોંવીરરાયવેસદો । ચડતાણ મુળી ચરે ॥ ઉદાયણો પંબહઓ । પત્તો ગહમણુતરં ॥ ૪૮ ॥
(સૌવીર૦) સૌવીર દેશના રાજવૃપમ=થેછ રાજા ઉદાયન યધુ ત્યજીને પ્રવ્રજિત થયા અને મુનિ=વારિત્ર આવરી અનુત્તર ગતિને પ્રાપ્ત થયા૪૮

વ્યા૦-સૌવીરરાજવૃપમ; સૌવીરાણાં દેશાનાં રાજા સૌવીરરાજ; સ ચાસૌ વૃપમશ્ર સૌવીરરાજવૃપમો રાજ્ય-
ભારધરણસમર્થઃ સૌવીરદેશેષુ ભૂપમુલ્લય; પતાદશ ઉદાયનનામા રાજા વીતભયપત્તનાધીશો મૌનં મુનિધર્મમાચરત્.
કિં કૃત્વા ? રાજ્યં પરિહૃત્ય. મ ચોદાયનઃ પ્રવ્રજિતઃ મન્નનુત્તરાં પ્રધાનાં ગતિં પ્રાપ્તઃ. ॥૪૮॥

સૌવીર દેશના રાજવૃપમ=રાજ્યભાર ધારણ કરવા સમર્થ હોવાથી વૃપમ સમાન, અર્થાત્ સૌવીર દેશના રાજાઓમાં મુલ્લય
ગણાતા ઉદાયન નામના રાજા જે વીતભયપત્તના અધીશ હતા તેણે મૌન=મુનિધર્મ આચરણ કર્યો. કેમ કરીને ? રાજ્યને ત્યજીને
તે ઉદાયન રાજા પ્રવ્રજિત થઈ અનુત્તરા=પ્રધાનગતિને પ્રાપ્ત થયા. ૪૪

અવોદાયનભૂપદ્દષ્ટાંતઃ--ભરતક્ષેત્રે સૌવીરદેશે વીતભયનામનગરે ઉદાયનો નામ રાજા, તસ્ય પ્રભાવતી રાજ્ઞી,
તયોર્જ્યેષ્ઠપુત્રોઽભીચિનામાभवत्. તસ્ય ભાગિનેયઃ કેશીનામાભૂત. સ ઉદાયનરાજા સિંધુસૌવીરપ્રમુલ્લયોદશજનપ-
દાનાં, વીતભયપ્રમુલ્લયત્રિપટ્ટિનગરાણાં મદ્રાસેનપ્રમુલ્લાણાં દશરાજાં શદ્દમુકુટાનાં છત્રાણાં ચામરાણાં ચૈશ્વર્ય
પાલયન્નસ્તિ, હતશ્ચંપાયાં નગર્યા કુમારનંદી નામ સુવર્ણકારોઽસ્તિ. સ ચ સ્ત્રીલંપટો યત્ર યત્ર સુરૂપાં દારિકાં પદ્યન્તિ

जानाति वा, तत्र तत्र पचशतसुवर्णांनि दत्त्वा तां परिणयति एव च तेन पचशतकन्याः परिणीता, एकस्तम्भ प्रामाद कारयित्वा स ताभिः समं श्रीडति तस्य च मित्र नागिलनामा श्रावकोऽस्ति अथ पञ्चशैलद्वीपवास्त यज्ञामाप्रामासा व्यतथो स्त, तयोर्भर्ता विष्णुमालिनामदेवोऽस्ति, सोऽयदा न्युत ताभ्या चितित कमपि व्युद्ग्राह्यात्, स आर्योर्भर्ता भवति स्वयमेव्यपुरुषगवेषणायेतस्ततो ब्रजतीभ्या ताभ्या चपानगर्या कुमारनन्दी सुवर्णकार पचशतग्रीपरि धृतो दृष्ट ताभ्या चिन्तितमेव स्त्रीलपट सुखेन व्युद्ग्राहयित्यते

अत्र उदायन राजानु दृष्टात कहे छे—आ भरतक्षेत्रमा सौग्रीर दक्षने विषये वीतभय नामे नगर हतु तेमां उदाय नामे राजा हता ते सिन्धु सौवीर आदिक १६ देशोना तथा वीतभय आदिक ३६३ नगरोना पालक हता, अने मस्तके मुकुट धारण करनारा छत्र चामरादि ऐश्वर्य युक्त दश राजाओना पालक=उपरी हता आ समयमा चम्पानगरीमा कुमारनन्दी नामे सानी रहेतो हतो ते घणोज स्त्रीलपट हावादी ज्या त्या गुरूपा वन्या देखे के जाणे त्या त्या पाचसो सोनापहोरो आपीने ते कथा परणे आम करता तेजे पाचसो कथाओ परणी भोगी करी एक स्तम्भ प्रामाद करावीने तेमा ए स्त्रीओ साये हीदा करतो तेनो मिन एन नागिन् नामना आवक हतो एवामा एम वन्यु के पञ्चशैलद्वीपमा वमती हासा तथा प्रहासा नापनी रे द्यन्तरीओ हतो त घेयनो भत्ता एन विष्णुमाली नामनो देव हतो ते काळे करी न्युत ययो ते गारे पेळी रे व्यन्तरीओए विचार्यु के हवे कोम्ने पकडवो जाइए के जे आपण वेयनो भर्ता थाय, ल्यारे ते वेय व्यन्तरीओ पोताने योग्य वरनी शोधमा करवा नीरुळी पढी आम तेम फरता तेआए चंपानगरीमा कुमारनन्दी सोनी पाचसा स्त्रीआधी घेरायेलो दीढो तेने जाहने आ वनेए विचार्यु के आ स्त्रीलपट सहेलाइयी सपाटामा

लेड शकाशे. आम धारी ते चने सोनी पासे आबी.

कुमारनन्दी अणति के भवंथ्यौ ? कुतः समायाते ? ते आहतुरावां हासाग्रहासादेव्यौ, तदुपमोहितः कुमारनन्दी सुवर्णकारस्ते देव्यौ भोगार्थं प्रार्थितवान्, ताभ्यां भणितं यद्यस्मद्भोगकार्यं तदा पंचशैलद्वीपं समागच्छेः. एवं भणित्वा ते देव्यादुत्पतिते, गते च स्वस्थानं. अथ स राज्ञः सुवर्णं दत्त्वा पटहं वादयनिस्म, कुमारनन्दीसुवर्णकारं यः पंच-शैलद्वीपं नयति तस्य स धनकोटिं ददाति. एकेन स्थविरेण तत्पटहः स्पृष्टः, कुमारनन्दिना तस्य कीदृशं दत्तं. स्थविरोऽपि तद्धनं पुत्राणां दत्त्वा कुमारनन्दिना सह गानपात्रमारूढः समुद्रमध्ये प्रविष्टः. यावद्दूरे गतस्तावदेकं वटं दृष्टवान्, स्थविर उवाच तस्य वटस्याधो बाहनं निर्गमित्यति, नल जलावर्तोऽस्तीति बाहनं भक्ष्यति, त्वं त्वेन द्रष्टुं श्वाभ्राश्रयेः, वटेऽत्र पंचशैलद्वीपाद्भारंडपक्षिणः समायास्यति. संध्यायां तच्चरणेषु स्वं वपुः स्ववस्त्रेण दृढं बधनीयाः, ते च प्रभाते इत उड्डीनाः पञ्चशैलं यास्यति, त्वमपि तैः समं पंचशैलं गच्छेः, स्थविरेणैवमुच्यमाने तद्बाहनं वटाधो गतं. कुमारनन्दिना वटशाखावलंबनं कृतं, भग्नं च तद्बाहनं. कुमारनन्दी तु भारंडपक्षिचरणावलम्बेन पञ्चशैले गतः.

सोनीए पूछुं के तमे वे कोण छो ? अने क्यांथी आवां छो ? ते बोली के अमे हासा तथा प्रहासा वे देवीओ छइए आ बदेना रूपथी मोहित थयेल कुमारनन्दी सोनीए तेओनी पासे भोगप्रार्थना करी ल्यारे बनेए कबुं के-जो अमारी साथे भोगत्रिलास करवा होय तो पञ्चशैलीद्वीप स्थान छे त्यां आवबुं; आटलुं बोली ते बेय देवीओ आकाशमां उडीने पोताने स्थाने गइ पछी सोनीए राजाने सुवर्ण आपी गाममां पटह (पटह) वजडाव्यो के-कुमारनन्दी सोनीने जे पञ्चशैलद्वीपे लइ जाय तेने एक कोटि धन आपशे.

एक दृष्टे ए दोत्रने स्पर्श करी बीड झील्यु कुमारनदीए तेने कोटि धन आय्यु ए दृष्ट पण पोताना पुत्रोने ते धन सोपी कुमारन-
न्दीनो साये बहाणमा मेसी समुद्रमये प्रविष्ट थया घणे दूर जतां एक बटनु वस नजरे पड्यु त्वारे हृद्धे कटु के-आ बट देलाप
छे तेनी हठे त्वारे आ बहाण जाय त्वारे त्वारे ए बटनी जालाने पकडी लटकी रहेय कारण के ए ठेकाणे पाणीमां आवत्त=पु-
मरौ छे तेनी आ बहाण भागी भुक्ता थइ जशे ए बटनी टाले तमे उटक्ता हसो त्यां पञ्चद्वैतद्वीपयी भारदपसीओ आचशे, मध्या
फाले त्वारे तमारु शरीर ते पसीना चरणमा बखचंडे हट रीते गयी देयु त्वारे सगरे ते अहीयी लडीने पञ्चद्वैतद्वीपे जशे ते
बखचै तमे पण पञ्चद्वैतद्वीपे पर्वोची जशे ए हट आटली पात करी रत्ना त्या तो बहाण बट नीचे गयु के क्षण कुमारनदी गहनी
हाळ पकनी लटकी रहो, बहाणतो जलनी घुमरीमा अटवाइ भागी नष्ट ययु कुमारनन्दी भारद पसीना चरणना अवलम्ब-
नयी पर्वद्वीपे पर्वोची गया

हासाप्रशमाभ्या दृष्ट, उपत च नचैतेन शरीरेण नावाभ्या भोगो विधीयते, सनगरे गत्वापुष्टत आरभ्य म
स्तक यागज्ज्वलनेन स्य शरीर त्व दह? गथा पञ्चद्वैताधीशो भूत्वाऽस्मद्भोगेण पूर्णिकुर? तेनोक्त तत्राह कथ यामि?
ताभ्या करतले ममुत्पाद्य तनगरोग्याने स मुक्त ततो लोकस्तं पृच्छति, किं तया तत्रार्थं दृष्ट? स भगति, दृष्ट
भुनमनुभुत पञ्चद्वैत लीप मया, यत्र प्रजस्ते नामाध्यासाभिधे देव्यौ स्त अथात्र कुमारनन्दिना स्यादुष्टेऽग्निं मोच
यित्वा मस्तक यावत स्वशरीर ज्वालयितुमारब्ध, तदा मित्रेणाय वारित, भो मित्र! तवेद कापुरुषजोयित चेष्टित
न युक्त महानुभाव! दुर्लभ मनुष्यजं म मा हारय? तुच्छमिद भोगसुखमस्ति किं च यद्यपि त्व भोगार्थि तथपि

हासा तथा प्रहासा वनेए दीठो त्वारे कहुं के—तमारा आ शरीरथी अमारी साथे भोग न थइ शकै, तमे पाछा तमारे नगर जाओ अने पगना अंगुठाथी लइ मस्तकपर्यंत वळता अग्निवटे आखुं शरीरवाळो त्वारे तमे फरी आ पंचशैलना अधीश वनीने अमारी साथे भोग भोगवचानी इच्छा पूर्ण करी शकजो. सोनी बोल्यो के—हवे पाछो हुं मारे गाम केम जइ शकुं ? त्वारे ए वेमांनी एरु देवीए पोतानी हायेलीवती उपाडीने ए सोनीने तेना नगरना उद्यानमां मूकी दीधो. लोको तेने पूछवा लाय्या के त्वां तमे शुं आश्चर्य जायुं ? तेणे कहुं—में पंचशैलद्वीप सांभळ्यो हतो ते दीठो अने अनुभव्यो पण, ज्यां अति वखाणवा योग्य हासा तथा प्रहासा नामनी वे देवीओ वसे छे, हवे अहीं आवीने कुमारनन्दी सोनीए तो पोताना पगना अंगुठे अग्न मूकी मस्तक सुधी आखुं शरीर वाळवा मांड्युं, त्वारे तेना मित्र नागिल नामना श्रावके रोक्वयो अने कहुं के—‘हे मित्र ! तारुं आ कुत्सित पुरूपना जेहुं चेष्टित उचित नथी. महानुभाव ! आ मनुष्य जन्म दुर्लभ छे तेने हारी जा मां आ भोग सुख तुच्छ छे यद्यपि तुं भोगार्थी छो तथापि सद्धर्मना अनुष्ठान करो. कहुं छे के—

धणओ धणत्थियारुं । कामत्थीणं च सच्चकामकरो ॥ सग्गापवग्गसंगम—हेऊ जिणदेमिजो धम्मो ॥ १ ॥
इत्यादिशिक्षावादैर्मित्रेण स वार्यमाणोऽपि इंगिनीमरणेन मृतः पंचशैलाधिपतिर्जातः. तन्मित्रस्य श्रावकस्य महान् प्रव्रजितः, क्रमेण कालं कृत्वाऽच्युतदेवलोके समुत्पन्नः. अबधिना स स्वधृत्तांतं जानातिस्म. अन्यदा नन्दीश्वरयात्रार्थं

मयै देवेन्द्राश्चलिताः, स आचकदेवोऽप्यन्युतेन्द्रेण सम चलितः, तदा पञ्चशैलधिपतेस्तस्य विष्णु मालिनाम्नो देवस्य गले पटहो लग्नः, उत्तागितो नोत्तरत्तिः, हासाप्रहामाभ्यामुक्तमिय पञ्चशैलद्वीपवासिन स्थितिः, यन्नदीश्वरगीपगा-
त्रार्थं चलितानां देवेन्द्राणां पुरः, परत् वादयन् विष्णुमालिदेस्तत्र गतिं तनस्त्वं खेद मा कुरु ? गललग्नमिमं पटहं
वादयन् गीतानि गायत्रीभ्यामावाग्वा सह नदीश्वरद्वीपे याति ? ततः स तथा कुर्वन्नदीश्वरद्वीपोपदेशेन चलितं आ-
चकदेवस्तु मरेद पटहं वाच्यत दृष्टोपयोगेनोपलक्षितवान्, भणति च भो त्व मा जानासि ? स भणति क जक्रादिदे-
वाय जानाति ? ततस्त आचकदेवस्य स्वप्नाभवरूप दर्शयतिस्मिन्, सर्वं पूर्ववृत्तान्तमाख्याति तत्र सवेगमापन्नं म
देवो भणति, तदानीमहं किं करोमि ? आचरुदेवो भणति श्रीगर्धमानस्यमिति प्रतिमा कुरु ? यथा तत्र सग्यरस्य
सुस्थिर भवति यत उक्त—जो फारवेड जिणपडिम । जिणाण जियरागदोसमोहाण ॥ नो पावइ अन्नभवे । सुहज-
णण धम्मवररण ॥ १ ॥ अनन्ध—शरिदं दोहग । कुजाइकुमरीरकुगहकुमईओ ॥ अवमाणगेयमोभा । न टुति
जिणधिक्कारीण ॥ २ ॥

“जिनेन्द्रे देशनारूपे पटहो धर्म धनार्थीन धन देवारा, कामार्थीनी सर्व कामना पुरनारो तथा स्वर्ग धने अपवर्गमोक्ष-
हेतु छे ?” इत्यादि शिखापणना वचनोयी मित्रे वार्यो तो पण ए सोनी इगिनी मरणथी मृत यह पञ्चसैरुना अधिपति यथा तेना
ते आचरु मित्रने महुज खेद यथा के—‘अहो ! भोग पाटे जनो आय वष्ट वेडे छे ? अरे जाणता छवा शमाटे आपणे आ गु-
स्याथममा पढी रग छइए ? आप पैराग्य पापी ते आवर नागिल प्रगजित यथा अने क्रमे रात्र करी अन्युत देवराक्या उत्पन्न

थयो अवधिज्ञानथी ते पोતાतुं वृत्तांत जाणतो हतो. एक समये नन्दीश्वर यात्रार्थ सर्वे देवो चाल्या ल्यारे ते श्रावक देव पण भ्रष्टयुत देवेन्द्रनी साथे चाल्यो, आ वखते पेलो सोनी जे श्वशैलनो अधिपति थयो तेनुं नाम विद्युन्माली छे ते देवना गलामां एरु पटह= ढोल हतो तेणे उनारवा माड्यो पण उतरे नहीं ते जोइने हासा तथा महासाए कहुं के-पंचशैलद्वीपवासीनी आज स्थिति छे के- नन्दीश्वरद्वीप यात्रार्थे ज्यारे देवेंद्रो चाले तेनी आगल विद्युन्मालीदेव पटह वगाडता चाले मोटे तगे खेद जराय म करो अने गळामां वांधेलो ढोल वगाडता आवो अने अमे चेय गान करथुं तेनी साथे नन्दीश्वरद्वीपे जवाशे. ल्यारे तेणे ते प्रमाणे करतां नन्दी- श्वरद्वीप भणी सर्वे चाल्या. आ समये पेलो नागील श्रावक देव थयो छे तेणे आ सोनी=विद्युन्मालीने कचवातां कचवातां ढोल वगाडतो जोयो ल्यारे तेने उपयोगवडे जाणी लइने कहुं के-‘केम तुं मने जाणे छे?’ आ सांभळी सोनी बोल्यो के-‘शक्रादि दे- वोंने कोण न जाणे ?’ ते वारे श्रवकदेवे तेने पूर्व भवतुं रुप देवाडी सर्व वृत्तांत कह्यो तेथी ते देव संवेग पायी बोल्यो ‘ल्यारे हवे हुं थुं करं ?’ श्रावक देवे कहुं के-‘श्रीवर्द्धमानस्वामीनी प्रतिमां करावो जेथी तमारुं सम्यक्त्व सुस्थिर थाय. कहुं छे के-‘रागद्वेय तथा मोह जेणे जीत्या छे एवा जिनोनी जे प्रतिमा करावे ते अन्यभवे सुख उत्पन्न करे तेनुं धर्म फल पावे छे. १ वळी पण कहुं छे के-‘जिनविम्व करावनारने दारिद्र्य, दौर्भाग्य’ कुजाति, कुशरीर, कुमति, अपमान, रोग तथा शोक; एमांतुं कथुं न थाय.’ २

ततः स विद्युन्माली महाहिमवच्छिखराद्गोशोर्पंचदन्दां छेदयित्वा श्रीवर्द्धमानस्वामिप्रतिमां निर्वर्तितवान्, किंयंतं कालं प्रतिमा पूजिता, तत आयुःक्षये तां च मंजूषायां क्षिप्तवान्. तस्मिन्नवसरे षणमासान् यावदितस्तनो अ- मद्राहनं वायुभिरास्फाल्यमानं स विलोकितवान्, तत्र गत्वा चासौ तमुत्पातमुपशामितवान्, सांयात्रिकाणां च तां

मनुष्या दत्तवान्, भगिनवाञ्छ, देवाधिदेवप्रतिमा चात्रास्ति, ततस्मा लात्वा मायात्रिका धीतमगपत्तन प्राप्त्वा, तत्रो-
 दायनराजा तापसभक्तस्तस्य मा मञ्जूषा दत्त्वा, कथितं च सुरवचन, मिलितश्च तत्र ब्राह्मणादिकमूरिलोको भणति
 च गोविंदाय नम इत्युक्ते मञ्जूषा नोदयति ता त्व केचिद्भणत्यत्र देवाधिदेवश्चतुर्मुखो ब्रह्मास्ति अये केचिद्ब्रह्मण्यत्र
 चतुर्मुखो त्रिपुण्ड्रवास्ति केचिद्भणतत्र महेश्वरो देवाधिदेवोऽस्ति अस्मिन्नयमरे तत्रोदायनराजपट्टराज्ञी चेत्कराजपुत्री
 प्रभावतीनाम्नी श्रमणोगामिका तत्रागता तथा तस्या मञ्जूषाया पूर्जां कृतवैव भणित-गयरागदोममोहो । मन्वन्तू
 भट्टपाण्डिहरस्तुतो ॥ देवाधिदेवगुरुओ । अइरा मे दमण देउ ॥ १ ॥ एवमुक्त्वा तथा मञ्जूषाया इत्थेन परशुप्रहारे
 दत्ता, उदयति सा मञ्जूषा, तस्या दृष्टाऽतीरसुदराऽम्भानपुष्पमालाल कृता श्रीचर्धमानस्यामिप्रतिमा, जाता जिनशा-
 मनोवति, अतीवानदिता प्रभाकरयेव यभाण-मन्वन्तू सोमदत्तसण । अपुणमय भविगजणमणानद ॥ जय चिंता
 मणि जगगुरु । जय जय जिण वोर अकलको ॥ १ ॥ तत्र प्रभावत्याऽन पुरमध्ये चैयगुट कारित, तथेय प्रतिमा स्था-
 पिता ता च त्रिकाल सा परित्रा पूजयति

पत्नी ते विष्णुभारीए महोटा दिमालयना शिखर उपर्यी गोत्रीय नामक चदन जातिनु वृष रूपानी मगायु अने तेनी श्रीब
 र्द्धमानस्वार्मानी प्रतिमा गनवाची केटगोक काळ ते प्रतिमानी पूजा करी आयु क्षय गता ते मूर्ति पेटडीया राखी, तेदलाभा छ
 महीनाची वायुवटे आम तेम अयढातु बहाण तेणे दीतु त्यां जं तणे ए गायुन लीं ते जे उत्पात (तोफान) यतो हतो तेने उपशात
 कर्यो अने बहाणवनीने ए पेटडी आपीने मद्यु के—आमा देवाधिदेवनी प्रतिमा ते ते लइने पेला बहाणवाळा वीतभय पत्तन गया

ત્યાં તપસ્વિઓના પરમ ભક્ત હ્દાયન રાજાને તે પેટડી આપી અને વિદ્યુન્માલી દેવે કહેલું વચન કહ્યું. ત્યાં બ્રાહ્મણાદિક ઘણા લોકો મળ્યા અને 'ગોવિન્દાય નમઃ' એમ બોલ્યા પછી તે પેટડી ઉઘડી નહિ. કાંઈ બોલ્યા કે-આમાં દેવાધિદેવ ચતુર્મુખ વ્રહ્મા છે; બીજા બોલ્યા કે-આમાં ચતુર્ભુજ વિષ્ણુજ છે.' વલ્લો કોઈ બોલ્યા કે-મહેશ્વર દેવાધિદેવ છે તે આ પેટડીમાં છે આ વલ્લે હ્દાયન રાજાની પટ્ટરાણી ચેટક રાજાની પુત્રી પ્રભાવતી નામે હતી તે શ્રમણની ઉપાસક હતી તે ત્યાં આવી તેણીને પાસે એમ બોલી કે-‘રાગ દેવ તથા મોહ જેના ગત થયા છે વલ્લી જે સર્વજ્ઞ હોઈ અદ્ય પ્રતિહાર્ય સંયુક્ત છે એવા દેવાધિદેવ ગુરુ શીવ્ર મને દર્શન દીઓ.’ આમ બોલીને તેણીને પેટડી ઉપર પોતાને હાથે કુહાડાનો મહાર કર્યો કે તે પેટડી ઉઘડી ગઈ એટલે અંદર રહેલી અત્યંત સુંદર તથા ન કરમાય તેવાં પુષ્પોની માલાવદે શોભતી શ્રીવર્દ્ધમાનસ્વામિની પ્રતિમા જોવામાં આવી. જિનશાસનની ઉદ્ભવિતિ યદ્ય. પ્રભાવતી ઘણીજ આનન્દ પામતી બોલી-“હે સર્વજ્ઞ ! હે સૌમ્યદર્શન ! અપુણ્યભવ ભવિકજનના મનને આનન્દ દેનારા હે ચિન્તામણિરૂપ જગદ્ગુરુ ! હે અકલકલ્ક જિનવીર ! તમે જય પામો.૧” પછી પ્રભાવતીને અંતઃપુરમાં ચૈત્ય વનવાત્રી નેમાં એ પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. આ પ્રતિમાની પ્રભાવતી ત્રિકાલ પૂજા કરવા લાગી.

અન્યદા પ્રભાવતી રાણી તત્પ્રતિમાયાઃ પુરો નૃત્યતિ, રાજા ચ વીણાં વાદયતિ. તદાનીં સ રાજા તસ્ય મસ્તકં ન ન પદયતિ, રાણોઽધૃતિર્જાતા, હસ્તાદ્વીગા પતિતા, રાણ્યા ઇષ્ટં કિં મયા ઇષ્ટં નન્તિત? રાજા મૌનમાલમ્બ્ય સ્થિતઃ. રાણ્યા અતિનિર્બંધેન સ ઉક્તવાન્, યત્તવ મસ્તકમપદયન્નહં વ્યાકુલીભૂતો હસ્તદ્વીગાં પાતિતવાન્, સા ભગતિ મયા. સુચિરં શ્રાવકધર્મઃ પલિતઃ, ન કિંચિન્મમ મરણાદ્ગીતિરસ્તિ. અન્હદા તત્પ્રતિમાપૂજનાર્થે સ્નાતા સા રાણી સ્વચ્છેદીંપતિ

ભાષાંતર
અધ્ય૦ ૧૮
॥૧૦૬૮॥

ઉત્તરાધ્ય-
યન સુત્રમ્
॥૧૦૬૮॥

वस्त्राण्युत्तरेषु गच्छन्त्या नया च दत्तानि, पर प्रभावती दृष्टिप्रमेण, नया च रक्तानि रत्नाण्यानीमानिनि ज्ञात्वा कुट्टा
प्राप्त, जिनगृहे प्रविष्टा मम रक्तानि रत्नाणि दत्तासीत्युक्त्वा, चेतीमादर्शेण स्ववती, मर्मणि तत्प्रहारं लभन्तासी
मृता प्रभावत्या चिन्तित हा ! मया निगपराधमजीत्युक्त्वा, अत पर कि मे जीवित्त्वेन ? तत्तन्मया
रादया राज उन्नमह भरत प्रयाग्यामि राज्ञा नैवेनि प्रतिपादित तथा पुन । पुनस्तथैवोच्यते, तदा राजो रत, यदि
त्व देवी, भूत्या सा प्रतियोधयन्ति नरा इव भरत प्रयाग्यामि ? रादया तद्वचोगीकृत भरत प्रयाग्यामि नमसि यना
भूत्या सा देवलोक गता देवोऽभूत

एक समये ते प्रतिमा आगच्छ प्रभावती नृत्य ररती इती अने राजा उदायन वीणा बगाउता हता त यारे राजाए प्रभावतीनु
मस्तक न दीडु तैथी राजा अभीरो गयो के हाथमाथी नोणा पढी गइ राणीए पूछ्यु-“केम' मारा नृत्यमा फंद दोप थयो ?”
आ साधकी राजा भौन वेसी रखा, त्वारे राणीए अति हठथी मरण जाणवा आग्रह कयो त्वार राजाण “मैं तारु मस्तक न दीडु
तैथी व्याकुल थया एटले हाथमाथी वीणा पढी गइ” आ खरी हकीमत कही दीधी ते साधकीने प्रभावती बोलै के-“मैं तो घणा
फाक सुधी, श्रावक धर्म पाळ्यो जे मने यरणनी जराय बहीरु नथी, अ-वदा प्रभावती ते प्रतिमा पूजवा नाही त्वारे पोतानी दासीने
“ माई पहेरवाना बख लइ आरु ” आरु कयु- ते दासीए, आणी आपेला बख प्रभावतीए पोतानी दृष्टिना नागधी राता नाणीने
जरा, क्रोध करीने दासीने कहु के-“मने जिनगृहमां प्रवेश करवा टाणे आ राता बत्त केप दीया ?” एए गत्री पार्से पढेला बरिसो
उपाडीने ते दासीने मार्चो ते पेली दासीने, मर्मस्थानमा लागवायी दासी, मरी गइ प्रभावतीने लाग्यु के-“हा ! मैं निरपराध मम

जीवनो वध कर्षो तेशी मारुं व्रत भग्न थयुं, हवे मारे जीवने थुं करुं ?' आग विचार आवतां राणीए राजाने करुं के- 'हु आंजथी अन्नं प्रत्याख्यान करुं छुं.' राजाए ना पाडी तो पण ते तो फरी फरीने एनुं एज बोलवा लागी त्वारे राजाए करुं के- जो तुं सुआ पछी देवी थइने मने प्रतिबोध करतो भले भक्त=अन्नं प्रत्याख्यान कर.' राणीए राजानुं कहेनुं अंगीकार करुं ते वारे अन्नं प्रत्याख्यान करी समाधिबडे मरण पागी देवलोके जइ त्यां देव थइ.

तां च प्रतिमां कुब्जा देवदत्ता दासी त्रिकालं पूजयति. प्रभावतीदेवस्तृदायनं राजानं प्रविशोभयति, न च म सं-
बुध्यते. राजा तु तापमभक्तोऽतः स देवस्तापसखं कृत्वाऽमृतफलानि गृहीत्वाऽगतो राज्ञे दत्तवान्. राजा तान्या-
स्वादितानि, पृष्ट्वा तापसः कृतानिफलानि ? तापसो भजति, एतन्नगराभ्यर्णेऽस्मदाश्रमोऽस्ति, तत्रैतानि फलानि संति.
राजा तेन सममेकाग्रयेव तत्र गतः, पर तत्र तापसैः स हंतुमारब्धः. राजा ततो नष्टस्तस्मिन्नेव वने जैनसाधून् ददर्श,
तेषामसौ शरणमाश्रितः. भगं मा कुर्विति तैराश्वासितः, तापसा निवृत्ताः, साधुभिश्च तस्यैवं धर्म उक्तः—

ते राणीनी पूज्य मूर्चिनी देवदत्ता नामनी कुब्जा (रकांगो) दासी वने काल पूजा करवा लागी प्रभावतीनो जीव जे देव
थयो ते देव उदायन राजाने प्रतिबोध दीये छे पण राजाने जराय बोध लागतो नथी, कारण के राजा तापस भक्त हतो तेशी ते
देव तापसरूप धारण करी अमृतफलों साथे लइने राजा पासे आवी ते फलो दीधां ते राजाए आस्वादन कर्षां अने ते तापसने
पूछुं के- 'आ फल क्यां छे ?' तापसे कयुं- 'आ नगर समीपे अमारो आश्रम छे त्या आ फलो थाय छे.' राजा ते तापसनी साथे
एकलोज त्यां गयो पण त्यां तापसांए तो तेने दृणया मांड्यो तेशी त्यांथी नासोने राजा तेज वनमां आगळ चाल्यो त्यां जैनसाधु-

आने दीवा, अने गजाए ते माधुओनु शरण लीधु 'जराय भय मा पामओ' एम तेओए आभासन आप्पु एट्ठे तापसो पाछा चाल्या गया अन साधुओए तेने धर्म उपदेशवा मात्थो—

धम्मो चेतथ मत्ताण । मरण भयमायरे ॥ देव धम्म गुरु चेव । धम्मत्थी य परिकवण ॥ १ ॥ दमभट्ठदोमर-
त्तिओ । देवो धम्मनि निडणदयसन्धिओ ॥ सुगुरु य वभयारी । आरपपरिगहा प्रिरओ ॥ २ ॥ इत्यादिकोपदेशेन
स राजा प्रतियोधित, प्रतियक्षा गिनधन प्रभावतीदेव आत्मान दर्शयित्वा राजान च स्थिरीकृत्य स्वस्थाने गत
एवमुदायनराजा आयको जान इव । गभारदेवगास्नव्य मत्थनमा आउक मर्तत जिनजन्मभूयादिनीर्यानि वद-
मानो वैवात्य याउदत, तत्र शास्त्रनप्रतिमाउदनार्थमुपगासत्रय कृतगान तनस्तुष्टया नदधिपातृदेवा नस्य शास्त्रजि-
नप्रतिमा दर्शिता, तेन च वदित्वा अभ नया देव्या तस्मै आयकाय कामितगुटिका दत्ता, तत्र स निवृत्तो वीनभ-
यपत्तने जीचितस्गमिप्रतिमा वदितुमायात गोलीर्षचन्मर्षी ता स वचदे देवाचस्यातोमारो रोग उत्पन्न, कुरुजया
दास्या स प्रनिचरित स नीरुग्जात तुष्टेन तेन तस्मै कामगुणिना गुटिका दत्ता, कथितश्च तासां चिन्तिनार्थमायकभाव

'आ लोकमा धर्म सम्यग्प्रकारे ज्ञानरक्षणरूप छे, भवसागरा शरणभूत ते, धर्मार्थी पुरुष देव धर्म तथा गुरुने परीक्षा करी
स्वीकारे' १ अदार दोष रहित होय ते देव, तथा निपुणद्वय सहित धर्म, अने ब्रह्मचारी तथा आरम परिग्रह्यी प्रित तेवा गुरु,
(अगीकार योग्य समजवा) २ इत्यान्तिक उपदेशचंदे ते राजाने प्रतिमोहित कर्षां त्यारे राजाए जिनधर्म अगीकार कर्षां पत्री देव
ययेली प्रभावताए पोतानु स्वरूप दर्शवी राजाने स्थिर करीने पोनाने स्थाने गया एम उदायन राजा आवक यथा एवमां गाधार

देशानो रदेवासी एरु सत्य नामनो श्रावक सर्वत्र जिनोनी जन्मभूमि आदिक तीर्थोनी वंदना करतो कस्तो वैताढ्य पर्वत उपर जइ पर्वोच्चो, त्यां शाश्वत प्रतिपाओना वंदन माटे त्रण उपवास कर्यां त्यारे ते स्थाननी अधिष्ठात्री देवताए प्रसन्न थइने शाश्वतजिन-प्रतिमाओ देखाडी एटले ए सत्य श्रावके वंदना करी, अने अति तुष्ट थयेली ए देवीए ए श्रावकने समित गुटिकाओ आपी ते लइने ए श्रावक त्यांथी पाछो वळीने वीतभय नगरमां जीवित स्वामीनी प्रतिमाने वांदवा आव्यो, त्यां गोशीर्ष चंदनमयी जे प्रतिमा हती तेहु ते सत्य श्रावके वंदन कर्यु-दैवयोगे ते श्रावकने त्यां अतिसार व्याधि थयो, तेनी कुब्जा दामीए सारवार करी तेथी साजो थयो, आथी तेणे प्रसन्न थइने पातानी पासे जे कामगुटिका हती ते कुब्जा दासीने आपी, अने ते मनमां धितन करीये ते अर्थनी सिद्धि करे छे एवो ए गुटिकायां चमत्कार छे ए पण तेने कहुं.

अन्यदा सा दास्यहं सुवर्णवर्णां सुरूपा भवामीति चिंतयित्वैकां गुटिकां भक्षितवती, सुवर्णवर्णां सुरूपा च जाता. ततस्तस्याः सुवर्णगुलिकेति नाम जातं. अन्यदा सा चिंतयति भोगसुखमनुभवामि. एष उदायनराजा मम पिता, अपरे मत्सुल्याः केऽपि राजानो न संतोति चंडप्रद्योतमं न मनसि कृत्वा द्वितीयां गुटिकां भक्षितवती. तदानीं तस्य चंडप्रद्योतस्य स्वप्ने देवतया कथितं वीतभयपतने उदायनराजो दासी सुवर्णगुलिकानाम्नी सुवर्णवर्णांऽनीवरू-वती त्वयोग्यास्मिन्. चंडप्रद्योतेन सुवर्णगुलिकायाः समीपे दूनः प्रेषितः. दूतैर्नकांते तस्या एवं कथितं चंडप्रद्योतस्त्वामीहते. तया अणितमत्र चंडप्रद्योतः प्रथममायांतु तं पश्यामि, पश्चाद्यथारुच्या तेन सहायास्यामि. दूतेन गत्वा तस्या वचनं चंडप्रद्योतस्योक्तं. सोऽप्यनलगिरिहस्तिनमारुह्य रात्रौ तत्रागतः, दृष्टस्तया क्वचित्थः सा भणति यदीमां प्रतिमां

मार्धं नयसि तदाहमागमि, नान्यथेति नतस्तेन तत्स्थानस्थापनयोग्यान्यप्रतिमा तदानीं नास्तीति तस्या राज्ञो तत्रो,
पितृव्यं स स्यनगरे पञ्चाद्रत तत्र तादृशीं जिनप्रतिमा कारयित्वा पुनरत्नायातस्ता प्रतिमा तत्र रागयित्वा मूलप्रतिमा
दासीं च गृहीत्वोज्जयिनीं स गत

एक समये ए दुच्छा दासीये-‘हु सुवर्ण जेग वर्णवाळी सुरुपा पाठ’ आवु रित्तन करी एर गुटिका भक्षण करी तेथी ते सुवर्ण-
वर्णीं सुरुपा रानी गं अने ए दासीनु त्वारथी सुवर्णगुटिका नाम पञ्चु चळी तेणीए एरु वळने-‘हु विविध भोगतुलोने असुभयु
आ उदायन राजा ता मारा पिता तुलय छे अने अपर राजा तो फोद मारा समान रूपाळा नयी’ आस विचार करती चढप्रद्योत
राजानु मनमा ध्यान राखीने बीजी गुटिका भक्षण करी, त्वारे चढप्रद्योत राजाने समभा देवताण कलु के-‘नीतप्रयपुरमा उदायन
राजाची दासी सुवर्णगुटिका नायनी सुवर्णवर्णीं अति रूपरती तमारा योग्यन छे’ राजा चम्पद्याते आ उपरथी सुवर्णगुटिका पासे
दूत मोंयल्या दूत एकांतमा तेजीने कलु के-‘अमारा स्वामी राजा चढप्रद्योत तपने चाहे ते’ आ माभळी दासीए दगु
के-‘प्रथम चढप्रद्योत अहीं जाव तेने दू जोउ पळी मारी परजी प्रमाणे हु तेनी सावे जन्म’ आ राना र्हे जडनेज्यारे चढप्रद्योतने
कथा त्वारे ते पाताग आळगिरि नामना हाथी उपर चढी रात्रनो त्या आ या तेने दासीण गोयो एरते तेने मन पाया आ उ-
वर्णगुटिकाए चढप्रद्योत राजाने महु के-‘जो आ प्रनिमा साये लीयो तो हु आतु; अथवा नहि यारे ण मूर्तिने ठेगणे मुत्तरा
योग्य अय मूर्ति ते वखत हाजर नहीं होयाथी राजा ते रात्री ल्या रहीने पाताने नगर पाछो गल्या मथो चा तेजीज बीजी
मूर्ति तैयार करावी फरी पाछो दासी पासे आच्यो, त्या पोते तैयार करावो लायेळो जिनप्रतिमा मूर्तीने पेळी गाक्षीप चन्दनप्रनिमा

तथा सुवर्णं गुलिकाने लङ्गेने पोतानीं लज्जयिनीं नगरीं गयो.

तत्रानलग्निरिणा सुत्रपुरीये कृते तद्गन्धेन वीतभयपत्तनसत्का हस्तिनो निर्मदा जाताः. उदायनराज्ञा तत्कारणं गयेपितं, अनलग्निरिहस्तिनः पदं दृष्टं, उदायनेन चिन्तितं स किमर्थमत्रायातः? गृह्मानुषैरुक्तं सुवर्णगुलिका न दृश्यते. राज्ञोक्तं सा चेदी चंडप्रयोत्तेन गृहीता, परं प्रतिमां विलोकयत? तैरुक्तं प्रतिमा दृश्यते, परं पुष्पाणि म्लानानि दृश्यंते राज्ञा गत्वा स्वयं प्रतिमाविलोकित्वा पुष्पम्लानिदर्शनेन राज्ञा ज्ञातं, गेयं सा प्रतिमा किं त्वन्येति विपणनेन राज्ञा दूतश्चंडप्रयोत्तांति के प्रेषितः, मम दास्या नास्ति कार्यं, परं प्रतिमां त्वरितं प्रेषयेति दूतेन चंडप्रयोत्तस्योक्तं. चंडप्रयोत्तः प्रतिमां नार्पयति. तदा सैन्येन समं ज्येष्ठमास एवोदाघनश्चलितः, यावन्मन्देशो तत्सैन्यमायातं, तावज्जलाप्राप्त्या तत्सैन्यं तृपाक्रांतं व्याकुलीचभूव. तदानीं राज्ञा प्रभावतीदेवश्चित्तितः, तेन समागत्य त्रीणि पुष्कराणि कृतानि, तेषु जललाभात्सर्वं सैन्यं स्वस्थं जातं.

ज्यारे चंडप्रयोत्त राजा वीतभय नगरमां रात्रना मुर्णगुलिकाने लेवा गया त्यारे पोतानो अनलग्निरि हाथी शहेरनी बहार जे ठेकाणे बांध्यो हतो ते ठेकाणे ते हाथीए मूत्र तथा पुरीप (जाद) करेलां ए हाथीना गंधथी वीतभय नगरमांता हाथीओ वधा मद-रहित बनी गया, तेजुं कारण जाणवा उदायन राजाए शोध करतां अनलग्निरि हाथीना पगलां दीठां उदायन मनमां चिन्तन करे छे के-ते अनलग्निरि हाथी अहीं शा चास्ते आवेल होय? तेठलांमां तो गृह मनुष्योए आचीने फरीयाद दीधी के-सुवर्णगुलिका देखावी नथी.' राजा बोल्या के-रखे ए दासीने चंडप्रयोत्त राजा कह गया होय. पण जुओ तो खरा के प्रतिमा तो पड़ी छे ने?

माणसोये जेने की जेने क्यु के-‘प्रतिमा तो छे, पण उपरना पुष्प करमाइ गया छे’ राजाए पोते जेने प्रतिमा जोइ ह्यारे करमा
येला पुष्प उपरयी जाण्यु के ए प्रतिमा नवी किंतु एने ठेगाने चीजी प्रतिमा मूकायेली छे’ राजाए विद्वथइने चडप्रद्योतेने दूत
मोरदी नइवरायु के-‘मारे दासीनु कइ काप नयी पण प्रतिमा सत्तर मोरगी दीयो’ इते पाछा आबीने क्यु के-‘चडप्रद्योत
मूर्ति पाछी आपता नकी’ अ साभल्ली उदायन राजाये तरतज पोतानु सैय तैयार करावी ज्येष्ठ मासमाज उग्रजयनी भणी प्रयाण
करी चाल्य(जया मरुदक्ष (मारवाड) या सेना आची ल्या जळ न मळगाथी तपातुर थयेली सेना व्याकुळ थग लागी चारे राजाए
प्रभावती देवन चिन्तन करता तणे आरीने तण तयार करी आप्या तेमा जळ पुरल मळगाथी सैय स्वयं थय

क्रमेणोदायनराजोज्ञयिनी गत, कतिवाथा, मा चडप्रद्योत’ तर मम च साक्षात्पुद् भयतु, किं तु लोकेन मा
रितेन ? अश्वस्थे वा तस्या मया य युद्धमगीर्तव्य चडप्रद्योतेनोक्त रथध्वजेन तस्या मया च योद्धव्य प्रभाते चड
प्रद्योत कपट कृतयान स्वयमनलगिरिस्तिनमारुह्य समामागणे ममाया- उदायनस्तु स्वप्रतिज्ञानिर्गदी रथात्-
मग्रामागणे समामागत तन्मनीमुदायनेन चडप्रद्योतस्योक्त त्वमस्त्यपतिज्ञो जात, कपट च कृतयाननि, नद्यापि तत्र
मघो मोक्षो नास्तीति भणित्योत्तमनेन गधो महुल्या क्षिप्त, चडप्रद्योतेन तत्पृष्टागनलगिरिहस्ती वगेन क्षिप्त म
च हस्ती य य पादमुत्क्षिपति, त तस्मिन्नायन शरैर्विध्वयति, यात्रहस्ती धूमो निपतिन तत्कथं दुस्तरश्च उग्रजयनो
यद् तस्य च ललाटे मम दासीपतिरित्यथराणि लिखितानि तत उदायनगज्ञा चडप्रद्योतेतदेशे स्वाधिकारिण
स्थापिता, स्वयं तु चडप्रद्योत काष्ठपिंनरे क्षित्वा सार्धं च नीत्वा स्वदेशप्रति चलिता सा प्रतिमा तु ततो

नो निष्ठतीति तत्रैव सा सुक्ता.

क्रमे करी राजा उदायन उज्जयनी पहुँच्या अने चंडप्रद्योत राजाने केण मोकल्युं के—“हे चण्डप्रद्योत ! ठाला लोकोने मरावी नाखीने शु लाभ थवानो ? आपणे वेय युद्ध करीये, जो तमे घोडा उपर आवो तो हुं पण घोडा उपर आवुं अने रथमां आवो तो हुं पण तेम करूं.” चण्डप्रद्योते कहेवरान्युं के—रथमां वेसीने आपणे वेय युद्ध करथुं’ प्रभातमां उदायन राजा रथारूढ थइ ज्यां नीरु-
ल्या त्यां चण्डप्रद्योत कपट करी पोताना अनलगिरि हस्ती उपर चडीने सागो आवतो दीठो. त्यारे रणांगणमां आवेळा चंडप्रद्योतने उदायने कलुं के—‘तें तारी प्रतिष्ठा खोटी पाही छे अने कपट कर्युं छे तथापि माराथी वचीने नथी जवानो’ आम पडकारी रथ मंड-
ळारुळे भमावना मांड्यो. चण्डप्रद्योते पण हाथीने रथनी पाछळ वेगथी मंडळारुळे प्रेर्यो. आ हाथी जेम जेम पग उपाडे छे तेम तेम उदायन राजा ते हाथीना पगने तीक्ष्ण वाणथी वींचतो जाय छे एम करतां हाथीना चारे पग वाणथी वींचतां हाथी पृथ्वीपर पडी गयो के तेज क्षणे उदायने रथमांथी उतरीने हाथीना स्तंभ उपरथी उतरता चण्डप्रद्योतने पकडीने बांधी लीधो. अने तेना कपाळमां ‘दासीपति’ आटला अक्षरो चिन्हित करी तेना राज्य उपर पोताना अधिकारीओ स्थापीने पोतेतो चंडप्रद्योत राजाने काष्टना पांज-
रामां नाखी पोतानी साये लइ स्वदेज भणी चालता यया पेळी प्रतिमा तो त्यांथी उखडीज नहीं पटले त्यांज रहेम दीथी.

अविच्छिन्नप्रयोगैश्चलितस्य तस्यांतरा वर्षाकालः समायातः, तेन रुद्धो दशमी राजभिर्युलीप्रकारं कृत्वा मध्ये स रक्षितः सुखेन तत्र तिष्ठति, यत्स्वयं भुंक्ते तत्प्रयोगैस्तस्यापि भोजयति. एकदा पर्युषणादिनमायातं, तदोदायनेनोप-
वासः कृतः, सप्तकारैः प्रद्योतः पृथग्भोजनार्थं पृष्टः, स चितयत्यथ मां भोजनान्तर्विषदामेन मारयिष्यतीति पृथग्भोजनार्थं

મા પ્રસવતિ, તત્પરપ્રજોતેનોક્તમ્મ કિં પ્રથમ્ભોજનાર્થં પૂચ્છયતે ? તૈરુક્તમ્મ પર્વપૂર્ણાદિને ઉદાયનરાજોપોવિતોડત્વીતિ
મદ્ગરનો રોચતે તત્પરચયતે પ્રજોતેનોક્ત મમાપ્યયોપવાસોડસ્તિ, ન જાત મયાણ પર્વપૂર્ણાદિન, મદ્ગરકારેશ્વરપ્રયોતોક્ત
કથિતમુદાયનરાજ. તેનાવિ ચિતિત જાનામ્યાય યથાય પૂર્તમાયમિત્તોડસ્તિ, તથાપ્યસ્મિન પદ્મે મમ પર્વપૂર્ણા ન શુ
દમ્મતિ, ક્વિતિ ચપ્રયોનો મુક્ત શ્યામિત્તમ તત્પરચાગ્દનનિમિત્ત રત્નપદ્મસ્તમ્ય મૂર્તિને પદ્મ, સ્વત્રિપદમ્મ તસ્ય દત્તઃ.
તત પ્રમૃતિ પદ્મપદ્મા રાજાનો જાતા, મુદ્ગુદયદ્વાદ્ય પૂષમપ્યામન વર્ષોરાંચે ગ્યતિકાંતે ઉદાયનરાજા તન પ્રસ્થિત.
શ્યાપારાર્થં મો વણિગર્ગસ્ત્રાગાન મ તત્રૈય સ્થિત, દશમા રાજનિર્વામિનરગદ્ગાપર નામ નગર પ્રસિદ્ધ જાત

મતન પ્રયાણથી રાજાં રત્નર્મા વર્ષામલ આપા તેથી રોચાળા ત્યા સાયેના દશ રાજાઓ પાસે ઘુઠના મદ્ ગરનો મપ્યમો
સુરશિન રીત ત્યાં છુલે રહ્યા ઉદાયન રાજા પોતે જે ત્વાય તેજ વદાર્થે પ્રયોજને વળ ત્વરાંચે=જમાડે પણ ત્વને પર્વપૂર્ણા દિન
પ્રાણો ત્યારે ઉદાયનને તો ઉપચાલ કરાવાનો હતો તે રી રમાયાણ પ્રજોતરાજાને પૂછ્યુ કે-‘આપને માટે આજે શુ થુ રાખરાતુ કે ?
પ્રજોતે જાણ્યુ કે-‘મારે માટે આજે મારા પૃથક્ ગંધવાનુ પૂટે છે તે રલે મન વિષ દેવા દ્વચ્છા હોગ’ આપ રિતાર પ્રાચના રમાયાન પૂછ્યુ
કે-‘આજ મારે માટે નોશુ પરવાનુ રેમ પૂછામ ન ? રસોયે જવાય આપ્યો ‘આજ પર્વપૂર્ણાદિન હોગથી ઉદાયન રાજા પૌત્ર ર-
ચાના તથી તમારે પુત્રને જામવાનુ હોગથી તમને જે રુચે તે કરો તે પ્રમાણે રસાદ પડે પ્રવાન ચાલ્યા-મારે વળ આજે ઉપવાસ
કરવો છે, મને પર્વપૂર્ણાદિનની ત્વર નહોતી રસોયાણ પ્રજોતની દલીલત ઉદાયનને કરી રાજાણ જાણ્યુ કે-‘વ આપણી દારે ધર્મ
પાઠવા જાય છે વળ પૂર્ત છે તો પણ એને વાંધી રાશુ ત્યાં સુધી મારી પર્વપૂર્ણા શુદ્ધ ન થાય’ પણ વારીને વદમલોતને છુતો કરી

क्षमापन कर्तुं अने ऋणव्यां जे 'हामीपति' एवा चार अक्षरों निम्नित कर्था हुना ते ठांकरा माटे तेने मस्तके मोनानो पट्ट वन्यावणो अने तेनो देज तेने पाळो मोंग्यो. ने दिवमयी राजाओने माथे मुनर्णपट्ट वन्याय छे. मुकुट बांधवानुं तो ते पहेलांयी चाल्युं आवहुं हतुं. नर्पा राणीओ बीबी छारे उदायन राजा त्यायी सोधाव्या. अहों राजानो पडाव वणो वयत रलों तेयी जे जे वेपारी अहों आवीने वेपार रोजगार करता हुना नं वया अहोंज स्थिति करी रही गया. आ स्थान देज राजाओण मल्लोने नसावेळुं होवाथी तेहुं दणपुर नगर णुं नाम पडी गयुं.

अन्यदा स उदायनराजा पौपलायां पौपथिः पौषधं प्रतिपालयन् विहरति. पूर्वरात्रसमये च तस्यैनादृशोऽभिप्रायः समुत्पन्नः, धन्यानि तानि ग्रामाकृतगगणि, यत्र श्रमणो भगवान् श्रीमहावीरो विहरति. गजगृहेश्वरमभुतयो ये धन्यस्तं श्रमणस्य भगवतः श्रीमहावीरस्योक्तिके कंचलिप्रज्ञप्तं धर्मं शृण्वन्ति, पञ्चाणुतिक्तं मन्त्रजिज्ञासुतिकं द्वादशविधं आचक्रमं च प्रतिपद्येते, तथा सुंदीभूत्वाऽगारादगारिनां व्रजंति. ततो यदि श्रमणो भगवान् श्रीमहावीरः पूज्योऽनुपूर्व्यां चरन् यदीतागच्छेत्, ततोऽहमपि भगवतोऽनिकं प्रव्रजामि. उदायनस्यापमध्यवनायो भगवता ज्ञानः. प्रातश्चर्यापातः प्रतिनिगृह्य बीनभगपत्तनस्य सुगवनोद्याने भगवान् समयस्रुतः. तत्र पर्यस्मिलिता, उदायनोऽपि तत्रायातो भगवदंतिक्ते धर्मं श्रुत्या हृष्टश्चैवमवादीव. स्वाभिन् । भगवदंतिक्तेऽहं प्रव्रजिष्यामि. परं राजं कस्मैचिद्दशमीत्युक्त्वा भगवंतं वंदित्वा स स्वगृहामिमुनं चलितः. भगवतापि प्रतिबंधं सा कार्पीरित्युक्तं. ततो हस्तिरत्नमालाग्नोदायनराजा स्वगृहे समायातः. तत्र उदायनस्यैनादृशोऽध्यवसायः समुत्पद्यो गगहं स्वपुत्रमभीचिकुमारं राज्ये स्थापयित्वा

મગજામિ, તદાય રાજ્યે ઝનપદે માનુષકેષુ કામભોગેષુ મૃદ્ધિતોડનાથનત સમારકાતાર ધ્રુવિવ્યતિ, તત શ્રેય સ્વઠુ
મમ નિજક ભગિનીજાત કેઙિક્રનાર રાજ્યે સ્થાપયિતુ

एक समये उदायन राजा पौषधत्रत लः पौषधशालामा पौषध पाली बिहरे छ आगली रात्रनो समय छ त्या तेना मनमा एरा
अमिमाय उपन यको के-‘ते ग्राम आकर तथा नगर धन्य छे के ज्या अमण भगवान श्रीमहावीर गिहार कर छे राजष्टेधर गेरे
जे ना श्रीमहावीर भगवान्‌नो समीपे रहो कयलोए मगस धर्मनु अवन कर छे अने पशुन उतिक सप्तसिखा उतिक तथा दादशविम
आरधर्मन प्रतिपन्न थाय छे न पण धन्य छे, बडी जेओ सुही बनी आमार छोडी अनगारिवा सेवे छे तेने पण धन्य छे ते गीनो
कदाच अमण भगवान्‌ श्रीमहावीर पूर्वोऽनुपूर्वोकी निचरता अने आवे तो हु पण भगवान्‌नी पाने मज्झया ग्रहण करु’ राजा
उदायननो आ अभिमाय भगवाने जाण्या मात काळ चम्पानगरीकी नौरुडी वीतभय नगरना भगवन नाथन! उद्यानमा समस्त
थया त्या वर्षद् (सभा) मली, राजा उदायन पण त्या भगवत्समीपे धर्म अवन करी यणा नप पायी गाल्या के-‘हे स्वामिन्! हु
आपनी पासे मज्झया लइन्न पण राज्य कोदून सोयी गउ’ आदत्त वाली भगवाने बडी ते पाताना घर तरफ चालवा भगवाने
पण ‘कइ प्रतिपन्न मा करीन’ एत्तु वस्तु ते पछी हस्तीरत्न उपर चगी उदायन राजा पोताना राजमहठे भाल्यो आ बैठा उदा
यन राजाने पबो अभयवसाय=निधय उपना के-‘जो हु मारा पुन अभीचि कुभारने राज्य उपर स्थापिने दीक्षा लउ तो ते राज्य,
देख, मनुष्यगोत्रना कामभोगो वगेरेमा मृदित गनी आ अनादि तथा अनन्त ससारमा भम्या करशे घाटे बधारे सारु तो ए छे
जे मारा भोगेन केछिहुमारेन राज्य उपर स्थापित करु

एवं संप्रेक्ष्य शोभने तिथिकरणमुद्भूतं कौटुंबिकपुरुषानाकार्यैवमवादीत, क्षिप्रमेव केशिकुमारस्य राज्यमभियेकसामग्रीमुपस्थापयत ? तैः कृतायां सर्वसामग्यां केशिकुमारो राज्येऽभिपिक्तः. ततस्तत्र केशिकुमारो राजा जातः. उदायनराजा च केशिकुमारराजानं पृष्ट्वा तत्कृतनिष्क्रमणाभियेकः श्रीमहावीरांतके प्रव्रजितः. बहुनि षष्ठाष्टमदशमद्विंशममासार्धमासक्षपणादीनि तपःकर्माणि कुर्वाणो विहरति. अन्यदा तस्योदायनराजप्रेतप्रांताहारकरणेन महान्नव्याधिरूपतः, वैद्यैरुक्तं दध्यौषधं कुरु ? स चोदायनराजपिर्भगवदाज्ञैकाग्र्येव विद्मरति, अन्यदा विहरन् स वीतभये गतः. तत्र तस्य भागिनैः केशिकुमारराजाऽमात्यैर्भणितः, स्वामिक्षेप उदायनराजपिः परिपहादिपराभूतः प्रव्रज्यां मोक्तुकाम एकाग्र्येवेहायातः, नव राज्यं मार्गं विज्यति. स प्राह दास्यामि. तैरुक्तं नैव राजधर्मः, स प्राह तर्हि किं क्रियते ? ते प्राहुर्विषमस्य दीयते. राजोक्तं यथेच्छं कुर्वतुः. ततस्तैरेकस्याः पशुपाल्या गृहे विपमिश्रितं दधि कारितं, तेषां शिक्षया तया तस्य तद्धृतं.

आम विचारी सारां तिथि करण तथा मुहूर्त्तमां कुटुंबना पुरुषोने बोलावी एम बोल्या के- 'केशिकुमारने माटे राज्याभियेकनी सामग्री जलदी हाजर करो' तेओए सर्व सामग्री तैयार करी पृठळे केशिकुमारने राज्य उपर अभिपिक्त कर्यां त्याग्यी त्यां केशिकुमार राजा यथा अने उदायन राजा केशिकुमार राजाने पूछी तेणेज जेने निष्क्रमणाभियेक कर्यो छे एवा श्रीमहावीर पासे प्रव्रजित थया. पष्ठ, अष्टम, दशम, द्वादश, मासाद्ध, मासक्षपण; इत्यादि घणांक तपःकर्म आचरता विहार करे छे. एवायां एकदा ते उदायन राजपिने अंतप्रांताहार करवाथी महोदो व्याधि उत्पन्न थयो. वैद्योने कष्ट 'दहीचुं सेवन करो' ते उदायन राजपिं तो भगवदा-

पत्तनं मुक्तत्वा चंपायां कोणिकराजनमुपसंग्रह्य विपुलभोगसमन्वितोऽभूत्. स चाभीचिकुमारः श्रमगोपासकोऽधिगत-
जीवाजीवोऽप्युदायनराजिं समनुगतवैरोऽभूत्. अभीचिकुमारो बहूनि वर्षाणि श्रमगोपासरूपयां प्रणिपाल्यार्धमा-
सिमया संलेखनयोदायनवैरस्थानमनालोच्य कालं कृत्वाऽसुरकुमारत्वेनोत्पन्नः. एकपल्योपमस्थितिरस्यामीत. महावि-
देहे क्षेत्रे चायं सेतस्यतीत्युदायनकथा.

उदायननी भक्त देवता ए दहीं हरी गइ अने कहेती गइ के-‘हे महर्षे ! तमने दहीनी अंदर विप दीधु माटे हवे दहीं लेबुं
छोडी द्यो.’ आ देवताना वाक्य उपरथी तेजे दहीं छोडी दीधुं तेथी व्याधि वधवा मांड्यो ल्यारे फरी तेजे दध्यौय करवा मांड्युं.
फरी पण तेमां विपनो योग यतां देवताए ते हरी लीधुं. एम त्रण वार थंयुं तेमा एरु वखत देवतानो जरा प्रमाद थयो अने ते
दुष्टोये विप दधुं, तेथी उदायन राजर्षि घणांक चर्प श्रावण्यपर्यायनुं पालन करी मासिकी संलेखनावडे केवलज्ञान गेलवी सिद्ध थया,
हवे तेमनो शय्यातर एरु कुंभार हतो ते कंइ कामअर्थे वोजे गाम गयो हतो. अने पेळी देवता कुपित थइ तेजे वीतभय नगर उपर
धुळनी दृष्टि मूकी तेथी सकळ पुर डटाइ गयुं जे हजी पण तेमज छे पेळो शय्यातर कुंभार जे शनिपल्ली नामरु वोजे गाम गयो
हतो ते मात्र बच्चो. आ तरफ उदायनराजाना पुत्र अभीचि कुमारनो वृत्तांत एवो बच्चो के-ज्यारे उदायन केशिकुमारने राज्य उपर
अभिषिक्त करी पोते मत्रज्या लीधी ल्यारे अभीचिकुमारने एम लाग्युं के-‘हुं उदायननो प्रभावतीथी जन्मेलो ज्येष्ठ पुत्र छुं तेवा
मने मूकीने केशिकुमारनो राज्यउपर अभियेक करी उदायन मत्रजित थया आवा मानसिक दुःखथी पराभूत थइ ते वीतभय नगर
छोडीने चम्पानगरीमां कोणिक राजाने मळी पुष्कळ भोगशाली थया हता, ते अभीचिकुमार जोके श्रमगोनो उपासक हतो तेम

जीव प्रजीव आदिरन्तो जाणन्तर इतो तथापि उदायनराजासां वैरभासयुक्त इतो आ अयोनिहृषार वणां र्षो सुधी ध्रुवणोपासक
पर्यायानु प्रतिपाद्यन करी अर्थमासिगो सलेखनाचदे उदायन वैस्याननु व्यालोचन नरि करतां बाल करी असुरकुमाररूपे उत्पद्य भयो
एव दान्यापय तेनी म्रियति यद् ते महाविदेहप्रभा सिद्धि पापने इति उदायन राजनो दृष्टान्ति

तद्देव कामीराया । सेओ मधपराक्रमो ॥ कामभोए परिचय ॥ ४९ ॥

[नटपञ्च] तेन प्रमाण धेय = सत्यपराक्रम अर्थात् अयोमागरूप सत्यमा पराक्रमयान् एता काशीराजाए कामभोगतो परिप्राग करीते
कमरूपो महायनने प्रकृत्य करी हणु ४९

व्या०—हे मुने ! तथैव तेनैव प्रकारेण पूर्वोक्तनृप-काशीदेशवर्तिनदननामा राजा सप्तमयलदेव कर्मरूप महा
यन माहानृ-मूलगामासेत्यर्थ किं कृत्वा ? योगान् परित्यज्य कीदृशो नदन ? अथ सत्यपराक्रम', अथ कल्याणका
रिक गत् सत्य सगम अथ सत्य, तत्र पराक्रमो यस्य स अथ सत्यपराक्रम मोक्षदायक चारित्र्यमर्मे गित्तिदीप्य इत्यर्थः ४९.

इ मुने ! तथैव तेन प्रकारे=पूर्वोक्त राजाआनी ये-काशीदेशना पनि नदन नायना राजा=सज्जम रत्नदेने, कर्मरूपो महायनने
उन्मुखित कर्तुं उत्तेहो नागयु क्रम करीने ? काम भागोना परित्याग करीन राजा केरो ? अथ सत्यपराक्रम, पटले-कल्याण-
कारक सत्य सगम, एत थैय, सय तेने विषये पराक्रमवान-अर्थात् मोक्षदायक चारित्र्य धर्ममा हट दीर्यवान् ४९.

अत्र काशीराजदृष्टान्त —याणारस्या नगर्वामग्निमिालो राजा, तस्य जयत्यभिधाना देवी, तस्याः कृत्स्नसमुद्-
भूत' सप्तमयलदेवो नदनो नाम, तस्यानुजो भ्राता दोषवतीराक्षीसुतो दयाल्यो वासुदेव, स च पित्रा प्रदत्तराज्य.

साधितभरनाधौ नन्दनानुगतो राज्यश्रियं स्फीतामनुवभूव कालेन षट्पञ्चाशद्वर्षसहस्राणयाथुरतिवाह्य मृत्वा दत्तः पंच-
मनरकष्टविघ्न्यामुत्पन्नः. नन्दनोऽपि च गृहीतश्रामण्यः समुत्पादितकेवलज्ञानः पंचषष्टिवर्षसहस्राणि जीवितमनुपाल्य
मोक्षं गतः. पट्विंशतिधनूंषि चानयोर्देहप्रमाणमासीत्. इति काशीराजदृष्टांतः.

अत्रे काशीराजनुं दृष्टांत कही देखाडे छे—वाराणसी नगरीमां अग्निशिख नामे राजा हतो तेनी जयंती नामनी देवी=पट्टराणी
हती तेनी कूखथी नन्दन नामनो सातमो बलदेव उत्पन्न थयो अने तेनो नानो भाइ शेषवती राणीनो पुत्र दत्त नामनो वासुदेव
थयो. ए दत्तने पिताए राज्य आप्नुं तेथी तेणे नन्दननी मददथी भरतनुं अर्ध=अर्थात् व्रण खंड साधित करी उज्ज्वल राज्यल-
क्ष्मीने भोगवी छपन हजार वर्ष आयुज्य गाळी काळे करी दत्त राजा मृत थया ते पांचमी नरकभूमिमां उत्पन्न थया. नन्दनराजा पण
श्रामण्य=साधुत्व अंगीकार करी केवलज्ञान पामी पांसठ हजार वर्ष पर्यंत जीवित भोगवी मोक्षे गया. ए वेय भाइओनुं वारीरमान
छवीश धनुपनुं हंतुं. इति काशीराज दृष्टांत.

तथैयविजओ राया । आणट्टाकित्ति पव्वए ॥ रज्जं तु गुणसमिद्धं गुणसमिद्धं । पहित्तु य महायसो ॥५०॥
[तदेव विजओ०] तेज प्रमाणे वळो नाश पामी छे अकीत्ति जेनी एवो तथा महायशस्वी राजा विजय=वीजो बलदेव गुण समृद्ध
राज्यने परिद्वरी=व्यजीने प्रव्रजित थया. ५०

व्या०—हे सुने ! तथैव विजयो नामा द्वितीयो बलदेवो राजा प्रव्रजितो दीक्षां प्रपन्नः. किं कृत्वा ? राज्यं तु
पहित्तु इति परिहृत्य, कीदृशं राज्यं ? गुणसमृद्धं गुणैः सप्तभिः पूर्णं, स्वामी ? अमात्य २ सुहृत् ३ कोश ४ राष्ट्र

५ दुर्ग ६ पत्तानि ७ च राज्यगानि अथवा गुणैरिन्द्रियकामगुणै पूर्ण कीदृशो विजय ? अन्तर्गत आत्तध्यानरहित पुनः कीदृश ? कीर्ति कीर्त्योपलक्षित अथवा 'आण्टाकित्ति' इति 'आनष्टाऽकीर्ति' आ समावृत्त अकीर्तियस्य स आनष्टाऽकीर्ति, अमशोरहित पुन कीदृश ? महागङ्गा महद्यशो यस्य स महगङ्गा ॥१०॥

हे धृन् ! तवीज रीते विजयना राजा के जे रीजा गलदेव थयो ते पण प्रजित यथाऽदीया लोभी केय रीने ? राजने परिहरीने केवु राय ? गुण पटले राजना सात अग, जेवाके-रयामी १, अमात्य २, सुहृद् ३, कोश ४, राष्ट्र ५, दुर्ग ६, गल= सैन्य ७, आ साते अग जेना समृद्ध=परिपूर्ण ते एव अथवा गुण पटले इन्द्रियोना काम्यविषयोभी परिपूर्ण राजा केवो ? अन्तर्गत आर्च ध्यानरहित तथा कीर्त्तिमान, अथवा आ=सर्वत नष्ट ते अकीर्ति जेनी एवो अर्थात् अपयन रहित तथा महोत्त यगवाजो ५०

अत विजयराराजकथा—द्वारागत्या नमराजस्य पुत्र सुमद्राकुभिसम्भूतो विजयरामा द्वितीयो बलदेवोऽस्ति न च स्वल्पुष्पान्तुद्विमस्तपस्वत्वायुर्द्विष्टयासुर्वेधमरणानन्तर आमषयमगीकृत्योत्पादिनकेवलज्ञान पचमस्ततिर्यञ्जन मन्त्राणि सर्वगुरविगण मुक्तिं गत सत्यनिघनूपि वानगोर्देष्टमान इति विजयराराजकथा

अत्रे विजय राजानी कथा कहे छ—द्वारापतीमा घट्टराजने पुत्र सुमद्रानी बुलबी उट्टराग विजय नामना रीनो गठदेव यथो तेणे पातना नाना भाद द्विष्ट वासुदेव गउनेर हमार वण आयुष्य भागवी मरण पाम्या पछो आपण्य=साधुत्व=अगीकार करी कृनेकरी केवत्तमान मेलनी पचोनेर लात वर्पनु सर्व आयुष्य गाळीने मोक्षे गया ए वेयनु देगमान सीतेर पनुप्यनु इह इति विजयराराज कथा

तद्देवुगं तवं किञ्चा । अविविक्तेण चेयसा ॥ महवलो रायरिसी । आदाय सिरसा सिरिं ॥ ५१ ॥
(तद्देवुगं०) तेवीजरीते महावल नामना राजवृष्टि, मस्तकवडे श्रीचरित्र लक्ष्मीने ग्रहण करीने अधिषिप्त=विक्षेपरहित चित्तथी तप करीने (मोक्षे गया) एटलो अध्याहार छे. ५१

ठया०--तथैव महावलनामा राजर्विस्तृतीये भवे मोक्ष जगामेति शेषः. किं कृत्वा? अय्याक्षिप्तेन चेतसा स्थि-

रेण चित्तेन, अग्रं प्रधानं तपः कृत्वा. पुनः किं कृत्वा? शिरसा मस्तकेन अग्रं चरित्रलक्ष्मीमादाय गृहीत्वा. ॥५१॥
एवीजरीते महावल राजर्षि त्रीजे भवे मोक्षे गया. (एटलुं शेष छे.) केम करीने? विक्षेपरहित=स्थिर चित्तथी उग्र=प्रधान तप करीने तथा मस्तकथी श्रीचरित्रलक्ष्मीने सादर ग्रहण करीने. ५१

अत्र महावलराज्ञः कथा--अथैव भरतक्षेत्रे हस्तिनागपुरं नगरमस्ति, तत्र बलनामा राजा, तस्य प्रभावतीनाम्नी राज्ञी, अन्यदा सा राज्ञी प्रवरशयनीयोपगतेषन्निद्रां गच्छती शशांकशंखधवलं सिंहं स्वप्ने दृष्ट्वा प्रतिबुद्धा. ततः सा तुष्टा यत्र बलस्य राज्ञः शयनीयं तत्रोपागच्छति, तं स्वप्नं च बलस्य राज्ञः कथयति. ततः स बलो राजा तं स्वप्नं श्रुत्वा हृष्टस्तुष्ट एवमवादीत्, हे देवि! त्वया कल्याणकृत्स्वप्नो दृष्टः, अर्थलाभो भोगलाभो राज्यलाभश्च भविष्यति. एवं खलु तव नवमासेषु सार्धसप्तदिनान्यधिकेषु गतेषु कुलप्रदीपः कुलतिलकः सर्वलक्षणसंपूर्णो दारको भविष्यतीति. ततः सा प्रभावत्येतदर्थं श्रुत्वा हृष्टा तुष्टा बलस्य राज्ञस्तद्वचनं स्वीकरोति. राजाज्ञया च स्वशयनीये समागच्छति.

अत्रे महावल राजानी कथा कहे छे--आ भरतक्षेत्रमाज हस्तिनागपुर नगर छे त्यां बल नामनो राजा हतो तेनो प्रभावती

नामनी राणी हती एक समये ते राणी उत्तम शय्या उपर जरा निद्रा आचता चद्र तथा अखना जेवो धोळो सिंहा स्वप्नमा दीवो अने जागी गइ त्वारे राजी धती ज्या खलराजानी शय्या हती ते पासे जइ ए स्वप्ननी बात राजाने कही राजा आ स्वप्नवृत्तात साथडी हर्ष तथा सतोष पायतो गाल्यो के-‘हे देवि’ ते घणोज कल्याणकारक स्वप्न दीवो अर्थलाभ, भोगलाभ, तथा राज्यलाभ एम प्रण लाभ यशे प्रने तने आनयी नवमास तथा साढा सादामाव दिवसे कुलदीपक तथा कुशतिलकरूप सर्व भुय वस्रण सपूर्ण पुत्र आचशे त्वारे तो ते प्रभावती आ हरीश्वर साभळी हर्ष तथा सतोष पायती खलराजानां वचन स्वीकारी राजानी आज्ञा लइ पोतानी शय्या उपर आचीनेचु ती

तत्प्रभृति च सा सुखेन गर्भमुद्वहति प्रशस्तदोहदा प्रतिपूर्णदोहदा सा पूर्णपु मासेषु मुकुमालपाणिपाद मधलक्षणेपेत देवकुमारोपम दारक प्रसूतयती तत प्रभावत्या देव्या प्रतियारिता बल राजान विचजयाभ्या पुत्रजमना च धर्मापयती ततो बलराजैतमर्थं श्रुत्वा हृष्टस्तुष्टो भाराह्णरुदयपुत्रमित्र समुच्छ्वम्बिनरोमरूपस्नामामगप्रतिचारिकाणा मुकुटवर्ज सर्व स्वशरीरालकार ददौ मस्तकस्तपनाविक प्रीतिदान च यथेच्छ विनीर्गयान तत स पलो राजा कौटुम्बिकपुरुषानाकारयति आगताश्च तान्नेगमगादीत्, भो देवानुग्रिया ! क्षिप्रमेव हस्तिनागपुरे नगरे चारकशोभन मानोमानप्रवर्धन कुर्वन् ? उर्ध्वपिन च घोषयन् ? एव राजाज्ञया ते तथैव क्रतवत प्राप्ते च द्वादशे दिवसे तस्य बालकस्य महाबल इति नाम चक्रतु ततो महाबल पंचधात्रीपरिवृतो बभूवे गृहीतकलाकलापथ यौवनमनुप्राप्तोऽमहशरूपलवण्यगुणोपेतानामष्टाना राजवरक यानामेकस्मिन्नेव दिवसे पाणिग्रहणमकरोत् ततस्तस्य महानलकुमारस्य

मातापितरावतिशयेन हर्षेण महदष्टप्रामादोपशोभितं वासभवनं कारयतः. एतादृशं च प्रीतिदानं ददतः-अष्टौ हिर-
ण्यकोटयः, अष्टौ सुकुटानि, अष्टौ कुंडलयुगलानि, अष्टौ हाराः, अष्टौ गौमाहसिकं, अष्टौ ग्रामाः, अष्टौ दासाः,
अष्टौ मदहस्तिन अष्टौ सौवर्णस्थालानि. एवमन्यदपि सारं स्वापतेयं मातृपितृभ्यां तस्य दत्तं. ततः स महाचलः प्रासा-
दवरगत उदारभोगान् भुञ्जानो विचरति.

ते दिवसथी ए राणीने गर्भे रथो. तेणीने सारा सारा पदार्थोना वाञ्छना यती ते सर्वं दोहद इच्छा परिपूर्णं करवामा आवती.
एम करतां नव मास अने साडासात दिवस वीततां सुकुमार हस्तपादादि अवयवचाला सर्व लक्षणसहित देवकुमारनी जेने उपमा
देवाय एवा चालकने राणीए जन्म आप्यो. त्यारे प्रभावती देवीनी परिचारिकाए चल राजाने जइने जय विजय सहित पुत्रजन्मनी
वधाइ आपी. चल राजा आ वधामणी सांभलीने हर्ष तथा संतोष पामो जळधाराथी सिंचित कंदच पुष्पनी पेठे रोमांच धारण करतो
ते राणीनी अंगपरिचारिकाओने पोताना मुकुट सिंवायना तमाम अंगभरणो उतारीने आपी दीधा. अने ज्यारे राणीने दशवासानुं मस्त-
कस्नपन=पहेलुं नाण नवरावुं त्यारे पण प्रीतिदान=इनाम आप्यां, चलराजाए कुटुंबना पुरुषोने बोलावीने कथु के-हे देवने पण
प्रिय जनो ! शीघ्र हस्तिनागपुरने विषये चारु शोधो अने मानोन्मानना वधारा करो तथा वर्धापननी घोषणा करावो. राजानी
आज्ञा प्रमाणे तेओण् आला शहरमां व्यवस्था करावी. वारमो चासो आन्यो ते दिवसे ते चालकनुं महाचल एडुं नाम कथु पछो
तो पांच धात्री (धात्र) थी पोपातो ए महाचल अदाहे वृद्धि पाम्यो. क्रमे करी सकळ कळाना समूहनुं शिक्षण पामो यौवनावस्थामां
आन्यो त्यारे तेना माता पिताए असाधारण रूप तथा लावाय संपन्न सकळ गुणसंयुक्त महोटा राजाभोनी आठ कन्याओ एकज

दिवसे तेने परणाजी, तथा ए महायल्लुमारना माता पिताए अतिदुर्पथी आठ याळनो म्हादो म्हादो तेने माटे करान्यो, अने प्रीति-
दान तरिके आठ कराड सुवर्ण (महारो), आठ मुकुनो, आठ कुडळना युग्म (जोडी), आठ हार, आठ हजार गायो, आठ गाय,
आठ दास, आठ यदयत्त हाथी, सुवर्णना आठ थाळ, तथा वीजी पण सारी सारी कियति वस्तुभो मागाये तेने आपी आ सगळ
पामी म्हायत्र कुमार म्हाळपां उदार भोगो भोगवता रहेता ॥ता

तस्मिन्नाहं निमलसगमिन प्रपौत्रो धर्मयोपनामाऽनगार पचभिरनगारशतैः परिश्रुतो ग्रामानुग्राम चिहरन्
हस्तिनागपुरमागतः तदयतिके नागरिरूपरिपत्नमागता महापलोऽपि धर्मं श्रोतुं तत्रायातः श्रुत्वा च धर्मं वैराग्य-
मापन्नो महायल्लकुमारो हृष्टस्तुष्टिस्त्रिगार नरैश्चमवादीत् हे भगवन् ! अहमि निर्ग्रथ प्रवचनं यथा भगवद्विरक्त स-
त्यमेवेति सयममार्गममणीकरिष्यामि, नयर मातापितरागपृच्छामि गुरव प्रोचतु प्रतियध माकार्षीः ततः स महा-
यलो धर्मयोपमनगार वदित्वा हृष्टस्तुष्ट्यो रथमाह्व्य हस्तिनागपुरमध्ये यत्र स्वगृह, तत्रोपागमो रथात्प्रत्ययनरति यत्र
मातापितरौ तत्रोपागत्यैवमवादीत्-अहो ! मातापितरौ ! मया धर्मयोपस्यानगारस्यातिके धर्मं श्रुतं, स च धर्मो मेऽभि-
वर्चिनः ततो महायल्लकुमार मातापितरावेत्यमवदत्ता, यत्र ! त्वं यद्य कृतायश्च

तेवाग्ना विमलस्वामीना प्रपौत्र (पवित्र्य) धर्मयोप नामे अनगार=साधु पाचसो साधुयोधी परिचारित गाम पञ्चो गाय विहार
करता हस्तिनागपुरमा आन्या तेमनी पासे नगरनिवासी जनोनी परिषद्=मदळी आनी अने राजा म्हाचल पण धर्म श्रमण करवा
त्यां आन्या. धर्म श्रवण करीने म्हाचल कुमार वैराग्य पास्या अने हर्ष तथा सतोपपूर्वक त्रणचार नमन करी आप गत्या के-हे

भगवन् ! आ निर्द्देश्य वचन उपर मने श्रद्धा थाय छे. आपे जे कह्युं ते सत्यज छे. हुं संयममार्गनुं ग्रहण करीश पण माता पितानी आज्ञा लड आबुं तो ठीक. गुरु बोल्या के—‘प्रतिबन्ध म करीश.’ ते पछी ए महाबल धर्मघोष अनगारने बंदीने हर्षथी संतोष पामतो रथमां बेसी हस्तिनापुर मध्ये ज्यां पोतानो महेल छे त्यां समीपे आबी रथमांथी उतरीने ज्यां मातापिता हता त्यां आबीने बोल्यो के—‘हे माता पिता ! में धर्मघोष अनगार समीपे धर्म सांभळ्यो ते धर्म मने बहु रुच्यो=गम्यो लगारे माता पिता बोल्या के—‘हे पुत्र ! तु धन्य छो अने कृतार्थ थयो.’

ततः स महाबल एवमवादीत—अहो! मातापितरौ! इच्छाम्यहं भवदाज्ञया प्रव्रजितुं संसारभया दहमुद्विग्नान्दरमीनि,
ततः सा प्रभावत्यनिष्टामश्रुतपूर्वामिमां पुत्रवाचं श्रुत्वा रोमकूपगलत्स्वेदाकीर्णगात्रा शोकभरवेपितांगा निस्तेजस्का
दीनवदना करतलमर्दितकमलमालेव म्लाना विकीर्णकेशहस्ता द्रुष्टित्वा धरणी नले निपतिता सूर्छिता च. परिचारिकाभिः
कांचनकलशोत्क्षिप्तशीतलजलधाराभिपिच्यमाना समश्वासिता सती रुद्यमानैवमादीत्—त्वमस्माकमेक एव पुत्रोऽसि,
इष्टः कांतो रत्नभूतो निधिभूतो जीवितभूत उम्बरपुष्पवद्दुर्लभः, ततो नैवं वयमिच्छामस्तव क्षणमात्रमपि विप्रयोगं.
ततः पुत्र ! त्वं तावद्गृहे तिष्ठ ? यावद्वयं जीवामः. अस्मासु कालगतेषु परिवर्धितकुलसंतानस्त्वं पश्चात्परिव्रजेः. ततः
स महाबल एवमवादीन्, हे मातर्यत्वं वदसि तत्सर्वं मोहविलमितं. परं मनुष्यभवे जन्मजरामरणशोकाभिभूतेऽप्युवे
संध्याभ्ररागसदृशे स्वप्नदर्शनोपमे विध्वंसनस्वभावे मम प्रीतिर्नास्ति. को जानाति हे मातः ! कः पूर्वं कः पश्चाद्वा
गमिष्यति ? अतोऽहं शीघ्रमेव प्रव्रजिष्यामि.

ત્યારે તે મહારજી બોલ્યો કે-હે પાતા પિતા ! આપની આજ્ઞા પામીને હું પ્રત્યજ્યા છેવા ફન્ડુ છું આ સસારના ખયથી હું ઉદ્ધિ પ્ર-મટાહ્યા=રુ ત્યારે કોઈ દિવસ નહીં સામલેગી ફવી પુત્રની અનિષ્ટ વાણી સામલી રુગાંડે વહેતા પરતેવાથી આર્દ્રગાંઢાકી તથા શોફના ખારથી ધુન્તી નિસ્તેજ દીનમુલવાલી હાયથી મસલી નાલેગા કમલની માલા જેવી મ્લાન ધડ મડ, કેશનો અગાઢા છટી ગયો જાણે ટુગી પડો હાય તેમ ઘરણી તલે મૂર્છા સ્વાદ પડી મડ, પરિવારિકાઓયે મુવર્ણકલ્લશ શીતલ જઝબી મરી તેના પર સિંચન કર્યું ત્યારે જરા સાચ્ય યડ રોતી રાતી વોલી કે-‘અરે’ તુ અમારો ફરુનો ફરુ પુત્ર છા, વહુ મનોહર છો વહુ વહાનો હોર અમારો રત્નશૂત નિશ્ચિ=મદાર તુલ્ય તથા બીવિતશૂત છો હમરના પુત્ર જેનો દુર્લભ છો તેથી પ્રમે રૂણ માત્ર પણ તારો આમ વિયોગ થાય પ ન મી ફલ્લતા માટે હે પુત્ર ! અમે જીવતા છાએ ત્યાં સુધી તો તુ ઘરે રહે, અમે ફાલ્ગત=મ્રત યડ્યે ત્યારે તારા ફુલ સતાનની દુદ્ધિ ફરી પછી પ્રત્યજ્યા છેજે ત્યારે મહાચલ ગોલ્યા-‘હે માત ! તમે જે વડ ગોલ્યા તે સર્વ મોહવિલસિત છે પરતુ જન્મ, જરા, મરણ, શોફ, ઇલ્યાદિચી અભિશૂત તથા સધ્યાના વાદલોના રગ જેવા અગ્ર=ક્ષણિક અને સ્વપ્ન દર્શનની હપમા દેમાય તેવા આ નાશ સ્વાભવાન્ મનુલ્ય ખમમા મને જરાય મીતિ નવી વલી હે માત ! કોણ જાણે છે જે કોણ પૂરે જશે અને કોણ પાછલ્યી જશે ? માટે હું તો શીઘ્ર પ્રત્યજ્યા પ્રહણ કરીશ

તત સા પ્રભાવત્યેવમગાદીત્, પુત્ર ! હદ તે કારીર ત્રિશિષ્ટરૂપલક્ષણોપેત, ત્રિજ્ઞાનત્રિલક્ષણ, રોગરહિત, સુગો-ચિત પ્રથમયૌવનસ્ય વર્તેતે, હતસ્ત્રમેતાદશશરીરયૌત્રનગુણાનનુભવ ? પચ્ચાત્પ્રવ્રજે તત સ મલાચલ પ્વમગાદીત, હે માતરિદ મનુગ્યશરીર ડુ ત્વાયતન, ત્રિવિગ્યાગિગ્રસ્તમસ્થિસન્નદ, નસાગાલસન્નદ, અશૌચનિધાનમનગસ્થિતાઠાર

विनश्वरमेव भविष्यतीतीच्छाम्यहं त्वरितं श्रवजितुं. ततः सा प्रभावत्येवमवादीत् पुत्र ! इमास्तव सर्वकलाकोमल-
स्वभावा मार्दवाज्जिवक्षमाविनयगुणयुक्ता हावभावविचक्षणाः सुविशुद्धशीलाः कुलशालिन्यः प्रगल्भवयस्का मनोऽनु-
कुलभावानुरक्ता अष्टौ तव भार्याः संति, ताभिः समं भोगान् मुंक्ष्व ? पश्चाद्द्वयःपरिपाके परिव्रजेः.

त्यारे वली प्रभावती बोल्यां—‘हे पुत्र ! आ तारं विपिष्ट प्रकारना रूपवाळं तथा शुभलक्षण संपन्न, रोगरहित अने सुख भोगववा
लायक हजी तो पहेली युवावस्थापां वर्त्ते छे माटे आवा शरीर तथा यौवनने योग्य गुणोनो अनुभवलीयो अने पछी प्रव्रज्या लेजो.
महाबल बोल्याो के—‘हे मातः ! आ शरीर अनेक दुःखोतुं घर छे, वली विविध व्याधिओवडे ग्रस्त छे, हाडकांथी जडेछुं, नसोनां
जाळाथी बंधायेछुं, अशुचि पदार्थोतुं निधान=खानरूप, अनवस्थित=क्षणे क्षणे बदलता=आकारवाळुं सर्वथा नाश पापवानुंज माटे
हुं तो तुरत प्रव्रजित थवा इच्छुं छुं. त्यारे प्रभावती कहे—अरे पुत्र ! आ तारी सर्व कला कुशल कोमल स्वभाववाली तथा मृदुता
सरलता, क्षमा, विनय; इत्यादि गुणोथी युक्त, हावभावपां विचक्षण विशुद्ध शीलवाली उत्तम कुलोनी समजु अवस्थावती तेमज तारा
मनने अनुकूल भावे अनुसरनारी तारापां पूर्ण अनुरागवाली आठ भार्याओ छे तेनी साथे हमणा तो भोग भोगवो ने पछे वयःपरि-
पाक=वृद्धता थाय त्यारे प्रव्रज्या लेजो.

ततः स महाबल एवमवादीत्—इमे खलु मानुष्यकाः कामभोगा उच्चारप्रश्रवणश्लेष्मवातपित्ताश्रयाः शुक्रशो-
णितसमुद्भवा अल्पक्रीडिता बहूपसर्गाः कटुकविपाकदुःखानुबंधिनः सिद्धिविधातकारिणः संतीति सद्य एवाहं प्रव्र-
जिष्यामि. पुनर्मातापितरावेवमूचतुः—पुत्र ! परंपरपर्यायावृद्धहिरण्यसुवर्णविपुलधनधान्यानि स्वयमास्वादमानोऽ-

न्येषा दानाद्यानुग्रहाण ? मनुष्यलोकसत्कारसन्मानायनुग्रहाण ? पश्चात्परिव्रजे . तत स महाबल एवमवादीत-इदं सर्वं हिरण्यादिकं वस्तुवग्निग्राह्यं, दायादग्राह्यं, भृत्यग्राह्यमथुव विद्युद्वच्चञ्चलं, नास्य भोग केनापि ग्रहीतुं शक्य इति शीघ्रमेवाह प्रव्रजित्यामि ततो मातापितरौ विषयप्रवर्तकृत्वाभ्यैरेन गृहे रक्षितुं न शक्नुत , अथ समयमोद्वेगभ्यैरेव सूचतु -पुत्र ! अयं निर्ग्रन्थमार्गो दुरनुचरोऽस्ति, अत्र लोभमया यवाश्चर्वणीया सन्ति, गमाप्रतिश्रोतस्मि गतव्यमस्ति, समुद्रो सुजाभ्यां तरणीयोऽस्ति, दोष्ताग्निशिखाया प्रवेष्टव्यमस्ति, म्वङ्गधाराया सचरणीयमस्ति, पुत्र ! निर्ग्रन्थानां माधाकर्मिक वीजादिभोजनं च न कर्तव्यमस्ति पुत्र ! त्वं तु सुकुमालोऽसि, सुग्राचितोऽसि, न त्वं क्षुधातृपाशीनौ ण्यादिपरीपहोपसर्गान् सोऽतु समर्थोऽसि पुनर्भूमिशयनं, व्रत्तचर्यं, भिक्षाचर्यं च विधातुं न शक्नोऽसि ततः पुत्र ! त्वं तावद् गृहे तिष्ठ यावदयं जीवाम तत स महाबल एवमवादीत-अयं निर्ग्रन्थमार्गो ह्रीवानां कानराणां चेह्लोकप्रतिबद्धानां परलोकपराधुम्बानां दुरनुचरोऽस्ति, न पुनर्वीरस्य निम्नितमते पुरुषस्य किमप्यन दृष्करणीयमस्तीति मामनुजानीत प्रव्रज्यागृहणार्थं

त्यारे महाबले कष्ट-आ तो ग्या मानुष्यक कामभागी छ ते तो सयळा उचार (मळ) पश्रवण (मूयादि) क्लेश्म (लोट रफ) ताया वात पितादिकना आश्रयभूत अने थुक तथा शोणितबी उद्भवेला छे जेमा कीडा तो अल्प छे पण उपद्रवो घणा छे वळी परिणामे कडवा दु खना कारण होइ मिदिना निघातक छे माटे दु सद्य =भ्राजेन प्रव्रजित यद्गु वळी माला पिता बोल्या 'ह पुत्र ! आपणा घणा पूर्व पुरुषोनी परंपराधी घणा सुवर्णवी भरेला खनाना छे ए धन तथा धान्यादि सम्पत्तिनो तमे पोते आस्वाद लोभो

તથા વીજાઓને દાન દેને અનુગ્રહ કરો. મનુષ્યલોકના સત્કાર તથા સન્માનોને સ્વીકારો અને પછી પરિવ્રજ્યા લેજો.' મહાવલે કહ્યું—એ સઘળું સુવર્ણાદિક વસ્તુ કલાં તે કાંતો રાજગ્રાહ્ય અથવા અગ્નિગ્રાહ્ય કે દાયાદ=ભાયાતોના ગ્રહ થવાના અને કાંતો નોકર ચાકરને હાથ પડવાના સમજવા. વીજલી જેવા ચક્ષ્ણ એ પદાર્થોનો ભોગ કોઈએ લઈ શકવાનો નથી. માટે હું તો શીઘ્ર પ્રવ્રજ્યા લઈશ. આમ માતા પિતા વન્ને મહાવલને વિષય પ્રવર્ત્તક વાક્યોવલે તો ઘરે રાહી શક્યા નહીં ત્યારે હવે સંયમ ઉપર અભાવ લાવવા માટે આવાં વચન બાલ્યા—'હે પુત્ર ! આ નિર્ગ્રન્થ માર્ગે આચરવો ઘણો દુઃસ્વદાયી છે, એમાં તો લોહાના ચત્ર ચાત્રવાના છે, ગંગાના પ્રવાહને સામે જવાનું છે, સમુદ્રને હાથેથી તરવો છે, વઝતા અગ્નિની જ્વાલામાં પ્રવેશ કરવો છે, સ્વપ્નની ધારપર ચાલવાનું છે, હે છો તેથી શૂંચ, તરસ, શીત, ઉષ્ણ, ઇત્યાદિ પરીપહ સંવન્ધી ઉપદ્રવોને તું સહન કરવા સમર્થ નથી. એમાં તો વલી ભૂમિ ઉપર સૂવાનું એ નિર્ગ્રન્થમાર્ગે જે વલીવ હોય જે વ્હીકળ હોય વલી આ લોકમાં વન્ધાઈ રહ્યા હોય તથા પરલોકથી વિમુક્ત હોય તેવાઓને તો સ્વરે-સ્વર તમારા કહેવા પ્રમાણે આચરવો દુષ્કર છે પણ જે વીર, નિશ્ચિત મતિમાન પુરુષ હોય તેને તો એમાં કશુંય દુષ્કર નથી માટે મને પ્રવ્રજ્યા લેવા અનુજ્ઞા આપો.

અથ માતૃપિતૃભ્યાં તં ગૃહે રક્ષયિતુમશક્તાભ્યામવાઙ્મયૈવ પ્રવ્રજ્યાનુમતિસ્તસ્ય દત્તા. તતો ચલરાજા કૌટુંબિકપુરુ-
ષૈર્હસ્તિનાગપુરં બાહ્યાભ્યંતરે સંમાર્જિતોપલિપ્તં કારયતિ, તં મહાશલં કુમારં ચ માતાપિતરૌ સિંહાસને સમારોપયતઃ.

सौवर्णिककलशानामष्टोत्तरशतेन गवद्भीमेयानामष्टोत्तरशतेन सर्वेध्यां यत्नं निष्क्रमणाभिपेक्षोऽस्य कृतं पिता यथा पुत्र ! भण ? तव किं ददामि ? कस्य वस्तुन साप्रत तवार्थ ? ततः स महाबलउवाच-इच्छामि तात' कुत्रि कायणादेकेन लक्षेण पतद्ग्रह, एकेन लक्षेण रजोहरण, एकेन लक्षेण काश्यपाकारणमिति ततो बलराजा कौटुबिरुपु- र्वैस्त्रीण्यपि वस्तुनि प्रत्येकमेकैरलक्षेणानायितवान् ततः स काश्यपो वसुमृतिनामा बलेन राज्ञाभ्यनुज्ञातोऽष्टगुण- पोतिकेन पिनदुमुग्वश्चतुरगुलचर्जकेशान् महाबलमस्तके चक्रे प्रभावती तान केशान् हसलक्ष्णपदशङ्कै प्रतिक्षि- पति, तद्य बल स्वोच्छीर्षकस्थाने यस्पति ततः स महाबले गात्रीर्षचन्दनानुलिप्त सर्वालङ्कारविभूषित पुरुषमह- स्त्रनाया निविकामारूढ, एकया वरतरण्या धृतातपत्रो द्वाभ्या वरतरणीभ्या धात्यमानवरचामरो मातृपितृभ्यामनेक- भद्रकोटिपरिधृत प्रजयाग्रहणार्थं चलित .

आबी सीते ज्यारे माता पिता तेने घरे राखवा सर्वथा शक्तिमान न थया त्यारे पोतानी इच्छा नहीं छता ते महाबलने प्रजया ग्रहण करवा माटे अनुज्ञा आपी आ बलते बल राजाए पोताना कौटुबिरु जनो भारकत हस्तिनामपुरना अदर तथा बहार साफ करावी पाणी छटावी घरोना आगणा लोपावी शहर स्वच्छ करावु अने ते महाबल कुयारने तेना पिताए सिंहासन उपर नेसाडी एकसो आठ माटीना कलशबढे सर्व प्रकारनी श्रद्धिही भरोतो निष्क्रमणाभिपेक्ष=चारित्रि सेववा घरपायी नीम्ही जवा टाणानो अभियेस्त्र=रुपों पिताए वस्तु —'हे पुत्र ! तू बोल, थु तने हु आपु ? आ बलते तारे कइ वस्तुनु प्रयोजन ने ? त्यारे महाबल बोलयो के—कुत्रिक आपण=कुत्रिकानथी एक लाखबढे पतद्ग्रह तथा एक लाखवी रजोहरण अने एक लाखबढे काश्यपाकारण इच्छु

छुं, बल राजन् कौटुम्बिक पुरुषो द्वारा त्रणे वस्तु प्रत्येक एक एक लाख खरचीने मगावी दीधां ते पत्नी नमुयुति नामा काश्यपे
बलराजाण् आज्ञा करी तेथी अष्टगुण पोतीयांथी मुरा हांहीने चार अंगुल छोडीने महाबलना मस्तकना केश कातरी नाख्या. प्रभा-
वती ते केश हंसचिन्हत साडलामा नाखतां आन्या अने ते बाल सहित वस्त्र पोताना ओशीका ठेकाणे राख्युं. ते पत्नी महाबलने
गोशीर्ष चंदनवडे सर्व अंगे अनुलेपन कर्तुं सर्व अलंकारोथी तेने जणगारापामां आन्या अने एक हजार पुरुषो उपाडे एवी
पालखीमां चज्या एक वार वनिताण् उपर छत्र धर्युं, वे वार वनिताभोग् चें बाजु चमर दोळना मांट्या अने माता पिता तथा अनेक
भडवीसोथी परिष्ठत थइ प्रवज्या गृहण करवा मोटे चाल्या.

तदानीं तं नगरलोका एवं प्रशंसति, धन्योऽयं, सुलब्धजन्मायं महाबलकुमारो यः संसारभयोद्विग्नः सर्वं सांसा-
रिकविलासमपहाय प्रथमवयस्य एवं परिव्रजति. एवं लोकैः प्रशस्यमानः प्रलोच्यमानो गुलिभिर्हृदयमानः पुण्यफलेषु
विकीर्यमाणेषु, याचकेभ्यश्च स्वयं दानं ददद्भस्ति नागपुरमध्यं मध्ये निर्गच्छन् धर्मघोषानगारांतिके समायातः, शिवि-
क्रातश्च प्रत्यवतीर्णः. ततो महाबलं कुमारं पुरतः कृत्वा मातापितरौ धर्मघोषमनगारं बंदिवैवमवदतां, भगवन्नेष
महाबलकुमारः संसारभयोद्विग्नः कामभोगविरक्तो भवदंतिके प्रव्रजितुमिच्छति, तत इमां शिष्यभिक्षां वयं दद्यां,
स्वीकृत्व तु भवंतः. धर्मघोषानगार एवमुदान यथासुखं देवानुप्रिया मा प्रतिबंधं कुरुत ? ततः स महाबलो दृष्टतुष्टौ
धर्मघोषमनगारं बंदित्वोत्तरपूर्वदिगंतरे लोडपक्रमालंकारवर्गमुत्तारयति. अश्रूणि मुचंती प्रभावती देव्युत्तरीयवस्त्रे तम-
लंकारवर्गं प्रक्षिपति. महाबलकुमारप्रत्येयमवदत्, पुत्र ! अत्रार्थं विशेषाद् घटितव्यं यतितव्यं, अत्रार्थे न प्रमाणं.

તત્ત્વ ન મટાવત્ પામૌષ્ટિક લેવ કરોતિ તત્તોઽમૌ ધર્મધોપાનગારાતિકે મમાગત્યેવવાદીત્, મગવશ્ય લોક આ-
દીસપ્રદીક્ષા ઝરામરણઘમ્નઆસ્તીતિ સ્વપમેવ મા પ્રસાજયત ?

તે વલ્લભે તન નગરના લોકો—‘આ મહાગલકુમારને ધન્ય છે, જે તો કુતાર્થ થયા, આજે જન્મ મળે ધારણ કર્યું કે જે સત્સાર-
મંદુમા કરવા લાગ્યા! આપ છાકોળે જાસા કરાતા તથા અગલી ચીંધી દેલાદલા અને ધાર્ગમા પુણ્ય ફળાદિક આગલ વેરાય છે
તેથી રીત હસ્તિનાપુર સૌમરો રચમાં યાચમેને દાન દેતાં દેતા ઠેઠ ઝગાનમાં ઝ્યા ધર્મયાપ અનગાર સ્થિત છે તેમની સમીપે
આવ્યા પાળ-પીમાંયાં હતા ઉત્તર્યાં, ત્યારે મહાચલ કુમારને આગલ કરી તેના માતા પિતા, ધર્મયોગ પ્રનગારને રદન કરી વાલ્યા
કે—‘ભગવન્ ! આ મહાગલ કુમાર સત્સારમયથી ઉદ્વિગ્ન તથા કામયોગથી ચિરક્ત થઈ આવતી સમીપે પ્રગ્ન્યા મુદ્દા કરવા ફરતે છે
તેથી આ શિષ્યરવી પિતા અને આપને દર્શન છાકે તે આપ ‘અગીકાર કરો’ ત્યારે ધર્મયોગ અનગાર ચોલ્યા કે—‘હે દેવાનુભિય !
પણ અન્કારો ઉતાર્યાં આલમાંથી આશુ ગલ્લતી મનાવતી દેવી તે આપુળ્લો પુરુ તત્તરીય વલ્લભ નાલવા ગોલ્યાં કે—‘હે પુત્ર !
‘આ ચાલવવા તમારે વિશેષતાપૂર્વક પદાવાનુ રે, યત્ન કરવાનો છે, અને એમાં પ્રમાદ કરવાનો નથી’ તદનન્તર મહાચલે સ્વપ પાવ
મુદ્દિનો લોચ કર્યો અને વહી ધર્મયોગ સાધુ પાસે આવીને ચોલ્યા કે—‘હે ધગવન્ ! આ લોક તો ચલ્લતો જલ્લતો છે યહી જરા મર-
ણાદિની પ્રસ્ત છે માટે આપ સ્વપ પને પ્રગ્ન્યા=દીક્ષા આપો

ततः स धर्मघोषसुरिस्तं स्वयमेव प्रव्रज्य सामाचारीमशिक्षयत्, ततो महाबलोऽनगारो जातः, पंचसमितित्रिगु-
प्तिर्युक्तः क्रमेण चतुर्दशपूर्वधरश्चाभूत्, बहुभिश्चतुर्थषष्ठाष्टमादिभिर्विचित्रैस्तपःकर्मभिरात्मानं भावयन्, द्वादशवर्षा-
णि आमण्यपर्यायमनुपालयन्, अंते मासिकया संलेखनया आलोचितप्रतिक्रान्तः समाधिप्राप्तः कालमासे कालं कृत्वा
स ब्रह्मकल्पे दशसागरोपमस्थितिको देवो बभूव, ततश्च्युतश्च श्रेष्ठिकुले वाणिज्यग्रामे पुत्रत्वेनोत्पन्नः, तत्र सुदर्शन
इति कृतनामोऽनुक्तबालभावः श्रमणस्य श्रीमहावीरस्यांतिके प्रव्रजितः, क्रमेण सिद्धश्चेति महाबलकथा, ॥ १६ ॥

ते पछी ए धर्मघोषसूरि ए पोतेज तेने प्रव्रज्या=दीक्षा आपीने सामाचारीनुं शिक्षण आप्णुं, हवे महाबल कुमार पण अनगार
थया, पञ्च समिति तथा त्रिगुप्ति युक्त थइ क्रमे करी चतुर्दश पूर्वधर पण थया, घणांक चतुर्थ, षष्ठ, अष्टम आदिक विचित्र तपः
कर्मोवढे आत्माने भावित करी वार वर्ष पर्यंत श्रामण्य=साधुत्व पर्यायनुं पालन करीने अने मासिकी संलेखनावढे आलोचित तथा
प्रतिक्रान्त थइ प्राप्त छे समाधि जेने एवा कालमासे काळ करीने ते ब्रह्मकल्पमां दश सागरोपमनी स्थितिवाळा देव थया; त्यांथी
च्यवीने वाणिज्य ग्राममां श्रेष्ठिकुलने विषये पुत्र थइने अवतर्यां त्यां तेनुं सुदर्शन नाम हतुं ते बाळ भावथी मुक्त थतांज श्रमण
श्रीमहावीरनी समीपेज प्रव्रजित थया अने क्रमे करी सिद्ध थया, इति महाबल कथा, १६

कहं धीरे अहेऊहिं । उममनुव्व महिं चरे ॥ एए विसेसमादाय । सारा दढपरक्कमा ॥ ५२ ॥
(कहं धीरे०) धीर पुरुष अहेतुवढे उममत्तनी पेठे पृथ्वीपर केम विचरे? आ शूर तथा दढ पराक्रमवाळा [भरतादिक] पुरुषोप विशेष
ग्रहण करीने (सम्यक्त्वनो आश्रय करेलो छे.) ५२

दानीमपि तरति, अनागता अप्येते माविनो भव्या अप्यनया वाण्या नरोदधि तरिष्यन्ति कीदृशास्ते भूमाविव्यद्वर्तमानजना ? अत्यंतनिदानक्षमा, अत्यंत कर्ममलशोधन तत्र क्षमा' कर्ममलप्रक्षालनसावधाना, नितरा दीयते शोध्यते पवित्रीक्रियतेऽनयेति निदान, देप् शो र्ने इत्यस्य रूप ॥ ५३ ॥

हे मुने ! मैं सरया वाक् भाषता=बढ़ी, (म' ए पणो प्राकृतया तुतयाना अर्थमा थइ शके छे) अथात निनशासना आथय करया एवी में ले वाणी र्नी आ वाणीना अगीकार करीने पूरे घणाय जनो ससार समुद्रन तरी गया छे, केटलाक ए राणीपी इमणा पण तरे छे तेम अनागत=आगत उपर भविष्यमा यनारा पण भव्य जीवो आ वाणीवढे भवादिधने तरी जशे ते भूत भविष्यत् तथा वर्तमान वाळना जनो केवा ? अस्यन्त निदान=र्मपळ शोधन=भा क्षम, अर्थात् कर्म मळ प्रक्षालन करामा सावधान नितरा=अत्यंत दायते=पवित्र सराय आनावटे, ते निदान "दैए शोधने" धातुमायी र्नेला आ निदान शब्द छे ५३

कए धीरे अहेऊहिं । असाण परिआउसे ॥ सव्यसगविणिमुद्धे । सिद्धे हउ नीरए सि वेधि ॥ ५४ ॥
[कद धारेउ] धीर=साधु अहेतुवढे अर्थात् पूर्णोक्त प्रियावादी धमेरेना कुत्सित हेतुरूप वचनोवढे पोताना आमाने केम परियासिा करे ? सग्या न करे अने पम करीने सर्व सगधी विनिर्मुक्त थइ नीरचा=रजोगुणयो रहित सिद्ध थाए छे एम इ पोलु छु ५४

व्या०—धीर साधुरहेतुभि क्रियावाद्यादिकुमतीना वचोयुक्त्यसत्प्ररूपणालक्षणैर्मिथ्यात्वस्य कारणैराणरात्मान स्वीक्रीयमात्मान कथ पर्यायासयेत् ? कुत्सितहेतुनामावासमात्मान कथ कुर्यात् ? अपि तु न कुर्पोदित्यर्थे किमित्थ स्थितस्य फल स्यादित्याह—सर्वसगौर्द्रव्यभावभेदेन सयोगे न विनिर्मुक्तो वा विशेषेण निर्मुक्त सर्वसगविनि

व्या०—हे सुने ! एते भरतादयः शूरा धैर्यवन्तः, पुनर्दृष्टपराक्रमाश्च संयमे स्थिरवीर्यभाजो बभूवुरिति शेषः, किं कृत्वा ? विशेषं मिथ्यादर्शिभ्यो जिनमतस्य विशेषं गृहीत्वा मनसाधाया. तस्मात् हे सुने ! धीरः साधुरहेतुभिः क्रिया ? अक्रिया २ विनय ३ अज्ञान ४ प्रमुखैः कुत्सितहेतुभिर्विपरीतभाषणैरुन्मत्त इव मद्यपानीव मह्यां पृथिव्यां कथं चरेत् ? तस्मात्त्वयापि धीरेण सता तत्रैव मनो निश्चितं विधेयमिति हार्द. ॥५२॥

हे सुने ! आ भरतादिक शूरो=धैर्यवान् तथा दृढ पराक्रमवाला=संयममां स्थिरवीर्य सेवी=यथा. (एतलुं शेष छे.) केम करीने ? विशेष एतले मिथ्यादर्शि करतां जिनमतनी विशिष्टता ग्रहीने, अर्थात् मनमां मनमां धारीने ते माटे हे सुने ! धीर साधु, अहेतुवडे एतले क्रिया १, अक्रिया २, विनय ३, अज्ञान ४, आदिक कुत्सित हेतुप्रयुक्त विपरित भाषणोथी उन्मत्त=पद्यपी=जेवा पृथ्वीमां केम विचरे ? अपितु स्वेच्छार्थी जेम तेम पलाप करता जाज फरे ते कारण माटे तमारे पण धीर वनीने तेमांज मन निश्चित करवुं. (एवुं हार्द छे.) ५२

अचंतनियणखमा मच्चा मे भामिया वई ॥ अतरिंसु तरंतेगे । नरिस्संति अणागया ॥ ५३ ॥
(अचत०) अत्यन्त निदान=कर्ममल्ल शोधन=मां समर्थ जने में जे सत्य वाक् भाषिता=कही ते वाणीवडे पूर्व तरी गया छे तेम हुमणां पण केटलाक तरी जाय छे अने अनागत=भविष्यता पण तरी जशे. ५३

व्या०—हे सुने ! मे मया सत्या 'वई' इति सत्या वाक् भाषिता, प्राकृतत्वात्तृतीयायां पष्ठी. जिनशामनमेवात्र यमित्येवंरूपा वाणी मयोक्ता. अनया वाण्यांगीकृतया बहवो जना अतरन्, संसारसमुद्रं तरंतिस्म, एकेऽनया वाण्ये-

मुक्तं मन् मायु मिद्धो वयति, कर्ममलपहारण नीरजा निर्मल स्यादुज्ज्वलो भवेदित्यायुषदेश दत्त्वा श्रित्रिगमुनि-
मदीतछे विनशर नयनसुनिरपि वारिष्य प्रपाल्य मोक्ष प्रापेति सुयमस्वामी जगत्सामीन प्राह, हे जगु अह ध्रुवीमि,
इति परिसमाप्तौ ॥ ५४ ॥ इतिसयतीयाध्ययन १८ इति श्रीमनुस्मृत्याध्ययनमृद्रार्पदीपिकायामुपाध्यायश्रीलक्ष्मीको-
टिगणिशिखलक्ष्मीयह्मगणिरिचिनाया सयतीयाध्ययनमष्टादशमर्थतो न्याय्यात १८

धीर=नाय, भद्रबुद्धे छटले क्रियावादी बगेरे ह्रस्वराजभोना वरनी युक्तिभोयी असत् प्ररूपणाःमक विभ्यात्वनो कारण-
 भूत वचनोबदे-पोतना आत्माने केम पर्यावसित करे ? एवा कुत्तित हेतुमोनो आवास पोताना आत्माने केम करे ? अपि तु नत्र
 करे एवी रीने रहेवायी भू फळ याय ? ते कहे छे—सर्व सगदी, अर्थात् द्रव्य तथा भाव भेदयी य प्रकृताना सयोगोयी विशेषे
 करी निर्मुक्त पटले सरसगदी निर्मुक्त याने ए माधु सिद्ध याय छे कर्ममळना अवहारे करी नीरजा =निर्मल धाय=उज्ज्वल धाय,
 इत्यादि उपदश दाने सन्निध मुनिप महीतलमां विहार कयो अने सयतमुनि पण कारित्र परिपालन करी मोक्ष गया सुधर्मोश्गामि
 उज्ज्वलामीने कहे छे के—'हे जम्पू ! एम हु रालु छु ' इति सयतीप अभयपन १८ इति श्रीजम्बीकीर्त्तिगाण निव्य जम्बीरत्र-
 मगनि विररित उ८रापयनमृत्पार्यदीपिका नामनी टीकाया सयनीयनामक अंगरामु अभयपन अर्थयी याग्यात यपुं-पूर्ण यपु

॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रे अष्टादशोऽध्ययन संपूर्णम् ॥

॥ इति श्रीमदुत्तराध्ययनसूत्रे चतुर्थो भागः समाप्तः ॥

